UNIV.-BIBL. Afd. 1
M, 38582 - 8
Ex. 1
1746

DET KONGELIGE BIBLIOTEK
130019007988

BIBLIOTHECA REGIA HAFNIENSIS

Rev. 1935

BIBLIOTHECA REGIA HAFNIENSIS

B.U.H.

Amplexu cunctas complexus coelibe Musas,
Entheus ingeniô judicioq; Senex,
Qui genus humanum dulci perfundit acetô,
Sic gerit HOLBERGVS, gloria nostra, genas.
Unicus ingenii, Calamus, cælator et Orbis
Unica, quæ capit hoc, lamina doctus erit:
I nunc et dubita, num Spiritus igneus ipsa
Frigoris in patria surgere, Mome, queat?

C. F. Wadskier.

I. B. Brühl sc. Lipsiæ.

LUDVIG HOLBERGS
Mindre
Poetiske
Skrifter,
Udi en
Samling

Baade af dem, som tilforn have
været trykte, og af nogle, som aldrig
ere seete i Trykken.

Oplaget, som er nettere og meere
accurat end de forrige, er ziret
med Robberstykker.

Kiøbenhavn, 1746.
Med Autors Tilladelse paa nye trykt og bekostet
af Ernst Henrich Berling.

Imprimatur

J.P.ANCHERSEN,D.

BIBLIOTHECA
REGIA
HAFNIENSIS

Fortale.

Dette Verk er en Samling af Hr. Assess. LUDVIG HOLBERGS Poetiske Skrifter, undtagen Peder Paars.

De samme have tilforn været Stykkeviis trykte; men ere nu ikke at bekomme: Og, som de have været meget efterspurte, haver Autor tilladt mig, dem, paa min Bekostning, paa nye igien at oplægge, hvilket jeg ogsaa haver giort efter Autoris corrigerede Exemplarier. Hvad som kand re-

com-

commendere dette Oplag, og foraarsager, at det kand i visse Maader passere for et nyt Verk, er dette, at derudi ere indsorte tvende tilforn ubekiendte Vers. Det forste kaldes den Jydske Feyde, som er skrevet for mange Aar siden udi Anledning af en vis Mands Invectiv mod Autor,

efterdi hans Navn af en Hændelse var indkommet udi et Skuespill. Deraf have nogle faa Exemplarier uden Autoris Villie og Videnskab været trykte. Det andet, som Autor mig haver meddeelet, er gandske nyt, og kaldes det Daphniske Blodbad. Verket er ziret med Kobberstyk-

ſtykker, og hans Metamorphoſis er afdeelt udi adſkildte Fabler, efter den Methode, ſom findes udi den Svenſke ſaavelſom den Tydſke Overſættelſe af ſamme Skrift; Trykken er ogſaa bedre og nettere end udi de forrige Editioner, ſaa at der er adſkilligt, ſom kand recommende-

dere dette Oplag. Man haver derfor Aarsag at haabe, at Elskerne af denne lærde Mands Skrifter skal kiøbe dette med Fornøyelse, og derved til fleere fornøyelige, lærde og nyttige Skrifters Trykning opmuntre

Forleggeren.

Metamorph: Liber. I.

O.H.o.L.

METAMORPHOSIS
Eller
Forvandlingers
Forste Bog.

Fortale.

Man skriver saa meget om Mennesker; men forsømmer gandske Dyrenes Historie, hvorvel udi de Tider, da Dyr kunde tale, adskillige merkelige Ting ere forefaldne, som man kand trække stor Lærdom af, saasom af denne, her paa Riim sadt Historie, uddragen af en gammel Pergament-Krønnik, som siges at være funden udi Nicolaj Petrei Stervbod. Det Exemplar, som mig er falden udi Hænder, er fuld af skionne Anmerkninger, hvormed Claudius Lyschander og

Johan Strelow har ziiret dets Margines eller Bredde. Saa jeg deraf seer, at det har været bemeldte Skribenters Forsæt at lade samme Krønnik komme for Lyset. Og hvorfor burde ikke saadant Skrift trykkes, som er fuld af moralske Exempler, og viser mange Mennesker, hvorfra de stamme, og have deres Oprindelse. Finder Læseren Behag udi dette Skrift, skal det være mig kiert, hvis ikke, forbliver jeg dog altid dens beredvillige Tiener

Hans M.

P. S. Dette bliver uden Tvivl mit sidste Poëtiske Skrift; thi jeg bliver nu meget alvorlig, iligemaade noget magelig, vil derfor overlade unge sterke Mennesker et Handværk, som jeg selv ikke er meer voxen. Det er med lystige Poëter ligesom med Katte, hvilke fra en overmaade Kaadhed, som Naturen har indplantet i dem udi Opvæxten, henfalde til en overmaade Alvorlighed. Mit Blod, efter min Barbers Sigelse, begynder nu at bli-

blive temmelig flegmatisk, og seer nær ikke saa levende ud i Aar som i Fior, hvorudover jeg har sat mig for at slutte en evig Fred med Jordens Klode, saaledes, at vi lade hinanden herefter være uskaarne paa begge Sider; thi Jorden bliver gammel, saa der bider ingen Tugt meer paa hende, jeg bliver ogsaa gammel, og derfor gierne planter Gevær. Hvad Personer i sær angaaer, da gier jeg ingen Fred med dem, som jeg aldrig har ført Krig med; thi jeg har aldrig syndet imod de Regler, som det sunde Morale foreskriver, og allermindst udi dette Verk, hvilket er saa almindeligt, at en Europæer ligesaa lidt kand stode sig derover, som en Chineser. Thi de Ting, som skiemtes med, ere udi alle Lande, og have været udi alle Seculis.

JUST JUSTESENS
Betænkning over dette Heroiske
POEMA.

To Ting, som recommendere et Poëtisk Verk, ere Invention og Ziirlighed.

hed. Den første er den vanskeligste; Thi den gamle Alder alleene har saaledes udtømmet alle slags Materier, at os intet reſter tilbage uden at pynte paa, og forbedre, hvad de Græker og Romere have opfundet. Om dette Autoris Poëma er af en nye Invention, skal jeg ikke kunde sige; Vist nok er det, at han selv holder den for at være nye; Thi, hvorvel denne sidste Alder er temmelig frugtbar paa Parodier, og de største Poëter, som Homerus, Virgilius og andre, meer end engang ere parodierede, saa holder han for, at, endskiønt det er gemeent at parodiere, dog blant Parodier denne udi sin Espece kand passere for ugemeen, undtagen noget saadant er skrevet, som ham er ubekiendt; Thi hvo har læset og seet alle Bøger? Hvad Zirligheden er angaaende, da flyder den endeel af Poëtens Capacitet, endeel af Sprogets Fuldkommenhed. Begge Parter savnes her i Henseende til den store Romer, som Autor har taget sig for at efterfølge. Thi her fattes Ovidii Geist,

her

her fattes ogsaa det Latinske Sprogs Righed: Thi vi, saa vel som vore Naboer maa pukke med vort Sprog saa meget som vi ville, saa finde vi dog en Fattigdom; naar vi enten imitere eller oversætte Græske eller Latinske Poëter, hvilke Sproget giver den Fordeel, at de af en halv snees Epithetis kand udvælge det bequemmeste; Thi Autor har ikke understaaet sig med endeel af vore Poëter at bruge enten opdigtede eller af Brug komne Ord, hvorved et Skrift giores uforstaaeligt. Ja, saasom den, hvis Fodspor han stræber at træde, berømmes ikke mindre af letflydende end af søde og zirlige Vers, som man kand læse med Magelighed uden Forklaringer, og dog med Forundring, saa har Autor, saa meget som mueligt er, rettet sig derefter, og søgt at treffe en Middel-Vey mellem Bordings Simplicitet og Philedors Høytravenhed, begge store Poëter, men endda større, hvis den ene havde giort sig meer og den anden mindre Umag. Den første

kand undskyldes derved, at han har mesten-deels skrevet lystige Materier, hvortil ikke udfordres saadan høy Geist som til Heroiske Vers. Den sidste, maaskee, deraf, at saasom Heros Poëmatis er en Spansk Herremand, har han holdt fornoden at gaae frem med Spanske Trin: Thi, naar jeg tager udaf Verket Solens Op- og Nedgang, skiønt altid udi nye Klæde-Dragt, item Morgenrødens tappisserede Cabinetter og Safran Senge-Gardiner, saa gaaer udaf ser Deele den siette bort; Konsten er, at treffe saadan Middel-Vey, hvorudi, om vor Autor ingen Lykke har haft, har han dog stræbet at forsøge, hvor nær han kunde komme den store Romerske Poët, hvilket ikke kand udlegges ham til Hofmod; Thi ingen, som vil ove sig udi at giøre et Skilderie, lastes derudaf, at han udcopierer det beste.

Re-

Register over Forvandlingerne.

Den Forste Bog.

Fab. 1. Om den Tid da Dyrene kand tale.
Fab. 2. Om Egen Drys, hans Kierlighed til Nive, og Forvandling.
Fab. 3. Om Egindens Nives og Hyrdens Tityri Fald og Forvandling.
Fab. 4. Om Cokkyks eller Gogens Misgierning, saa og hvorledes han straffes og forvandles.
Fab. 5. Om Skadens, Kittæ, Giæstebud og Vedderkoppens Forvandling.
Fab. 6. Om Kittæ Død og Forvandling.
Fab. 7. Sylvani og Floræ Krigs-Rustning, ved Pans Myndighed bilagt, samt Alopexes eller Ræves Forvandling.
Fab. 8. Coraxes eller Ravnens Forvandling og Slutning paa den forste Bog.

Den Anden Bog.

Fab. 1. Pans Lovsang og Freds-Fest samt Karkini eller Krebsens Forvandling.
Fab. 2. Gudindens Thetis Vrede, samt Asenets Onos Misgierning og Forvandling.
Fab. 3. Thetis faaer Pandoræ Veske, og la-

der

der Udyder regne; Ophis, eller Slangens unaturlige Kierlighed til Nattergalen, formaſtelige Foretagende med Hieracis eller Høgens Hielp, ſaa og hans Fald; tillige med Fiſkens Ictys Død og Forvandling.

Fab. 4. Om den ædle Ophis Forvandling.

Fab. 5. Hieracis eller Høgens Straf og Forvandling.

Fab. 6. Hvorledes Nattergalen Aëdon omkommer og forvandles.

Fab. 7. Om Bus og Boeidions, Studens og Oviens Kierlighed og ulykkelige Skiebne, ſamt Soelſikkens Forvandling.

Fab. 8. Hvorledes Bus bliver forvandlet.

Fab. 9. Om Pſylli og Pſyllæ, Loppens og Lopindens, Kierlighed og Blodſkam, ſamt den førſtes Forvandling.

Fab. 10. Om Pſyllæ Foſter, Padde-Hatten, dens Kierlighed til ſig ſelv og underlige Forvandling.

Fab. 11. Om Bukkens, Tragi, Ambaſſade til Pluto og Pandora, ſaa og hans Forvandling; tillige med Jovis Dom og Slutningen.

Den

Den 1. Fabel.

Om den Tiid da Dyrene kunde tale.

Jeg, som mod Menneſker og Verdens onde Sæder
Udtommet har min Geiſt, om Dyr og Planter qvæder.
Min Luth omſtemmed er, gir ſod og liflig Klang,
Jeg ſkurred, hvined for, nu qvæder Elſkovs Sang.
Jeg gaaer fra Stæder bort, og eenſom Skove ſøger,
Min matte Geiſt blant Dyr og Træer ikkun ſpøger,
Min ſpidſe Pen jeg ſkier paa anden Maade om,
Poeter tryggeſt er, ſom gaaer i Barendom.
Den ſtore Phoebi Søn, ſom Veyen mig bereder,
Om Folks Omfabelſe til Dyr og Fugle qvæder.
Jeg ſiunger over det, ſom meere ſelſomt er,

Om

Om Besters Dannelse til store Mennesker.
I gamle Dage for Saturni gyldne Alder,
For Stæder stiftedes, som man Regiering kalder,
For Riis man flettede, for Kag oprettet blev,
For man i haarde Staal og Marmor Love skrev. (1)
For man Metall og Steen begyndte at skattere,
For Prisen faldt paa Dyd, og Guld blev agtet mere,
Forend Guds Billede blev usel Jordklimps Trel,
Og man for Høyhed, Rang opofred Liv og Siel,
Forend man Slotte saae med Taarned-mured stæder,
Som vel hos Verdens Born Zirat for Jorden heder,
Men dog som Bylder paa et Legem agtes kand,
Os breider Vellyst, Frygt og unaturlig Stand,
For man saae Mennesker om mit og dit at twiste,
Forend Astræa sig fra Jorden maatte liste, (2)
Da Hyrde-Levned kun paa Jorden havde Sted,
Og Marken eene med Naturens Zir var klæd.
Forend man Foretog med hvasse Plov at bore
Igiennem Jordens Rygg, og den med Harvensaare,
For skarpe Spade-Jern i Jordens Muld og Sand
Blev trykked ned udaf den kroged Agermand,
For ranke Træer blev fældt om i gronne Skove, (3)

For

(1) Pœna metusqve aberant, nec verba minantia fixo Ære Ligabantur.

(2) ad superos Astræa receſſit.

(3) Nondum cæſa ſuis, peregrinum ut viſeret orbem, Montibus, in liqvidas pinus deſcenderat umbras,

Nullum mortales præter ſua litora norant.

For over Havet sig med Menneſker at vove:
HvertLands Indbygger kun ſin egen ſtrandbred ſaae,
Og Reyſe-Feber ey var Verden kommen paa.
Da hver ſig noye lod allene med ſin Mage,
Hyrdindens Attraae kun var Hyrden at behage,
Da man paa Ja og Ney hinanden troed lett,
Og Hænders Rekkelſe var meer end Vexel-Rett.
See, da jeg finder Dyr at have kunnet tale.
En Orn til anden Orn, en Svale til en Svale
Sin Elſkov eene ey, ſin Vrede, Sorg og Fryd
Tilkiende gav ved Skrig og ved et qvidrend Lyd.
Et Eſel ey ſin Tarv alleene ved at ſkryde,
Ved logrend ſvands en Hund ſit Venſkab at tilbyde;
En Heſt ey eene ved ſin Vrinſken, ſtampend Fod
Sin ſtridbar Fyrighed, ſit Hierte viſe lod.
En Bremſe eene ey ſin Attraae ved at ſnurre,
En Turtel-Due kun ſin Sorrig ved at kurre,
En Nattergal ved Sang, ſkiont paa adſkillig Vis,
Ey eene bredet ud det yndig For-Aars Pris.
Men hvert et Dyr, hver Fugl, hvert Træ, hvad laae paa Hierte
Sin Elſkov, ſin Foragt, ſin Glæde, Sorg og Smerte,
Sin Koldhed og ſin Ild forklarede med Ord,
Saa intet indtil Træe umælend var paa Jord.
En Løve taled om ſin Magt med anden Løve,
En Ulv med anden Ulv da raadſlog om at rove,
Et Træ, en Plante da beklagede i Sang,
At Himlen havde dem betaget Flugt og Gang.

For

For andre Fugle da en Ørn, en Hog, en Glente
Prædikkede med Ord om voldsom Regimente.
En Nattergal i Sang da prised Myrens Dyd,
En Myre talede om Nattergalens Lyd.
En Rev dicterede i konstig zirlig Tale
Paa Hoy, i Skov, i Lund Præcepta om Morale,
Og vised andre Dyr heel grundig og med Flid
Vey til Forfremmelse og Høyhed samme Tid;
En Gaas fortaalte Nyt til Fuglene paa Vandet,
Soe-Tidend gav igien til Dyrene paa Landet.
Ved Løgn, ved Sandhed nu fortiente Straf, nu Tak;
Los Tale derfor man da kaldte Gaase-Snak.
Om Skaden jeg i sær i gamle Skrifter læser,
At den har dræbet Dyr med lange Parentheser,
Dens Mund løb som et Hiul, den kunde tale meer,
End nu blandt Mennesker den lærdeste Barbeer.
Kort, hvert et Dyr, hver Fisk, hver Fugl, hvert Træ, hver Plante
Ved Talen giorde Pagt, til Venskab sig forbandte,
Erklærede nu Krig, nu slutted Forbund, Fred,
Udtrykkede med Ord, nu Had, nu Kierlighed.
Priapus, Flora, Pan, Sylvanus da jeg finder
Af dennem dyrked mest blant Guder og Gudinder:
Den store Skov-Gud Pan de ærede i sær.
Han var blant dennem, som blant Hyrder Jupiter.
Men slige Tider dog for Dyr ey vared længe;
Thi Jupiter fornam Skov-Guder sig at mænge

For

For sterk med Myndighed i Verdens Herredom,
Indskrænkte deres Magt, ja gandske stodte om,
I det paa Planter, Dyr og Fugl han Tomme lagde,
En evig Tausheds Dom i Jvrighed affagde,
Saa Skov-Veltalenhed forvandlet blev til Lyd,
Dog tabte Dyret ey med Maalet all sin Dyd.
Man Ædelhiertighed hos Loven endnu finder,
Til Tro, Oprigtighed en Hund sig og forbinder,
En Elephant som Muur staaer endnu udi Strid,
En Myre endnu seer paa den tilkommen Tid.
Den søde Nattergal For-Aarets Pris udsiunger,
Den mindste Fugl med Flid opklækker sine Unger,
Ja en umælend Rev er endnu en Statist,
Sig teer i Skov og Lund en fin Machiavelliſt:
En tyk Formørkelse dog Maalets Tab opvækker,
Saa man ey Lærdom meer af Dyrets Sæder trækker.
Man kand ey skrive meer om Skovens Zirlighed,
Om Dyrets Politie i Orlog og i Fred.
Man deeler saadan Tid i fire store Alder:
En Guld- en Solv- en Jern- og sidste Leer- man kalder.
I første Alder var i Skoven Eenighed,
Man vidste Forskiel ey imellem Krig og Fred.
Men i Solv-Alderen begyndte sig at snige (1)
Had, Avind, Svig og List og hemmelige Krige,
Saa man Naturens Lov ey noye tog i agt,
Cupido oved og sin Tyrannie og Magt.

Den

(1) - - Subiit argentea proles.
Auro deterior, fulvo pretiosior ære.

Den 2. Fabel.

Om Drys, samt hans Kierlighed og Forvandling.

Den Elskov, som jeg først maa i min Sang be-
strive, (1)
Optændtes i en Skov imellem Drys og Nive.
Gudinden Flora der gav Hierter første Saar,
Og ved den Leylighed Drys anden Skabning faaer.
I det frugtbare Land, hvor Nilus prægtigst flyder,
I dybe Render sig i Middel-Hav udgyder,
Man fordum saae en Skov, som Lind og Ege bar,
Og af Skov-Guden Pan til Sæde udvalt var,
Af høye Aske, som mod Himlens Skyer rekke (2)
Af Vidie Træer, som ved Aabred sig udstrække,
Af Bøg, af ranke Piil, uknuded Fyrre-Træe
Man der i Hobetal at blomstre kunde see.
Den evig grønne Bux, den dobbelt-farved Myrte,
De laadne Grane, som haaragtig Toppe forte,
Den seyerrige Palm, den sterke haarde Eeg,
Det kydske Laurbærtræ, som kroner Kamp og Leeg, (3)
Den

(1) Primus amor Phœbi &c.

(2) - - - non Chaonis ab fuit arbor.'
Non nemus Heliadum, non frondibus Esculus altis,
Nec tiliæ molles &c.

(3) Innuba laurus.

Den boyelige Birk, de blode kielne Linde
Man udi Daphne Skov i Mængde kunde finde,
Den kostbar Ceder, det vellugtend Enbær-Træ,
Den grædende Cypress, som tegner Sorg og Væ, (a)
Den Vinqvist-klædde Elm, den krybende Vedbene, (b)
Samt Have-Træer med af Frugter krumme Grene;
Alt denne prægtig Skov var falden udi Lod,
Den kroned var udaf Natur med Overflod.
Af onde Planter, som af Neller, Colloqvinter
Var ikkun ringe Tal, men Liljer, Hyacinther
I saadan Overflod, (c) som Havet Draaber Vand,
Som Skov gir Løv, som Eng gir Græs og Strand-bred Sand.
Min Pen er alt for slov, udforlig alt at skrive,
Paa Daphnes Herlighed en fuld Afridsning give.
Hvert Træ var dannet af Naturen uden Meen,
Og over Skyerne udstrakte Top og Green.
Men Drys og Nive dog var Skovens Zir og Hæder,
De stod blant andre Træer som Taarn i høye Stæder,
Som Hoved-Diamant indsluttet i en Ring
Blant andre Steene, som er fæstede omkring.

(a) Cypress bruges i Sorg.

* * * * Lugebere nobis,
Lugebis alios, aderisqve dolentibus.

(b) Flexipedes hederæ & amictæ vitibus ulmi,

(c) * * qvot mestis aristas
Sylva gerit frondes, ejectas litus arenas,

Sylvanus havde Drys blant alle Træ'r udkaared;
Naar af en yndig Moe og Nymphe han var saared,
I Tusmørk, Dagbræk sit af Elskov sydend Blod
Han ofte kolede ved samme Træes Rod.
Da saadant kundbart blev for Planternes Gudinde,
Hun ponsede paa Hevn, paa Svig mod Drys at spinde,
Skiønt Træet ene var uskyldigt Instrument,
Skov-Guden havde kun til Skiul og Skygge tient.
Hun til Cupido løb, sig kasted for hans Fødder,
Hun sagde: Vinged Gud! Hevngierighed mig nøder
Din Hielp at søge, spend din Bue op med Il,
Skyd i den stolte Drys en brændend Elskovs-Pil,
Jeg skal for dig en Krands af gule Blomster flette,
I Nymphers Urtegaard dig Dørre aabne sætte
I Hyacinthers og i Liljers Purpur-Sal
Ved yndig Tusmørk du af mig indføres skal.
I Jomfru-Lund jeg Led ey meer for dig skal lukke,
Hvert Gierde, Plankeverk skal aaben staae og bukke.
Cupido af de Ord en blusend Farve fik,
Gudinden trøsted med et Smil og yndigt Nik,
Sin Bue spændte op med mild og villig Mine:
En Pil man hørdte strax i tynde Luft at hvine,
Som giennem haarde Bark og Træ til Marven drev.
Drys derved stønnede, og strax anstukken blev.
Thi intet Hierte er saa stivt saa sterk omgierdet,
Ej Siel med Staal-Natur og Flinte-Harnisk hærdet,
Hvor

Hvor den jo trænger ind. Hvert Hiertes isned Søe
Ved mindste Bueskud maa losne sig og toe.
Her tændtes Elskov strax til Naboe-Egen Nive.
Drys ønsked sukkende til liden Busk at blive,
Som stod ved Nives Rod. Han selv var ey saa nær,
At han den kunde naae, som ham var eene kiær,
Ved Vindens Hielp man saae ham Grenene at strække,
Og i Forhaabning var sin Nive tidt at række,
Men Vinden, hvoraf han til Nive bøyed blev,
Den Vind hans Nive og tilbage fra ham drev.
Ach Himmel! sagde han med Graad og hule Sukke:
Saa tidt jeg stræber mig imod min Skat at bukke,
Saa tidt den viger bort. O hvilket Tyrannie!
Som til Fortvivlelse, til grummest Raserie
En Elskov-brændend Siel forlystes ved at drive:
Stat stil et Øyeblik. O allerskionnest Nive!
Den jeg har kier mig flyer, mig teer Foragt og Had,
Tilsted om ey en Green, saa dog et lidet Blad,
En liden Knop, at jeg et ledskend Kys maa give.
Hun syntes af hans Syk omsider rørt at blive,
Sig stundum vendede mod sit forliebte Træ,
For det at troste med et venligt Kys. Men see!
Hvad skeede? Nive sig tre gange mod ham strakte,
Tre gange hendes Kys han syntes at foragte.
Sligt Nive smertede. Hun sagde: Nu jeg seer
Din sminked Kierlighed. Du skuffer mig ey meer.

Drys raabte overlydt: jeg Himlens Domme kiender,
Jeg smægtes udaf Torst, mig selv fra Kilden vender,
Jeg tæres udaf Ild, en kiolig Skygge naaer,
Jeg seer min Frelse; men jeg selv tilbage gaaer.
Stat, skionne Nive, stat end eengang for mig stille,
Din Drys skal aldrig meer saaledes med dig spille.
Hun atter boyede sig til ham, tilbod Fred,
Drys atter veeg igien som af Koldsindighed.
Han havde Vindens Drift tilforn kun agtet foye,
Men, naar man elsker, man betragter alting noye.
Han med Fortvivlels nu og med Forundring seer
Som et Mirakel hvad som dog hver Time skeer.
Det ædle Eege-Træ man saae af Sorg forsvinde,
Og yppig Vædske af hvert Blad som Taare rinde,
Saa Jorden om dens Rod var aldrig meere vaad;
Men Nive ansaae alt som Crocodile-Graad.
Kort, Drys forsvandtes, og dens Marv blev kold og is-
Stod uden Folelse fortorred og bortvisned, (ned,
Den grønne Ungdom nys aftegned var; men see!
Den nu som Plante stod, den Tidens Meye-Lee,
Naar den af Alderdom mod Dodens Aften helder,
Ved Himlens affagd Dom og Skiebnens Lov om-
fælder;
Hver Qvist, hver Green tog af, hver Knop, hvert
Blad krob ind,
Men Nive stedse blev ved samme haarde Sind.
Dens Bark begyndte og omsider til at briste,
Saa Drys, hvis Lige man i Yndighed ey vidste,
Hans

Hvis Skionhed Fugle nys til qvidrend Lovsang drev,
Som for var Skovens Zir, nu Skovens Vanheld
blev.
Da Skovenes Monark slig Jammer fik at vide,
Han ilede did hen at redde Drys i Tide;
Men det forsilde var. Han til Undsetning kom,
Da alt fuldbyrded var Gudindens strenge Dom.
Ved denne Hendelse du dog ey Siel skal tabe,
Han sagde: Jeg vil dig til Menneske omskabe,
Strax skeede det, som man kand moyen ikke troe,
At alle Greene sig foreenede til to.
Som tvende Arme sig mod Naboe-Egen strakte,
Sligt stor Forundring hos de andre Dyr opvakte.
En mindre Gren til Haand, en Qvist til Finger blev,
Og Træets Stamme sig i tvende Parter rev,
Fik anden Skikkelse, og dannedes til Fodder,
Det Tær, Nægle blev, som for var Træets Rodder,
Dens Top til Hoved gik, og Bladene til Haar,
I Steden for et Træ en Mand i Skoven staaer,
Som strax fra Træer sig til Mennesker begiver,
Og for sin Skabning hoyt af dem anseet bliver,
Er sat i Værdighed, og dyrket som en Gud,
Adskillig store Folk i Verden spirer ud
Af denne skionne Eeg, Statister, Generaler,
Raads-Herrer, Syndici, Abbeder, Cardinaler,
De fra et Æres Trin til andet stedse gaaer,
Og af Stam-Faderen ved Fodslen dette faaer,

At lidt træagtige de undertiden ere:
De ingen Frugter, men alleene Blade bære:
Med deres Skygge dog og Greene dekke kand
Smaa andre kloge Folk af ringe, fattig Stand.

Den 3. Fabel.

Om Nives og Hyrdens Tityri Fald og Forvandling.

Ved dette store Mord Gudindens Hevn blev metted,
Det, som hun haded mest, af Skoven var udsletted,
Dog sminked Ansigt tog, saae hoyt bedroved ud,
Hun bange var for Hevn, hun frygted' Skovens Gud.
Hun sagde: borte er vor Skovs-Zirat og Smykke,
Og Aarsag foregav til saadan stor Ulykke,
At den til ublu Skiul Sylvano havde tient,
Og derfor store Pan til Vrede havde tændt.
Det er kun ringe Sag for en forslagen Qvinde
Paa Ærmet hvidt for sort lettroend Mænd at binde:
Her Floræ sminked Snak Sylvanum overvandt,
I sær som den med Suk og Medynk var beblandt.
Men ingen Qvinde dog til evig Tid kand tie,
Hvor længe man dem seer med knytted Tunger bie,
Saa Tausheds Baand blir brudt, de skiulte Ting maa ud,
Som ved indprented Lov og ved Naturens Bud.
Thi kunde denne List ey længer skiuled blive.
Hun selv sig aabnede for Ege-Træet Nive, For-

Fortaalte Aarsag til det store Sorge-Spil:
Men Ravnen paa et Træ stod, rakte Øre til,
Et Ord ey falde lod paa Jorden af den Tale;
Men noye merked' alt fra Hoved indtil Hale.
Han til Sylvanum floy, det store Sorge-Spill
Fortaalte tydelig, og lagde meere til.
Strax dette hidsede Skov-Forsten op til Vrede.
Han sagde: hvilket Træ mig meere vil tilbede?
Hver Eeg, hver Piil, hver Bøg, hver Ceder, Fyrr og Gran
Bespotte vil mit Navn end for den store Pan.
Ey mindste Torne-busk vil mig herefter dyrke, (a)
En Nelle raabe vil: hvor er Sylvani Styrke?
Hvor er hans Herredom? hvor er hans store Magt?
Hvis jeg ved blodig Hevn ey sletter den Foragt.
Ret som en stridbar Hest, naar snorrend Tromme rores, (b)
Feldt-Herren giver Tegn, og Strids-Basunen hores,
Af Vrede vrindskende med skummend Bidsel staaer,
Og med Jern-saaled Fod af Jorden Echo slaaer;
Saa dette Skovens Gud til Bitterhed optændte.
Af Fyrighed til Krig og blodig Hevn han brændte.
Han sagde fnysend: Jeg skal til Plutonem gaae,
De sorte Geister jeg til Hevn bevege maa.

(a) - - Qvis numen adoret
Præterea? aut supplex aris imponat honorem.

(b) Ut fremis acer eqvus, cum bellicus ære canoro
Signa dedit Tubicen, pugnæqve assumit amorem.

Afgrundens Søstre med de æddergiftig Orme
Opirres maa til Mord, og mod Gudinden storme.
Den sorte Konge selv, den fæle Natte-Gud,
De grumme Furier for mig skal løse ud,
Det morke Rige skal af Hevn og Vrede hvine,
Og saae i Skoven Mord, Ulykke, dobbel Pine;
Thi enkel Hevn og Straf mit Sind ey mættes med;
Men to Ulykker maa paa Flora regne ned.
Jeg Helveds Furier til Daphne Skov indstævner.
Jeg en Misgierning giør, og en Misgierning hevner (a)
Jeg straffer, ypper selv en uretfærdig Krig;
Jeg legger Last til Last, og legger Lig til Lig.
Han derpaa hente lod en høy-veltalend Skade,
Og sagde: Kitta, hør, du dig til Ambassade
I Hast berede maa, flyv til det morke Sted,
Bevæg Alecto med din Høy-Veltalenhed,
At komme mig til Hielp, den store Spot udslette,
Som mig tilføyed er. Sig hende ogsaa dette,
At Floræ Øyesteen den stolte Nive er,
At Tityrus hun har blant alle Hyrder kier.
Bed hende Tityrum til Raserie at drive,
At irre ham til Mord mod Egetræet Nive,
Paa det tillige med han selv omkomme maae,
Og Flora paa en Tid et dobbelt Saar kand faae.
Strax Kitta ferdig er, udstrækker sine Vinger,
Sit Legem hæver, og sig udi Lusten svinger,

Som

(a) Ulciscor facioqve nefas.

Som baleariſk Piil floy over Acheron,
Den giftig ſtinkend Styx og ſydend Phlegeton.
Blant fæle Aander og Plutonis Underſaatter
Han endelig blev vaer Allecto Nattens Dotter,
Som blant Eumenides ſeer allerfæleſt ud;
For hende ſkielver ſelv den morke Boligs Gud.
De andre Furier Tiſiphone, Megære,
Skiont hendes Søſtre, dog for hende bange ere.
Skræk, Mord, Fortvivlelſe i Panden tegnet ſtaaer,
Hug-Orme, Slanger hun i Steden har for Haar.
Hevngierrighed er malt paa begge blege Kinde,
Man ſeer den grønne Gift af ſkarpe Øyne rinde.
Hun til Drabanter har Beængſtelſe og Nød, (1)
Skrek, Hevn, Forbittrelſe, Fortvivlelſe og Død.
Sylvani Sendebud ſtrax Nattens Dotter kiender,
Sit fæle Anſigt til den ſkielvend Kitta vender,
Som da berettede med ſtor Veltalenhed,
Sin Tarv og Ærend ſaa paa dette morke Sted:
Hør du, ſom ſorte Nat med Acheron har fødet,
Som til at ſtifte Ondt dig aldrig haver nødet,
Hør, o Gudinde, du ſom Folk med Blindhed ſlaaer,
Du ſom i Verden Mord, Ulykke, Avind ſaaer,
Som Broder nøder mod en Broder Sverd at trække,
Som kand Forældre ſelv til Strid mod Børn opvække,

(1) - - Luctus comitatur euntem,
Et pavor & terror, trepidoque inſania vultu.

Som sloyffer Stad og Mur, forstorrer Lande-Fred,
Adsplider Forbund, som beseglet er med Eed;
At stifte Uheld er jo dig til ingen Byrde,
Driv derfor Tityrum, Gudindens Floræ Hyrde,
Driv ham at hugge om Gudindens kiere Træe,
Du derved stifte kand paa eengang dobbelt Vær.
Alecto, som til Mord sig aldrig lader drive,
Af Skadens Tale man saae meer opmuntred blive;
Thi end blant Mennesker fast ingen funden er,
Som i Veltalenhed kom denne Skade nær.
Perieles, Tullius med Tale-Konst maa bramme;
Men Skaden giorde dem dog lettelig til skamme;
Han var i Daphne Skov blant Fugle, Dyr og Træer
I sin Tid meer i Agt end de blant Mennesker.
Man brugte Skaderne i Skoven til Legater,
De slutted mellem Dyr og Guder selv Tractater:
For alle Skader dog vor Kitta Prisen bar,
Som Cicero i Rom, han udi Skoven var.
Men Kitta havde ey sin Tale for til Ende,
For man Alecto saae mod Lyset sig at vende,
Og heel stiltiende fra morke Bolig flye,
Bedekket af en tyk og hæslig Natte-Skye.
Hun hvilede ey, for hun kom til Hyrdens Bolig,
Hvor hun fandt Tityrum at sove tryg og rolig.
Da en af Slangerne krob ind i Hyrdens Barm,
Som fyldte Hiertet op med Bitterhed og Harm.

Den

Den sorrigfulde Drys i Sovne stod for Øye,
Og syntes ham til Hevn mod Floræ Eeg at boye.
Han strax af Giften Lyst til Mord mod Nive fik,
I Sovne hvide Skum ham udaf Munden gik.
Han sprang af Sengen op, tog heftig til at løbe
Ret ligesom en Top, der drives af en Svøbe. (1)
Den skarpe Morder-Øx han udi Haanden fik,
Af Vrede skummende i Skoven dermed gik,
Ey standsende, for han kom nær til Eegen Nive,
Da hæved Morder-Arm for Bane-Saar at give.
Hvad har, o Tityre, ophidset dig til Mord
Hun sagde skielvende. Han svared ey et Ord,
Men hæved hvasse Øx, og hugg med begge Hænder;
Hun skreg: hvad, Furie, til Vrede dig optænder?
Skal Floræ Eeg da doe ved Floræ Hyrdes Haand?
Ach! Meliboei Son blir Nives Banemand!
Hold inde, Tityre; betænk du foretager
Det din Gudinde mest af alle Ting mishager;
Du iler til dit Fald. Min Død blir jo din Død;
Da sukked han, som den sin Gierning alt fortrød,
Mod Jorden Øyne slog, sin Morder-Øx lod falde.
Alecto dog igien opirrede hans Galde,
Til ny Forbittrelse og Vrede Hyrden drev,
At han meer hærdedes og meere rasend blev,
Tar Øxen op igien med ny og dobbel Iver,
Og dødelige Saar i Træets Stamme giver.

Ved

(1) Ceu qvondam torto volitans sub verbere Turbo.

Ved hvert et Hugg et Suk den halv-død Nive gav:
Men det bevegede ham ey at lade af.
De andre Træer, som slig Gierning saae og horte,
Da zittrede af Skrek og alle Blade rorte,
Hver Fugl i Luften stil med strakte Vinger stod,
Med stor Forskrekkelse saae rinde Nives Blod.
Alt hvad, som qvidred nys, da stod med knytted tunge,
Hver Lerke, Nattergal blev taus, holdt op at siunge,
Ja Nilus-Strommen selv af Skrek sig hæved op,
Og overskylled Gran samt Piil og Ceder-Top.
Den heele Skov blev stum, de zitrend frygtsom bryste,
For Lyd og Klage-Skrig kun tause Suk udoste.
Ret som, naar Norden, Frost, Soe, Mark og Vange slaaer,
Da alt, hvad spilled nys, som uden Aande staaer.
All lyd blir qvalt. Man hor ey Vinden meer at knurre,
Det nylig vrede Hav blir taus og ey tor murre.
Saa Liv og Folelse det fæle Syn betar, (1)
Hver frygtsom er, men ey tor frygte aabenbar.
Da Nive raabte: hielp dit kiere Træ, Gudinde!
Alecto dog blev ved vor Hyrde at forblinde,
Saa Suk og Klage ham ophidsede kun meer,
Han ey aflader, for han Nive falde seer.
Da, for at redde Liv, han gaaer et Trin til Side;
Men Vestenvinden, som slig Vold ey kunde lide,

Af

(1) - - gemitu sic qvisqve latenti,
Non ausus timuisse palam, vox nulla dolori
Credita.

Af Vrede hvinende afsagde Hyrdens Dom;
Saa Nive med sit Fald og fælded Hyrden om.
Det store dobbelt Mord Alectos Hierte glæder,
Hun sig opskiorter, til Hiemreysen sig bereder,
Sin Slange-giftig Krop i Luften svinger hen,
Til sorte Bolig kom i Øyeblik igien.
Men Demogorgons Søn i Hiertet blev bedrøved,
At see den hellig Skov sin største Ziir berøved.
Han sagde: hvad kand dog imodstaae skiebnens Dom;
Men de ey raadne skal. Jeg dem vil støbe om.
Af begge Døde jeg et levend Dyr vil danne,
Som for sin Afkom Vey til Herlighed skal bane.'
Strax Nive, Tityrus fik Liv igien, stod op,
Og tvende Legemer løb sammen til en Krop. (1)
Hvad dobbelt var blev eet. Den døde Nives Rødder
Foreenede sig med den døde Hyrdes Fødder.
Alt blev ukiendeligt, en anden Form og Skik
Ved saadan Hendelse og Sammensmeltning fik.
Træ, Saft med Kiød og Blød man saae sig at foreene,
Negl, Fingre, Hænder, Arm med Knoppe, Qviste,
Greene.
Med Blade Hoved-Haar, og Hovedet med Top,
Den haarde Bark blev Hud og stammen gik til Krop.
Sligt aldrig for var seed i Skoven nogensinde,
Af tvende Døde her udspirede en Qvinde, Af

(1) - - - mista duorum
Corpora junguntur, faciesqve induitur illis
Una. - - -

Af hvilken stammer ned en selsom Qvinde-Art,
Som attraaer alting, og forkaster alting snart,
Som i et Øyeblik for ingen Ting kand græde,
I andet Øyeblik for intet sig kand glæde,
Som Flod og Ebbe nu sig hæver, nu gaaer ned,
Og kun bestandig er i Ubestandighed.
Saa, naar man Qvinder seer, som ingen kand beskrive,
De da en Samling er af Tityrus og Nive,
En Sammensmeltning af et rasend Menneske
Samt en koldsindig Eeg, et koldt sagtmodigt Træ.
Deslige Lader man hos Mænd kand ogsaa finde;
Men de udspirer og af samme selsom Qvinde.
Hvert Menneske, som har deslige Flygtighed,
Er Locris Plante, og af hende stiger ned.

Den 4. Fabel.

Om Cokkyx eller Gogens Brøde, saa og hvorledes han straffes og forvandles.

I Skovens Middelpunct Fru Fama haver Sæde. (1)
Fra Slottet Gange hen til alle Steder lede.
Der alting aabet staaer, ey findes mindste Skiul,
Igiennem Veg og Loft gaaer tusind Spræk og Hull.

Det

(1) Orbe locus medio est inter Terrasqve fretumqve,
Fama tenet summaqve domum sibi legit in arce &c.

Det hele Slot bestaaer af tynd og klingrend Kobber,
Tilbage driver Rost, gir Gienspar, naar man raaber.
Den stumme Hvile der ey haver mindste Sted.
Der aldrig gives Lyd og Rum til Rolighed:
Dog ey saa megen Raab man hor som sagte snurren,
Som ligner Elvefald og langt fra Havets Murren.
Man i Forstuerne Almue vrimle seer,
Som siger alt, hvad skeer, og hvad som ikke skeer,
Hvis Tale er af Løgn og Sandt en Sammenblanding;
Til alle Tidender skeer Tilleg og Forandring.
Fra en til anden som en Snebold talen gaaer,
Jo meer den veltes frem, jo meer den Kræfter faaer.
Om Slottet svermer Sorg og overvættes Glæde, (1)
Man horer nogle lee, man horer andre græde;
En uvis Mummel, nu om Krig, og nu om Fred,
Som reyser sig af Haab, af Frygt, Lettroenhed,
Oprorisk dristig Snak tit falsk dog udi Orden
Om hvad i Himlen skeer, paa Havet og paa Jorden,
Som dette vinged Dyr og Lynild-lobend Bud
I klingrend Solv-Trompet i Verden blæser ud.
Den tusind-munded Fugl sig stilled for Gudinden,
Der sad i gronne Lund med Haanden under Kinden,
Sig

(1) Illic credulitas, illic temeratius error
Vanaqve lætitia est, consternatiqve timores,
Seditioqve repens, dubioqve auctore susurri,
Et qvid in Cœlo rerum, pelagoqve geratur.

Sig mætted med den List, hun havde spilled nys
Ved Vinge-Gudens Hielp mod Eege-Træet Drys.
Der dette Sorge-Spill til hende Fama sagde,
Og efter Vane af sit eget dertil lagde,
Floy derpaa ilig bort med Lynild Hastighed,
At sporge, fore Nyt paa og til anden Sted.
Sligt var et Tordenslag for Planternes Gudinde,
Man horte hule Suk, man Oyene saae rinde,
Som Stromme Taarene paa hvide Kinder rand (1)
Ja som af Klippen gaaer om Hosten sorte Vand,
Jeg kand ey selv, jeg maa, o Musa, dig umage,
At fore frem i Sang Gudindens bittre klage.
Stig ubesværged frem, stem op, Calliope!
Opregn mig Ord for Ord Gudindens Klagevæ.
Saa faldte hendes Ord, beblandt med Suk og Hikke.
Hor I Gudinder, hor, I Parcæ, som bestikke,
Hvor længe Mennesker paa Jorden leve maa,
Og sætte Grendser, som man ey bor overgaae.
Hvad Herlighed er det for Guder og Gudinder,
At man til evig Tiid at leve dem forbinder?
For en bedrovet Siel en Trost i Sorgen er,
At Tenen hæves, og man Leve-Traaden skiær.
At Somren blomstres ud, og man seer Alderdommen
Med Dodens Vinter-Jis til Trost at være kommen,

Og

(1) Herudaf kand sees, at de fare vild, som holde for, at Guder og Gudinder ikke græde, Venus selv har ikke været fri derfor.
Tristior & lacrymis oculos suffusa nitentes,
Alloqvitur Venus.

Og man blir fælded om af Tidens Meye-Lee.
Med Sorgen graves ned i Jordens mørke Blee.
Hvi os til evig Tid skal Sorg og Modgang tære?(1)
Hvi ene Guders Traad vil Atropos ey skiære?
Os Skiebnen tager ud af Dødeliges Tal,
Paa det vi plages kun, men ey husvales skal,
En Dødelig kand med et Stød af Morder-Klinge
Forløse ængsted Siel, og udaf Lænker bringe.
Her skummes udaf Angst mit Pine-fulde Blod.
Jeg ønsker Døden, men min Skiebne staaer imod.
Jeg har ey Aarsag til at leve, maa dog leve.
For Øyne disse to vil Dag og Nat mig svæve.
Med enkel Plage ey min Skiebne nøyes kand,
Undtagen Tityrus blir Nives Banemand,
Undtagen Tityrum mod Nive man opegger,
Og Nive Tityrum tillige ødelegger.
Hvo udi Troskab vel, i Skionhed i Forstand
Mod Meliboei Son i Skoven lignes kand?
Hvor anden Tityrum skal Flora mere finde?
Der, for man gyldne Soel paa Horizont saae rinde,
For Morgenrødens Skin, naar Træ, naar Fugl end sov,
Med Strenge-Leeg og Sang udbredede min Lov;
Men det er ikke nok, jeg mistede min Hyrde,
Mig Skiebnen legger til en Byrde anden Byrde,

(1) Nec finire licet tantos mihi morte dolores.
Sed nocet esse Deam, præclusaqve janua leti.

En Sorg til anden Sorg, en Nød til anden Nød,
Et Saar til andet Saar, en Død til anden Død;
To Sorge-Stykker man paa engang med mig spiller,
Med to Klenodier man mig paa engang skiller,
Mig og beroves maa mit yndigt kiere Træ,
Ja jeg ved Hyrdens Haand maa Nive myrded see.
O DaphneSkov, som nys var all min Lyst og Glæde,
See, jeg dig vender Rygg, dig meer ey vil betræde,
Dig som vanhellig flyr, forbandet evig vær!
For Ceder Tornebusk, for Lilier Neller bær!
Du, som tilforne var Gudinders, Guders Sæde,
Bliv til en Udork, bliv til giftig Slangers Rede,
I dig ey længer Trost, Fornøyelse jeg seer.
Min Soel jo dales ned, min Nive er ey meer.
Den Hierte har som Staal, hvis Øyne ikke rinder,
Natur som Tiger, der sig ey bevæged finder
Af saadan Klage-Sang. Men Øgen paa et Træ
Da andre Fugle stod nedslagne, raabte Væ,
Gudinden spottede, og loe af hendes Tale;
Da vaagned Flora op som af en Søvn og Dvale,
Da Sorg forvandled blev til Hevn og Bitterhed,
Da Sindet munter blev, som før var slaged ned.
Tilsted ey, Jupiter! hun skreg med Suk og Taare,
At denne Cokkyr skal ustraffed Flora daare:
Tilsted ey, at jeg blir til Fabel, Eventyr,
Til en foragted Ting blant Træer, Fugle, Dyr.

Slig

Slig Klage Vinden strax til Jupiter henforte.
Monarchens Hierte af Medlidenhed sig rorte.
Han af Olympi Top en Torden-straale skiod,
Hvoraf den Spotte-Fugl til Jorden styrted død.
De andre Fugle saae slig Fald med Hierte-Glæde.
Thi Gogen lister sig i andre Fugles Rede,
Og der Sædvane har at legge Unger ud,
Skiønt saadant strider mod Skov-Gudens Lov og Bud.
Man har ved strenge Bud slig Idræt søgt at hemme;
Men Gogen sin Natur dog ey har kundet glemme.
Jo flere Love Pan i Skov og Lunde skrev,
Jo mere Gogen til den Synd ophidsed blev:
Thi mange muntres op til Laster og Udyder,
Just fordi Øvrighed dem strengelig forbyder.
Saa det og Gogen gik, derfore andre Dyr
Sig frydede at see udrødded Skovens Tyr.
Sylvanus derimod opirred blev til Vrede;
Han sagde: Gogen jeg vil andet Liv berede.
Han ey forraadnes, ey til Spot her ligge skal;
Jeg ham forflytte vil blant Menneskernes Tal.
Strax for et Goge-Neb, for dunet Hoved, Vinger
Brød frem vel danned Mund, et Ansigt, Haand med Finger.
Saa intet blev igien af Cokkyx forrig Stand;
Men af en Gog stod op en skiøn velvoxen Mand,
Som strax af Skoven sig til neste Bye begiver,
Og der Adjunctus for de gamle Hyrder bliver,

Hvis Arbeyd meere ey for Alderdom gik frem,
Til Jordens Dyrkelse var bleven ubeqvem.
Man torre Heder strax saae frugtbar Eng at blive,
Den Jord, som mavreſt var, meſt yppig Vext at give.
Hyrdinden udi sær sig frydede derved,
At see sin gamle Mand forhverved Rolighed,
At leve ovrig Tid i Fred foruden Moye,
Fri fra det Slaverie at tærske, saae og ploye:
Thi Cokkyx udi alt til hænde gik enhver,
Dog hialp han gamle Mænd, som billigt, udi sær.
Hans Afkom arvet har den Dyd, og samme Sæder
Har ovet priselig end og i store Stæder,
Sig fremmed Arbeyd ey har ladet være sur,
Og ey vanslægted har fra forste Sogs Natur.
Skiont slig Velgierning dog ey fleste Mænd befalder,
Thi til Belonning man dem Byers Tyre kalder.
Med stor Taalmodighed de lide dog den Spot,
Fremture derudi, og Folk bevise Got.

Den 5. Fabel.

Om Kittæ Giæstebud og Ederkoppens Forvandling.

NEen Cokkyks Undergang dog kunde ey udslætte
Gudindens Hierte-Sorg; man horte hende trætte,
Og klage bitterlig mod Himlens haarde Dom,
Hun lob blant Fugle, Dyr og Træri Skoven om,

Be-

Beklagende sin Nød, udøsende sin Vrede,
Nu hun fortvivled, nu til Hevn sig giorde rede.
Sylvanus, sagde hun, har flettet dette Riis:
Jeg ham har mistænkt, men her fattes mig Beviis.
Jeg Speydere i Skov, i Lunde maa udstede,
Som rette Sandhed kand i denne Sag oplede:
Jeg Fugle, Træer, Dyr med Løfter lokke maa,
De allerlistigste maa mig til Haande gaae.
Da dem blant Fugle, Dyr, som vare mest bekiendte
Af Lærdom og Forstand, hun strax lod til sig hente,
En Ravn, en Hog, en Biørn, en Ørn, en Tiger, Rev
Til Skovens Vester-Kant stiltiend hun forskrev.
Hun over mindre Dyr dem Hals og Haand tilsagde,
Til Løfter Trudseler som myndig Frue lagde. (1)
Gav Hogen Due-Jagt i Luften og paa Tag,
Og vised aaben Vey til hvert et Due-Slag.
Hun Biornen lovede til Koe, til Hæst, til Hoppe
Fri Gang i Bondens Stald, og Ravnen døde Kroppe
At skaldte med af Dyr, af Fugle, Mennesker,
Og ey tiltales af den Dødes Arvinger.
Hun Reven Under-Jagt gav over Gæs og Ender,
I hele Bondens Gaard fri og ubundne Hænder,
At plyndre, fange, slaae og fælde alting ned,
Og uden Fare gaae med Byttet bort i Fred.
Af slige Løfter da enhver opmuntred bliver,
Forretter Floræ Sag med Nidkierhed og Iver;

(1) Minas regaliter addit.

Men Alopex i List de andre overgik,
Og disse skiulte Ting i Hast for Lyset fik.
Hvor nogen talede, han spidsed listig Ore,
For Underretning om de skiulte Ting at høre.
Sex gange Solen løb sin Himmel-Bue om,
Men Alopex dog ey til Sagens Kundskab kom.
Omsider gik han til en snaksom Skade-Rede;
Hvor Skadens spæde Børn han hørte at udbrede
Den Ære, Kitta var bevist af Skovens Gud,
At af Sylvano han var brugt til Sende-Bud.
Den ene overgik den anden i at prale:
Men Reven mærked alt fra Hovedet til Hale.
Midt udi Talen kom den spragled Moder hiem,
Da brød omstendelig for Lyset Sagen frem.
Hun til de glade Børn uddeelede først Gaver,
Som samled vare i de skionne frugtbar Haver,
Hvorved Sylvani Hielp hun yppig Forraad fandt,
Og meer i tørre Skov ey søgte Proviant.
Hun derpaa blæstes op, sig brysted som en Due,
Og sagde: Man mig skal herefter kalde Frue.
Gav Aarsag dertil i høytravend kostbar Ord,
Fortaalte Hyrdens Fald og Ege-Træets Mord.
De kiære spæde Børn sligt hørte an med Glæde,
Og bleve af den Snak, skiønt tit fortaalt, ey kiede;
Men Reven midlertid fuldførte sin Journal,
Den prented i sit Sind, og sig tilbage stial,
Løb udi Skoven om, sin Frue at oplede,
Og ved slig Tidend Vey til Velstand at berede. Han

Han søgte Stædet, hvor Gudinden ham forlod,
Ved liden kiølig Bek; Der Flora endda stod
I dybe Tanker, og forventende med Smerte,
At høre det, som kun besværger Siel og Hierte.
Hun længtes efter Nyt, at høre Tidender,
Som hidser Blodet op, til Marv og Hierte skiær.
Da Alopex sin Priis begyndte at udbrede,
For sit Gesandtskab heel stor-talend giorde rede,
Fortaalte, med hvad List han alting giennemgik,
Ved hvilke Midler han om Sagen Kundskab fik.
Da raabte Flora: O Sylvane! jeg jo tænkte,
At du allene mig den bittre Skaal iskienkte.
Jeg over hannem selv, desvær ey Hevn kand faae,
Men Sendebudet skal min Vrede ey undgaae.
Sligt skal det heele Huus til Undergang geraade.
Hun derpaa Alopex gav Afskeed udi Naade,
Som strax paa Reysen sig til Bondens Gaard begav,
Hvor han først Bytte fik, men siden fandt sin Grav.
Tre gange Maanens-Horn man fulde saae og tomme,
Af For-Aars Sæden Ax og moed Frugt at komme:
Tre gange hævedes og nedfaldt Nili Flod;
Men Flora endda ey sin Hevn fremskinne lod.
Sit blodigt Forsæt hun saa længe holdt tilbage,
For en særdeles Hevn ved Leylighed at tage,
Hun i at øve den fandt endelig Behag,
Da Kitta helligholdt med Pomp sin Fødsels-Dag.

Til Æderkyppen da hun sig i Jil begiver,
Med saadan Tale den til Morder-Gierning driver:
Hor, konstig Æderkop! Arachnes ædle Sæd!
Den stolte Kitta her i Dag paa dette Sted,
Paa denne Ege-Green et Maaltid sig bereder
Af Markens Fædme og af Urte-Gaarders Beeder:
Lad regne gronne Gift paa spragled Rede ned,
Hor en Gudindes Bon, styr min Hevngierighed;
Sligt skeede. Alting nu var fuldt af Lyst og Glæde,
Og man ey andet saae i Kittæ Huus og Rede,
End storste Overflod, Fornoyelse og Fryd,
Man andet horde ey end Latter Glædes Lyd:
Men tit i stilleste Veyr, naar Fisk og Fugl sig glæder,
En mork og hæslig Skye sig over Himlen breder,
Som skiuler klare Soel, og alting falder ud
Til Liunild, Tordenslag, til Uveyr, Regn og Slud.
Man glæder sig, at see sin Velstands glimrend Stierne,
At Lykken knækker os Vellystens sode Kierne:
Men udi guleste Nod tit findes Orme-Gruus,
Den fæle Ugle tit staaer over Glædens Huus.
Saa gik det her, hvor man saae Vellyst at regiere,
Hvor man kun talede om Velstand, Agt og Ære,
Der sorte Skyer og Ulykke rede stod,
At bryde ind i Huus, som vældig Strom og Flod:
Begyndelsen blev giort paa Skadens ældste Dat-
ter; (1) Thi

(1) Parodie over Amphion og Niobe.

Thi, da hun sidste Bid i Nebbet tog med Latter,
Hun sagde sukkende: min Teen udtvunden er,
Den hvasse Dødens Lee for Øyene jeg seer,
Mit Hierte er bespendt, jeg kand ey mere tale;
Paa disse Ord hun faldt paa Jorden ned i Dvale.
I samme Øyeblik hun fandtes død og stiv,
Og mindste Tegn ey meer til Aande var og Liv.
Den stolte Helia, Zitenes næste Søster,
Imens hun zittrede, omsonst Zitene troster,
Og sagde skielvende: Vend Øyene til mig!
Hun tabte Maalet selv, og blev det andet Lig.
Den spæde Himmeris, den tredie efter Orden,
Løb til Undsætning, men selv styrted død til Jorden.
Slig Hendelse en Skræk i heele Rede jog.
Den zittrend Kitta da mod Himlen Øyne slog,
Og skreg: O Himel! hvad til saadan Hevn dig driver?
Hvi udaf Livet man Indvoldene mig river?
Hvad Synd, Misgierning jeg i Dag bedrevet har?
Men i det samme blev Gudinden Flora var,
Som stod paa Ege-Top og ansaae den Ulykke.
Da raabte Kitta: See, et herligt Mester-Stykke,
En stor Berømmelse, som Laurbær-Krands fortien,
En Priis, som graves bør i haarde Marmorsteen,
For ey at roddes ud af Dyrs og Træers Minde,
At Kitta i Triumph blev fort af en Gudinde.
Hun svared smilende: de Døde, som du seer
For Fødder liggende, min Vredes Virkning er.

Jeg blandet har din Mad med grønne Gift og Edder.
Jeg seer dens Virkning, og mig over Hevnen glæder.
Den Sted, som udvalg er til Fryd og Giestelav,
Dit stolte blomstrend Huus, forvandles til en Grav.
Strax derpaa styrtede Milanus og Tiremon,
Med Capyr, Herion, og første fødde Hemon,
Den raske Senian, den dobbelt spragled Lyr,
Den stolte Nebrias, den pile-flyvend Dyr;
Som Purpur-Blomster, der med Roden er oprykked,
Som Valmue, der Regn og Vinden har nedtrykket,
Som grønne Træ'r, der nys af Øxen fælded er,
Saa disse kiere Børn man strød paa Jorden seer,
Med aabne Munde, som de endnu vilde tale.
En Broder syntes end sin Søster at husvale.
Man Mord og Død blev vaer, men saae ey Saar, ey Blod,
Udvortes Skionhed paa enhver end tegned stod.
Som en, der skrækked er af Jovis Ild og Torden,
Dens Sind forvirred og dens Blod er isned vorden,
Saa dette Fald all Ild ud af Forældre drev, (1)
All Sands forryktes, og all Vædske størknede blev.
Med knytted Tunger hver stod still, ey kunde raabe,
Udøsed dybe Suk, som Amphion og Niobe.
En taus Fortvivlels' kom i bitter Klages Sted.
Saa overvættes Sorg kand trykke Sindet ned.

Om-

(1) Exanimes inter natos, natasqve, Virumqve
Diriguit malis

Omsider Kitta dog sig mod Skadinden vender,
Og sagde: Lar os flye Gudindens Morder-Hænder.
Vi ieve vil i Trods, til anden Skov gaae hen,
Maa skee at Himlen os gir andre Born igien.
Jeg folger, hvor du gaaer, da svared vor Skadinde;
Men see! det bliver mørkt, hvad nu? jeg gaaer i Blinde.
Ach Himmel! her er ny Gienvordighed og Nød.
Paa disse Ord hun faldt paa Jorden stiv og død.
Af Modgangs tykke Skye da Kitta overvælded
Fortabed modlos stod, mod Jorden Hoved helded.
Man værbner sig omsonst mod saadan Tyrannie,
Ey Lærdom gielder meer, ey Dyd, Philosophie.
De andre Fugle, Dyr ey Kitta mere kiendte,
Hver Fugl, som floy forbi, sit Hoved derfra vendte,
Hver Tiger, Hog, hver Ulv, hver Glente, Orn og Rev,
Der Hierter har som Staal, dog her bevæged blev;
Hver Gog, som Vane har i Modgang at forhaane,
Da floy forbi med Suk, og færdig var at daane.
Ja Ederkoppen selv sligt Syn til Medynk drev,
Dens Morder-Hierte saa af Skræk forandred blev,
At den sin Gierning strax fortrød, men alt forsilde:
Den sagde Anger-fuld: jeg seer, jeg giorde ilde,
Mit Hierte briste vil; det var dens sidste Ord,
Den derpaa isnede, faldt gandske død til Jord.
Da merked Flora selv, hun havde ilde handlet:
Men Ederkoppen blev til anden Skik forvandled,
Som Dyr og Fugle til Forundring drev og Skræk.

Et

Et Been blev til en Pen, den grønne Gift til Blek.
Dens Væv blev til Papir. Kort, af en Ædderkoppe
En bleg spidsnæsed Mand man saae i Skoven hoppe,
Som Fugle, Dyr forlod, løb, søgte Folk og Huus,
Og fik blant Hyrder Navn udaf Satyricus.
Af ham et eget Folk i Verden sig udspreder,
Som stedse raaber mod den onde Verdens Sæder,
Hvis Skrift, hvis Tale Gift for Høye, Lave er,
Som Pile trænger ind, som Rage-Knive skiær,
Arbeyder stedse, skiønt ey andet derved vinder,
End det til intet sig, som Ædderkoppen, spinder.

Den 6. Fabel.

Om Kittæ Død og Forvandling.

Men Kitta endda med nedslaged Hoved stod,
Ey mindste Tegn til Liv tilkiende give lod.
Den saae sin Banemand at styrte ved sit Rede,
Den saae sin Hevn; men dog sig ikke kunde glæde.
Som, modig Tyr, der Slag af Øxe Hammer faaer,
Ald Sands betages, med forvendte Øyne staaer,
Saa Sorgen ham betog Forstand med Maal og Mæle.
De mange kiære Børn, men mest hans Ægtefælle,
Liv, Blod og Følelse med Dødens Vinter slaaer.
De første Vunder gav, den sidste Bane-Saar.
Mod Dødens Ankomst dog begyndte sig at røre,

Bad

Bad Vinden sidste Suk til Skovens Gud at føre,
Og derpaa styrted ved sin døde Mages Krop,
Og mod det kiære Bryst gav Liv og Aande op.
Sligt Mord for Skovens Gud strax Nordenvinden
roder,
Den raske Luftens Post sig i sin Kappe svøber, (1)
Hvormed paa Hederne den Skyer giør af Sand,
Og hæver Bølgerne, som høye Bierg paa Vand.
Med hvinend Stemme gav Sylvano alt tilkiende,
Bad hannem ilend sig mod Daphne Skov at vende,
Hvor et høy-ædelt Huus, som nys var udi Agt
Hos Skovens Guder, nu i Grund var ødelagt.
Af saadan Tidende Sylvanus blev urolig.
Han fnysede af Hevn, og kom til Kittæ Bolig,
Hvor, hvad beretted var, han saae at være sandt,
Og for et blomstrend Huus en Morder-Grube fandt.
Han sagde: Jeg vil dig en anden Skabning give,
Du Ørn og Hog til Rov, o Kitta, ey skal blive.
Din Skik forandres skal; men Dyd, Veltalenhed
I dit ny Legeme skal boe og blive ved.
Strax Kitta Aanden fik igien, tog til at leve,
Dens duned Krop blev glat, begyndte sig at hæve,
Ja hvert et Ledemod en anden Skik at faae,
Saa af en liden Fugl en voxen Mand man saae.

Dens

(1) Pulvereamqve trahens per ſumma cacumina pallam
Verrit humum - - - -

Dens Been til Arme blev, hvad for var Kloe blev Finger,
En Regne-Kappe og kom frem af tvende Vinger.
Dens Neb til Ragekniv, hver Fiær blev til Lancet.
Ja af en Skade en Barber sprang op, hvis Æt
Paa Jordens Klode sig heel vit udspredet haver,
Som Skaden fordum Dyr, saa Menneſker de plaver,
Opfylder Bye og Land med Snak og Eventyr,
Ja samme Embed har, som Skaden for blant Dyr.

Den 7. Fabel.

Sylvani og Floræ Krigs-Rustning, ved Pans Myndighed bilagt, saa og Alopex Forvandling.

Sylvanus ponſed nu paa aabenbare Feyde,
Afſtedde forſt et Bud, Gudinden at bebreyde
Med haarde Trudſler og igiennem-trengend Ord
Alt hvad var oved for, i ſær det ſidſte Mord.
Men hun af Trudſler lod ey Modet ſig betage:
Saa Damon-Hyrden kom med trodſig Svar tilbage.
Paa begge Sider ſtrax Standard opretted blev:
Man alle Fugle, Dyr i Daphne Skov udſkrev.
Hver Fugl ſit Træ forlod, hver Orm krob af ſin Hule:
Thi Ordre gik, at hvo ſig underſtod at ſkiule,
Og ikke mødte paa behorig Sammel-Sted
For Solen tre gang tre i Havet dukked ned,

Den

Den udaf Daphne Skov forviset skulde være,
Forlise evig Tid sin Fred, sit Gods, sin Ære,
Dog udi samme Bud og strenge aabet Brev
Skildpadden for sin Gang slig Tid forlænged blev.
Saa Fredens Skov i Hast blev til en Rover-Kule:
Man hørdte andet ey paa Biergetop, i Hule,
Ved Aabred og i Kiær, paa Høy, i Dal, paa Træ,
End Tidende om Krig, end Skrig og Klage-Væ:
Men Muus og Froer først af alle vare rede.
De ene dette Bud om Krig tog an med Glæde.
Det gamle Fiendskab i Hiertet endda laae,
Saa for benævnte Tid man dem i Orden saae.
Om nogen spørge vil: Hvad kunde saadant nytte?
Hvad skulde Guder og Gudinder meget skytte,
At Tiger omkom Biørn, at Ulven myrded Ræv,
At Fisk en anden Fisk omkom, paa Flugten drev?
Om det et Middel var at stille Guders Vrede,
At Fugl udrødded Fugl, forstyrred Huus og Rede?
Jo, visse Slægt af Dyr laae under Floræ Magt,
Sylvano andre var ved Deeling underlagt:
Saa Ørnen ene Navn af Jovis Livfugl fører,
Paafuglen der imod Junoni mest tilhører,
En Svane allermest af Venus ynded er,
Blant Dyre-Slægt een Art er elsked udi sær;
Derfore Æt mod Æt man søgte at opegge,
Sylvani Seyer var, den Slægt at ødelegge,
Som af Gudinden mest af alle ynded var.
Sligt Mennesker og Dyr bevæbnet ofte har.

En

En Green af Nili Flod afskildte begge Hære,
Sylvani Krigsmagt stod alt færdig at passere,
Af Fugle-Hære alt Fortropper stodte an,
See da et Forbud kom fra Skovens Fyrste Pan:
Thi Hyrdernes Monarch, da saadant kom for Ore,
Da han om denne Krig fik rette Grund at hore,
Han rysted Hovedet, blev meget heftig vred,
Saa hvert et Blad paa Træ i Skoven zitred ved.
Han sagde fnysende: hvem monne vel tilkomme,
Sylvano eller mig, i Skoven Herredomme?
Min Eyendom tor de vel rykke op med Rod;
Skal jeg min hellig Skov see svomme udi Blod?
Ney! jeg dem vise vil, at Magten mig tilhorer,
Og at den store Pan i Skoven Zeptret forer.
Han til Sylvanum strax lod gaae et Sende-Brev,
Et andet samme Tid og Floræ skikked blev;
Lod dennem begge to til Lunden Alsos stævne:
Han og en vis Termin at mode lod benævne.
Saa demped Krigen blev, for den tog Overhaand,
Saa sluktes Gnisten, for den blev til Ildebrand.
Til den bestævnte Tid Sylvanus, Flora moder,
En Skare udaf Dyr paa Veyen med sig noder,
At bære Vidnesbyrd, og at aflegge Ed
Om hvad i denne Sag de havde hort og seed;
Fra Træerne de sig forsyned med Attester,
Samt og fra Planter, som Naturen saa rodfæster,
At de fra Sted til Sted ey vel forflyttes kand;

Men

Men hver som vorned paa sin Stavn maa holde Stand.

Til Hippocrene mig Pierides henleder,
En aaben baned Vey til Helicon bereder,
At jeg i Pennen maa poetisk fore ud
Den prægtig Lund, som da bebode Skovens Gud.
Den Sted, hvor Potamus i Nili Green sig gyder,
Og dens Crystalle-Vand, som Cydnus sagte flyder,
Der tre gang snese Skridt fra samme yndig Flod,
Den store Skov-Guds Slot Archia fordum stod
Midt i en prægtig Lund af Gran, Cypress og Ceder:
Af ranke Pile-Træer en Gang til Floden leder,
Hvis bladed Grene var ved Konst tilfoyed net,
Saa Solens Straaler ey igiennem trænged let.
Man aldrig horer Storm og Uveyr der at bruse,
Kun matte For-Aars Luft blant zitrend Blade suse.
Den blege Vinter did maa ikke komme nær,
Men evig Purpur-Vaar i Alsos Lund regiær,
Saa man ey Sommer, Høst, samt Vinter, Foraar regner,
Ey Aarets Lobe-Ring med fire Mærker tegner,
Hvor Sol end cirkler om, i hvilken Luftens Egn,
I Krebsens torre Land, i Fiskens vaade Tegn.
Af Roser, Lilier man seer evig varend Brimmel,
Saa hver en Vang, hver Eng seer ud som Jovis Himel,
Som det blaategnede og klare Firmament,
Der af Planeter er og Aften-Stierner tendt.

Den milde Sydvest-vind med frugtbar Aande lokker
Af Hyacinther frem utallig tusind Skokker.
En yppig Sommerdug der Mark og Eng bestror,
Som kioler Hedens Kraft, og Regnens Embed gior,
Sex hvelved Gange sig fra Forstens Slot udbrede,
Som til Crystalle-Vand, til Purpur-Dale lede.
Som frugtbar Bekke, der fra Hoved-Floden gaaer,
Hvorudaf Eng og Mark sin Vederqvægning faaer,
Som gyldne Straaler, der fra Verdens Oye bryde,
Og alt hvad Aande har paa Jordens Klode fryde,
Saa paa hvad Kant man gik, og hvor man Veyen tog,
Archiæ Herlighed og Glands i Oyne slog.
De kaade Satyri af grønne Høye trimled.
Hver Rosen-klædde Eng og Dal af Faunis vrimled.
Den Pile-flyvend Bek, som kaldtes Cheimarus,
Ved Slottets Side lob med sod og snurrend Sus.
Archiæ yndigt Huus, som og Panopel heder,
Var kunstig sammensat af Ibenholdt og Ceder.
Ved alle Dørre en bevæbned Satyr stod,
Af hvilken Fremmede sig indgeleide lod.
Dets Vegge uden for med Blomster var staffered,
Og indenfore med Vedbene tapissered.
Her Demogorgons Son en rum Tid havde boed,
Fra den Tid han sit Land Arcadien forlod,
Hvorfor Syringis fald han stedse havde Sxde;
Men da han mistede sin enest Siele-Glæde,

Da

Da yndig Syrinx til et Rør forvandled blev, (1)
En dyb Melancholie ham ud af Landet drev.
Her for hans Throne nu Sylvanus først sin Tale
Heel fyndig fordte frem, begyndte at afmale,
Gudindens Vold og List med giennemtrengend Ord,
Og bragte Vidner frem om Ege-Træets Mord.
Gudinden uforskrækt forsomte ey at svare.
Hun paastod begge to fast lige skyldig vare,
Den gandske heele Sag igienemgik med Fynd,
Ved Vidner vised Vold mod Vold og Synd mod Synd.
Den ene torde ey den anden eftergive:
Der visned var en Drys, her fælded var en Nive,
Der et af Dyrene var brugt til Instrument,
Her udaf andet Dyr man havde sig betient.
Da Pan sig reysede udaf sin Blomster-Throne,
Bod dem indstændig med hinanden sig forsone.
Hvad kunde, sagde han, I vente for en Dom,
Hvis sligt Saturni Son for Øre ikkun kom,
At Daphnes Skovs Zirat i Grund man ødelegger,
At Dyre-Slægt mod Dyr og Fugle man opegger,
At man i Skoven saaer Ulykke, Tvistens Krud,
Og lokker Furier af morke Bolig ud;
Ja ubekiendte Feyl blant Dyrene indfører,
Had Splid og Avind, som kun Mennesker tilhører?

(1) Af denne Syrinx, som blev forvandled til et Rør, siges Pan at have giort de første Piber eller Fløiter,
Pan primus Calamos cera conjungere plures
Instituit. - - -

Hvis saadan Idræt for den store Konge kom,
Ireffed blev, og jeg gik qvit mit Herredom.
Saa lever enige, og eder strax forsoner.
Jeg nu kun Alopex, og Corax, som Spioner,
Af Daphne rodder ud, af Dyr og Fugle Tall,
At de ey andre Dyr i Skoven smitte skal.
Sylvanus, Flora bad slig Straf at eftergive,
Hvis ey, da Alopex og Corax maatte blive
Til Mennesker, som Drys og Nive, skabte om.
Det han tillod. De gik fornøyed med den Dom.
Men Alopex, som, hvad beslutted var, ey vidste,
I Damons Hyrdens Gaard sig lavede at liste,
Hvor efter Lofte han fandt aaben Port og Led,
Ey horte Gaase-Qvæk, ey Hunde-Gioe men Fred
Og Taushed overalt i Gaarden at regiere,
Hvad loved, holded er, han sagde, ja end mere.
Af Høns og Giæsse-Syn ham Munden stod i Vand.
Han paa den fædest Gaas forst fæsted hvide Tand;
Men med Forundring fandt den stumped slov at være,
Saa Gaasens duned Hud og boyelige Fiære
Som Hectors Pandser blev for magtesløse Tand,
Der ellers Vold og Muur igiennembore kand;
Ja spæde Bryst, som kun med blode Dun var gierded,
Var nu som Ege-Træ, der Ilden haver hærdet,
Da sagde Alopex: Jeg Kloer bruge maa,
Men for en Revekloe en Haand med Fingre saae.
Kort, hvor han Oyene paa Legemet henvendte,
Han fandt Forandring, og sig ikke mere kiendte; Han

Han lader Byttet gaae, og gandske Mod-los staaer,
Han helder Hovedet, paa Brystet seer ey Haar,
Men hvide skiære Hud. I Steden for sin Hale
Syv, otte Menneſker han saae, og hørdte tale.
Da raabte han: hvor er din Skabning, Kraft og Dyd?
Men Klage-Ordene gik ud i Menneſk-Lyd.
Med Kylling, Giæs og Høns han maatte Afſkeed tage,
Gik for en listig Ræv en listig Mand tilbage,
Forandrede sit Navn paa Menneſk-Viis og Art,
Og sig den Titul gav Michael von Renarth.
Hans Slægt og Afkom brugt er til Ambaſſadører,
Som skikkes Hof fra Hof, og Stats-Intriguer fører,
Og fra Stamfaderen har ey vanslægtet stort,
Thi Ret de kroged giør, det som er hvidt til sort:
Kand heel behændig sig i Verden snoe og vende,
Saa at man Aloper Natur kand endnu kiende,
De og Stam-Faderen i dette slægte paa,
At de end Svandse bær, med lange Haler gaae.
Vor Alder, som forstaaer ny Titler at ophitte,
Slig Hale kalder nu Ambaſſadørers Svite.
I Folke-Retten den har ogsaa faaet Sted,
Og som Gesanten selv, maa ikke røres ved.

Den 8. Fabel.

Coraxes Forvandling, og Slutning paa den Første Bog.

Saligt skede, man end saae blant Aadsler, dode Kroppe

Med Fryd og Glæde-Skrig den sorte Corax hoppe,
Ey vidende hvad nys var fældet for en Dom,
At den til Menneske og skulde skabes om.
Nu seer man Ravnen, som med døde Kroppe skalter,
I andet Øyeblik en Mand, som til Forvalter
I Hyrdens Stervbod sig og Skifter bruge lod,
Blev ved det Embed, han af Ungdom op forstod.
Hans Afkom øvet har Stam-Faderens Bedrifter,
Har løbet efter Lig i Stervbod, og i Skifter
Har stedse ladet see en stor Tienstfærdighed,
For viss' pro cento og hvad ellers følger med.
Her spørges billig maa, hvad saadant kunde volde,
Hvi Guder det en Straf og Lidels kunde holde,
At usel Creatur til Menneske blev skabt;
Ved slig Forandring jo meer vunded blev end tabt?
Men de i Tiden saae, hvad Menneskt vilde blive,
Den onde Hierte-Sæd, som dennem vilde drive
Til Had, Mistænkelse, til Hofmod, Mord og Rov,
Og træde under Fod Naturens hellig Lov,
Fra hvilken fleste Dyr dog ey saa meget viger,
End ey de grummeste, en Ulv, en Hog, en Tiger.
I slig Henseende de slige Domme skrev,
Og anssaae som en Straf, at Dyret Menneskt blev.

B.U.H.

METAMORPHOSIS
Eller
Forvandlingers
Anden Bog.

Den I. Fabel.

Pans Lov-Sang og Freds-Fest, samt Karkini eller Krebsens Forvandling.

Saa ved sin Myndighed Skov-Guden Krigen endte:
Man kunde nu igien den gyldne Alder vente,
Man haabede at see all Sæd af Tvede-Dragt
Qvalt i sit eget Dynd, og gandske ødelagt,
Mars og Bellona af Astræa overvundne,
Had, Splid, U-enighed med evig Lænker bundne,(1)
Man haabede at see den Palme-zired Fred
At rette Throne op for Dyd og Retviished.
Da blev Fredsstifteren til evig Æreminde
En Vise sat paa Sang af Skovens Poetinde,
Som for dens Ziirlighed af alle prised blev,
Skiønt Dyrs og Hyrders Dom ey Gogen underskrev;
Men hvo i Digte-Konst kand qvæde hver til Maade?
En Momus Phoebum selv fordommer uden Naade,
Vor Nattergale Sang af Damon graven staaer
I hvide Marmor, og i saadan Tone gaaer:

Saa ved Skov-Gudens store Flid
Vi seer igien fremskinne,

(1) Astræa Gudinden for Retfærdighed.

Nyfødde Verdens gylden Tiid,
Da første Sol at trinne
Man udaf Havets Bolig saae,
Og over Verden smile,
Den spæde Maane villig paa
Sin Karm at efterile,
Da Morgenroden første Gang
Oplukte Safran-Dørre,
Og man den nye Fugle-Sang
I Lunde fik at høre,
Da Havet først omfavned Land,
Med Elskovs-Arme kryste,
Den dybe Afgrunds hvide Sand
Med fugtig Læber kyste,
Da udaf Skyen første Gang
Frugtbare Draaber flode,
Og af den grønne Jomfru-Vang,
Ny Lilier udbrode,
Da Ulv og Lam i Enighed
Bebode samme Vange,
En Stover ey brød Hiortens Fred,
Ey Spur for Høg var bange,
Da mindre Fiske trygge laae
Ved Rov-Fisk Munden kaade;
Kort, da man Blod ey rinde saae
Undtagen udaf Vaade:
Slig gylden Tid fornyed er,
Vi derfor Krandse flette,

Af

Af Hyacinther, Lilier,
Skov-Guden dem paasætte,
Vi udi Lov-Sang stemme an,
Omringe Fyrstens Throne,
Og yde Priis til store Pan,
I glad harmonisk Thone.

Men, Himmel! hvad er dog paa Verden lidt at bygge?
Her for en Juno man omfavnede en Skygge.
Den Glæde, Herlighed kun vared gandske kort,
Som prægtig Meteor og Veyr-Lys svandtes bort.
De Dyder, som var i Solvalderen tilbage,
Nu maatte flygte, og af Skoven Afskeed tage:
De Stærke brugte Magt, de Svage søgte Værn,
Saa denne Alder har bekommet Navn af Jern.
En Love, Tiger nu kun ponsed paa at rove,
En Hog paa Tyrannie mod mindre Fugl at øve.
Den horned Hiort sig stak for Stoveren i Skiul,
Den spragled Slange for den anden krob i Hul.
De spæde Fugle-Born og Dune-penned Unger
I egne Reder ey var fri for Ogle-Tunger.
Den frygtsom Hare da sig skiulede i Krat,
Saae som sin Frelse an den sorte-taaged Nat.
Den uldne Faare-Hiord i Skove, Hede, Lunde
Da med Convoyer gik af Jierne-pikked Hunde.
For Hoppens Forsvar da den ædle Hæst sin Fod
Med Jerne-saaled Skoe og Sommevæbne lod.
Den listig Ræv en Gaas da søgte at bedrage

Med

Med falske lokkend Ord og Honning-krydded Kage.
Kort, alle Dyder nu man traadde under Fod,
Et Dyr bestenked gik med andet Dyre-Blod.
Sig mig, o Musa, hvad til denne Id var Tonder,
Hvad udi Skoven har fordt ubekiendte Synder,
Som i Solvalderen sig stundom vise lod;
Men nu den skiuled som Ægypten Nili Flod?
Da Trætten bilagt var, begyndte man at haabe
En evig-varend Fred. Pan derfor lod udraabe
En stor og hellig Fest, som i den Maaned Zar
Til denne gyldne Freds Erindring nævned var.
Bod gaaend, flyvend Dyr, til Alsos Lund at møde,
Hvis nogen borte blev, at straffes som for Brøde.
Slig Bud ustæded blev i Dragens Maaned Ter.(1)
(Man Uger, Maaned, Aar gav eget Navn i sær,)
Da Fiske, Fugle, Dyr, alt hvad sig kunde røre,
Man saae med Iver sig til Reysen færdig giøre:
Hver krybend, vinged Dyr ved Lunden Alsos stod,
Hver Fisk og dukked op ved Strandbred, Aae og Flod;
Men Krebsen vilde ey sligt Bud for fulde tage,
Han sig betænkende paa Veyen gik tilbage.
Den store Pan en slig Foragt til Hierte gik,
Karkinus strax til Straf en anden Skabning fik.
I Øyeblik man ham paa tvende Been saae trippe,

Han

(1) Mange Østerlandske Folk merke endnu Aarene saaledes, og give dem Navn af Dyr, som Crocodil-Aaret, Hunde-Aaret ꝛc.

Han vœmmedes ved Vand, opklavred paa en Klippe,
I Luft, som for var Gift, han nu fandt Lœgedom,
Sig snode, veltede paa alle Kanter om;
Men kuude ingen Vey til faste Land sig bane.
Omsider blev han var en Hyrde i en Kane,
Ad ham han vinked nu med een, nu anden Kloe;
Men med Forundring fandt forvandled begge to,
Til tvende Saxe. Kort, for Krebs der stod en Skredder,
Som Hyrden i sin Baad for en Skibbruden redder;
Thi den i Skabning som et Menneske saae ud,
Man ene merkede en ujevn knorted Hud.
Af Krebse-Lignelse sligt ene var tilbage,
Som endnu findes hos hans Afkom vore Dage;
En Æt en anden ey Vanslœgter derudi:
Slig Krebse-Hud har Navn af Skredder-Liberie.

Den 2. Fabel.

Gudindens Thetis Vrede, samt Asenets Misgierning og Forvandling.

Da saadan Hendelse Fru Thetis kom for Øre,
Hun sagde: vil og Pan her Regimente fore?
Ney ingenlunde! jeg Skov-Guden vise vil,
At ene Skov og Eng, ey Havet hor ham til.
Han over Fugle maa og Dyr tyranniſere;
Men over mindſte Flod han ey har at regiere.
Hun derpaa strax et Raad med Soe-Gudinder holdt;

Da

Da af Cymothoe en Gierning blev fortaalt, (1)
Som meer ophidsede, og Ild i Olie kasted.
Hun vidned, at et Træ sig nylig har formastet,
Mod en uskyldig Fisk at øve voldsom Magt,
Et Marsvin, som er hos Neptunum selv i Agt.
Hvis saadant hevnes ey, det stor Foragt forvolder.
Historien er sand, og saadan sig forholder:
Et lystigt Marsvin, som ved Soens Bredde gik,
Fik Lyst at høre lidt paa Nattergal-Music,
Sit kaade Hoved stak i Veyret, men hvad skeede?
En vædned Tornebusk, som stod ved Havets Brede,
Som Fiende med Stik og Skaar ham tog imod:
Jeg Delphis selv blev var at svemme udi Blod.
Da stod Nesæe op, og sagde: Naadig Frue!
For Luftens-vinged Dyr vi maa end meere grue.
Ved Daphnes Osterkant jeg en Strandmoge saae
Med Purpur-tegned Neb af Fiske Blod at staae.
Om Heyren rygtes, at hun nylig sine Unger
Frembaaret har en Ret af fæde Karpe-Tunger.
See her et Fiske-been, som Nymphen Theia fandt
I Morgenrodens Skin ved Havets Oster-Kant.
Der siges Mogene fast alle Dage henter
Af Havet Bytte, ja forsynes med Patenter
At øve Kaperie i Søe, i Flod og Aae,
Og Pan for slig Octroj en Told aflegge maa.

Slig

(1) Cymothoe og Nesæe ere de mest bekiendte af Hav-Nymphern, som kaldes Nereides.

Slig Tale Tonder var, en Ildebrand at tænde;
Fru Thetis sagde: jeg all Tanke vil henvende
Til Revselse, til Hevn. Blant Dyrene jeg Splid,
Uenighed og Mord, Misundelse og Nid,
Ja mange andre Feyl og Laster vil indføre,
Og dennem Mennesker i Ondskab lige giøre.
Jeg Fru Pandora paa min Side bringe vil, (1)
Jeg hende skal formaae at bruge samme Spill,
Som hun mod Mennesker i Ungdom haver øvet,
Dem alle Dyder hun paa engang har berøvet.
Ved andet Middel man slig Vold ey hevne kand.
Naturen nægter Fisk at føre Krig paa Land:
Men Slægt paa egen Slægt af Dyr skal hevne dette,
En Fugl mod anden Fugl skal hidses, føre Trætte;
Thi Daphne hellig Skov skal blive til en Stad,
Hvorudi hersker Mord, Hevngierrighed og Had.
Jeg ene lider ey, men ogsaa Jovis Broder.
Jeg svær ved Helvede, og ved dens svovled Floder, (2)
Ved Stygis Bolger, ved en uforandred Ed,
At jeg ey hviler, før jeg brudt har Skovens Fred.
Ey Aften-Stiernen, ey den gule Morgenrede (3)

Fru

(1) Pandora fingeres at have havt en Æske, hvorudi alle Ulykker vare skiulte.

(2) Gudernes sædvanlige Ed var at sværge ved Helvede.
Per stygias aqvas.

(3) Illam non rutilis veniens Aurora capillis
Cessantem vidit, non Hesperus.

Fru Thetin hvile saae, skiønt Lemmer vare mode,
Skiønt giennemvandred var Ægypten, Græken-
Land,
Den øde Libyen, og Arabs heede Sand,
Den vide Donauflod, den Pile-flyvend Tigris,
Den prægtig Euphrates, den Ror-frugtbare Nigris,
De kolde Poler, hvor den sorte Nat regier,
Hvor Dagens hvide Skin tør ikke komme nær,
De sverted Morers Land, som evig Sommer brænder,
Hvor Skyggen lige gaaer, til ingen Kant sig ven-
der, (1)
Ved Solens Opgang nu, nu ved dens Hvilested,
Og hvor den hvinende i Havet dukker ned,
Hav-Dronningen blev ved med Hagel-drybend
Svede,
Med stor Bekymring Fru Pandora at oplede.
Omsider, greben an af heftig Mattighed,
Hun ved en Aabred sig til Hvile lagde ned,
Der et langøred Dyr, som dristed sig at bramme,
Paa venstre Side ned fra Pegaso at stamme,
Som vel Stamfadren ey kom nær i Legems Skik;
Men meget overgik i Stemme og Music;
Skiønt store Kiendere sig understod at sige,
At, hvorvel den i Lyd og Klang ey havde lige,
Den

(1) Umbram nunqvam flectente Syene.
Thi Folk, som boe under Linien, see Skyggen lige, saasom de have Solen over Hovedet.

Den dog var ubeqvem til ziirlig Symphonie.
Slig Dom og Meening faldt den spodske Gog og bi.
Det musicalske Dyr, for Fruens Sovn at bryde
Ved hvert et Oyeblund tog heftig til at skryde.
Tre gange Oye-Laag Gudinden lukked til,
Tre gange samme Dyr med hende brugte Spil.
Da hun fortorned blev, og med udstrakte Hænder
Og hule Sukke sig mod Jovis Himmel vender.
Tilsted, o Himmel, ey, hun skreg, at Onos meer,
At saadant uselt Dyr Hav-Dronningen beleer.
Hvad skeede? Thetis Suk strax Himmelen bonhored,
Og Dyrets Legeme med Hevnens Finger rored.
Den laadne Huud blev skiær, man Ansigt seer og Kind,
De lange Oren og afkortes, kryber ind.
Ja heele Legem blir til anden Skik omstobed,
Til et to-beened Dyr i Pebling-Kiole svobed.
Af forrig Skik blev ey tilbage mindste Tegn;
Men af et laadet Dyr sprang op en Landsby-Degn,
Hvis Planter slægtet har Stam-Faderen i Lyden,
Hos Landsby-Degne man hor endnu gamle Skryden.
Den Forskiæl gives kun, skiont Resten samme er,
At disse kunstler meer og Tremulanter skiær.

Den 3. Fabel.

Thetis lader Udyder regne; Ophis overnaturlige Kierlighed, formastelige Foretagende med Hieracis Hielp, saavelsom haus Fald; Ictys Død og Forvandling.

Da Hevnen stilled var, hun Søvnens Gud anmoder
Om liden Hvileblund, strax Dødens sorte Broder
I Søvne tegnede det eftersøgte Sted,
Hvor udi Alderdom Pandora sat sig ned.
Hun mødt af Alder i en Uørk bode rolig,
Og længtes efter at forlade Jordens Bolig.
Paa sidste Levnets Trin hun rynked stod og graa,
Men blev forskrækket, da hun Havets Dronning saae.
Siig mig, Skielklædde Dyrs og Havets Herskerinde!
Hvi kommer, sagde hun, at man skal hende finde
Midt udi Lydien? Er Jovis Broder vred?
Har nogen opvakt Krig, forstyrret Havets Fred?
Hør, svared hun, du som Vulcanus dannet haver,
Hør, o Pandora, som af alle Guders Gaver
En egen Samling est, som Himlen givet har
Ulykkers Æske og all Uheld skiulte Kar.
At aabne end engang din Æske Thetis byder:
Lad regne over Dyr Ulykker, samme lyder,

Som

Som du blant Menneſker i Ungdoms Tid har bragt,
Lad ſee mod Dyrene den ſamme Konſt og Magt.
Pandora Theti ſtrax en mindre Æſke bringer,
Hvor med Hav-Dronningen ſig udi Luften ſvinger;
Den aabnede, da hun kom over Daphne Skov.
Da ſaae man regne ned Begiærlighed til Rov, (1)
Til Blods Udgydelſe, til Svig og Liſt at ove,
At qvæle Dyder, Navn og Ære at berove,
Til Lyſt at yppe Krig, paafore Sorg, Fortred,
Til unaturlig Feyl og ſelſom Kierlighed,
Samt andre Lyder, og for ubekiendte Synder,
Saa fra den ſamme Tid Jern-Alderen begynder:
Dog, ſom i forrig Kar Pandora havde meer,
Blev Dyret ikke ſlet ſaa ondt ſom Menneſker.
Mit Forſæt ikke er, all Ondſkab at afmale;
Thi om Forvandlinger min Muſa kun vil tale,
Om ſelſom Elſkov jeg kun ene ſiunge vil,
Og deraf flydende ynkſomme Sorge-Spill.
Den første, ſom blant Dyr af ſelſom Elſkov brænte (2)
Den ædle Ophis var, en Slange, ſom man meente
I lige Linie at udſpire, ſtige ned
Fra ſtore Python, ſom af Skialdre-Sang man veed

(1) Vivitur ex rapto, non hoſpes ab hoſpite tutus.
Non ſocer a genero; fratrum qvoqve gratia rara eſt,
Imminet exitio vir Conjugis, illa mariti.
Victa jacet pietas, & Virgo cæde madentes
Ultima Cœleſtum terras Aſtræa reliqvit.

(2) Parodie over Phaeton.

Af Jordens Fædme, og dens Kraft at være dannet,
Og ved sin Tapperhed sig Vey at have banet
Til stort og prægtigt Navn, til den blev redded ud
Af Latons Plante, som er Lægedommens Gud. (1)
Den stolte Ophis sig af saadan Af kom brysted,
Saa intet krybend Dyr i Skoven sig fortrosted
At søge Forbund, og at haabe Ægte-Pagt
Med Pythons Pode, som sit Huus holdt saa i Agt.
Slig Hovmod straffet blev, og Livet ynksom endtes;
Thi Ophis mod Natur af Kierlighed optændtes,
Til Nattergalen. Han paa en Cypress-Green fik
Den yndig Fugl at see, og horte dens Musik.
Af heftig Elskov strax han finder sig at brænde,
Han kunde Oyene fra Træets Green ey vende,
Hvor paa Aedon med foragtend Mine stod,
Af Ophis dybe Suk sig ey bevæge lod.
Han dog bestandig var, ey vilde slet forsage,
Nu ikkun sukked'; nu brod ud i saadan Klage;

Salvsalig yndig Aedon!
Vor Skovs Zirat og Smykke,
Et Foster udaf Helicon,
Naturens Mesterstykke,
Som end i fæle Nat er froe,
Naar alting sover, spiller.

Som

(1) Cæruleus tali stratus Apolline Python.

Som gior en sød og mild Uroe,
Med konstig Gurgel triller.
Lyksalig du Cypresse er,
Lyksalig dine Greene,
Hvorover man udgyded seer
En Dug af Hypocrene.
Du felder Graad, Cypress og Trost
I Sorgen ikke finder,
Som horer Dag og Nat en Rost,
Misunded af Gudinder,
Hvad maa da ikke Ophis, som
Den sode Fugl undviger,
Den vender Ryg, og Dodens Dom
Tillige med affiger?
Kast, Aedon, et Blink hid ned
En Gnist af naadigt Oye,
Beskue en Beylers Uselhed,
Som Staal og Jern maa boye,
Ov ikke Tyrannie, og myrd
Et ædelt Dyr, som stiger
Af Python ned, og udi Byrd
I Skoven ingen viger.
Kand Suk dog intet her formaae
Et Naade-Blink at vinde?
Skal Pythons Plante undergaae,
Ey Trost i Doden finde?
Et Staal og Marmor gierded Bryst,

Et Diamante-Hierte
Af saadan bitter Klage-Rost,
Bevæges maa og smerte.
Hvis du fremturer saadan meer, (1)
Jeg fra min Lov-Sang viger.
I Nattergal jeg skiuled seer,
En Biorn, Hyrcanisk Tiger,
Et Hierte stiv som hærded Træ,
Saa tør som døde Beene,
Et Blod saa kold som Nordens Snee,
Som haarde Marmorsteene,
Saa falsk, som Bølgerne paa Vand,
Saa flygtig som en Skygge,
Ustadig som den tørre Sand,
Hvorpaa man ey kand bygge,
Saa sky som Hare, Raae og Hind,
Forfuldt af Jæger-Hunde,
Bedragelig som Veyr og Vind,
Som Snemos udi Munde,
Saa skarp som Torne-Busken selv,
Som vrindskend Hest hovmodig,
Saa voldsom som en stridig Elv,
Som utæmt Foll selv-raadig,
Forræderisk som Galathe,
Der udaf Suk kand smile, Kand

(1) vid. Cyclopis Klage mod Galatea som her parodieres.
Sævior indomitis eadem Galatea Juvencis,
Durior annosa quercu, fallacior undis.

Kand frœk og u-anfœgted see
En Cyclops at fortvivle.

Slig Klage Dag og Nat den elskend Ophis forte:
Men udaf Aedon kun saadan Trost dog horte:
Vig bort fra Trœets Rod, hvad bilder du dig ind?
En hovmods Raserie forvirret har dit Sind.
Mon Torne-Buske sig med Lilier sammenfoyer?
Mon Rosen-Lœber sig mod Nelle-Lœber boyer?
En Nattegale-Neb med hvislend Slange-Mund
At sammenknytte, har Naturen ingen Grund.
Betœnk, du ikkun er en vorned Skovens Fange,
Den allerringeste blant Dyr, en krybend Slange.
Tor du om Kierlighed anmode Aedon,
Der Daphnes Smykke er, speyl dig i Phaeton,
Der ud af Hovmod lod saa selsom sig forblinde.
Slig Fabel Ophis man paa Ermet og vil binde.
Du dig kun latterlig blant Dyr og Fugle gior,
I det du dig en Son af Python kalde tor.
Den œdle Ophis da af Blusel, Sorg, omspended
Den hvide Dag forlod, mod sorte Skiul sig vended,
I Hulen pondsede paa Dod og egen Mord;
Men blev opmuntred strax at leve af de Ord,
Af det som Aedon til Slutning forekasted,
At han at regne Byrd fra Python sig formasted.
Slig Haanhed sender mig til Skyggers Bolig hen,
Han sagde, kalder mig til Lyset og igien.

Det som mig raader dod, mig raader og at leve,
Jeg af Apolline et Vidnesbyrd vil kræve,
Af Pythio jeg med Beviis forsynes skal,
At stoppe Munden paa den modig Nattergal,
Til Hierax en Hog han derpaa Tilflugt tager,
For ham sin bittre Sorg, og Siele-Angst beklager.
Hor, sagde han, du, som i Luften er erkiendt,
For Fuglenes Monark, som forer Regiment
Og u-omskrænked Magt i det Crystalle-Rige;
For hvilken alt hvad Fiær og Vinger har maa vige,
Utallig penned Folk Natur har underlagt
Dit Herredomme, og har givet Envolds Magt,
Sær over mindre Fugl, som Spurre, Giæs og Ender.
Her Pythons Pode sig nedslagen til dig vender,
Din Bistand, Hielp begier. Mig giennem Himlens Dor,
Og Luftens Rige til Apollinem henfoer.
Af saadant Hierax forundres, leer og smiler,
Og svared: Ophis! til din Undergang du iler,
Dit Forsæt daarligt, og imod Naturen er,
Du tragter alt for hoyt, for store Ting begier.
Kand du vel uforsagt de Himmel-Tegn beskue, (1)
Hvis fæle Syn mig selv tit kommer til at grue,
Mon du dig understaaer at komme Loven nær,
Hvis aabne Strube-Skræk for Jovis Fugl end er?
Den grumme lede Krebs, som knorted Arme strækker
Samt

(1) Per insidias iter est formasqve ferarum.

Samt Tyrens hvasse Horn ey mindre dig forskrække,
Den gloend Scorpion, den horned Gedebuk
Vil udaf Øyne Graad, og Brystet presse Suk,
De omkring-løbende, og Stierne-zired Himle,
Dit Sind forvirre vil. Hvor skal dit Hoved svimle,
Naar du dig nærmer til en Himmel-Ax og Pol,
Dit Syn fordunkles ved den skinnend klare Sol,
Der fra sig Straaler, Ild, paa alle Sider slyder,
Bliv i din Hule kun. Naturen Orme byder,
I sær blant alle Dyr paa Jord at holde sig,
Stat fra dit Forsæt, foer ey mod Naturen Krig.
Saaledes Hierax sin grundig Tale endte,
Jo større Faren var, jo meer den dog optændte
Lyst, Mod og Fyrighed hos dette daarligt Dyr,
Han svared: Hierax! Jeg ingen Fare sky'r,
Ti tusind Himmel-tegn maa ti gang for mig nævnes,
Det ey mig skrækker af, min Spot, Foragt, maa hevnes
Ey Himmel-Ax, ey Pol, ey Ild, ey Hav og Soe,
Kand Ophis skrække, som bereed er til at doe.
Da sagde Hierax, udstrækkend penned' Vinger
Vel an, see til du fast dig om mit Hoved svinger.
For alting raader jeg, du Øyne aabner ey,
Saa længe som du est paa denne slibrig Vey.
Saa han om duned Hals sit slibrig Legem boyer,
Og Hierax med Magt den tykke Taage ployer;
Men da af Skyerne man Himmel-Luften fik',
Da som et Stierne-Skud, og Liunild Farten gik.

Vor Ophis længe laae fornoyed vel til Mode;
Men da man meer og meer stak ud fra Jordens Klode,
I Solens Landskab til de hede Grendser kom,
Da Ophis zittrende affældte egen Dom.
Dog Hieracis Bud i Agt tog endda noye,
Med skiuled Hoved laae, og ikke aabned Oye;
Men, da man floy forbi den gloend Gedebuk,
Dens Brægen horte, da brod Ophis ud i Suk.
I Ildens Landskab han ey kunde Varme fole,
Af Skræk og Rædsel, da han hørdte Løven brøle,
Ja Scorpionens Stank all Sind og Sands betog.
Han glemte da sig selv, mod Himlen Øyne slog.
Han saae det fæle Dyr den sorte Gift at svede. (1)
Han qvaltes af dens Stank, og fra sig skydend Hede,
Og raabte da: Gid jeg paa Jorden var igien,
Og vended Øynene til anden Side hen.
Der Skytten han blev vaer med krum og opspændt Bue,
Som Dodens Sende-Bud med Undergang at true,
Da Trost, Formaning-meer hos Ophis ikke galdt,
Han Hoved svimlend need igiennem Luften faldt,
I Floden Potamus, og havde samme Skiæbne,
Som modig Phaeton, der vilde sig bevæbne
Imod Naturen, og de Grendser, overgaae,
Som Dodelige ey sig nærme kand, ey maa.

Strax

(1) - - ut nigri madidum sudore Veneni
Vulnera curvata minitantem cuspide vidit.

Strax Flodens Fiske hen til Pythons Plante hasted,
Det døde Legeme med Graadighed antasted:
Blant dennem Jctys, som i Had, Hevngierrighed
De andre overgik i Stykker Ophis sled:
Men dette Maaltid var for ham det allersidste.
Hans Bug opspændtes strax, han færdig var at briste,
Den grønne Orme-Gift sig spreded overalt,
Hans Krop blaa-plætted blev. Han død til Bunden faldt.
Da slig Ulykke kom Hav-Dronningen for Øre,
Hun sagde: Jeg vil til et Menneskt Jctys giøre.
Land-Dyret skal dog ey fuldkommen Glæde faae.
Det sagde hun. Man strax et levend Menneskt saae,
Ved Floden spire op, ved Bredden at opstige.
Hans Afkom Mennesker i alting ere lige,
Undtagen de, som Fisk, ey Maal og Mæle har.
Naar disputeres skal, man Respondenter tar.
Af denne Fiske-Slægt og Æt paa høye Skoler,
Der kun udfodres at de bære sorte Kioler.
For Resten Tungens Brug fornøden ikke er:
Man bag en Bog-Stol for Zirat dem ikkun seer.

Den 4. Fabel.

Om den ædle Ophis Forvandling.

Det store Jctys Fald i Floden hastig rygted.
Hver Fisk til Side løb, hvert Rør i Vandet frygted
Det

Det ædle Slange-Lig paa klare Bolge flod,
Til en af Najades det til Aabred den skod.
Der hans Fru Moder stod samt kiere spragled Søster;
Hver selv behoved Trost, og dog hinanden troster.
De letted ham med Graad paa hvide Aabred op,
Og jorded hæderlig den halv-opædte Krop.
Bad Vinden dybe Suk til Læge-Guden fore,
At Hieracis Straf de maatte hastig høre.
Til en Erindring om det store Fald og Mord
En zirlig Grav-Skrift blev sat op med disse Ord:
Her under skiuled er den store Pythons Pode.(1)
Et ædelt Hierte hold en Daarlighed til gode.
Tænk, Vandrings-Mand, naar du af Ophis Gierning leer,
Du i hans Daarskab dog et ædelt Hierte seer.
Man end arbeydede paa Ophis Grav at zire,
Da man et Menneskaae af Mulden at fremspire,
Hvis høyre Haand med Fork og Spade væbned var,
En skimled Jorde-Bog det udi venstre bar.
En stor og tal-rig Æt af denne Stamme flyder,
I hvilken man end seer at skinne Ophis Dyder:
Sær udi denne Post den Pythons Søn er lig,
At den af gamle Byrd og Ahner glæder sig.
Den af Stam-Fadren og har arvet disse Noder,
At den i Jordens Muld og Agre stedse roder. Saa

(1) Hic situs est Phaiton currus auriga paterni,
Quem si non tenuit, magnis tamen excidit ausis.

Saa udaf Pythons Sæd udsprungen er en Stand,
Som zirer Jorden mest og Kierne er i Land.

Den 5. Fabel.

Om Hieracis eller Høgens Straf og Forvandling.

Den kiekke Slanges Fald Apollinem bevæger.
Han spidse Morder-Piil paa krumme Bue legger,
Hvor udaf Hierax strax føled Hierte-Stød,
Og med den hvasse Piil faldt ned paa Jorden død.
Men Pan af Medynk ham i anden Form omstøber.
Saa af en Høg en Mand i Daphne Skov omløber,
Den blodig Piil, som dybt i duned Bryst end stod,
Til en Hirtsfænger blev. Den Linie udaf Blod,
Som udaf Saaret flød, til rødt Geheng broderet,
Med smaa Solv-plader paa. Af Hoved-Dun formeret
En Hue blev, som han gav Navn udaf Cachet.
Han dog sin forrig Siel beholdt; thi all hans Æt,
I Skove, Lunde fast den meste Tiid omsværve,
Paa Høge-Viis og Art i andre Ting og leve:
Thi, som en Høg er Skræk for mindre vinged Dyr,
Saa Bønder, Hyrder fast som Pest en Skov-Fogd skyr.

Den

Den 6. Fabel.

Hvorledes Nattergalen omkommer og forvandles.

Til disse Sorge-Spill vor Nattergal var Kilde;
Hvorover den blant Dyr og Fugle hørte ilde.
Slig daglig Haanhed den saa sterk til Hierte gik,
At Livet endtes; men hun anden Skabning fik;
Thi af en liden Fugl en selsom Vext udspired,
Hvis Afkom Skue-Spill med Dands og Sang har ziret,
Et Qvinde-Billed, som ey Frue, Jomfru er;
Men udi Qvinde-Slægt en Classe gior i sær.
Dets Planter forer Navn udaf Operatricer,
Og samme Dyder, som Stam-Moderen udviser;
Ja udi mange Ting den gandske overgaaer.
Paa visse Tider kun en Nattergal om Aar
Sig udi Venus-Spill og i Musiken over:
Men disse derimod paa begge Ting gir Prover,
Fra Vaar til andet Vaar, fra Høst til anden Høst,
Og all slags Elskere er hele Aar til Trost.

Den 7. Fabel.

Om Buses og Boeideions Kierlighed og ulykkelige Skiæbne; saa og Soelsikkens Forvandling.

Man hørte andet ey i Skoven, end Ulykke:

Strax

Strax derpaa spilled blev et andet Sorge-stykke,
Som og var Virkning af Pandoræ Uheldz Kar,
Og Tiger-Hierter selv til Medynk boyed har.
To ædle Hyrder i et Huus tilsammen bode, (1)
I stor Forening med hinanden disse stode:
Den ene Damon hed, den anden Tityrus:
De selv, Hyrdinder, Born bebode samme Huus.
Paa skionne Oxen, Faar de vare begge rige;
Blant dem særdeles to dog havde ingen lige;
Men andet Stoldens Qvæg i Tegning og i Skik
Som Solen udi Glands Planeter overgik.
En forte Navn af Bus, Boeidion den anden,
En Snee-hvid tegned var med Purpur-plet i Panden,
Den anden af Natur var farved Himmel-blaa,
Med hvide Plette sprængt, som Stierner man dem saae,
Paa Himlens Firmament. Saa danned vare begge;
Men til Naturen dog man søgte Konst at legge.
Nu overstreg man Horn med konstig Purpur-Glands,
Nu man af Roser og af Lilier fletted Krands,
Som man ved Horn og Hals til Prydelse lod fæste.
Med all den Herlighed dog fattedes det beste:
Thi Hyrderne dem ey tillod blant andet Qvæg,
Sig at forfriske med uskyldig Lyst og Leg;
Saa Skionhed dem betog all Frihed, giorde Trælle,
Imel-

(1) Parodie over Pyramus og Thisbe.

Imellem dem var dog to tynde Skilrums-Fiæle,
Hvis Sprækker aabned Vey til de forlibte Ord,
Som stifted Elskov, men forfremmed begges Mord.
De overlagde med hinanden at undvige,
Og sig ved Morgenstund af Fængselet at snige.
En Dal i Lunden blev benævnet til Sammel-Sted,
Hvor skulde høstes Frugt af planted Kierlighed,
Da, for man stige saae den gyldne Morgenrode, (a)
For Solen torred den Dug-vaade Jordens Grode,
Ja alting stille var, ey Tunge rorte sig,
Allene Luften giald af Uglens Sorge-Skrig,
See! da Boeidion til Flugten sig bereder,
Med agtsom Moye Vey til Uheld efterleder,
Og, da end hvilede i Stolden Faar og Qvæg,
Hun passed Tiden, og sig ud af Fængslet sneg,
Til Dalen kom, hvor man en kolig Bek saae rinde,
Der, ventende paa Bus, (b) hun oyned en Lovinde,
Som snysend trinned frem af tykke Ceder-Skov,
Og bar i blodig Mund en Levning af et Rov.
I denne Alder det en Mode var at rove,
At myrde, slaae ihiel og alle Laster ove.
Det Rov, Lovinden bar, var Hoved af en Koe,

Som

(a) Nondum nocturnos Aurora removerat ignes,
Solqve pruinosas radiis siccaverat herbas.

(b) - - - Venit ecce recenti
Cæde Lexna boum, spumantes oblita rictus
Depositura sitim Vicini fontis in unda.

Som fangen var og myrdt mod Løfter, given Troe.
Hun ved et Ceder-Træe da Rovet fra sig kasted,
Til samme kolig Bek Torst-brændend derpaa hasted.
Da Heden stilled var, hun bortgik, og forlod
Det horned Hoved ved den samme Ceder-Rod.
Boeidion af Frygt forstak sig i en Hule,
Og der besluttede sig nogen Tid at skiule,
Til Dyret borte var, og Faren overdrev.
Men til et Sorge-Spill slig Skiul en Aarsag blev.
Af Østens Purpur Dor da Verdens Lys fremtrinned, (1)
Men med Solv-skiolded Bryst, og ey som vanligt skinned.
Den dunkel var og graa, gik seen tvivlraadig frem,
Som den, der frygter, og seer efter Veyen hiem,
Saa Nattens Fakler sig imod dens Aasiun styrked,
Paa Horizont stod stil, som, naar den er formørked.
Den hele Himmel-Vold tilkiende give lod,
At udi Daphne Skov en Uheld forestod.
I saadan Sorge-Dragt alt Solen var oprunden,
Da Bus end stille laae med Sovnens Lenker bunden
I falske Billeder han saae sin Elskovs Høst,
Laae udi Dromme paa sin kiere Mages Bryst;

(1) Segnior oceano qvam lex æterna vocabat,
Lucifícus titan nunqvam magis æthera contra
Egit eqvos - - -

Men Natte-Phantasie med Sielen ofte spiller, (1)
Naar Uheld nærmer sig, den Vellyst forestiller.
Her Kierne vises, hvor er dog kun Orme-Grus;
Cometen truende staaer over Brude-Huus.
Imidlertid da sligt i Dalen Koilas skede,
Bus af et Hanegal advared sig beredde,
Sin kiere Mage at omfavne sammested.
Da han i gule Sand blev var Lovindens Fiæd,
Hans Blod strax isnede, hans hele Legem bæved,
Men da han Rovet saae, mod Himlen han sig hæved,
Udsed hule Suk, og sagde: Denne Nat, (2)
Forraadet haver to forened Siele plat.
Jeg som Forræder bor af alle hore ilde,
Jeg burde mode først, men kommer dog forsilde.
I Lover, Tiger-Dyr! som boe paa dette Sted, (3)
Af Huler kryber frem, af Hoye stiger ned,
Anfalder, griber an Boeidions Forræder,
Omkommer, sluger op den grummeste Misdæder:
Men den er jo forsagt, som andres Hielp begiær, (4)
Hvad hindrer, at jeg selv min Leve-Traad jo skiær?
Han i Fortvivlelse til Bekken derpaa hasted,

Og

(1) - - per ambages solitas contraria visis,
Vaticinata qvies.
(2) Una duos nox, inqvit, perdet amantes.
(3) - - - Nostrum divellite corpus,
Et scelerata fero consumite viscera morsu,
O qvicunqve sub hac habitatis rupe Leones.
(4) Sed timidi est optare necem.

Og der sig Hoved-kulds, hvor den var dybest, kasted.
Saa blev Vellystens Sted forvandled til en Grav,
Han efter nogle Suk sin Aande der opgav.
Boeidion, som laae imellem Frygt og Længsel,
Omsider fatter Mod, udkryber af sit Fængsel,
Med frygtsom Øye seer sig allevegne om,
Og endeligen til den fæle Grav-Sted kom,
Der hun sin Elsker fandt, som endnu var i Live,
Med Døden kiempe, og sin Aande at opgive,
For Sielen udfoer, han i disse Ord frembrød:
Mon det en Skygge er? nej, vist af indbildt Død
Jeg til Fortvivlelse og egen Mord er dreven,
Jeg af Vildfarelse min Banemand er bleven,
O hvilken Hendelse! o et fortvivlet Mord!
I sidste Siele-Gisp udsuktes disse Ord.
Boeidion da saae sin Glæde-Sol neddale;
Men neppe gav et Suk, langt mindre kunde tale.
Som en Febricitant, naar Heden heftigst er,
Man uden Pine fast og Krympten ligge seer,
Han ey udos et Suk, er taalig, ikke klynker,
Ja ey begribe kand, hvi andre hannem ynker:
Naar Heden tager af, og sagtes første Storm,
Da Smerten føles. Han sig vrider som en Orm.
Sygdommens hede Gift da allerførst han kiender,
Til Lægen, som var nys foragted, han sig vender:
For Øyne svæve da Elendighed og Nød,
Det krumme hvasse Lee, den fæle blege Død.

Saa her Boeidion, da første Storm ophører,
Først Smerten føler, og mod Himlen Klage fører,
Da Taare-Stromme-viis med Sukke brøde ud,
Og slige haarde Ord mod Elskovs blinde Gud.

Slige Gierninger du øver,
Offer, Altar dog begier,
O Cupido, Siele-Røver,
Ondskabs-Stifter! du dig her,
I at yppe ey har skiemmet,
Dobbelt Uheld med et Skud,
Og din Ondskab har forfremmet,
Med at myrde, rødde ud
To Hiert-elskend kiere Siele.
Du din Bue spændet har,
For at saare, i at hele,
Aldrig du saa villig var.
Mon den fød er af Gudinde,
Som Udyders Samling er?
Ney! af giftig Helveds Qvinde
Jeg en Plante heller seer,
Tigerinde er din Amme,
Som Alecto har betrød,
Dig opklækket har den samme
Ey med Melk, men Tiger-Blød.
Grumme Parcæ! I som tvinger,
Alting med beslutted Raad,

Dreyer

Dreyer om med Almagts Finger,
Uheldz, Lykkens Spinde-Traad.
Livet Grendser foreskriver,
Som man ey maa overgaae,
Og til Doden Varsel giver,
Naar er Tid at banke paa,
Naar som Traaden er udvunden,
Tenen nok er dreyed om,
Leve-Tiden er forsvunden,
I forkynder Dedens Dom.
Jeg all Skiebnens Raad foragter;
Jeg affkiærer selv min Traad,
Gaaer til Acheron, og fragter
Dodens Færge, Charons Baad.
I maa eders Almagt prise,
Skiebnens Raad jeg kun beleer.
Jeg for Verden vil bevise,
Den paa Sand kun bygged er.
Intet holder mig tilbage,
Afgrund, Himmel eller Jord,
Jeg jo folge maa min Mage,
Her jo skee maa dobbelt Mord.
Najades! I Flod-Gudinder,
Som den kole Bek beboe,
I mit Forsæt gior ey Hinder,
Lar mig hvile her i Roe,
Yndig Nympher! jeg udbeder

Liden Plet af eders Grund:
Det er alt, hvad jeg af eder
Soger i min sidste Stund.
Flodens Fiske herfra driver,
Hindrer dem at nærme sig,
At dem ey til Fode bliver,
Dette ædle Tvilling Lig.

Hun derpaa Asskeed tog med Træer, Dyr paa Landet,
Og med heroisk Mod sig styrtede i Vandet;
Ved Flodens Nymphers Hielp faldt paa sin Elskers
Bryst, (1)
Og der usukked Siel. Sligt var i Døden Trost.
En Sole-Blomster, som saae an sligt Sorge-stykke,
Blev saa bevæged af Boeidions Ulykke,
At den bortvisnede i samme Øyeblik.
Liv, Farve, Yndighed, som hastig Nog forgik.
Den kielne Blomster kand ey megen Anstod lide,
Den tit af ingen Ting forskrækkes i Utide.
Saa mindste Hendelse, og Uheld Sindet slaaer.
Nu er den Markens Zir, nu tor og visen staaer.
Gudinden Flora den ny Liv og Aande giver.
Vor Sole-Blomster til en Jomfru danned bliver.
Den som paa Mark og Eng Naturen havde sat,
Til Smykke, Prydelse, til Hove blev Zirat.

Paa

(1) - - Seque accelinavit in illum.
Et tulit admanes junctæ solatia mortis.

Paa Herrers Slotte man dens Afkom Frøikner kalder;
Thi Jomfru-Titel meer ey skyttes i vor Alder.
De alle Moderen derudi slægte paa,
At kun en stakket Tid de glimre, blomstrend staae.
Som Sole-Urter man dem hastig seer at spire,
Som Stierner skinne, og som Lilier Huuse zire,
Ved mindste Frue-Nik de dog maa vandre fort,
Ved et u-naadigt Blink de visner, torres bort.

Den 8. Fabel.

Hvorledes Bus bliver forvandlet.

De to Forliebtes Død Bubona gik til Hierte,
Gudinden hørte an sligt Sorge-Spil med Smerte.
Hun sagde: Daphnes Hiord jo mist har all sin Zir.
Hvad hindrer mig, at jeg dem anden Skabning gir?
Hvad har det ædle Par dog giort? hvad er dets Brøde?
Skal de til Fiskene i Aaen blive føde?
Ney, jeg vil give dem ny Siel, nyt Liv og Blod.
Men Guderne med Bus kun ene sligt tillod.
De vare begge vel af Skovens Guder ynded,
Men som Boeidion mod Himlen havde syndet,
I det hun ofed ud mod Skiebnen bittre Ord
Saa hendes Navn til Straf blev rødded ud paa Jord:

Men Bus i Mands Gestalt flød op ved Aaens Bredde,
Man ham behændig saae paa hvide Sand at trøde,
Hvert Forbeen blev til Arm, Haar blev til skiære Hud,
Bagbeene brededes i folded Buxer ud,
Af Liv og Krop blev kun igien en liden Stumpe:
Og meer end halve Rygg forvandledes til Rumpe,
Han løb fra Skovens Hiord forglemmende sin Brud,
Dens Afkom har sig vit i Verden spredet ud.
Den største Deel sig i Batavia sat neder,
Saa kaldtes Landet før; men nu det Holland heder,
Man seer dem lidt paa Land, men mest paa Søe og Aae.
Stam-Faderen de fast i alting slægte paa.
Thi gierne, naar man om et Øxe-Stykke hører,
Saa det bedrives af en Hollandsk Skøytteforer.
Dem siges kand til Noes at endnu ey et Haar
De fra Stam-Faderen i Tale, Sæder gaaer.

Den 9. Fabel.

Om Pfylli og Pfyllæ Kierlighed og Blodskam, samt den første Forvandling.

Saa Mord, Fortvivlelse man alle Vegne hørte;
Fra et til andet Sted den flygtig Fama førte,
Nu Tidende om Mord, om selsom Elskovs Brand:
Ja

Ja Blodskams Synd tog selv i Skoven overhaand.
I Psyllodeia, hvor Bubona havde Sæde, (1)
To Tvilling-Lopper med Forældres største Glæde,
Som første Grode af en Ægte-Kierlighed,
Blev bragt til Verden paa et blødt og duned Sted
Ved Foraars Tider i en yndig Nymphes Kammer,
Forældrene med Flid vort Tvilling-Par opammer,
Dem skion Optugtelse gir efter Byrd og Stand,
Som Hoffets ædle Dyr for andre nyde kand.
Den ene Psyllus man, den anden Psylla kalder.
De begge fremmedes i Skionsomhed og Alder;
Men man en Kierlighed hos Søsteren blev var,
Som større er end den, Naturen tilladt har.
Hun elsker vel, men dog ey syndig Elskov kiender,
Hun strax ey merker, at hun mod Naturen brænder,
Af syndig Lue hun urolig er og heed;
Men falske Skygge af en tilladt Kierlighed, (2)
Vor Tvilling-Søster saa forblinder og bedrager,
At u-naturlig Ild hun for en Dyd antager,
Men syndig Lue saa ophidsed unge Blod,
At Psyllus Dag og Nat for Psyllæ Øyne stod.
Hun udi søvne seer sin Broder fyldestgiøre, (3)
Sin syndig Attra, og sin ublu Krop at røre.

(1) Denne parodie er en Sammelsmeltning af Myrhæ og Byblidis Historier.

(2) Mendaciqve diu pietatis fallitur umbra.

(3) - - - Visa est qvoqve jungere fratri
Corpus, & erubuit, qvamvis sopita jaceret.

Hun vaagner ofte op, af Bluſel faſt er død;
Hun ſkammer ſig, men kand en Tanke ey ſaa ſød
Af Sindet rødde ud. Hun ofte med ſig trætter
Sig ſelv fordømer; men med Tanken dog ſig mætter.
Forbander Tid og Stund, hun baaren blev paa Jord,
Og bryder ofte ud i ſlige bittre Ord:

O glade, fæle Billede, (1)
O ſøde bittre Dromme,
Som give Skræk, Fornøyelſe,
Huſvale og fordomme.
O Dødens Broder! ſorte Nat!
Hvi for mig Garn du kaſter?
Mig lokker, viſer ſom en Skat,
Hvad min Ulykke haſter?
Men hvad? jeg jo Forargelſe,
I Dromme ikke giver?
Nok er, at jeg ey vaagende
Deſlige Synd bedriver,
Kand Skygger, Natte-Phantaſie
Min Ære mig berøve?
Kand jeg i Dromme Koglerie
Forhindre dem at øve?
Men ſamme Natte-Hendelſe,
Om Dagen forekommer,

Der-

(1) Me miſeram! tacitæ qvid vult ſibi noctis imago?

Derfore dette Billede
Er dog min strenge Dommer.
Den Synd, til hvilken Sovnens Gud
Mit Sind og Hierte boyer,
Jeg jo ey vaagend rodder ud,
Men dermed mig fornoyer.
Saa tit den ublu Drom jeg faaer,
Af Skræk jeg vaagner, ryster;
Et Ønske dog i Hiertet staaer:
Gid du var ey hans Søster!
Gid alting os tilfælles var, (1)
Foruden Fader, Moder,
Gid danned var til Ægte-Par,
Hvad nu er Søster, Broder.
Hvi har Naturen i det Land
Mig ikke ladet føde,
Hvor Søn kand blive Dotters Mand
Foruden Skyld og Brøde?
Jeg saadant vaagend pondser paa,
Er jeg da ikke skyldig?
Kand jeg for Himlen da bestaae?
Er da min Forsvar gyldig?
Men, naar jeg tænker mig lidt om,
Jeg alt for meget iler,
Jeg alt for hastig fælder Dom,
Og uden Grund fortvivler. Hvis

(1) Omnia Dii facerent, eſſent, communia nobis Præter Avos.

Hvis det er ey mod Himlens Bud,
Hvi jeg mig da mistroster?
Man seer jo en og anden Gud,
Der ægtet har sin Soster.
Saturnus Opim har i Favn, (1)
Som sig i Blod paarorer:
Ja Gudernes Monarch jo Navn
Af Mand og Broder forer:
Oceanus med Theti sig
I Ægteskab jo glæder.
Hvo synder, som er Guder lig,
Og Himlens Fodspor træder?

Hun derpaa fatter Mood, sin Amme til sig kalder,
Med Hik og yppig Graad om Halsen hende falder,
Hielp Thelalusa! hielp dit kiere Foster-Barn,
Hun sagde, Skiebnen mig indvikler i et Garn.
Ey Siel paa Jorden var i saadan Angst og Fare.
Giet, hvad det er, min Skam jeg ey kand aabenbare.
Jeg kand af Strikken ey og Garnet reddes ud,
Med mindre krænkes maa Naturens hellig Bud,
Undtagen at jeg selv til større Uheld haster,
Undtagen jeg mig Skam og Haanhed underkaster.
Hvor farlig Frihed er, jeg dog af Garnet maa
Med Haanhed og med Død mit syndigt Ønske naae.

Den

(1) Sic Saturnus Opim junctam sibi sanguine duxit, Oceanus Thetin, Junonem Rector Olympi.

Den kiere Amme da begyndte sterk at grue,
Nu brugte søde Ord, nu saae man hende true; (1)
Med dybe Sukke nu, og salte Taare bad,
Nu brugte Myndighed, og truede med Had,
Nu vended Rygg, og til Forældre vilde lobe,
Hvis, hvad paa Hiertet laae, hun ikke vilde robe.
Dolg intet, sagde hun, men alting aabenbar,
Betænk min Troskab, vid, at du mig diet har.
Jeg dig besværger ved din kiere Fader, Moder;
Ja ved din anden Siel, din dyre Tvilling-Broder.
Da raabte Psylla: Nævn min Broder ikke meer.
Af dette Navn jeg all Ulykke flyde seer.
Fortvivlend Taushed, Skræk og Zitren der paa fulte.
Den syndig Glod brod frem, som ærbar Aske skiulte.
Da merked Ammen strax, hvad Ildens Tonder var.
Hun raabte overlydt: O ulyksaligt Par!
O søde Foster-Barn! din Skiebne jeg beklager,
Fortvivl dog ikke slet; thi hvordan jeg det mager,
Jeg dig maa føre til det ublu kiolig Vand,
Hvori din syndig Lyst og Hede lædskes kand.
Hun derpaa flittig Agt paa Psylli Idræt giver,
Hans Natte-Leye, hvor Loppinder stevned bliver.
Hun strax udspeyded, at Loppinden Hamadryst
Af Psyllo stevned var paa Nymphens Rives Bryst
Ved Midnats-Tide til en Samqvem sig at mode.

Slig

(1) Et modo blanditur, modo, si non conscia fiat, Terret. - - -

Slig Tid blev udvaldt til den Pine at forsøde,
Den Ild at slukke, og at dempe Elskovs Brand,
Som udi Psyllæ Siel tog saadan Overhaand.
Hun derfor Hamadryst indprenter falsk Mistanke,
At, hvis hun moder, det vil hende stedse anke,
Hun siger: Hamadryst! dig Psyllus spotte vil,
Han med Lopinder tit har ovet saadant Spill.
Saa udi hendes Sted vor Psylla henfort bliver,
Og han uvidende en Blodskams Synd bedriver.
Den gyldne Maane da fra Himlen flygted bort, (1)
Og Nattens Himmel blev af Taage dobbelt sort.
Den kaade Venus selv i sorte Sky sig svøber,
De andre Himmel-Tegn af Horizonten løber,
Hver Stierne dunkel blev foruden Skin og Glands,
Man saae kun Himlens Riis, Cometen med sin Svands,
For hvilken Luft og Jord, samt Hav og Afgrund gruer,
Den sig ey lader see, med mindre den og truer.
Det Jomfru-Bryst, hvor man slig hæslig Synd bedrev,
End udi Sovne kaald, ja gandske isned blev.
Den syndig Psylla laae imellem Kuld og Hede.
Hun isnede af Frygt, og blusede af Glæde.
Skam, Blusel, Mod og Frygt, Fryd, ond Samvittighed,
Paa engang førte Krig, i Hiertet havde Sted.

Den

(1) - - - - fugit aurea cœlo
Luna, tegunt nigræ latitantia sydera nubes.

Den gyldne Phoebe da til Hevn og Straf frem-
trinner,
Og dette syndigt Sted med Klarhed overskinner.
Den Solens større Skin og til Undsætning tar,
Da Psyllus blev med Skræk sin egen Søster var.
Hans Hierte syldtes op med Bitterhed og Vrede,
Stat vanskabt Psylla, jeg din Gravsted skal berede,
Han sagde fnysende, løb som en Top omkring,
Og derpaa Himmel-høyt af Brysted gav et Spring;
Men Psylla zitrende paa Flugten sig begiver,
Af Tvilling-Broderen sterk esterhopped bliver.
Ni gange Maanen om sin Himmel-Cirkel gik;
Men Flugt, Forfølgelse end ingen Ende fik.
Her Frygt for Broders Hevn gav u-naturlig Kræf-
ter,(1)
Der Vrede muntred op at løbe stedse efter;
Men Psyllus merker ey sin Overiling før,
For Synet dunkles, for han Siel gir op og døer.
Da Aanden ham forlod, man dette Ønske hørde,
Som Vinden villig hen til Guders Bolig førde:
Lev syndig Psylla, lev, og bring til Lyset frem,
Fød et Vidunder, og blant Dyr et vanskabt Lem,
Som hverken Lignels har af Dyr, af Fugl, af Planter,
Hvis lige findes ey i Verdens fire Kanter,
Dets Fødsel, Opvæxt, Død skal mod Naturen gaae,
Som det undfanged er. Det skede ligesaa.

Slig

(1) - - Hic spe celer, illa timore.

Slig selsom Hendelse den hele Skov forskrækker:
Men Qvæg-Gudinden den Affære dog opvækker,
Saa en guldbremmet Mand man for en Loppe seer,
En lystig, hoppende, bevæbnet Officier,
Dens Afkom overalt i Verden sig udspreder;
I Krigs-Matriculer man dem heder. (1)
Det med Stam-Faderen hos dem tilfælles er,
At man gemeenlig dem i Fruer-Stuer seer,
De gaae paa Tærne, gior krumme Spring, og hopper,
Og derfor fore Navn udaf tobeened Lopper,
Og som Stam-Faderen sig nære redelig
Blant Nymper, sær, naar der i Landet ey er Krig.

Den 10. Fabel.

Om Psyllæ Foster, Padde-Hatten, dens Kierlighed til sig selv og underlige Forvandling.

Nu Tiden stunded til, at Psylla skulde fode.
Man ey Gudinder, som sædvanligt, saae at mode; (2)
Men

(1) Hvad for unge slags Krigs-Folk, enten de ere til Hest eller til Fods, til Vands eller Lands, skal jeg ikke kunde sige; saasom udi den i Fortalen allegerede Krønik, denne Passage var gandske ulæslig.

(2) Eumenides tenuere faces de funere raptas,
Incubuit bubo. - -

Men trende Furier udi Lucinæ Sted,
Eumenides, som spaae Ulykke og Fortred.
Man fæle Ugler saae i Luften yppig svæve,
Samt andre Ting, som Straf betyde, Hevn udkræve.
Med bitter Smerte da en vanskabt Sæd fremkom,
Et selsom Foster, som sin Moder bragte om.
Af Sæden man blev var en egen Urt at stige.
I Skov, paa Mark og Eng var aldrig for dens lige.
Den til fuldkommen Vext kom paa en eneſt Nat;
For nogen Tid blant os den kaldtes Padde-Hat;
Men nu vort Maal er glemt, gaaer ud paa fremmed Toner,
Deslige Urter man gir Navn af Champignoner.
Den ved en Solv-klar Aae i Daphne fæſted Rod,
Men hastig undergik, som den blev hastig moed;
Thi Psylli sidste Suk Bubona kom for Ore,
Som strax besluttede, hans Bon at fyldestgiore.
Den selsom vanskabt Vext, som mod Natur er fød,
Hun sagde, skal og doe en unaturlig Død.
Hun gloend Oxen strax for gyldne Kane spænder,
Og mod et vestligt Land, Iberia, sig vender,
Hvor egen Kierligheds Gudindes Sæde er,
Som dyrked bliver blant Gudinder udi sær.
Hun paa et Speyl-Glas Slot den stolte Frue finder,
Med pletted Ansigt og med Purpur-sminked Kinder.
I alle Hiorner man Gudindens Billed saae,
Og slige prægtig Ord derover gravne staae;

Her du det Smykke seer, som mest Naturen pryder,
En konstig Sammel-Punct af Yndest, Skiønhed, Dyder,
Du undres herved, men du undres meere skal,
Naar du Gudinden selv seer i Original.
Der skinner meer end Soel paa de Crystalle-Gader,
End Morgenrøden, naar den Purpur-Telt forlader,
Mod hvilken Stiernerne fast døde, dunkle staae,
Mod hvilken Marmor sort og Sneen dømmes graae.
Lovsange qvæded blev i Himmel-klingend Tone.
Hun selv med oprakt Hals sad paa en Filsbeens Throne:
Ved hver en Side smaa Gudinder, Nymper stod,
Ved hvilke hun sin Priis i Sang udbrede lod.
Hver holdt i hvide Haand et Speyl, for at beskue
En skygged Lignels af den selv indbildte Frue.
Indbildning, Sminke var ved Thronens ene Kant.
Man Hykleri og Mod ved anden Side fant,
Med ene Haand et Speyl Fru Philautia holder,
Med anden Sneehvid Haar i Pukler slaaer og folder,
Bubona kunde ey med Bønner fast formaae,
Imens hun talede, et Øyeblink at faae.
Af egen Elskov saa fortrylled var vor Frue,
At hun ey mættedes, sin Skionhed at beskue. Dog

Dog vidste hun, hvad Garn Gudinden fanges i,
Sin Tale prydede med hoviſk Hyklerie.
Gudinde, ſagde hun, ſom ſkabte Ting maa vige,
Ey ene her paa Jord, men og i Luftens Rige,
Som gyldne Venus ey i Skionhed nærme kand,
Den gule Pallas ey i Dyder og Forſtand,
For hvilken Charites i Yndighed maa ſukke,
For hvilken alle Ting, hvad Aande har, maa bukke,
Hvis Skionheds gyldne Glands bortdriver Dunſt og Mørk,
Gir Dode Liv igien, oplyſer Nattens Ork,
Som blant Gudinder er den ædelſte af Stamme,
Som Himmel-Dyder ſelv har ſtræbet at opamme.
Hielp, o Gudinde, i at fælde, rodde ud
En nyfod Plante og et ſelſomt Skov-Ukrud.
Lad egen Kierlighed den vanſkabt Urt opbrænde,
Lad og i Daphne Skov dit Herredomme kiende.
Din Skionhed kundbar er, ov ogſaa lidt din Magt,
Lad ſee, at alting dig paa Jord er underlagt.
Af ſaadan Hyklerie Gudinden loe og ſmiled,
Forſpændte gyldne Karm, og med Bubona iled,
Som forud agede, at viſe korteſt Stie.
Paa Veyen fulte Mod, Indbildning, Hyklerie.
Om hendes Ankomſt hvor der hortes Rye og Rygte,
Der alle Dyder man ſaae zittrende at flygte,
Den nogne Sandhed, og den kroged Ydmyghed,
I Jordens Huler og i Havet krobe ned.

Den pialted Ærlighed udstrakte frygtsom Vinger,
Tog Flugten, og sig hen mod Nattens Bolig svinger.
Omsider kom hun hen, hvor Padde-Hatten stod,
Og uformerkt sin Gift paa den nedregne lod. (1.)
Den skarpe Gift slaaer ind i alle Svede-Huller,
Saa Padde-Hattens Blod, som sydend Vand op-
buller,
Og, som den spired op var ved en liden Aae,
I den Solv-klare Vand den sig med Glæde saae.
Dens eget Billede til Elskov den optænder, (2)
Skiønt den af Jordens Dug var vaad, som Ild dog
brænder,
Hver Mine, Øye-kast den mod sin Skygge slaaer,
Paa samme Maade den igien af Skyggen faaer.
Af saadan Syn han dog sig lidet kunde fryde,
Fortvivlend ved at see, det han ey kunde nyde
Naturen hannem ey at nærme sig tillod,
Som Tantalus ved Vand han brændend, torstig stod.
Han i at see sig selv i Skyggen ikke trættes,
Det gierrig Øye vel faaer nok; men ey kand mættes.
Af eget Syn han faaer sit Bane-Saaer, og doer,
I sidste Aandedræt dog saadan Klage foer:

Grønne Lunde, skygged Skove, (3)
Purpur-Enge, bladed Træer! Si-

(1) - - - Vertit furiale venenum
In pectus - - -

(2) Se cupit imprudens, & qvi probat ipse probatur.

(3) Ecqvis, io, Sylvæ, crudelius, inqvit, amavit.

K

Siger mig paa Troe og Love,
Hvo mig lig i Elskov er.
Siger, om J kand erindre,
Saadant Syn i Skoven før,
Jeg seer alt, hvad Sorg kand lindre;
Men af samme Syn dog doer.
Jeg seer den, som mig behager,
Den behager jeg igien,
Den mig qvæger, Liv fratager,
Er min Uven og min Ven.
Naar jeg græder, han og græder,
Naar jeg leer, han ogsaa leer,
Jeg jo finder, hvad jeg leder,
Død og Liv paa engang seer.
Jeg gior Ild, og Hede lider, (1.)
Stikker an, og brændes selv,
Ilden, som mig tær og slider,
Stiger op af fugtig Elv.
Gid hvad jeg attraaer var borte,
Gid den og mig ikke saae;
Vi hinandens Liv forkorte,
Begge brændend tørstig staae.
Helved jeg hør mod mig hvine,
Himmelen dog mod mig leer,
Skiebnen mig paaforer Pine,
Og paa engang gunstig er.

(1) Utot amore mei, flammas moveoqve feroqve.

Jeg en Galde-Blanding smager,
I det Honning-søde Vand,
Vedsken har, som Tørst betager;
Dog staaer Sielen udi Brand.
Jeg dog zitrer ey for Døden, (1)
Skiønt paa Fødsels-Dag jeg døer.
Sielens Skilsmis slukker Gloden,
Og paa Pinen Ende gior.
Gid den maatte leve længer,
Som min Hedes Tønder er,
Men desvær! een Siel her hænger
Af to enig Legemer.

Saa endtes Klagen. Han faldt derpaa som i Dvale,
Hans Kræfter svandtes bort. Han kunde meer ey tale;
Men som et Billede af Parisk Marmor laae,
Og den han elskede allene stirred paa.
Ret som det gule Vox ved sagte Ild henrinder, (2)
Og Jordens fæde Dugg ved Morgen-Sol forsvinder,
Saa denne Elskovs Ild til Aske falded Kull
Udtæred Legems Ler, og brændte udi Smull.
Han med Forundring saae sin elskend Morder-Mage
Forsvinde med sig selv, fortvivle, og aftage. Han

(1) Nec mihi mors gravis est, posituro morte dolores,
Hic, qvi diligitur, vellem diuturnior esset.
Nunc duo concordes anima morientur in una.

(2) - - - - ut intabescere flavæ
Igne levi ceræ, matutinæve pruinæ &c.

Han saae med lige Trinn til Døden begge gaae.
Nar han gav hule Suk, den sukked ligesaa.
I alle Ting han fandt sin Mage med sig ile,
Ham efterabe i at græde, at fortvivle,
Til Døden endelig at giøre sig bered.
Ja, da han Siel gav ud, den blev affiæled med.
Den vanskabt Urt var dog den ædle Psyllæ Plante;
Hvorover Flora og Pomona sig forbante,
Den at forvandle i en anden Skik og Form.
Han strax fik Mands Gestalt, men Hud som stribet Orm:
En selsom sort Gevært ved haarig Nakke henger,
Og som en ledig Pung paa spragled Skuldre slenger.
Kort, af en Padde-Hat blev danned en Lakey,
Som strax af Skoven løb, til Stæder søgte Vey.
Af denne Stamme Slægt og Æt Natur opvækker,
Af egen Kierlighed som blæses op og sprækker,
Som Padde-Hatte de og hastig vore op,
Nu børster Støvler, Skoe, nu staaer paa Ærens Top. (1)

(1) Derfor siger Boileau om dette slags Folk:
- - - - il est de mes amis,
Je l'ai connu laqai, avant qu'il fut commis.
C'est un homme d'honneur &c.

Den II. Fabel.

Om Tragi Ambassade til Pluto og Pandora, samt hans Forvandling; Jovis Dom og Slutning.

Saa syndig Lyst tog til med tusinde Ulykker,
Og Skovens Kronnik blev fyldt op med Sørge-Stykker.
Da Demogorgons Søn anvendte Flid, Umag,
Slig Uhelds Aarsag at frembringe for en Dag.
Ved Flid og Møye han udspeyded, men forsilde,
At Fru Pandora var til all Ulykke Kilde:
Men hendes Legem alt i mørke Muld var sat,
Og Skyggen svæved i Afgrundens tykke Nat.
Did Pan besluttede et Sende-Bud at skikke,
For at udforske alt til yderst Punct og Prikke,
Hvi Skoven opfyldt var med saadant syndigt Krud.
En ærbar skiegged Buk han dertil velger ud,
Som udi Lærdom og Forstand ey havde lige,
Gav ham Befalning, til Plutonem at nedstige:
Der er en steilbrat Sti med Tidseler besat, (1)
Som til Afgrunden foer og evig mørke Nat,
Hvor glimt af gyldne Sol og hvalte Himmelbue,
Ved evig affagt Dom forbuded er at skue,
Hvor

(1) Est via declivis, funesta nubila taxo.

Hvor Mørket tager til ved hvert et Afgrunds Trin,
Og qvæler meer og meer den hvide Middags Skin:
Der tynde Skygger man af Døde seer passere,
Fra Legems Boliger som skildte nylig ere.
Den blege Vinter der bedekt med Storm-Skye staaer,
Af stinkend Stygis Vand en giftig Taage gaaer.
Den fæle Afgrunds Stad har tusind aabne Dørre, (1)
Som tusind Skygger til de Dødes Bolig føre.
Som Sundet trækker Vand af Hav, af Aae og Flod,
Saa denne mørke Stad tar alle Siele mod.
Ved Porten Pluto gaaer vor Sende-Bud i møde,
Spør: hvad hans Ærend er blant Aander og de Døde?
Den skiegged Gedebuk ham svared med Besked, (2)
Sit Ærinde beskrev med Fynd og Ziirlighed.
Da rasend Cerberus lob frem, ham vilde glube, (3)
Gav et tredobbelt Lyd af sin tredobbelt Strube;
Men Pluto med et Vink ham strax tilbage drev,
Da Tragi Creditif han saae og Sendebrev:
En høflig Trette strax sig reysed ved Indgangen,
De begge kieppedes af Høflighed om Rangen:
Thi Tragus Fortrin gav til Pluto, som var størst;

(1) Mille capax aditus & apereus undiqve portas
Urbs habet; utqve fretum de tota flumina terra,
Sic omnes animas locus accipit ille.

(2) - - Exponit causas odiiqve viæqve,

(3) - - - tria Cerberus extulit ora,
Et tres latratus simul edidit.

Men Pluto svarede: De skieggede gaaer først.
Ham derpaa villig ind i Skygger Sale forte,
Hvor Tragus meget med Forundring saae og horte.
Den store Hercules han der fandt Moller snoe.
Den sterke Thetis Son for Penge at sye Skoe,
Semiramis, som Slot af Marmor her bebode,
Der i en Hytte sad for Penge Skiorter tode.
Den store Nimrod selv, som Jordens Hersker var,
Smaa Stykker Fyrre-Træ til Svovel-stikker skar.
Den Tvilling-Broder, som lod Verdens Dronning bygge,
Han med Forundring der saae Skillings-Øll at brygge.
Cambyses, Cyrus med en Saug og Øx i Haand,
Nitocris løbe om at sælge Snorebaand.
Nebucadnezar der staaer svedende og høvler.
Her en Darius for sin Fode slikker Stovler.
Ja Alexander selv paa alfar Veye sad, (1)
Fremvised sine Saar, og om Almisse bad.
Philemon derimod med gylden Pragt fremtrinned.
Den fattig Baucis blant de andre Skygger skinned.
Da sukked Tragus, og slog Horn og Hoved ned;
Men Pluto svarede: Jer Vel-Ærværdighed!
Man andre Skaale her for Mennesker iskienker.
Det ikke her gaaer til, som man paa Jorden tænker.
Den der foragtes, her man reyser Altar op. Her

(1) Med disse Ord: Ich bin ein armer abgedanckter Soldat, der zehen Jahre im Persischen Kriege gedienet hat.

Her den forsmædes, som var der paa Ærens Top:
Dog finder man og her end mange jordisk Herrer,
Som efter Døden man i Skyggers Bolig ærer,
Som Minos, Æacus, der Retviished og Fred
Paa Jorden ovet har, og stiftet Enighed.
Han derpaa aabnede nu et, nu andet Kammer,
Hvor Pine-steder var, hvor hortes Skrig og Jammer.
Hvad først for Øye kom, en jordisk Helgen var,
Af hvilken Remme man med skarpe Knive skar,
For andre slige med de samme at ophænge,
Da sagde Tragus: ach! den Mand var holdet længe
Gudfrygtig, dydig, from, for alle Synder reen,
Og skinnede paa Jord som Guld og Ædelsteen.
Da svared Pluto: Man paa Jorden ingen kiender,
Hvor Hiertet skiuled er, hvor man kun seer til Tænder.
Han med udvortes Skin sin Næste skuffet har,
Skiønt Hierte, Siel dog fuld af Udyd, Ondskab var.
Man videre gik frem blev var en anden Skygge,
Som nyligen var qvalt af Rang- og Ære-Syge.
For ham to Karre stod af salt og svovligt Vand,
Hvoraf han drikker, men dog ikke ledskes kand.
Nest derved lod sig see en stor Histori-Skriver,
Af to Satyricis som stodt i Morter bliver.
Da sagde Tragus: Hvad har han bedrevet dog?
Han udi Livet skrev saa mangen zirlig Bog.
Da Pluto svarede: Det just er hans Ulykke,
Paa grove Laster han i Skrifter har sat Smykke;

Hvis

Hvis slige Hyklere i Verden ey var til;
Da ikke ved blev saa mangt et Sorge-Spil:
Thi hykkliſt Lovsang Vey til Blods-Udstyrtning baner,
Hvis ey (a) Poeter var, var ogsaa ey Tyranner.
De store Helte mod Naturen stette Riis,
Just fordi Mord og Rov dem legges ud til Priis;
Men Tragus kunde mindst af alle Ting begribe,
At han to Aander saae med gloend Tænger knibe
Diogenem, som Feyl oprykkede med Rod,
Mod Verdens Ondskab som en Klippe fordum stod.
Men all hans Ydmyghed, hans Dyder vare digted,
Ved sin Philosophie han ey til andet sigted,
End at berede sig et stort og prægtigt Navn,
For Øyet havde ey sin Næstes Tarv og Gavn.
Her i en Logners Mund man stopper hede Gloder,
Der falsk angiver man seer hænge op ved Fodder,
Her pustes Gloder op, og Ovnen giores heed,
For sey Tingstude, som var nyelig kommen need.
Men Tragus over sligt fast færdig var at daane,
Med saadant hæsligt Syn bad Pluto sig forskaane.
Sligt blev bevilged. Han blev fort til andet Sted,
Hvor man saae idel Fryd og fuld Lykksalighed.
Her fandtes Helgene, her fandtes ogsaa somme,
Der raadne Lemmer var erkiendt ved Verdens Domme,
Som

(a) Forstaae hykkliske Poëter.

Som udaf Geistlighed var domt til Baal og Brand,
Hvor lidet bygges dog paa Verdens Domme kand.
Her man Fordomte seer paa Elysæisk Marke,
Hvad Verdens Udskud var her leve som Monarke.
Den skattes salig her, som sminked Levnet foer,
Og efter Landets Skik med Sang, Ligprækken doer.
Strax derpaa Tragus blev fort ind i speyled Stue,
Hvor som i Perspectiv man kunde see og skue
Den sidste Verden, og tilkomne store Ting,
Som forestilledes i Billeder omkring.
Afgrundens sorte Gud sig paatog at forklare
Hvert Billed stykkeviis, og vised, hvad de vare,
Afridsed tydelig den sidste Verdens Stand,
Som efter Orden jeg ey her opregne kand.
Man nogle pined saa i gloend Kobber Oxer.
Han sagde: Disse Folk skal kaldes Orthodoxer.
De under falske Skin af hellig Nidkierhed
Skal udaf Hovmod, Hevn forstyrre Lande-Fred.
De som Basuner skal opvække Potentater,
Til Krig indbyrdes og til Mord mod Undersaatter.
Krig, Blods-Udgydelse, Mord, Brand og Tyrannie,
Som Dyder ves skal ved deres Raserie;
I andet Speyl man saae som Myrer Folk at vrimle,
At bære raadne Been og Aadsler under Himle,
At falde Næsegruds ved Øvrighedens Bud,
En Skaldepande at anbede som en Gud.
I tredie Speyl han saae een med tredobbel Krone.

Til

Til hvilken man bar Guld, for Synder at forsone.
Den samme domte Folk til Fængsel, Baal og Brand,
Tillukte Himlens Dor, sat Siele udi Band,
Som mod hans Indkomst og Skat-Kammer fordte Lære;
Men loved Salighed og efter Døden Ære,
Til dem, som fremmede hans Regiment og Magt,
Som tog hans Fordeel og hans Høyhed udi Agt.
I fierde han saae Folk til Døden villig vandre,
For de ey maatte gaae paa høyre Haand af andre.
Da raabte Tragus: jeg forlanger ikke meer.
Jeg denne Alder ond, den sidste værre seer:
Plutonem derpaa bad sig til Pandora fore.
Det skeede. Han blev bragt igiennem Hvelved Dorre
Til Skyggers mørke Sal, hvor han Pandora saae
Imellem Pyrrha og Deucalion at gaae.
Han sagde: Skovens Gud mig hid, Pandora, sender,
At vide Aarsag til den Uheld, som os hender,
De fremmed Synder, som i Svang i Skoven gaaer,
Og Tyrannie har fordt i nogle hundred Aar.
Pandora derpaa strax med zitrend Ord og Tale
Fortaalte hele Sag fra Hovedet til Hale;
Saa Tragus reysed bort med god og fuld Besked,
Og takked Pluto for beviiste Høflighed.
Da dette kundbart blev, Pan søgte sig at hevne,
Og Havets Frue lod for Jupiter indstævne.
En Dag benævned til det store Forhør blev.

Man

Man efter Guder og Gudinder ilig skrev.
Men Thetis sagde: For vi underkastes Loven,
Den stolte Tragus jeg vil rodde ud af Skoven.
Hun trued ey omsonst. Den horned Tragus fik
Paa Veyen til sit Hiem en anden Form og Skik.
Thi da mod Hustru, Born han sig med Glæde vender,
For at omfavne dem, for Hover han seer Hænder,
For Haar den platte Hud, for laadne Forbeen, Arm.
Han Oyne kaster ned, beskuer Bryst og Barm,
Er fremmed for sig selv, og hiertelig sig gremmer,
At see forandred Krop med Hud og andre Lemmer.
Han raabte overlydt; men for et Bukke-Vraal,
I Steden for et Bræg gik ud et Menneske-Skraal.
Saa at af forrig Stand der intet blev tilbage,
Undtagen Horne, samt ærværdig skiægged Hage.
Kort af en Gedebuk blev en Philosophus,
Som lod sig give Navn udaf Democritus.
Af ham Hoylærde Mænd og Verdens Vise stammer,
I sær Grammatici, som yppe Bogstav-Klammer,
Med horned Pander mod hinanden ivrig staae,
Og udi Stridbarhed Stamfadren slægte paa.

Slutning.

Nu efter Jovis Bud Skov-Guder og Gudinder
Sig for hans Throne til benævnte Tid indfinder.
Paa begge Sider da blev brugt Veltalenhed:

Hver

Hver vilde være reen, ey have brudet Fred.
Men Gudernes Monark dem tvang sig at forlige;
Og, paa det ikke meer opreyses skulde Krige,
Lod han ved aaben Brev kundgiøre Himlens Dom,
Hvorved betoges Magt at skabe Bester om.
I Brevets Slutning han og lod indføre dette:
At hvo som Træer, Dyr sig dristed meer at sette
I Rang og Orden blant hans egne Billeder,
Og plante Dyre-Art blant ædle Mennesker,
Den skulde frodes fra sin Magt, sit Regimente,
Ja Tordenstraalers Kraft og Vrede maatte vente.
Han ogsaa Planter, Dyr med evig Taushed slog,
Og udi Vrede dem all Mæle, Maal betog.
Fra den Tid regnes kand den sidste Dyrets Alder,
Som allerslætteſt er; Man den leeragtig kalder.
Da rykked blev med Rod all Orden Skik og Dyd,
Og Skov-Veltalendhed forvandlet blev til Lyd.

Fire

Fire
Skiemte-Digte
med
Tvende Fortaler.

L. B. Salutem.

Her haver I, kiere Læser, 4 Satyras, af hvilke den Første handler om det Menneskelige Kiøns Ondskab og Urimeligheder udi Almindelighed, dediceret til en Magister, for derudi at imitere Boileau, som skrev den store Satire: De tous les animaux, qui s'elevent dans l'air, til en opdigted Doctor af Sorbonne. Den Anden commenterer over en særdeeles Menneskelig Lyde, hvoraf den gamle Poet Horatius beleer Sangeren Tigellium. Den Tredie er en Crisis over Peder Paarses Historie, hvorudi svares mestendeels til de Objectioner, som giøres mod Poesien udi nogle smaa udstrøede Satiriske Vers. Den Fierde Satyra er en Imitation af Juvenalis Satyra Sexta, men bygget paa andre Fundamenter; thi jeg raader med ham hverken fra Ægteskab, eller laster Qvinde-Kiøn; jeg laster ikkun en halvfierdesindstyve Aars gammel Karl, der tager en ung Pige, og en gammel Kierling, der gifter sig med en ung

Dreng. Dette er Indholden af disse Satyris, hvilke jeg haaber ere saa uskyldige, og saa generale, at ingen kand støde sig paa dem. Jeg kand ogsaa sancte vidne, at mit Øyemerke ikke haver været andet, end at skaffe ved mine Poetiske Skrifter vores Sprog nogen Ansеelse, og, langt fra at sigte paa nogen i Særdeeleshed, jeg heller derimod haver dreyet adskillige Characterer om, naar jeg haver eftertænket, at, maaskee, en eller anden kunde torqvere dem paa sig, ja svækked Foreen af Satiren, og opofred mangen god Concept for den Aarsag. Udi den sidste Bog af Peder Paarses Historie, tilstaaer jeg dog candide at have skiemted med nogle Personer, men, efter at man havde eftertrykket mine Skrifter, efter at man havde uddeelt smaa trykte Pasqviller imod mig gandske uforskyldt. Vel er sandt, at jeg havde giort bedre, at foragte saadant, og at tie dertil; Men det er saa vanskeligt at philosophere; thi tager man mod et Øre sigen, maa man lave sig paa nye til fleere. Jeg haver derfor derudi agered defensive, saa vel som udi faa andre Stridigheder, jeg haver haft; thi ingen kand bevise, at jeg forsættlig har offendered nogen; thi, omendskiønt, at adskillige af mig givne Characterer kand applicceres paa een og anden, saa folger dog deraf ikke, at man haver haft nogen i Sigte. Hvor caute og forsigteligen man vil skrive en Comoe-

moedie, saa undgaaer man dog aldrig saadanne Censures, og vil jeg forbinde mig til, at trække samme Applicationer af Plauti og Aristophanis Comoedier, som af Peder Paars, omendskiønt de ere skrevne for nogle 1000 Aar siden, og derfor ikke have kundet sigte paa nogen Borger i Kiøbenhavn. Den eeneste, jeg forsætlig skiemter med, er mig selv, hvilket ingen kand fortryde paa, uden jeg selv. Derforuden, naar jeg laster Menneskets Daarlighed, glemmer jeg ikke min egen, naar jeg leer af andre, leer jeg af mig selv. Man siger vel, naar en laster Mennesker, at Personen, som taler, exciperer sig selv; at, naar Epimenides kalder de Cretenser Lognere, han dog selv kand være sandru; men jeg forlanger det Privilegium ey. Jeg finder hos mig selv mange Feyl, og de Dyder, man tillegger mig, lidet solide, jeg lever indgetogen og regulier, fordi jeg kand ikke leve vellystig, ligesom den, der aldrig spillede, fordi han aldrig havde Penge; Jeg drikker ikkun Vand, fordi jeg taaler ikke at drikke Viin. Jeg philosopherer, naar jeg haver liden Helbrede; er kied af Verden, naar hun er kied af mig, saa at min Philosophie og mine Dyder ingensteds have hiemme. Jeg finder der imod hos mig adskillige solide Feyl, som man kunde giøre smukke Comoedier over, omendskiønt, hvis jeg havde været meere doven, og gravet mit Pund

i Jorden, man, maaskee havde citeret mig blandt de skikkelige Folk her i Staden. Men Folk maa af mine Skrifter giore sig saadan Idee om min Person, som de lyste, nok er det mig, at saadant aldrig haver nagged min Samvittighed, hvor vel jeg ofte haver grædmed mig over Bagateller. Man kunde vel sporge mig: Efterdi du haver Gaver til Poesie, hvorfor skriver du ikke heller Vers, som ere alle Folk behagelige? Jeg svarer der til: At een, der vil og kand præstere noget in literis, bor bode paa det som meest fattes. Af Epitaphier, Bryllups-Vers, Panegyriqver, have vi her udi Landet saadan Overflod, at en Poet kand frit udskrive den anden, uden at nogen skal kunde merke det. Men af Moralske Vers haver man tilforn seet faa eller ingen af vore Skribentere. Jeg kand roese mig af, at have brudt Isen til adskillige andre smukke Vers, som nyeligen udi de Materier ere komne for Lyset, og som læses af Folk med Behag og Opbyggelse. Jeg vilde kun onske, at enhver saaledes vilde blive ved Generalia, og moralisere kun for at moralisere, og ikke anvende deres Pund paa det, som er usommeligt og forbudet, og gaae saaledes over de rette Grændser, at det bliver ikke nyttige Satirer meer, men Skandskrifter. Mig er i en Hast en poetisk Raptus overkommen, som ogsaa i en Hast vil forlade mig, og kand jeg

me-

meget vel undskyldes, om jeg ikke skriver flere Vers, endeel, efterdi jeg paa to Aars Tid haver skrevet nogle tusinde Stropher, endeel og, efterdi moxen hvert Blad koster mig en dygtig Hoved-Pine og tolv Skilling udi Cafe, at jage den paa Dor med.

Den gode Mand, der trykker de lærde Aviser, meener, at jeg skriver for at fortiene Penge, men jeg kand forsikkre ham og alle, der ere af de Tanker, at han ved deres Eftertrykning, har fortient meere der ved end jeg, og at min egen Profit der ved er saa ringe, at den ikke svarer til den tiende Deel af Arbeydet; Thi jeg vil heller skrive en stoer Foliant broderet med Citationer, end en Peder Paars igien. Den gode Mand haver sin Lyst af at giore mig vred, indbildende sig, saasom jeg er noget hidsig, at jeg engang skal forlobe mig mod ham, men han skal ikke faae den Glæde. Thi han maa dadle saa meget mine Vers, og sætte saa stor Priis paa sin Vens, som ham lyster herefter, ingen af Deelene skal anfægte mig; thi vi blive begge ikke bedre eller værre Poeter derfor. Jeg er selv derforuden en af dennem, der roese den gode Vens Poetiske Skrifter, og tilstaaer gierne, at hans Vers ere honnete og uskyldige; men lad ham eller nogen anden forsoge at skrive et Poema fuld af allehaande slags Characteres og Danske brugelige Navne, og see saa til, om de havde bedre Skiebne,

ne, besynderlig hos gemeene Folk, der ikke endnu ere vante til at læse saadant paa Dansk, og derfor, naar de finde deres Fornavne ved en Character, som kand passe sig paa dem, blive strax allarmerede. Jeg klager dog herudi ikke over Nationen, thi haver jeg fundet Fortrydelse hos faa, saa haver jeg derimod fundet Yndest hos de fleste, og Protection af Publico, hvilket fornemmelig har drevet mig til at fortsætte mit Poema, skiont jeg altid haver staaet færdig ved mindste Erindring og Nik at afbryde det. Men, langt fra at Publicum har fundet mig at misbruge denne Faveur, tvert imod de fleeste have holdet for, at jeg udi min Continuation haver heller svækket end skierpet Satiren, hvilket og er sandt; thi udi mine Skrifter er heller lystig Skiemt end Mediſance; Thi jeg haver aldrig kundet approbere Juvenalis eller deslige Poeters Morosite, der dræbe Folk med gammel Postil-Morale og Locis communibus, der fordomme Fruentimmeret, fordi det drikker The eller Cafe, gaaer paa Comoedier, bruger anden Klæde-Dragt end den gamle Verden ꝛc. eller Mandfolk, fordi de spille Kort eller drikke sig et Ruus iblandt. Derfor finder gemeene Folk, (tvert imod Nouvelliſtens Sigelse) ikke den Behag udi mine Skrifter, som andre, efterdi de ville have alleene de Laster afmalede, som gaae udi Svang blandt rige og fornemme Folk, og de Vellyster i-

gien-

giennemheylede, som de selv formedelst deres Fattigdom ikke kand ove. Jeg haver kun denne gang bedet Monsr. Just Justesen, at besvare Nouvellistens sidste Critique med største Koldsindighed; Og forsikkrer, at han aldrig skal være mægtig til at giøre mig vred oftere; Thi jeg er (min Troe) gandske kied af at skrive fleere Apologier.

Callundborg, d. 22 Jan. 1722.

Hans Mikkelsen.

Just Justesens Betænkning over Satiriske Skrifter.

Tænk ikke Læser, mit Forsæt er at giøre Commentarier over det Ord Satyra, at examinere hvoraf Ordet har sin Oprindelse, om det kommer af de saa kaldte Satyris, som vi kalde Skov-Trolde, eller om det kommer af Lance Satyra, til hvis Beviis jeg maatte citere det lærde Vers:

Lancibus & pandis fumantia reddimus exta &c.

som Commentatores gierne ride paa, item, om det haver sin Oprindelse af et slags gamle Polser, kaldet Satyræ, og giøre derved en brav lærd Mand,

som Varro, Uroe for dets Skyld i hans Grav, ved at stevne ham til Veviis; Tænk heller ikke, at jeg vil tale om Satyrarum første Brug, og give en Liste paa Satyricos fra Livio Andronico indtil disse Tider; thi man skulde i saa Maade tænke, at jeg var en lærd Mand, hvilket skulde giøre mig ondt. Ney, jeg vil alt saadant forbigaae, og alleene tale om, hvad Satyrici, som gemeene Folk hos os have saa selsomme Tanker om, ere for Dyr. Autor til de saa kaldte Nova Literaria synes at holde dem for Skov-Trolde med krumme Næser, Fodder som Bukke eller Gedder og Horn udi Panden, naar han siger: Satyros dicam an Satyricos!

Indbyggerne udi Nye-Boder der imod holde for, at det ere onde, men dog Mennesker, som skrive Skandskrifte, og neppe kand blive salige; Men Folk udi store Gader holde dem for vittige og honnete Borgere udi en Societet, udi hvilken Tanke jeg Just Justesen Philosophiæ Baccalaureus ogsaa er.

Jeg meener uforgribeligen, omendskiont det er noget paradox, at kunde bestyrke min Meening noget deraf, efterdi det slags Folk have mange Fiender; Thi, som de fleeste Mennesker udi Verden ere enten onde eller uriimelige, saa finde og de fleeste ikke deres Regning ved, at der ere Satyrici til i Verden, som male dem af med rette Farve. Der-

for

for heder blandt Tigellios Horatius en ond Mand, iblandt Parides Juvenalis, blandt Contins Des Spreaux.

Men der ere mange Maader at satyrisere paa; nogle tale reent af Skiægget, som Lucilius, Juvenalis, Aristophanes og andre, kalde en Nar, en Nar, en Drukkenboldt, en Drukkenboldt, en Uretferdig, Uretferdig. Andre dræbe paa en subtil Maade, som, for Exempel, naar Hans Mikkelsen roeser Christen Stork saaledes:

Dog kunde man tidt see, han var et ærlig Blod;
Thi han med Folkes Gods sig eene noye lod.
Han fra forfulgte Folk kun Penge tog, ey Ære.
De kand sig, sagde han, med Gud og Æren nære.

Om de sidste slags Satires raisonnerer den Franske Satyricus saaledes:

Voilà jouer d'adresse & médire avec art,
Et c'est avec respect enfoncer le poignard.

Nogle undsee sig ikke, at nævne de urimelige Personer, de sigte paa. Hvilket andre Satyrici ingenlunde holde forsvarligt, og derfor agte Boileaux Apologie meer ziirlig end grundig. Nogle nævne ingen Personer, afrisse og straffe alleene Lyder, andre sigte vel til samme Maal, men for at giore deres Verk meere uskyldigt, sammenskrive Historier og Comoedier, hvorudi forestilles urimelige Personer, under hvis Navne Feyl og Lyder straffes.

Udi saadanne Comoedier eller Historier afmales enten en vis Nations eller Societets Feyl, saasom udi den anseelige Engelske Comoedie, kaldet Sir Politick, afrisses de Venetianers Genie, udi St. Evremonts kaldet Les Academiciens, censureres det saa kaldte Academie Françoise.

Eller udi Comoedier sigtes paa intet Land eller Societet udi Særdeeleshed, men skiemtes med heele Verden udi Almindelighed. Saaledes er den Engelske Ben Johnsens og Molieres Comoedier, item Hans Mikkelsens Heroiske Poema, de honneteste og uskyldigste Satires, eftersom de straffe og divertere tillige, censurere ikke eet men alle Feyl; ikke et Lands, men det heele Menneskelige Kions. Men, som det er den honneteste Skrive-Maade, er det ikke derfor den sikkerste; thi omendskiønt Satyricus skyder udi Fleng, synes han dog at sigte paa nogen udi sær; Thi jeg er vis paa, at om Hans Mikkelsens Poema var oversat paa Persisk, skulde mange Borgere udi Ispahan sværge paa, at det var sigtet paa dem; Hvorledes derfor man indretter Satires, saa faaer man Fiender derved.

Nu skulde vel nogen sporge, hvor til tiene dog saadanne Satires? Mon ikke Verden altid bliver den samme? Men en Satyricus kunde svare dertil: Hvorfor prædikes der udi Kirkerne, efterdi man dog seer, at Mennesker altid ere lige ugudelige.

ge. Jeg tilstaaer vel, at man ikke kand merke nogen Verdens Forbedring derved. Men, det er et Spørsmaal, om Verden ikke blev endda verre end den er, hvis ikke disse Folk vare til, der kunde nogenledes opbygge, hvad Flatteurs og Øyenskalke nedbryde; Hine lægge Saaret, de andre rive Plasteret af igien, hine ruinere sig selv, for at rette andre, disse ruinere andre, for at ophøye sig selv; hine ere ubehagelige, efterdi de ligesom Doctores iskienke beeske, omendskiønt sunde Draaber, disse ere behagelige, efterdi de flattere de Syges Gout, iskienke for dem søde, omendskiønt skadelige Drikke, hine synes at være onde Mennesker, disse ere; hine synes at være det menneskelige Kiøns affagde Fiender, men ere dets Venner; disse synes at være det menneskelige Kiøns Venner, men ere dets affagde Fiender.

Hvad Hans Mikkelsens Øyemerke haver været med hans Satires, haver han givet tilkiende Sat. 3. med disse Ord:

For Folk ey eene, men og Sproget at polere.

Det staaer mig ikke an, saasom jeg er ham paarørende, at rose hans Skrifter. Fornuftige Folk tilstaae, at hans Heroiske Poema for Inventionens skyld alleene bør agtes; Verket er vitløftig, og dog fast ingen Linie forgieves, Characterene mange, men fast alle rare, Satiren haver stør-

ſtorſte Force, hvor den ſynes alleene at være ſkreven for at lee. Det eeneſte, ſom end de, der ophøye ſamme Poema, have der paa at ſige, er, at der findes nogle frie Expreſſioner, ſom ſtride mod det Danſke Sprogs Erbarhed; ſaadanne Expreſſioner kaldes ublue hos os, ſom dog heede Naivetes hos andre; ligeſom en Kys heeder Losagtighed i Spanien, men en Hilſen hos Franſke og Engelſke. Den affecterede Penhed hos os, ſynes endnu at være nogle af Medii Ævii Levninger. Udi min Barndom holdtes det u-anſtendigt for et Fruentimmer, at hilſe en ung Karl paa Gaden, nu derimod holdes det for en Grovhed, om de ſaadant ikke giøre, og haaber jeg, at om hundrede Aar vore Efterkommere vil lee deres Mave i tu, naar de høre, at Folk udi diſſe Tider brugte ſaadanne Expreſſioner: med Permiſſion mine Stromper, med Tugt at ſige mine Hoſebaand, med Forlov mit Skiort, for hovſke Orne, jeg tog en reen Skiorte, mine Skoe paa, hvilket vil komme dem ligeſaa underligt for, ſom Folk udi vore Tider, om man nu ſagde, ſalva reverentia, min Sye-Pige, min Skredder, min Skoemager.

Hvad de andre Satires angaaer, da haver den gemeene Mand ikke vildet kiøbe de to forſte, thi Materierne ere dem for høye og uforſtaaelige, ja hver Linie faſt paradox. Den Satire kaldet

De

Democritus og Heraclitus, er skreven med saadan Force, og det Menneskelige Kion med saadan Bitterhed rediculered, som jeg tor vove mig at sige udi ingen af det slags Skrifter. Tigellii Apologie er en særdeeles rar Materie, som ikke handler om Exceſſu og Defectu, hvilket er gemeent, men om Menneskets Bizarrerie, og hvorledes alting circulerer, indtil det kommer i forrige Stand, saasom dets Genie er at pouſſere fornodne Reformationer saavidt, at Medicinen bliver verre, end Sygdommen. De fleeſte Stropher ere skrevne med saadan Korthed og Eftertænkelighed, at de kand paſſere for smukke Epigrammata; Poesien og Ortographien ere satte saaledes paa Skruer udi dem alle, at de ere à l'epreuve de Critique. Udi et lidet Vers for i Bogen ere indfordte alle de Feyl, som begaaes af Poeter, og er en særdeeles Concept, som jeg veed, ingen er faldet paa.

Dette u-anseet kaldes udi vore publiqve Tidender, som skrives Fremmede til Underretning, saadant gemene Skrifter og Autores dertil afmales som Satyri eller Skov-Trolde. Ligesom vor Nation ikke kand underkaſtes nok andres Mediſance, uden at vi selv skal hielpe til at befordre den.

Hvis Nouvelliſten udi et andet Skrift havde criticeret saaledes, skulde jeg aldrig have dyppet Pen i Blek, for at besvare saadan Cenſure, men,

saa-

saasom det skeer udi publiqve Tidender, som skrives Fremmede til Underretning, vil jeg med Flid examinere hans Crisin, hvorudi jeg finder fornemmelig 4 Poster, som kand give et lystigt Hoved en frugtbar Materie at exercere sig paa, angaaende de Forste --- dog naar jeg ret tænker mig om, saa er det ikke Umagen værd. Jeg vil derfor afbryde og slutte med en liden Formaning til Nouvellisten, at han herefter lader sig noye med at recensere Boger, og ikke censurere meer paa saadan haard Maade, (1) efterdi han selv derved ruinerer sin egen Handel; thi Folk begynde allereede, at kalde de Penge, som fordres for Aviser, Mestermands Penge, og skytte ikke meere om, at faae Hugg og give Penge til. (2) Efterdi det er aldeeles ufornoden at criticere Boger her udi Landet, hvor Folkes Sygdom er heller at skrive for lidet end for meget; thi at fælde skarp Censur over Boger, kand kaldes en Medicin paa visse Steder, men en Gift paa andre; thi en Doctor kand ikke bruge saadanne Medicamenter udi Norge, som man bruger udi China; Ligesom en Prædiken, der er giort udi Paris mod Vellyst, Heste og Vogne, kand ikke passe sig udi Island. (3) Efterdi det er meere sensible her udi Landet for en Autor, som af alle sine Landsmænd er bekiendt, at lide saadant, end paa visse vidtloftige Steder, hvor formedelst Skribenternes Mængde

de saadant ikke er saa feleligt. Jeg siger dette ikke for Hans Mikkelsens skyld, saasom man kand see, at det, som er skrevet om ham, er kun af Animositet, og til at forsøge, hvor mange gange om Aaret man kand giøre ham vred, men for andre godt Folk, som synes at lide derved.

Et lidet
Gratulations-Vers,
Hans Mikkelsen til Ære.

Giør til Parnassum Vey, I himmelske Gudinder,
Bring i et Centrum all den Skialdre-Geist, man finder
Udspredet over alt fra Vest til Morgen-Land,
Bær frem en qvint Essents af alle Kilders Vand.
Thi jeg saa Mari Lyst en Vise har at qvæde,
Hans Mikkelsen til Lov og hannem Priis berede;
Thi han med sine Vers mit Hierte glæde kand,
Derfor han Tak fortien den gode ærlig Mand.
Man som en abregé seer udi hans Poeme
Un grand tresor, som kand til Lyst og Lærdom tiene,
Les moeurs de notre temps man presentered seer.
Man regarderer sig, som i en Miroir.
Som Fuglene paa Qvist sig mod Foraaret fryde,
Som Stromme rinde og som Kilderne udbryde,
I Blide-Maaned man ey Nattergalen hør,
Sving mig i Lusten og mig til Parnassum før.
Om Helters dierfve Drift lad andre Skialdre tale,

Om Tog og Leding lad for Gunst og Skienk dem prale,
Om Risse Jette tog, om høye Skov og Lund,
Om Hyrdens Elskov, om Stivmoders Underfund;
Men Hans Mikkelsen derimod saadant ey skriver,
Af ham Verdens Ondskab og Feyl afmalet bliver,
Han ey skriver for at behage nogen Mand,
Risser af Feyl, som findes udi enhver Stand.
Han derfor Satyrus blir kaldt i lærde Tider. Dog ey skiotter sligt, men heller har Medlidenhed Med de gode Mænd, der har paa Skrifter saadan Unaturlig Smag, og som i Mørket gaae;
Maaskee naar han er død, skal man til Skyer løfte
Hans Skrifter og ham selv skal blandt Poeter sætte,
Ham, som de hade og forfølge, dadle nu,
Men han den Skiæbne har, som andre derudi,
Der Pennens Ragekniv mod Verdens Strube sætte,
Med Blekkets Lud der Skabb af Jordens Hoved tvette,
Som af Augiæ Stold dens Mog der feyer ud.
Med Skrifters Pebberoed der dræbe det Ukrud,
Der Mennesket sin Feyl med rette Pensel male,
(Om det er tilladt saa improprie at tale,
Af Maler, Skildrer-Kunst at tage Lignelse;
Dog med Poeter man maa giennem Fingre see.
Ja slige gode Folk, der laste Verdens Væsen,
Er saadan Vrid i Liv, som giftig Stank i Næsen.
Af sundest Lægedom de ondt i Tarme faaer,
Ja den, som en Purgaz dem udi Maven gaaer,
Men roeser Flatterie, skiønt sligt en Kokke-Pige,
Skiønt en Skoemager, en Lakey med Gunst at sige
Og med Permission en Bedker giøre kand,

Ja,

Ja, reverenter talt, en Kudſk, en Kieldermand,
Hvis Autor ſpilled paa den Strenge,
Da er jeg vis paa, og jeg torde vedde om hvor hoyt det
var, ja mig end lade derpaa henge,
Med beſte Skialdre han i Claſſe var ſat,
Da derimod enhver, indtil de Toſe, ſom ſelge 3 Sne-
rebaand for 1 Skilling, har ham dygtig fat.
Saa gik det Boileau, ſaa gik det og Moliere,
Saa Juvenalis jo i ſin Tid, Læſer kiere;
Saa og Lucilius, ſom gik den ſamme Vey;
Mon nogen vel gaaer fri, ſiig mig? ach ney! ach ney!
Men det er Tid, at jeg ned af Parnaſſo ſtiger,
Fra Pieridibus og Helicone viger;
Thi med Carminibus i Poëtarum Tal,
At fange Locum jeg ey efterſtræbe ſkal.
(Thi udaf Hedenſkab dog Poeſie oprinder,
Blandt dobte chriſtne Folk ey hores maa Gudinder)
Minerva, Venus, Mars, Sterkodder Jupiter,
I deres Skrifter kun en ſkiden Prydelſe er.
Vi alletider maa ſaa paſſe, lave, mage,
At vi ey Misbrug og Abuſus deraf tage,
Og bruge vrangelig Vers, Digt og Poeſie,
Nok ſagt, Parentheſis claudatur herudi.)
Jeg derfor bryder af, med en Lykonſkning ender,
Og til Apollo mig for alle engang vender;
Der er den Kilde, ſom den Honning dies af,
Der giort udodelig Homerus har i Grav.
Hielp mig til Slutning da, Poeters ſode Drue!
Lad mig Poete-Saft af dine Bryſte ſue;
Dog det er ſandt, jeg jo det Indfald tage kand,
Som Skialdre ride paa for Trang i vores Land.
Lev vel, Hans Mikkelſen, dit Navn ſkal ſtaae i Minde,

Saa længe Rugbrod, Fleſk i Jylland er at finde,
Saa længe Anholt Vrag og Bordingholm gir Sand,
Saa længe ſom der er i Lolland brakked Vand,
Saa længe ſom der er paa Gulland Beg og Tiere,
Saa længe Fyr og Gran de Norſke Skove bære,
Saa længe Fyen Grød, Amager giver Smør,
Dit Navn hos brave Folk, Hans Mikkelſen, ey døer.
Thi for ſkal Nyboes Folk af Viiſer blive keede,
Man for i Randers Bye ſkal efter Handſker leede,
For ved Canalen ſkal Climatet blive ſund,
For udi Malſtrom man ved Lodd ſkal finde Bund,
For udi Rettergang ey gielde meer ſkal Vidne,
For vore Gader ſkal ey meere være ſkidne,
For Morgenroden ſkal fra Veſterkant opſtaae,
For Holmens Klokke ſkal med andre Klokker gaae,
For udi Veſter-Hav ey Fiſk ſkal findes meere,
For Stridsmand lade ſkal at ſlaaes og duellere,
For dine Fiender med dig ſkal fange Bugt,
Ach! hvis et Riim dertil jeg havde, ſom var ſmugt.

Mogens Andersen.
Uværdig Secundæ Claſſis Collega
i Callundborg.

DE.

DEMOCRITUS
og
HERACLITUS.

Satyra I.

Naar, Hr. Magister, vi os Menneſker betrag-
te,
Vi os mod Dyrene jo meget ædle agte,
Et prægtigt Lys jo i vort Legeme er ſat,
En Siel er os betroed, en Herlighed, en Skat,
Guds egen Aande, ſom er ſtiilet af de Viſe,
Hvis Herlighed vi ſee, og ſtore Virkning priſe,
I hvis Betragtelſe vi ſom henrykte ſtaae,
Vi ſee, vi fole det, ſom vi bekiende maa,
At være noget, ſom ey Tungen kand udſige,
Som gior, at Skaberen vi ſynes ey ulige,
Vi ynker Dyrene, dem over Axle ſeer,
Vi ſige: intet mod et Menneſke dog er;
Men ſaadant u-anſeet dog Heraclitus græder;
Thi med vor Skabning han betragter vore Sæder,
Democritus kand paa de Viſeſte ey ſee,
Han maa all Erbarhed til Side ſætte, lee.
De havde begge ret; Jeg dog den ſidſtes Latter

Meer end den forstes Graad og vaade Øyne skatter;
Skiønt, naar den eene Kant paa Menneskет jeg seer;
Jeg ey begribe kand, hvor af den sidste leer,
Og, naar jeg vender det igien paa anden Side,
Jeg strax den forstes Graad og Klynken ey kand lide,
Dog havde begge Ret, men Uret derudi;
Den første stedse gik i dyb Melancholie,
Den anden altid loe, ey Aarsag fandt at græde:
De burde stundum lee, og stundum Øyne væde.
En halv Philosophie jeg merker hos enhver,
Her jeg kun Latter, der kun suure Øyne seer,
Den er Philosophus, om hvilken man kand sige:
Nu leer, nu græder han, nu begge gior tillige,
Der i hvert Øyeblik tungsindet er og kaad:
Om Heraclito først jeg taler og hans Graad;
Og seer af Ondskab da, han kaldet er en Daare;
Jeg merker, at han ey forgieves fælder Taare;
Ja, jeg Philosophie i hver en Draabe seer,
Mig synes Under, at han ikke græder meer.
Betragt dig Menneske, betragt og vilde Bæster,
Hvorover du af Gud er skabt at være Mester;
See Tigrens Grumhed an, see Revens List og Svig,
Ja alle Bæsters Feyl, de findes jo hos dig.
Som Floderne til Hav, de alle til dig rinde,
Man derfor ey en Bye, en Flek ey fast kand finde,
Hvor jo tillige med en Kag, en Galge er,
En Byfogd, Bøddel, Lov, Sverd, Riis og andet meer;

Som

Som dig din Ondskab kand med Billighed bebreyde,
At med din ædle Siel du stedse forer Feyde,
En Ulv ey æder Ulv, sin Mage aldrig ror,
Han heller lider Nod, af Hunger heller doer.
En Parder aldrig sig med Parder-Fode mætter,
Han Afskye har for Mord, naar han seer Parder-Pletter,
En hungrig Biorn jo gaaer en hungrig Biorn forbi,
En Hog mod anden Hog ey over Tyranni.
Skiont ingen Love er, der sligt hos dem fordomme,
Skiont Byfogd, Boddel dem ey holde udi Tomme.
Kald derfor Menneske, kald ey en Tiger grum,
Du fælder der ved jo din egen strenge Dom.
Du finder hos dig selv fast alle Lasters Kilde.
Priis heller Dyrene, stiil dem ey meere vilde.
For dig kun skrives Lov med skarpe Drage-Blod,
Lycurgus, Draco, ey er Dyrene imod.
De grumme Love man i Steene lader grave,
For ædle Creatur at holde udi Ave,
O Menneske, som GUd i Skabningen er lig,
Straf, Trudsler, Pine-Benk opfunden er for dig;
For dig, som haver en fornuftig Siel, at spørge,
Man ofte en Tyran maa tage til en Lørge,
Men nødig havde ey en Minos, Æacus,
Langt mindre Phalaris og en Tiberius.
Saa skarp en Medicin man skulde ey behove,
Hvis Menneskет kun var som Tiger, Biorn og Love.

Sligt Indfald, siger man, er smukt i Poesie;
Kiig udi Skrifter ind, see an et Anarchie.
For Frihed ikkun ind, los vore Baand og Kieder,
Brutalitet man meer blandt Dyrene ey leeder;
En Biorn, en Ulv os da poleret kommer for;
Thi Broders Sverd da mod en Broder draget staaer;
En Fader mod sin Son, en Son imod sin Fader
Paatager Harnisk, og til Strid sig fore lader.
Hvo anseer uden Lov end det forjætte Land,
Er haard som Flintesteen, hvis han ey grøde kand.
Naar Riset kun er brudt, og Straf ey meer kand temme,
Strax seer man Menneskеr i Menneskе-Blod at svemme,
Naar Øvrighed har Magt og Lov sin Styrke mist,
See af Societet om findes mindste Gnist.
Ey Rom kand lignes meer mod de Hyrcanske Skove;
Thi Tigre leve der samdrægtig uden Love;
Athenen tænker meer ey paa Naturens Ret;
Thi udi Lybien er meer Moralitet:
Der man blandt Loverne Societeter finder,
Naar i Solonis Stad som Bekke Blodet rinder;
Saa snart som Mosis Lov ey har sin Styrke meer,
Man i Guds egen Stad en Rover-Kuule seer;
Skiont man vil vilde Dyr med sorteste Farve male,
Man intet Paradox dog finder i min Tale:

Skiont

Skiont ofte Ulv mod Ulv ophidses, Feyde for,
Med vores Ondskab dog ey saadant lignes bør.
Vel Strid, men intet Had man udi Skove leder,
Men i Athenen, Rom, i store ædle Stæder;
End hos udvalde Folk, som givet er Guds Ord,
Man Hovmod, Avind, Had beblandet seer med Mord.
Vi Biørnen kalde vild, vi strøbe Hæst at tæmme,
Vi holde dem i Tvang, som os kand meest beskiemme:
Det allergraadigste kand noyes med en Ræt:
Lucullus halve Rom aad op, blev dog ey mæt.
Paa Proviant et Aar sig laver kun en Myre:
Men viise Seneca kand her i sig ey styre.
Dyr er ey herske-kier, og noyes med dets Stand;
Men Alexander jo for trang er Græken-Land.
Ergierrighed ey Sted hos Tigre har og Løver;
Men saadan Passion gior Cæsar til en Rover:
For saadant Romer-Blod man flyde seer som Elv,
Han ofrer alting op, sin Stad, sin Slegt, sig selv,
Kun for at herske, for at blive Herre stilet,
Han til sin Undergang med Glæde haver iilet,
Skiont from, beleven, god han af Naturen er,
Af Herske-Syge dog Naturen som forsvær.
Vi irre let en Hund, til Fred ham strax dog boye,
Men en fortornet Ven sig lader udslaae Øye,
Han gierne mister et, hvo skulde saadant troe,
Naar den, han hader, han kun skille kand ved toe.

Man seer jo Beester paa Velgierninger at skionne,
Men Menneſker med Ondt Velgiorere belonne:
En Hund for sin Patron tilsætter ofte Liv:
Et Menneske tit er dog saa haardnakked, stiv,
At det opofrer Liv, og det, som meer er, Ære,
For end taknemmelig mod andre det vil være.
Een Damon, Pythias man ofte finder ey.
De fleeste derudi gaae heller Nabals Vey.
Vi ove Tyranni mod Beesterne, dem dode,
End og uskyldig Faar, som klæde os og fode.
En Koe os giver Melk, en Oxe trækker Plov,
Til Vederlag maa doe, slig er Velgiernings Lov.
Hirpinus Pegasus os skaffer Laurbær-Krantze,
I Alderdom maa til Nepotis Molle dandse;
Hver Hest den Lykke ey har i sin Alderdom,
Som Incitatus, der Bormester blev i Rom:
Sligt og ey nodigt er, men ædle Dyr at dræbe,
Og udi Alderdom at lade Møller slæbe,
Paa vores Haardhed det kand tiene til et Speyl,
Saa Beesterne os selv bebreyde kand vor Feyl.
Men det er best, at jeg den Snak til Side sætter,
Thi man for mindre Ting faaer Titul udaf Kiætter,
Jeg seer paa Jorden, og gaaer ey fra alfar Vey,
Om nogen siger sligt er Synd, jeg siger ney:
Jeg troer med Fædrene, det er en Dyd at myrde
Uskyldigt Creatur, det ellers blev til Byrde;
Men siger kun, at, om et Lam, en Hest, en Hund,

Som

Som Baalams Esel lidt oploftede sin Mund,
Og vilde vise os, at vi Tyranner vare,
Da all Veltalenhed ey kunde os forsvare,
Vi maatte tilstaae, at den Dyd Barmhiertighed,
Ey iblandt Menneſket, men vilde Dyr har Sted.
Vel kunde svares, hvi tor Dyret dog begiere,
At vi, som mod os selv Tyranner stedse ere,
Som mod hin anden selv bedrive Mord og Rov,
Skal tage udi Agt mod Dyr Miſkundheds Lov?
Vi, som med eget Blod besudle vore Hænder,
Vi, som af Menneſk-Kiod kand vise stumped Tænder,
Naar saa gaaer med os selv, skal Dyr da være fri?
I saadan Svar bestaaer all vor Apologie.
Jeg efterspge ey vil alting meget noye,
Kun paa den beste Sted i Verden kaster Oye,
Paa Rom, som en Zirat for andre Stæder er,
Jeg all Uteerlighed i kort Begreb der seer.
En Cajus, Nero der jeg seer for een Dags Fode,
Kun for et Maaltid fast at legge Stæder ode,
Italjen, Spanjen, ja Ægypten, Grækenland
Ey et forbandet Svelg, en Strube, fylde kand.
Af Sylla, Mario udfores Landets Kierne,
Man midt i Asien opofrer Livet gierne,
At man en Elephant kand fore fra et Sted
Tilbage i Triumph, at dræbe andre med.
Jeg seer et Menneske et andets Lem asskiere,
For ens Fornoyelse man lader ti castrere,

Hvo

Hvo skulde troe, at end paa et polered Sted,
Stadfæsted var ved Lov en slig Uteerlighed?
Naar jeg en Cæsar selv nu Mand for alle Qvinder,
Og nu en Qvinde jeg for alle Mænd ham finder,
Jeg tager Afskeed da med Menneſker, jeg flyer
Til øde Stæder hen, til Fugle, vilde Dyr.
Om i den nye Rom, i hellig Peders Sæde,
Sligt endnu gaaer i Svang, maa andre efterleede,
Den sidste Verden man saa vidt maa give Ret,
At den slaaer Folk ihiel, og synder meere net.
Men, siger man, et Dyr kand ikke raisonnere,
Det ellers giorde det og meget andet meere:
Hvis en fornuftig Siel til saadant Aarsag er,
Gid da lidt mindre Siel, lidt Dyd vi havde meer!
Gid! (Ach) jeg ikke veed, om det er syndig Tale,
Om man ugudeligt sligt Ønske kand afmale)
Gid heller Menneſket saa dum som Esel var,
Som Stubben af et Træ, der Siel og Liv ey har:
Som Marmor-støtte, som Metal, som Kampe-steene,
Som haarde Diamant, som Jis, som døde Beene:
Gid hver Politicus, gid hver Philoſophus
Blev til Machine, til en Keyſer Claudius,
Der intet af sig selv var mægtig til at giøre,
Men til det Onde sig af Kloge lod forføre,
Der, som Machine sig af andre drive lod
Imod sin Villje at opofre Romer-Blod.
Ney, Sielen stedse med deslige Synder feyder,

Om-

Omsonst gior Modstand, og vor Ondskab os bebreyder:
Den siger: Menneske, du gaaer ey rette Vey,
Er os en naggend Orm, men saadant hielper ey.
Hvad Heraclito meest kand komme til at grøde,
Det er, at Mennesker saa lidet sig bereede,
Saa lidet tænke paa hvad dennem foreſtaaer,
Tit ey i sidste Stund, naar Siel af Legem gaaer.
Vi see vor Levnets Tid bestaaer af korte Dage,
Hver Time, hvert Minut os Redsel kand indjage;
Hver Strøg paa Viseren jo giver os et Nik,
Advarer, at en Part af vores Liv bortgik.
Dog slig Uteerlighed hos Mennesker man finder:
Den mindste verdslig Ting saaledes dem forblinder,
At, skiont vor Levnet kun kand lignes med en Port,
Igiennem hvilken vi passere meget fort:
For Evigheden dog vi lidt bekymret ere,
Et Øyeblik vi med Forundring agte meere:
Vi tænke ikke paa vor rette Boelig-Sted,
En Haande-Vending os er meer end Evighed.
Enhver, der anseer sligt med philosophisk Øye,
Og denne sidste Post betragter eene noye,
Med Heraclito han maa som fortabet staae,
Hans Øyne-Taare jo som Bekke flyde maae.
Men, naar betragtes sligt, man moxen ikke fatter,
Hvad en Democritus bevøge kand til Latter,
Man seer ey andet end Materie til Graad,

Hvi

Hvi var den store Mand saa lattermild og kaad?
Han paa den anden Kant har Menneſket betragtet,
Og Latter meer end Graad har philoſophiſk agtet:
I andre Tanker han saa meget grundig gik,
Saa til at græde han ey Tid og Stunder fik.
Ja, naar jeg Menneſket paa anden Side vender,
Jeg i hans Latter da stor Viisdom seer og kiender,
Jeg priſer mindre ey hans lattermilde Mund;
Jeg finder denne Mand ey loe med mindre Grund.
Om Folk i Scytien jeg her vil ikke tale,
Jeg grove Thracier ey heller vil afmale:
Sarmater, Dacier jeg intet melder om;
Men viiſe Grækenland, men Verdens Oye, Rom,
Italien, Frankrig og de meſt polerte Steder,
Blandt hvilke andet Folk grov og barbariſk heder,
De lærde Stæder jeg mig eene nærmer til,
Af store Folk jeg kun Exempler tage vil.
De Græker bryſte ſig af deres mange Viiſe,
Man deres Klogſkab seer Scribentere at priſe.
Rom deres Artighed har bruget ſom Model,
Diogenes dog seer ey en fornuftig Siel,
Han med ſin Lygte gaaer den lyſe Dag og leder:
Han ſoger Menneſker end paa polerte Stæder,
I lærde Athen ſelv, men ikkun Aber seer:
De Viiſeſte blandt dem han allermeeſt beleer
Jeg veed, man holder for en philoſophiſk Grille,
At lyſe efter Folk, og tomme Tonder trille,

Og

Og meene, dermed man sin Stad saa nyttig er,
Som en Pericles, der paa sine Skuldre bær
Den store Republiqve, Athenens heele Byrde,
Og kaldet derfor blir for sine Folk en Hyrde,
Som Alcibiades, der et Vidunder var,
Hvis Hurtighed saa høyt de Græker priset har;
Og som en Nicias, om hvilken man kand sige,
At han Anforer, Præst, ja alting var tillige:
Hvad slige store Mænd for Republiqven gior,
Det en Democritus en Daarskab stile tor,
Han meener, at de, som opofre Folk og myrde,
Fortiene ey det Navn af Landets gode Hyrde:
Hvad Viisdom, Nidkierhed af andre kaldet blir,
Det meest Materie til Latter hannem gir.
Han seer med Erbarhed en Helt sig at raadføre,
Nu med et lidet Dyr, det til sin Gud at giøre:
Nu Flugt, nu Fugleskrig, Indvolden af en Koe,
Den heele Republiqve, som en Veyrhane snoe.
En Stad, et Rige af Fortvivlelse at græde,
Naar Spaamænd sige, at en Fugl vil ikke æde,
Han een seer give Agt, hvor Rogen driver hen,
Een anden falde ned og bede an en Steen.
Een udi Delphis af en Hoved-svimlet Qvinde,
Een af en Hammons Præst at lade sig forblinde,
Een Leonidas og en Codrus, naar de faae
Af Spaamænd kun et Nik, med Sværd for Brystet slaae.

Ja

Ja en Anforer at fortvivle, zittre, bæve,
Naar han en Ugle kun seer over Huuset svæve.
De Lærde, viise selv for Brystet sig at slaae,
Naar Rogen ikke vil til rette Side gaae,
Sig ikke driste til en Sag at foretage,
For Ordre af en Koe de faae og af en Krage.
En Nicias at gaae fra rette Vey og Sti,
Saa snart en Spaamand ey samtykker derudi.
At redde Livet er imod Religionen,
Naar han Formørkelse, en Plet seer udi Maanen,
At sætte heller Land, Religion paa Spil,
For man lidt Overtroe til Side sætte vil,
Som Joderne der paa Sabbaten ey vil stride,
Men Landets Undergang med Troens heller lide.
Det er at drukne sig for ey at blive vaad,
Ach mig ey undrer, at Democritus er kaad!
Sligt i Athenen skeer, som Viisdoms Boelig heder,
Den store Romer-stad har fuldt de Grædske Sæder,
Den eftergiver ey i Daarlighed et Haar,
Ey eene følger dem, men ogsaa overgaaer;
Men, siger man, det var i gamle mørke Tider,
Vor kloge Verden nu slig Daarlighed ey lider,
Nu gives meer ey Agt paa Spaamænd, Fugle-skrig,
Nu man af Overtroe ey meer opofrer sig.
Vist! man nu finder Folk paa anden Maade leve,
Man har beflittet sig paa meget at ophæve,
Dog ikke alt, men det, som fattes derudi,

Er-

Erstattet er med nyt, med andet Giekkerie.
I Verdens Skueplads vi see kun anden Scene,
Vi os indbilde vel at være meget reene:
Men en Philosophus kun liden Forskiel seer,
Den samme Daarlighed paa anden Maade skeer:
Til dette Paradox beviisligt her at giøre,
Tænk, Kiære! ey, at jeg til Lapland dig vil føre,
Til vilde Grønland, til de Indianer hen,
Til Fez, Maroceo, til et grov Siberien,
Skiønt ogsaa Menneſker, saa vel som vi, de ere,
Skiønt udi Skabningen vi have intet meere,
Men det ey nødigt er, jeg finde kand Bevis
I beſte Stæder, i Madrit, i Rom, Paris,
Hvor Børn fast grædende Forældrene ombeder,
At reyse hen, for at forfremmes udi Sæder,
Hvor det priisværdigt er at sætte Velfærd til,
Om slige Stæder jeg kun eene røre vil.
Jeg i min Meening, Hr. Magiſter, strax beſtyrkes,
Naar jeg i saadan Stad seer raadne Been at dyrkes
Naar for en Hofte af St. Caſpar, Melchior,
Man ligger Næsegruus, og sig for Brystet slaar,
Naar man giør stor Allarm, med alle Klokker ringer,
For en St. Jørgens Leg, for en St. Gertruds Finger,
Jeg ey begriber, hvi de Gamle man beleer;
Den gamle Rom var gal, den nye ey bedre er;
Da Klokker, Bielder man med Andagt ikke dobte,
Da Skaldepander man for Velfærd ikke kiobte,

Vel selsomt er, en Gud at giøre sig af Steen,
Men meere selsomt at tilbede raadne Been,
Helst, naar bevises, dem ey Helgene at være,
Men nok, at de i Rom paa Listen skrevne ere.
Et lidet Stykke Træ for at tilbage faae,
Nu dyre Christne Blod, som Stromme rinde maa:
For Daarens Meening mod en Daare at hanthæve,
Den heele Christendom man nu seer skielve, bæve,
At myrde Christne Folk, det heder tiene Gud,
For at hanthæve Et, man bryder alle Bud.
End om en Cicero nu opstod fra de Døde,
Og en Processions i Spanien skulde møde,
Og saae, at man tilbad et lidet stykke Brød,
Paa vores vegne han af Bluset jo blev rød.
Han vilde bide sig i Lipper, Spottviis sige,
Jeg med Forundring seer, i Verden Kunsten stige,
Man giorde Guder for af graa Steen, Planke, Fiel,
Nu meere kunstig man dem gior af Hvedemeel.
Han, som for Latter sig ey kunde fordum bare,
Af Hedniss Præster, naar han saae en samlet Skare,
Han vilde raabe: Ach! jeg nu skinbarlig seer,
At Verden tager til i Daarskab meer og meer.
I anden Daarlighed de Gamle vi ey vige,
I Hovmod, Selvmord, og i andre Feyl deslige,
Den Forskiel ikkun er, en Cato myrder sig,
Som frygter derved ey at miste Himmerig.
Men nu man finder Folk af Krigs-Professioner,
For ey af Daarer at faae Titul af Cujoner, Der

Der Liv og Siel man med Forundring ofre seer,
Og sige: det maa skee; thi det er Krigs-Maneer.
For de en selvgiort Lov og Skik vil overtræde,
De bryde Landets Lov, de doe med Martyr-Glæde,
De ofre Æren af Ærgierighed selv op,
De see, hvad Gravsted er bereed for deres Krop.
Saa, om Democritus var til i vore Dage,
Hans gamle Ret at lee, hvo kunde ham betage?
Hvo ikke leer, naar som Philosophus han seer
Paa Menneskets, end naar det allerærbarst er.
For Lyset, Menneske, bring alle dine Dyder,
Viis frem i kort Begreb, hvad allermest dig pryder,
Tal om Forsamlinger, tal om et helligt Sted,
Hvor concentreret er all Viisdom, Herlighed:
Man der forsamlede seer Fyrster og Prælater,
Det Syn jo yndigt er, man dem som Guder skatter,
En Tityrus staaer still, med Under seer paa dem,
Han priser Gud, at han af Verdens Born er Lem.
Men en Philosophus, som seer med andet Øye,
Og med udvortes Skin sig ikke lader noye,
I Lipper bider sig da allermest, og leer,
Just fordi Menneskets saa meget ærbar er.
Just for i Siekkerie det sig catonisk stiller,
Just for med Ærbarhed Comoedier det spiller;
Thi, naar man efterseer, hvad bliver handlet om,
Da er det ofte om en skiægged Mand i Rom
Som andre Mennesker kand irre og vildfare,

Om en skal have Sted blandt den fordomte Skare,
Paa visse Tider der har ædet Kiod og Æg,
Der mod canonisk Lov har ladet rage Skiæg.
Om en med Billighed ey kaldes bor en Kiætter,
For han ey sin Fornuft til Side gandske sætter,
Og som Machine kun sig lader dreye om,
Som Klokke-Viser af det store Hiul i Rom.
Om man og ikke bor i Kirkens Band at sætte,
Naar efter sund Fornuft en vil sin Meening rette,
Naar en kun vise vil, at han bor tænke meer,
End dumme Bæster, og at Menneske han er,
Om den en haanlig Straf ey dommes bor at lide,
Der egen Meening har om det, vi dog ey vide.
Om det, som Slibesteen for alles Øyne er,
Om Guddoms Væsen, og det som i Himlen skeer.
Beraab dig, Menneske, paa meer hvad hos dig glimrer,
Paa lærde Mænd, hvor af den heele Jord nu vrimler,
Foer høye Skoler frem, tal om Academie:
Viis all den Herlighed, som findes derudi,
Bring i en Dynge frem de mange lærde Bøger,
Som Guddoms Væsen og Naturens efterspøger,
Nævn mig en Scaliger, nævn mig en Grotius,
Peeg paa en Tycho, peeg paa en Copernicus.
Een paa Theologie sin gandske Tid anvender,
Giendriver Kiettere, end dem han ikke kiender,
Han figter for sin Sect, for Troen strider saa,

At til et Fader vor han Tid ey selv kand faae.
Een til Naturens Lob at finde Aarsag søger,
Arbeyder, sveder og igiennemblader Bøger,
Han Fluers, Mygs Natur med Møye efterseer,
Jegen Kundskab skiønt han blind og fremmed er.
Een som en Pollio seer ud, hans blege Kinde
Tilkiende Visdom gir, den Skat, vi hos ham finde,
Dog ikke andet er, end at han sætte kand
I Orden Gloser, brugt i Rom og Grækenland;
Een nu med himlens Lob sig plager, bryder Hierne,
Sig bryster, glæder, at han fundet har en Stierne;
I Melke-Veyen han saa længe vandret har,
At han paa Jorden slet er bleven til en Nar.
Een vil af andet ey end gamle Sager vide;
Med stor Omstændighed han tal om mørke Tide,
Han veed, af hvilken Traad Junonis Serk var giort,
Men i sit Embed han ey skiller hvid fra sort;
Een med Haarkloverie sit arme Hoved plager,
Hans Metaphysica ham Kræfter, Liv betager,
Sporg, frit ham noye, hvad han sig saa plager med,
Han svare vil, at han det selver ikke veed.
Een kalder sig Poet, faaer derfor Laurbær-Krone,
Oploftet derfor blir paa høye Skolers Throne;
Thi Ord han bringer af naturlig Orden saa,
At det, som for var klart, kand ingen meer forstaa;
Een heder Musicus, Guds Ord paa Noder sætter,
Lær at tilbede Gud i Form af Menuetter,

Han meener, Bonnen er hos Gud i større Agt,
Naar den frembaaret er i simpel Tripel-Tagt;
Jeg tilstaaer, det er smukt, naar Lærde samlet ere,
Paa høye Skoeler dem at høre disputere.
At læse i hvers Mund, som i en gammel Bog,
En ziirlig Tale paa det ædle Romer-Sprog,
At see en Rector med de fire Faculteter,
Med Gravitet der sig i ziirlig Orden sætter,
Pedeller, Scepter, Stads ved Siden for og bag,
Jeg tilstaaer, i sligt Syn jeg finder selv Behag.
En Drusus jo maa selv opvaagne af sin Dvale,
Men, naar man hører, at den heele lærde Tale,
For hvis skyld holdet blir en saadan Høytids-Dag,
For hvis skyld høres maa slig Væsen, Bulder, Brag,
Hensigter ikkun paa en gammel skimlet Glose,
Som nogle laste, og som andre Lærde rose.
Naar trettes, tvistes om et gammel Jodisk Kar,
Med saadan Iver, som det Rigets Velfærd var;
Om Hængsler Slaader, Laas for Porte og for Dore,
Om hvad for Klædedragt de gamle pleyde føre,
Om Vandkar, hvor i de sig pleyede at toe,
Om Grædske Tosler og om gamle Romer-Skoe,
Om Alexandri Hest, og om Anchisis Amme,
Om en Homerus, om hans Herkomst, Slægte-
Stamme,
Om Hercules, som var, maaskee, dog aldrig til,
Er første Stifter til det store Grædske Spil,

Om

Om hemmelige Ting, som Engle selv ey fatter;
Da man tilgiver en Philosophus sin Latter,
Man ey Democritus fordommer, naar han leer,
Om end paa saadant Sted, han lidt satirisk er.
Men Musa, gaa et Trin tilbage, styr din Iver,
Hvo saadan Bylde ror, den jo forhadet bliver;
Til Side saadan sæt, gak heller Alfar-Vey:
Bevis din Lærdom af Societeter ey.
Brug heller andet Sværd, du kiender jo din Skiebne;
Sog Kirker, Skoler ey imod dig at bevæbne,
Siung i en Thone, som lidt mindre klingend er,
Og dog har samme Kraft, tal om enhver i sær.
A paa Comoedie gaaer, aflegger ærbar Mine:
Til Side Tanker slaaer, har Lyst at lee og grine;
Men han jo nok kand lee, naar han sig selv anseer,
Og tænker paa, at han en Dommer bleven er.
Paa brændte Bonner B tilsætter sine Penge,
Det som en Nectar-Drik for hannem er saa længe,
Som det i Moden er, saa længe det er dyrt;
Snart falder Prisen ey, hans Lyst jo strax er styrt.
C finder ingen Smag i Vellyst, i Udyder;
Saa længe ingen Lov dem udi sær forbyder,
Saa snart paalegges Straf, man ham vellystig seer,
Han drikker, horer kun, for det forbudet er.
D Verdens Brøst og Feyl heel noye efterspger,
Mod Rigdom giver ud bevægelige Boger,
Mod Rigdom med sin Pen saa længe fører Krig,

Til uforvarende han selv sig skriver rig.
E kiøber sig en Rang, skiønt han har ingen Penge;
At han af Armod med en Titul sig kand henge;
Ved Bordet man ham vel tidt overst sidde seer,
For Klokkeren man dog det beste Stykke skiær.
F ved sin Høflighed er alle Folk til Byrde,
Med Mad og Drikke han hans Venner pleyer myrde,
Saa snart de blive frisk, de drikke maa igien,
Til de omkommes, thi han er jo deres Ven.
G undres over de Chineses Skik og Sæder,
Han glæder sig, at han en Europæer heeder,
At, naar han hilser, han ey peeger paa sin Barm,
Dog selv om Vinteren med Hat gaaer under Arm.
H kand ey holde op, at prænte og at skrive,
Hans Doctor siger, at det ham hans Død vil blive,
Det hielper ey, hans Verk han dog fuldende vil,
For at indlegge Navn, som han ey foler til.
I skriver Bøger, som ugudelige ere,
Man byder hannem Fred, om han vil revocere,
Han siger ney, han vil forøge Daarers Tal,
Vil heller døe af Frygt, han ey skal kaldes gal.
K kand ey sige sandt, skiønt Folk ham derfor hader,
Skiønt han foragtet blir, sin Lyde dog ey lader,
For egen Nyttes skyld han farer ey med Snak,
Kun for at føre Navn af Byens Almanak.
L melancholisk er, naar Galden opererer,

Da

Da gaaer han Huus fra Huus, og alting reformerer,
Han troer, det er en Dyd, som Cato sig anseer,
Skiønt han har andet Sind, naar Galden stille er.
M haver Midler, hans Deds Time flux tilstunder,
Hans Gods tilfalder dem, som han ey gierne under,
Sig dog ey æder mæt, for den i Graven gaar,
Som han af skidet Vand tilforn ey gav en Taar.
N løber fra sin Post, opofrer Navn og Ære,
Gaaer hen til Fienderne, som alt capitulere,
At undflye den Uheld, som Krigen med sig foer,
For Frygt at doe i Slag, han udi Galgen doer.
O for sin Sundheds skyld vil giore sig til gode,
Af sine Venner han paa Landet holder Mode,
Der de vel samme Mad, som udi Staden saae,
Men ey i rette Tid, og ligge maa paa Straae.
P som Tigellius, den øyrebare Sanger,
Vil aldrig siunge, naar man det af ham forlanger;
Naar ingen beder ham, strax laver han sig til,
Og siunger, til man ham maa bede tie stil.
Q naar ey nødigt er, en Ting jo nok kand tie,
Naar Prove giores skal, da kand han ikke bie,
Da han uroelig blir, som udaf Ilden Krud;
Maa sige fra, om det af Siden skulde ud.
R heel sagtmodig er, og lider heller Skade,
End han i Trætte sig med nogen vil indlade,
Ham Uret giores, han sig hævner ey igien,
Men for et kloftigt Ord han ofrer op en Vèn.

S om Forligelse i Sagen ey vil høre,
Vil heller Dommere og Advocater smøre;
Han vinder Sagen og sit Ønske deri naaer,
Men Advocaten meer end all Gevinsten faaer.
T Grovsmed i en Kroe et Kongerige retter,
En Tilly roser, en Turenne Plet paasetter;
Nu gir han Paven Ret, nu er han for Quenel.
Mon jeg skal troe, at han har en fornuftig Siel?
V mod Ærgierrighed med saadan Iver præker,
At derved Taare han af alles Øyne trækker,
For ingen gammel Præst man ham dog vige seer,
Paa Rang og Høyhed staaer, thi han Magister er.
W elsker Frihed, og mod Staten sig opreyser,
I Huset, hiemme han dog for sin Hustrue kneyser
Jeg troer den Tvang han først af Huuset rydded ud,
Hvis første ey var Synd, det sidste ey et Bud.
X tar Papiret fat, og Skrifter giennemsøger,
Seer Chronoligisk Feyl, end i Peer Paarses Bøger,
Mon man hans Skrifter ey kand giøre samme Skiel?
Ney, det vidtløftigt blev, man skrev sig slet ihiel.
Y tusind Daler for hver Rynke har i Panden;
Hun mister en Tyran, og tager strax en anden,
Af saadant Ægteskab en Naboe-Kone leer,
Dog selv gaaer samme Vey, naar Leylighed hun seer.
Z verdslig er i Dag, i Morgen hypocritisk,
En Time ærlig, men en anden fin, politisk,
I Dag han laster, hvad han roeset har i Gaar,

Som

Som Proteus sig nu til Slange gior, nu Faar.
Ach! hvis et Bogstav meer var endnu til at finde,
Jeg vilde end et Vers anføre denne sinde:
Jeg vilde tale om en Paarses Jens maaskee;
Thi jeg af ingen meer bevæges kand at lee.
Men Musa bryd kun af, opregn mig ikke fleere,
Tolv Alphabeter ey tilstrækkelige ere;
Ja ikke tolv gang tolv, hvo i en liden Bog
Hvers Galskab skrive vil, mon han er meere klog?
Hvad Arbeyd var det ey, om man kun giorde Liste
Paa Daarer, som man seer i mangen Daare-Kiste,
Langt meere paa enhver, om man gav Characteer,
Mod Verdens Dulhuus dog det ey at ligne er.
Om paa een eeneſt man Afridsning vilde give,
Man maatte Blade ey, men heele Bøger skrive.
Hvis, for Exempel, jeg om Hr. Magister skrev,
Saa tyk som en Postil, en Bog det eene blev,
End Heraclitus selv af Latter maatte briste,
Ja Timon, Cato, om de eders Væsen vidste,
Og dette u-anseet i et Cathedre saae,
Med Martyr-Mine, Hr. Magister, eder staae,
At høre eder Feyl i Staten at udrydde,
Hof og Collegier at rette og nedbryde.
Nu rette Financier, nu dadle Cancelliſt,
Nu los paa Statsmand gaae, nu Hofding og Juriſt.
En gammel Kiærling selv mig nyelig tog til side,
Mig spurde, hvoraf faaer Magisteren at vide

De

De mange høye Ting, han saa igiennemgaaer,
Maaskee fra næste Bye Aviserne han faaer.
Men jeg har ofte hørt end udi Ungdoms Tide,
At man ey altid paa Aviserne kand lide.
Saa klog den Kierling var: jeg skriver til en Ven,
I gierne mine Feyl maa vise mig igien:
Men, hvis vi vilde kun hinanden ret beskrive,
Det et vidtløftigt Verk alleene vilde blive.
Jeg finder, hvis mig selv jeg eene giennemgik,
At skrive andet jeg ey Tid og Stunder fik;
Meer det vidtløftigt blev hver at igiennemhegle,
Og vise hvorudi enhver og alle feyle,
Jeg slutter derfor, hvis af Maanen en faldt ned,
Midt i Europa, i en stoer poleret Sted,
For egen Undergang saae Brødre selv at feyde,
Ja Hovmod fandt og Pragt, i Ting som os bebreide,
Os vise allermest vor største Uselhed,
At Aadsler man med Pragt i Graven legger ned.
Naar efter Bue-Strog han skiægged Mænd saae springe,
Naar og til Glædes Tegn han hørde Klokker ringe,
Just for et Menneske af andet myrdet er;
Just for i Menneske-Blod man Steder svømme seer.
Naar en Mathonem han sex Heste saae at føre,
Blev vaer et Esel i en gylden Vogn at kiøre.
Een anden derimod, i hvilken skiulet laae
Langt større Sindets Pund i pialted Klæder gaae,

Een

Een udi Purpur sig og Gyldenstykke svøbe,
Een for en Skilling med tre Snore-Baand at løbe,
Een udaf Arbeyd fast i blodig Sveede staae,
Paa det af Overdaad en anden sprekke maa.
I gylden Æske en Crispinus Folk at bære,
Et Drog, som heller Hest for andre burde være;
Een Skiepper Hvedemeel paa Hovedet at strøe,
Een anden derimod af Nød og Hunger døe.
Een Lænker om sin Hals, een Ringe udi Øre,
Een Hat paa Hovedet med Fugle-Fiær at føre.
Naar han en hvid, en sort, en rød, en broged saae,
Med sviklet Stromper en, en anden Barfød gaae.
Een for en Fugle-Fiær, Guldbræmmet Hat sig boye,
Een vige med Respect for en Guldfryndset Troye,
En Skare gamle Folk i fire Rader staae,
At giøre krumme Spring, nu links, nu reks at gaae,
At holde Stokke nu paa Skuldre, nu ved Side,
Nu derfor staae paa Pæl, nu paa en Træhest ride,
Een, naar to Terninger, som veltes paa et Bord,
Vil ikke løbe ret, at hidses op til Mord.
Een, som af Frygt, han ey affindig nok kand være,
Forstand udrydde med at drikke, finkelere;
Hvis det, ham Sind betar, ey hiemme findes kand,
Det føre over Hav og Søe fra andet Land.
Een rive Haar og Hud af Hagen og af Panden,
Een for lidt gult Metal sig overgive Fanden;
Een sig at henge op, en styrte sig i Vand,

For

For han ey sidde maa paa andres høyre Haand.
Een for ni Stykker Træ den gandske Dag sig boye,
Dem nedslaae, for igien at sætte op med Møye;
Paa høye Steder i hver Gade Folk at staae,
At vride, vende sig, og Hænder sammenslaae,
At raabe: kiere Biørn! I Levnet maa forandre,
Vi ynke eder, skiønt den samme Vey vi vandre.
Om hos enhver i sær han udi Huuset kom;
Hvad vilde over os han fælde for en Dom?
Naar han saae arme Folk sig efter Moden rette,
Alt hvad man har fortient paa en Dags Brollup sette,
For efter Moden strax at gaae med nogen Krop,
For efter Moden sig at henge siden op.
Til Sorge-Stuer Folk i Hobetal at trippe,
Ved Troste-Taler for en Sorrig at oprippe,
At rive Plasteret af nyelig læged Byld,
Og sige, at det skeer for idel Venskabs skyld.
Til Barsel-Stuer sig i Æsker lade slæbe,
For Barsel-Qvinder med Lykonskninger at dræbe.
End Fodsels-Noden selv den Pine større er,
Er det fornuftigt? ja, det efter Moden skeer.
Sær sig han undred, og af Latter maatte sprekke,
Naar han i Vertskab kom, saae Folk paa Sundhed drikke,
Halvanden Time med et Glas i Haanden staae,
Sig hæs at skraale, for man Taar i Hals kand faae,
Han loe ey mindre, naar han ansaae andet Væsen,

En

Een maled Blade sig at stikke op i Næsen,
Skiønt Doctor siger, at det Hoved kruset gior,
Det er fornemme, man sligt derfor eene foer.
En anden sælge Brød for beeske Tobaks Blader,
Hvor med fra Morgen han til Aften Piver lader:
Dens Rog indsuer for at blæse ud igien;
Det smager vel, thi det er fort fra Indien.
Ved Ny-Aars Tider, skiønt man intet derved meener,
At storme Huuse, for at sige: Skyldig Tiener!
Naar han blev saadant var, med tusind Sager meer,
Han vilde raabe: Jeg fornuftig Siel ey seer!
Han vilde troe, at Dyr, at Fiskene i Havet,
Med det, man kalder Siel, alleene var begavet,
Han meere Orden hos et Esel fandt og Tyr,
Hos Fuglene i Luft, hos usle krybend Dyr,
Hos Edder-Koppe selv, der sig til intet spinde,
Han heller tænkte en fornuftig Siel at finde,
Til Maddik, Flue, Mygg han vilde heller gaae,
Og i Societet med dem sig vilde slaae.
Han vilde domme saa, slig Merke dertil lægge,
At Folk var danned Dyr til Latter at bevæge,
Sligt u-anseet enhver stor Viisdom hos sig seer,
En Daare bryster sig, en andens Feyl beleer.
Igiennemhegler Feyl, er over andre Dommer.
Slig Straffe-Prædiken mig moren forekommer,
Som een Affindig, der af en Affindig loe,

I Daa-

I Daare-Kisten man fandt sluttet begge toe.
Den eene adspurt bled om sin Staldbroders Væsen,
Han trok paa Arlene, en Rynke slog paa Næsen,
Og sagde: stakkels Mand! han lidt forrykket er,
Sig for Prophet gir ud, er derfor her, desvær,
Jeg maa fra Morgen fast til Aften for ham prække,
Jeg kand ham dog ey fra sig daarlig Meening trække,
At han ey er Prophet, jeg burde vide vel,
Jeg, som enhver jo veed, er Englen Gabriel.
Saa er det, naar en Blind en anden vil geleyde,
Naar Menneskет vil Feyl et Menneskе bebreyde,
Man Verden stille maa som Daare-Kiste for.
Hvad som i Himlen skeer hver troer, at han forstaaer,
Fordommer andre, og sit eget Lys kun skatter.
Saa mange Secter fast, som Hoveder og Hatter.
Man ti slags Qvæker seer, af Vederdober fleer.
Hver eene Troen har, hver dog affindig er:
Hver Tanker om sig har, en Orm, en usel Stakkel
Sig bilder ind, at der for hans skyld skeer Mirakkel,
Naar han paa Himmelen et Tegn seer, en Comet,
Strax sig en Øyenstalk indfinder, en Poet,
Der sværge ter paa Rim, at saadant Tegn er Vär-
sel,
For hans Huus-Frue, at hun lave vil til Barsel.
For saadant Hyklerie han sig belonne lar,
Endskiont hans rette Løn en Daare-Kiste var.
Naar man to Sole seer, det Tvillinger betyder;

For

For uſel Maddik Gud Naturens Love bryder,
Om Miden paa en Oſt af Hovmod vilde troe,
At heele Jord for ham vaarſkabt, man ham beloe,
Om Træ af Storm faldt ned, det ſkeede for en Mide,
Hvad andet krybend Dyr ſlig Hovmod kunde lide.
Slig Daarlighed var ſtoer, dog vor ey overgik,
Naar Verden lignes maa mod Jordens liden Prik.
Til Anticyram da gaaer hen og renſer Hierner,
Som bilde eder ind, at Maane, Soel og Stierner,
Ti tuſind Verdener, ſom man for Oye ſeer,
For uſle Creatur paa Jorden danned er.
Kand dog fornuftig Siel ſig ſaadan lade drille?
Man i Athenen jo beloe den Daares Grille,
Der troede, hvert et Skib, ſom til Piræum kom,
Ham hørdte til, man jo maa fælde værre Dom.
Man Skuldre trække maa, man maa med Hoved ryſte,
Naar man ſeer Menneſker ſaaledes ſig at bryſte
Man vel lidt Visdoms Skin hos nogle finde ſkal,
Men den man kalder viis, den er kun mindre gal.
Jeg Menneſket i kort Begreb til Slutning fatter:
Det er et Dyr til Graad, ſom Aarſag gir til Latter,

Det allerædelste i Skabningen det er,
Det allerhæsligste sig dog i Levnet teer,
Der skabt er alle Ting paa Jorden at regiere,
Men af en Jordklimp dog de alle Slaver ere,
Der en fornuftig Siel til Lod bekommet har,
Er der for just Tyran, just derfor ene Nar,
Der meget viislig kand om Dyder Talen fore,
For onde Lyster dog kand intet dydigt giore,
Hvis Lob og Levnetstid saa kort og stakket er,
Som dets Anslag er stort, det langt i Tiden seer.
I daarlig Videnskab der er saa meget grundig,
I magtpaaliggend Ting, som det er dum, vankundig:
Fra en Extremitet der til en anden gaaer,
Nu hader, elsker, nu foragter, nu attraaer.
Som Klæde-Moder, Sind forandrer, alting laster,
Og alles Domme sig tillige underkaster,
Kort, der af alle Dyr har største Skionsomhed,
Men udaf alle Dyr den mindst at bruge veed.
Derfore Hedninger har vovet sig at sige,
Det, som ugudeligt, dog sindrigt er tillige,
At Mennesket i Hast af Guderne var skabt,
Da de af Nectar-Drik Forstanden havde tabt:
I Drukkenskab de til slig Gierning havde iilet;

Da

Da Ruusen over var, da de sig havde hvilet,
Og deres Skabning fik om Morgenen at see,
De kunde ikke selv sig bare for at lee.
Tænk, Hr. Magister, ey, at jeg mig vil opføre
Som Dommer. Jeg har nok med egne Feyl at giøre;
Hvis I mig spørger ad, hvo er den største Nar?
Jeg svar ey andet, end vi begge giør et Par.
Jeg tvende vise Mænd her ikkun foreſtiller,
Jeg eftersøger, hvo paa beſte Strænge ſpiller,
Jeg viser loslig kun, at udaf diſſe toe,
Den første græd med Grund, den sidſte bedre loe.

APOLOGIE
for
Sangeren TIGELLIO.

Satyra II.

A Marsagen, hvi du leer, at vide jeg forlanger;
B Jeg nylig læste om Tigellio den Sanger:
Jeg hos Horatium en selsom Caracteer
Af tvende Satyris i samme Sanger seer.
Nu ved hans Overdaad han legger alting ode,
Nu som en Euclio han piner sig til døde,
En Dag han alle Folk i Fleng til gode gior,
En anden Dag han ey en Skierf fast give tor
End til en fattig Ven af Frygt for Eftertale,
Af Frygt for Ødselhed, at man skal ham afmale,
Nu løber han, som Ild i Rumpen paa ham stod,
Nu, som til Ligfærd han gaaer sagte Fod for Fod.
Nu maa for hannem og hans Følge alle vige,
Nu seer man giennem smug ham eene sig at snige,
Nu vaager han en Nat af idel Flittighed,
Nu udaf Ladhed han bortsover Dagen med.
Nu tal han store Ord om Guld og grønne Skove,
Nu siger han: gid jeg var tusind Miil fra Hove!
Gid jeg paa Landet sad i fattig Eenlighed,
Et Stykke Brød og Vand jeg vilde nøyes med!

Han

Han ændrer ikke Feyl, han bedrer ikke Laster,
Men af en Daarlighed sig i en anden kaster,
Som Phaëton han nu i Melke-Veyen er,
Nu udi Padi Flod man ham nedsiunken seer.
Saa jeg indbilder mig, Poeten ikkun drommer,
Og det, som ey er i Naturen, her fordommer,
En artig Tanke, at man herudi kun seer,
Som eene en Zirath i Digte-Konsten er.
A Ach! kiere Ven! naar man lidt blader udi Boger,
Naar i Omgængelse man saadant efterspger,
Paa een og anden, naar man noye giver Agt,
Man finder det er sandt, Poëten giver Magt.
Historie-Skrivere blandt mange jo det samme
I forrig Alder just har merket hos en Dame,
En Tid hun druknede sig i Philosophie,
En anden holdt hun det for puur Pedanterie.
Nu Vellyst, lade Folk hun kunde ikke lide,
Nu atter for sin Lyst hun alting sat til Side,
Nu i Religion en Argus hun var lig,
Nu udaf Overtroe hun selv opofrer sig.
Mod all slags Storm hun nu stod som en Eeg, som Klippe,
Nu saae man hende alt for Frygt af Hænder slippe,
Fra en Extremitet til anden hun faldt hen,
Nu som Lovinde var, nu som et Lam igien.
Ergierrighed og Mod forvandles til Basseste,
Nu hun foragtet den hun giorde nys Careste,

Som Flod og Ebbe hun nu opsteg, nu faldt ned,
Hun kun bestandig var i Ubestandighed.
Sligt udi een Person jeg ikke eene leeder,
Jeg Republiquer seer, jeg finder heele Stæder,
Et heelt Societet kand derpaa være Speyl;
I store Riger selv jeg finder samme Feyl.
Nu morke Overtroe man seer paa Thronen stige,
Men skal den stodes om, den maa for Vantroe vige;
Nu seer man Tyrannie, nu seer man Anarchie,
Nu Skiodesloshed, nu igien Pedanterie.
Nu Frækhed, Overmod blandt heele Folk regierer,
Som til Qvindagtighed gaar, naar man reformerer,
Paa Tryghed nu en Stad kand vises, som et Speyl,
Mistanke nu jeg seer, er Stadens Hoved-Feyl.
Man Penhed, Erbarhed fandt fordum i de Stæder,
Hvor idel Flygtighed man nu omstunder leeder.
Paa hoyest Spidse naar er stegen Tyrannie,
Det styrtes, drives plat hen til et Anarchie.
Jeg gaaer i Tiden hen, jeg finder Rom bedrovet,
Den sukker, hyler; thi dens Frihed er berovet,
Man nu paa andres, nu paa egne Lænker seer,
Man blir fortvivlende, man griber til Gevær.
En Brutus her udi gior vel et Mesterstykke,
Men styrter Staden dog i anden stor Ulykke;
Thi Rom fra Tyrannie til saadan Stand faldt hen,
At den cureres maa ved Tyrannie igien.
Som en Febricitant, der nu af Heede brænder,

Et

Et andet Øyeblik den sig mod Ilden vender,
Saa Taare nu for Tvang i Romer-Øyne staae,
Nu over Frihed de strax atter græde maa.
Fra den Materie jeg til en anden falder,
Naar jeg tilbage gaaer i Tiden nogle Alder,
I Barbarie jeg seer all Verden siunket ned,
Men nu Pedanterie er kommen i dets Sted.
Jeg ligne Verden kand, naar den vil reformere,
Ved en Forhungred, der med Mad sig vil curere,
Han reformerer tit den slappe Mave saa,
Af lutter Lægedom at den forderves maa.
Som stiv forfrosen Krop, der strax til Ilden haster,
Sig vil husvale, men i anden Svaghed kaster,
Dens Svaghed farlig er, men meer dens Medicin,
Saa det med Lærdom gik, man pynted saa Latin;
Saa at med vores Tid, naar lignes fordum Dage,
Jeg veed hvad Alder ey man meest har at beklage,
Da var man skiodeslos, nu er man accurat,
Nu Bogstav agtes meer end heele Græsi Skat.
Jeg seer, i fordum Tid man Ord ey meget skytter,
En lærd Mand striver da, som i vor Tid en Rytter,
Slig Grovhed roddes ud, man bliver nu saa klog,
Om en Partikel, at man skrive kand en Bog.
Man reyser nu til Rom for Bogstav at opleede,
Paa lærde Pander man seer rinde blodig Svede,
En Vosius er saa gesketig i Donat,
Som Richelieu, naar han regier den heele Stat.

De storste Krige i Grammatica nu fores,
Mon gamle Barbarie til Skamme derved giores?
Ney, saadan Lægedom mig ey behager, men,
Men jeg saae heller, der var Barbarie igien.
Jeg derfra videre gaaer til Religionen,
Jeg for Lutheri Tid seer Overtroe paa Thronen,
I Mørkhed sunket ned den heele Christendom,
At Nat er Dag, man troer, naar bydes saa fra Rom.
Slig Taage drives bort, Lutherus reformerer,
Men blev det derved? ney, Calvinus raffinerer,
Servetus holder for, at det dog intet er,
End dybere end han Socinus der i seer.
Fra Overtroe man gaaer, fra groveste Papismus
Til anden Precipice til Vantroe, Atheismus,
Som en i mørke Grav, der styrtes, klavrer op,
Og ikke hviler, for han staaer paa Bierge-Top.
Han seer sig om hver Skridt, og ned i Graven kiger,
Sig meere sikker troer, jo høyre han opstiger,
Til uforvarende han kommer til det Sted,
Den slibrig Spidse, som ham atter styrter ned.
Rom under Romulo kun bruger Skiold og Vantser,
Den udi Harnisk er, end naar den spiller, dantser,
Dens martialske Mod en Numa temme vil,
For Sverd og Harnisk han indforer Abespil.
En slig Forvandling jo er stor, den nogenlunde
Sted hos Ovidium med Ret fortiene kunde,
Thi nu jeg ikkun Krig, Beleyring, Feltslag seer,

Nu

Nu atter Kongen, Præst, hver Borger Spaamand er.
En Tid jeg Athen seer heel ryggesløs at leve,
De Feyl, som gaae i Svang en Draco vil ophæve,
Han sætter alting i sin Stad paa anden Fod,
Men skriver Love ey med Blek, men Drage-Blod.
Da var kun liden Straf end mod den største Brøde,
Nu een et Æble stiel, og bliver dømt til Døde:
Domitianus Lyst har at udøse Blod,
En Nerva retter sligt, men bliver alt for god.
Den store Gustav Pris ved Skiold og Pantser søger,
Christina meste Tid bortdriver kun med Bøger,
Jeg troer Elisabeth ey vilde gifte sig,
For hendes Fader ey at blive holden lig.
Sex gange han var gift, hun Jomfrudom omfavner,
Skiønt udaf Landets Børn man Successorer savner.
Den femte Carolus, som Posten flakked om,
Nu han i Tydskland var, nu atter udi Rom,
Nu udi Engelland og Frankrig man ham leeder,
Nu udi Barbarie og Africanske Stæder,
Som Verdens Postillon han løb fra Stæd til Stæd,
Fast som at Jorden var for hannem gloend heed.
Hans Søn Philippus sig at ændre foresætter
Sin store Faders Feyl, men dem saaledes retter,
Af Hovedstaden at han moren aldrig kom,
Paa Slottet anseet blev, som Inventarium.
Jeg troer, hvis Keyseren kun havde været roelig,

Hans Son ey havde haft paa Jorden blivend Boelig.
Saa vendes alle Ting paa Jorden op og ned,
Man succedere seer en Feyl i andens Sted.
Ved Reformation man Aarsag har at bæve,
Og heller ønske paa den gamle Viis at leve,
Man undflyr Scylla, i Charybdis falder hen,
Man retter visse Feyl med andre Feyl igien.
Jeg visse Lande kand, jeg Stæder kand citere,
Til Troe om Geister der hengivne gandske ere,
Bedragne engang af et Syn, et Phantasie,
Og derfor troe, at hvad de see, er Hexerie.
En Griller faaer, og troer, det udi Huset spøger,
Det heele Naboelav strax Stuer derpaa roger,
Hver Nat, hver Time man strax nye Dievle seer,
Skiønt det ey andet tidt end egen Skygge er.
Een udi Mørke seer et Dyr med Horn i Panden,
Strax hver en Geedebuk passere maa for Fanden,
Een sig foræder lidt, og ondt i Sovne har,
Han tænker ved sig selv, mon det ey Marren var?
Han saadant engang i en Borge-Stue siger,
Strax Marren fast hver Nat har fat paa Drenge, Piger,
Man hende foler ey alleene, men og seer,
Man sværger, at det en fortryllet Qvinde er.
Man indtil Kniplinger paa Serken seer skinbarlig,
Hvo saadant negter meer, blir holdet gal og daarlig;

Naar

Naar Skræk og Redsel først kun Blodet engang ror,
Hver det han aldrig seer, med Eed bekræfte tor.
Men en Historie er engang aabenbaret,
Man en utidig Frygt og Daarskab har erfaret,
Strax troes, at alting er Indbilding, Abespil,
Strax holdes for, at der er ingen Dievel til.
De gamle Fædre man seer an som dumme Bester,
Man Anders Lærdom troer, opdigtet udaf Præster,
Man fra en Lyde til en anden falder hen,
Nu altformeget, nu forlidet troer igien.
Naar derfor Verdens Lob man noye vil betragte,
Man for et Monstrum ey Tigellius maa agte,
Ved sin Ulighed han paa Verden giver Speyl,
Man udi hannem seer og merker egne Feyl,
Hvo veed, om ikke han Philosophus har været,
Som en Diogenes os Verdens Lob har læret;
Hvo veed, om Lærdom ey i hans Opforsel er,
Om man i hannem ey en Pantomimus seer.
Diogenes, naar han sin tomme Tonde triller,
Moraliserer meer, med Verden meere spiller
End Plato, Socrates, end mangen Postillant,
Han ey med Tungen, men med Fagter siger sandt.
Poëten derfor jeg kand her i ey bifalde,
Jeg mig ey vove tor et Monstrum ham at kalde;
Thi skiont jeg holder for, han ey masqueret var,
Endskiont han sin Natur fulgt deri ikkun har.
Skiont Verdens Daarskab ey han haver villet lære,

Saa

Saa finder jeg ham dog et Menneske at være,
Det jeg dog tilstaaer, at man seer i denne Mand,
Som i en Samling hvad hos fleere findes kand.
Slig Forsvar siger du, er Auctor kun til Skiendsel,
Ach ney det Moden er: man for en Keyser Wentzel,
Man for en Claudius jo seer Apologie,
At gaae den alfar Vey, er jo Pedanterie.
Vaninus Pietist man stræber nu at giore.
Man nu i Helgens Tal selv Mahomet tør føre,
Om en Xantippes Dyd man skriver aabenbar,
Om Messalina, at hun meget ærlig var.
At Socrates var skion, har merket en og anden,
Der fattes kun, at man gior Forsvars Skrift for Fanden:
Ja, at man Caji Hest til god Bormester gior,
Ham med Valerio og Bruto ligne tør.
Jeg for Tigellio med ingen forer Feyde,
Man saadan Forsvar dog mig ikke maa bebreyde,
Han dog saa ordentlig i Levnet var; ja meer
End Socrates var kion, end Thais Ære-kier,
End Messalina kydsk, end Mahomet gudfrygtig,
Vaninus Pietist og Claudius var dygtig,
Thi, hvis man Forsvars-Skrift for dennem giore kand,
Hvad ondt, om jeg da lidt forsvarer denne Mand.
Om jeg tilbage gir ham sin berøvet Ære,
Om jeg beviser ham et Menneske at være,

Thi

Thi, naar de fleeste man med rette Øyne seer,
En Cato, Appius da heller Monstrum er.
Af store Dyder J, Monsieur, kand Eder prise;
Men, at J vanskabt er, jeg klarlig kand bevise;
Thi hvad den alfar Vey med andre ikke gaaer,
Det udi Physica vanskabt anskrevet staaer;
Thi i Philosophie det eene vanskabt heeder,
Der egen Skabning har, ja egen Skik og Sæder,
En viis Mand alle Folk saae springe paa et Sted,
Da alle dantsede, han dantsede og med.
J lever paa et Pas, min Herre, i en Tone,
J Aar, som udi Fior, J elsker eders Kone,
J heel koldsindig er, J aldrig bliver vred,
J Alting man jo seer en stor Bestandighed.
Af ingen Hændelser J altereret bliver,
Naar heele Stad er gal, J sidder still og skriver.
Man Eder derfor som Machine nu beleer,
Man store Dyder vel, men Menneskes ey seer.
Hos alle andre Folk jeg seer Extremiteter,
De verdslig ere nu, som vare for Propheter,
Per Jensen nyelig en Hans Wurst i Levnet var,
Nu ærbar, som Per Degn, naar han mod Offer tar.
Mistanke, Tillid --- fast vexelvis regierer,
Nu Fiender troer, nu sig mod Venner præcaverer,
--- for Papisterie sig nylig dræbe lod,
Nu han for Qvæker-Troe opofrer gierne Blod.
---- nu af Helgene fordommer fast hveranden,

Nu

Nu han barmhiertig er, end taler godt om Fanden,
I Gaar han talede, som haardest Donatist,
I Dag jeg merker, at han er Origenist.
---- i Per Madsens Gang man nu hver Aften leder,
Nu taaler han end ey, at Pigen Sengen reder,
En Maaned han et Skiort paa Veggen seer og flyer,
En anden merker jeg, at han er Byens Tyer.
---- nu en Glose meer end tusend Daler skatter,
Nu, naar han Lærde seer, sig barer ey for Latter,
Til hver Magister-Grad han var Opponens for,
Nu Disputatzer han til Svovelstikker gior.
---- vræber Folk i Dag med Snak om Bienseance,
I Oster-Paradis i Gaar man saae ham danse.
Nu hver et Skridt han gaaer, er grundet paa Raison,
Nu udi alting er hans Mundheld: sans Façon.
---- ønsker nu, at han alleene var paa Jorden,
Hver Bank paa Doren er for ham som Slag af Torden,
Nu atter man for Dag ham seer gaae af sit Huus
Til Hoved-Vagten for med Folk at drikke Duus.
---- alt hvad lystigt er, nu laster og fordommer,
Om Bøger udi Hall han taler kun og drommer,
Nu bange er for Skiemt, som Fanden er for Kaars,
Nu findes i hans Seng Jan Tambour og Per Paars.
---- holder alle Folk i Dag paa Øye Tommen,
I Morgen stikker han en Kindhest selv i Lommen,
I Fior han Hannibal, i Aar han Crassus var,

Nu

Nu Mod som Substitut, nu som en Cæsar har.
---- nogle Maaneder et Ord fast ikke taler,
Nu eftergiver han i Snak ey Gert Westphaler,
Ved Taushed og ved Snak han altid selsom er;
Nu staaer hans Mund som Vox, nu gaaer som paa Barbeer.
---- er saa sparsom, at han tygger Tobaks-Blader,
Dem snoger siden, og med Asken Doser lader,
Nu atter byder han til Giest den halve Stad,
Nu er han syg af Sult, nu udaf kræsen Mad.
---- ædru er et Aar, et andet altid drukken,
Nu lutter Vand, nu Vin for Sengen staaer i Krukken,
Nu Mahomet er Gud, nu Noa agtes størst;
Den eene Vin forbod, den anden planted først.
---- Stats-Feyl nu man seer til Vrede at opirre,
Nu selv han rekker Haand til Staten at forvirre,
I Fior han raabte: ach! hvad gaaer her dog i Svang!
I Aar han siger: lad det gaae sin skieve Gang.
---- for en Titul nu til Fanden sig forskriver,
Nu sover Ruusen ud, og philosophisk bliver;
Nu sulter han med Lyst for sin Magister-Grad,
Nu siger han: den hoy er, som har vel i Fad.
---- nu i Soelskin sig i Regne-Kappe svøber,
Skiont Himmelen er klar, af Frygt for Regn dog løber,
Mod alle Hendelser i Dag bevæbnet er,

I Mor-

I Morgen man ham heel forvoven, dristig seer.
--- nu heel lekker er, af hendes Courtisaner,
Hun dem omfavner kun, som regne sexten Ahner,
Ved Kionhed, Høyhed nu man hende vemmes seer,
En Vognmand elskes just for han en Vognmand er.
--- nu for Ziirlighed jeg hører Folk at laste,
Nu seer han atter ud som Frue-Dag i Faste,
Hvordan han klæder sig, saa holdes han for Giek,
Thi nu han dræber Folk med Dæsmer, nu med Drek.
--- nu Papyrius i Taushed overvinder,
En anden Tid man fuld af Sprekker hannem finder,
Hans Taushed lignes kand ved Demning sluttet Vand,
Det standses, at det gaae med større Kræfter kand.
For Eftertale --- jeg nu seer Folk at hade,
Man som for Sygdom maa ham derfor aarelade,
Nu taal han ey man Feyl seer paa hans broged Mær,
Men siger: ikke saa! det dog Guds Skabning er.
--- i hvert Eventyr har sexten Parentheser,
Nu, naar han skriver, man Laconisk Boger læser,
I hvad Extremitet han falder, hvor det gaaer,
Saa mager han det saa, at man ham ey forstaaer.
--- nu, som Phaëton sig udi Luften svinger,
Nu lider han ey for sin Dod, man Stilen tvinger,
Nu forer han en Stiil, som en enfoldig Rus,
Nu efterfølger han i Skrift Confucius.

--- paa

— paa en Loybenk sig den gandske Dag nu strekker,
Nu er saa flittig, at hver Midnat man ham vekker;
Jeg altid finder, at han er upasselig,
Nu udaf Ladhed, nu at han forslæber sig.
Du siger: slige Folk dog ere meget rare,
Ach! hvis at Vinduer paa Hierterne kun vare,
Man lidt Tigellianst fandt moxen i hver Mand,
Een saadant bedre end en anden skiule kand.
— som en Plato tal, tidt naar han Griller fanger,
Min Helt Tigellius, vel-meriteret Sanger,
Kun fulgte sin Natur og uden Masqve var,
Hans strænge Dommer selv var en masqveret Nar;
Thi, naar jeg efterseer heel noye hans Bedrifter,
Med rette Oye, naar jeg læser kun hans Skrifter,
Jeg seer Horatius en Rem af Huden har,
Og uden Masqve at med hin han gior et Par,
Thi, nu jeg hannem seer Mæcænas at flattere,
En anden Tid jeg hor ham sterk philosophere,
Nu er han Hofmand, nu igien Philosophus,
Af denne Sanger leer, og selv er Proteus.
I saadant vi kand lidt hinanden forekaste,
Naar andre vi belee, vi selv os ikkun laste,
Den store Middel-Vey man ingen holde seer,
Thi i hvert Menneske en selsom Blanding er,
Af Frygt, Formastelse, Koldsindighed og Iver,
Som Sind og Sielen hen i Yderlighed driver,
Af Viisdom, Galskab, Frygt, her vises Samling jo?

Af Kierlighed, af Had, af Troe og Overtroe.
Af Skiodesloshed, af for stor Accurateſſe,
Af Ladhed, Flygtighed, af Høyhed, og Baſſeſſe,
Af Attraae og Foragt, af Rundhed, Gierrighed,
Af Ild, af Jis og Hevn, af Medynk, Krig og Fred.
Af Blye, Mercurio, af Flegma, og af Galde;
Hvad kand man Menneſket med Billighed da kalde?
Siig hvad Afrisning nu dig ſynes retteſt er?
B Af din Beſkrivelſe jeg ingen anden ſeer;
Jeg en Beſkrivelſe ey bedre dig kand give,
End det er Dyr, ſom man kand ikke vel beſkrive.

CRI-

CRITIQUE
over
Peder Paars.

Satyra III.

THoldt op, Hans Mikkelsen, at dadle Skik og Moder!
HHvad skal jeg skrive da herefter, kiere Broder?
Jkiender min Natur, at jeg er ey den Mand,
Der paa en Polse-Pind en Suppe kaage kand.
Jeg maa Materie med Moye efterlede,
Jeg ey om gamle Skoe et Vers kand sammensmede,
Ey andet sige, hvor jeg end mig vilde snoe,
Min Hierne banke, end at det er et Par Skoe.
Man har jo saadant nok, man har jo Brandtes Viser,
Som siunges med Fiol i begge Paradiser,
Man haver jo paa Riim en Hoben daglig Snak,
Der udi Sække-Tal gaaer af som Almanak,
Jalle Gader man med Magt sig jo maa trænge
Igiennem Viser og igiennem hæse Drenge,
Der skrige Oret fuld hver i sin Melodie:
Ny Viser! nu om Mord, nu Brand, nu Hexerie,

Om en, der henges skal, om Rov, om vanskabt Foster,
Thi hos de fleste Snak alleene Penge koster.
Og hvis Materie ey hiemme findes kand,
De som forskrive Snak fra andet fremmed Land.
En Mand i Lybek kand ey engang slaae sin Kone,
Det sættes skal i Vers, og fores her i Tone;
I siger saadant, dog Poëten Penge gir,
Just for den Aarsag skyld jeg meer Satirisk blir.
Jeg seer ved Bryllups-Vers man sig recommende-
rer,
Man nu til Bryllup, nu til Velkom inviterer
En Rimemager, som har vidnet med sin Pen,
At Bruden Moedom har, at hun er skiær og reen:
For Epitaphier man sig betale lader,
I Sorge-Stuer man kand derfor slikke Fader,
En Gratulation og mangen gior til Giest,
Til Ride-Lade-Fogd, Præceptor og til Præst;
Men saadant mig ey fra min Skrivemaade skrekker,
Det til Satire meer min Musa kun opvækker,
Til Epitaphier jeg ingen Hierne har,
Med Brude-Vers jeg mig kun giorde reent til Nar:
Thi, om jeg tvungen blev med Svoben over Hoved,
Om — at skrive, jeg kun skrev: Han er hensoved.
Om — jeg sagde kun: Her hviler denne Mand,
Det er i kort Begreb, hvad om ham siges kand.
Om ---- som Dommer var, jeg ikkun skrev saaledes:
Han længe Raadmand var, han havde mange
Sedes.

Jeg otte Rimere nys prise saae en Brud,
Hos mig det ikkun dog saa skulde faldet ud:
Jeg seer et yndigt Syn — — sin Brud fremle-
der,
Jeg troer for Rimets skyld, han aldrig blir
Hanreder.
Om jeg og giorde Vers til en og anden Bog,
Min heele Lovsang blev saaledes eene dog:
Her rigtig en Copie man seer, Originalen
Er trykt for sexten Aar til Münster i Westpha-
len,
I Frankfort, Basel, Cöln, i Leipzig eller Hall:
Som vidimeres af Decano derfor skal:
Saa min Lykonskning selv blev ikkun til Satire,
Jeg kand ey giore hvit til sort, ey tre til fire.
Om jeg Natur forsvar, jeg mig bevæge lod,
At prise en Poët, som er mod andre god.
Til — Berommelse jeg dette kunde sige:
I Sprog, i Ziirlighed han haver faa sin Lige,
Ham Lander udi sær er derfor skyldig Tak,
At han heel ziirlig end udfører daglig Snak.
Jeg over — kun slig Betænkning kunde have:
See! en Poët, der Vers for Hoye gior og Lave,
Med Tankerne han nu i tredie Himmel er,
Nu længst ved Volden man dem atter flyve seer;
Jeg ved de kionne Vers hans Skrift kand compa-
rere,

Som paa et Vaffel-Huus i Holland ſkrevne ere,
Als Phaëton door Stoutheit van den Hemmel viel,
So baeckt man Waflen hier op myn Ziel.
Saa gaaer det, naar jeg mig til ſlige Skrifter binder,
End udi Lovſang Gift hos mig man altid finder.
End naar jeg roſer ſelv, da fældes ſaadan Dom,
Siig, kiere Svoger da, hvad ſkal jeg ſkrive om?
T Hor Broder! det er beſt, at J om intet ſkriver,
Saa lever J i Fred, og jeg uſkaaret bliver,
Saa jeg min Potte Øll kand drikke udi Roe,
Paa Veſter-Gade, i Knapnæring, Nummer toe.
Jeg ey beſkrive kand mod Elvte Junii Tide,
For Eders ſkyld hvad jeg maa i tre Hiorter lide,
Sær udaf Folk, ſom er fra Callundborg og Aars,
De ſige, han er Ven og Svoger af Per Paars.
Det er Begyndelſen: tænk, hvor mig Øllet ſmager,
Naar man den Strenge ſig at ſtemme foretager,
Af Elvte Junii Folk en Kurv-Vogn kommer ind,
Af heele Ladning een er ey af andet Sind:
Snart Piben ſtoppet er, man tar Per Paars af Lommen,
Af Tonen, naar man læs, jeg ſtraxen gietter Dommen,
Naar af tre Skillings Øll et Kruus i Liv man faaer,
T a heele Vogne-Læs mig ſtrax paa Klingen gaaer.
H J ſaadan Hidſighed hvad pleye de at ſige?
T Adſkilligt: Stemmerne vel ere tidt ulige,

Almindeligen man er deri eenig dog,
At det en Slyngel er, som skriver saadan Bog.
Ey nogen gir Qvarteer, fordømmer uden Naade,
Een dræber dog paa een, een paa en anden Maade:
Jeg derfor ikke meer i slige Huuse gaaer.
Hor, hvilken Dom jeg der fik høre for et Aar:
Jeg kom at tale lidt med Manden i tre Hiorter,
Jeg fandt om Bordet Folk af allehaande Sorter;
En læsed nu et Vers, nu tog en Priis Tobak,
Nu loe, nu ponsed, som han skulde spille Schak.
Nu knikked, banked hän sin Mazarinske Hierne,
Og sær hvad intet er, han tegned med en Stierne,
Som grundig Statsmand han ey taled mange Ord,
Men gik og viskede fra et til andet Bord,
Og sagde: kiere Born! jo meer jeg derpaa grunder,
Jeg da (saa Mary) seer, der er heel andet under.
Een intet skilled for sit tykke stridigt Haar,
Som Oynes Skiermbredt var, paa Nakken deraf slaaer,
For et Glas Brændevin den heele Bog han bytter,
Han siger: hvor til dog slig selsom Galskab nytter?
Han Kruset tar igien, sin Dotter Bogen flyer,
Ey skiller mellem det og Ulspeyls Eventyr,
En hvert et Greb han gior i Lommen, saadan taler:
De Penge og er spildt, skam faae han for min Daler.
En leedte efter Riim, saae ingen Prosodie,
En anden efter Ord, fandt ey Ortographie.

En bliver gandske rød om Hovedet, en blegner,
Han seer sin Characteer, og strax med Bliant tegner
Alt hvad mod hannem er, paa mig han sigtet har,
Han siger høyt; men lavt: thi jeg er saadan Nar.
Een heel andægtig var, i Høved hvid som Due,
Den gamle Ærlighed man saae end paa hans Hue,
Han brugte Moder, som paa Kirke-Tavler staar,
Som i Sanct Erics Tid han udi Klæder var,
Af Ærlighed han ey end læse vil Postiller
Indbundne paa Fransøsk, paa Næsen sætter Briller,
Sig helder paa sin Stav med Knap af Elfenbeen,
Paa Titul-Bladet da han saae Hans Michelsen,
Han løfter Huen af, ved Nik tilkiende giver,
At Navnet stod ham an, og vel til Mode bliver,
Men da han læsede, han anden Farve fik,
En nidkier Svede som en Flod af Panden gik.
Paa hver en Sang en god Afstikker drukket bliver,
Jo meer han læs og drik, jo større blir hans Iver,
Hvad Autor er for en, han udaf Verten spor,
Han undrer over, at man saadant skrive tor;
Han siger: hvert et Blad er mod en Troes Artikkel;
Det ey til Navnet svar, slig Bog ey gior en Mikkel,
I hver en Linje jeg Forsængelighed seer,
Endskiønt det heele Skrift med Grædsk udziiret er.
Een sat sit lærde Glas for Chronologisk Øye,
Fandt fleere Hoved-Feyl end Knapper paa sin Troye,
Doctrina temporum jeg paa hans Pande saae,

Og

Og to Scaligeri, een i hvert Øye staae.
Paa Kaaberstykket een slog Øyet med Grimacer,
Af en Smor-Æske tar sin Geometrisk Passer,
Jeg saae ham Stykkerne paa alle Kanter snoe,
Han sagde: hvis jeg først kun fandt Septentrio.
Han Anholts Landkort tar, med Bogen confererer,
Paa Bordet Strøger sig med Passeren formerer,
Imedens Verten stod i dyb Melancholie,
Og saae sit Bords Ruin ved slig Pedanterie.
Een stod og raged' i en hoben Disputazer,
Hans Mine var som eens, der excerperer Phraser,
Paa Fingre man saae Blek, i Panden Snustobak,
Som Tegn til Lærdom var, ey mindre end hans Snak;
Hvor bange jeg end var, saa maatte jeg dog grine,
Naar jeg betragted ret hans Orthographisk Mine,
Alt hvad han taled, var om Gloser, Poësie,
Han Sundheds Skaaler selv drak efter Prosodie.
Hvad skreven er paa Dansk, det agted han kun soye,
Paa Bogen kasted lidt sit Nomenclatorsk Øye;
Men til Ulykke først fik fat paa tredie Sang,
Han læsde, raabte: man seer Lærdoms Undergang.
Naar Lærde fange an med Lærdom selv at spille,
Da en Barbaries — nok sagt. Jeg tier stille.
En skulde have giort slig Bog, da jeg var Rus,
Han havde bleven brændt som en Hæreticus.
H Men, naar Hr. Svoger hor slig Snak og saadan Praalen, Hvi

Hvi beder han ey een at læse forst Fortalen,
En anden viis kun smukt hen til Hans Michelsen,
Og siig: hvo græder, den sin Daler faaer igien;
Siig til den Tredie, der med slig Foragt det læste,
Det skreven er for Folk, ey for vor HErres Hæste,
Den fierde, der er vreed, og seer sin Characteer,
At, naar han ændrer sig, han der ey Sted har meer.
Den femte, der er fuld af saadan geistlig Iver,
At ved Comœdier og Synder omvendt bliver,
Siig Born at læse eet, et andet kloge Folk,
Af dem hver Nogel har, og læser uden Tolk.
Siig andre, som i Paars Chronologien leeder,
Siig kun paa mine Ord, at det ey andet heeder,
End med en Liimstang gaae, og giøre sig til Nar;
Giv ikkun kortelig hver Dadler saadant Svar.
See til, Hr. Svoger, at for alting J ey glemmer
Den lærde Skolemand og Disputatze-Kræmmer,
Om Romer-Hosebaand siig naar han disputeer,
At høye Skoler han beskæmmer meget meer.
Siig, naar han giør en Bog om Grædske Under-
Buxer,
At af den Sæd Foragt for lærde Folk opvoxer,
Siig, at den tredie Sang mod lærd Pedanterie
For Universitet er som Apologie.
Naar nogle Lærde selv Pedanterie bestiemmer,
Er Tegn, at dermed ey befængt er alle Lemmer:
Naar han for Gloser slaaes, jeg dermed bruger Spil.

Siig

Siig, at han aabner Mund, men jeg den stopper til.
T Hr. Svoger er saa god, dem saadant selv at sige,
Jeg vil imidlertid bag Døren staae og kige,
Og kun for Sikkerhed see an, om eders Krop
Om eders Ryg kand mod Vognkieppe holde Trop.
Jeg vil, men ved mig selv, dem sagte Skields-Ord sige,
Som en oprigtig Ven, og derpaa hiem mig snige,
Naar en skal have Hug for Ord og Klammerie,
Da Svoger nærmest er: jeg ellers derudi
Er heel betænksom, thi af Frygt jeg alting taaler,
Naar slig Censur jeg hør, jeg sidder, drikker Skaaler.
Ved saadan Leylighed jeg ofte ønsket har,
Gid at Hr. Svoger med Peer Paars paa Bloksbierg var.
H Ach! saadan Snak en Ven og Svoger ikke sømer,
Hvo har fornuftig Siel, og saadant Skrift fordømer?
Som bitter Lægedom en Straffe-Tale er,
Som en Chirurgisk Kniv, den heeler, naar den skier.
Den saarer Hierterne, men dennem siden læger,
Den først til Hevn, men strax til Kierlighed bevæger.
T Ja den Bevægelse har gierne samme Skik,
Som hos Poëterne har Orphei Musik;
Den alting rører, ja saa kraftig stundum klinger,
At Steen om Beenene, og Stok paa Ryggen springer,
Jeg ey kand sige, om den anden Virkning har,
Hvo lide vil, at han afmales som en Nar?
— er en Siek, maa han for Eder det ey være?

I maa

I maa for hannem jo ey Narre-Kappen bære?
Han er jo vel tilfreds, og noyes med sin Stand,
Han sig fornoye selv og andre dermed kand.
— Boger, det er sandt, man seer heel ofte skrive,
Hvor med, ey nægtes, man jo Rotter kand forgive;
Lad andre læse, som har derudi Behag,
Hvis I Decanus var, det var en anden Sag.
Hvis ved Fundatz I sligt forbunden var at rette,
Jeg vilde tie, og om saadant ikke trætte:
Det selsomt er, naar een beklakker sit Papir,
Som han selv haver kiøbt, I heed om Hoved blir.
See, kiere Svoger, til, at I ved slige Noder
Paa Halsen ikke faaer all Verdens Urteboder,
Ved saadant Krømere I jo i Skade for,
Af reent Papir man jo ey Svovelstikker gior:
Hvor fik man Convolut til Fleesk, til Sild, Medister,
Paa hvide Post-Papir man Spege-Lax ey risters,
Af saadan Bog i Hast man river ud et Blad,
Og derved Grundvold gior til Retter paa et Fad.
Hvis hver som Grotius, Erasmus skulde skrive,
En farlig dyr Tid paa Papir da vilde blive,
En lad, en gierrig er, pedantisk, underlig,
Men viis mig een, der af slig Læsning ændrer sig.
Satire ham til Hævn og ey til Bedring driver,
Han er den samme, og Poëten hadet bliver,
Af en Satirisk Sæd see ikkun efter hvad
Opvoxer; det er Hævn, Forbittrelse og Had.

Man

Man kaster udi Fleng og en og anden rammer,
Hvo treffes, deraf ey forandres, og sig skammer,
Men ponser kun paa Hevn: skriv derfor sligt ey meer,
Skriv hvad J vil, men ey hvad Verdens Feyl beleer.
H J, kiere Svoger, kand med saadant mig ey skrække,
Man da paa eders Ord ey burde heller prække,
Et lystigt Skiemte-Digt tidt kraftigst Virkning har,
Een taler reene Ord og siger: den er Nar,
Den Drukkenboldt, Coujon, den taabelig, udygtig,
Den Hoerkarl, gierrig, dum, den doven og den flygtig.
En anden derimod er konstig og subtil,
Han straffer samme Feyl, men udi saadan Stiil:
— stor Ærbodighed har for de gamle Fædre,
Af dennem seer man dog ham Noah mest at hædre;
Thi han de beste Raad gav Menneskets mod Torst,
Han lærde Verdens Born at plante Druer forst.
— sterk og hidsig Drik i Munden aldrig tager,
Han Viin og Brændeviin, ja Øll end ikke smager,
Undtagen eene naar upasselig han er,
Men han en Helbreds Stund fast aldrig har desvær!
— af Medlidenhed for intet Folk curerer,
Sig glæder derfor, naar han hor, at Folk creperer;
Naar ingen meer er syg, han tidt om Aftenen
Gaaer ud, og saarer, for at lægge Folk igien.
J — Guds Dyrkelse man egen Iver skionner,
For han i Kirke gaaer at giore sine Bønner,

Be-

Bedriver han en grov og en forsætlig Synd,
Med større Alvor at han læse kand og Fynd.
— Skrive-Geist man jo skinbarlig deraf kiender,
Paa alle Steder man dem seer i Folkes Hænder;
Ham giores Ære, han det haver og forskyldt,
Han aldrig skrev et Vers, det blev jo strax forgyldt.
— synes ligesom han Dommere vil lære,
Og viise dem, at blind Justitia bør være,
Man derfor sovende i Retten hannem seer,
Persons Anseelse hos ham saa ikke er.
Det ofte gior mig ont, jeg høre maa med Smerte,
At man beskylder — at havelidet Hierte,
Han har det snart for stort; thi udaf Vigtighed
Det en og anden gang i Maven siunker ned.
Saa dræber een subtilt, en anden Struben fatter,
Een slaar ihiel med Magt, en anden kun med Latter,
Manudi Maaden kun dem u-eenstæmmig seer,
Den samme Ting kun ey paa samme Maade skeer.
Men for Methodens skyld man dog hos een fordømer
Det samme, som man i en andens Mund berømmer.
Straf derfor, Svoger, meer min Skrivemaade ey,
Straf og en Prædikant, som gaaer den samme Vey.
T Jeg laster Autor kun, jeg laster ey hans Skrifter,
Een Roes, een Last fortien og gior dog eens Bedrifter,
En General-Fiscal paa Fingre alle seer,
Fortiener derfor Priis. Thi det hans Embed er,
Men den, som Øvrighed ey Magt til saadant giver,

Af

Af alle lastet som en selvgiort Dommer bliver;
Hvo Eder sættet paa slig Dommer-Sæde har?
Troe mig! ved slig Adfærd man gior sig selv til Nar.
H Slig Nar var Socrates, slig Daare er hver Cato,
Hver Plautus, Seneca, hver Perseus, hver Plato,
Hver Aristophanes, og hver Terentius,
Hver Juvenalis, ja enhver Philosophus;
Hvo dennem haver sat til Synd at giennemheyle,
De straffe uden Lov, naar Høye, Lave feyle,
Man seer sig jo med Lyst hos dennem udi Speyl,
Hvi hos mig eene just skal saadant kaldes Feyl?
T Med Moralister hvo mod Verden sig vil væbne,
Maa underkaste sig og Moralisters Skiebne;
Det er ved Pennen at tilskrive sig Fortræd,
Ved andre Skrifter da man nyder Værdighed.
H Jeg veed, Invidia og Irus dem geleyde,
Der saadan Strænge ror, mod Verden fore Feyde,
Jeg sligt dog ændrer ey, min Musa er for kaad.
Den i Bevægelse tidt sætter saa mit Blod,
At jeg ey sove kand, for jeg i Pennen forer
Alt Galskab, Siekkerie, alt hvad jeg seer og horer,
Ved mindste Leylighed min Musa siger: Skriv,
Her er Materie, gak hen, Afrisning giv!
Jeg ofte siger ney med en Catonisk Mine,
Det hielper ey, thi jeg omdrives som Machine,
Jeg disputerer tidt, jeg bander og seer suur,
Den leer og siger, du ey ændrer din Natur.

T Ach:

TAch! skal man af sin Geist sig lade saa bedaare,
End om Hr. Svoger lod sig engang slaae en Aare,
End om han til Forsog sig sætte lod Clysteer,
Maaskee han skulde ey moralisere meer.
Thi (her imellem os fortroelig sagt, Monfrere!)
Naar I med eders Paars vil Verden reformere,
Hvor ærbar jeg end er, jeg dog i Hiertet leer,
Thi jeg en Don Quichot med rette Farve seer,
Der paa en Skindmær med en gammel rusted Klinge
Vil rense Jorden, og all Verdens Kiemper tvinge;
Man, for Exempel, seer en Philosophisk Skat
Begraven i det Slag med Blok og Gunnilds Kat.
HJeg vil, Hr. Svoger, ey med eder tale meere,
I har en selsom Smag, jeg kun vil appellere
Til denne gode Mand, der med Taalmodighed
Har horet alting an, og frem for andre veed;
Og er bequem at see en Ting med rette Oye,
Der Kiernen soger, ey med Skall sig lader noye,
Hvis mindste Ord for mig er en gienstridig Dom,
Som for en Portugis en Canon giort i Rom.
Siig ubesværget da, dom mellem os, min Herre!
Hvad I i denne Punct kand see og udi fleere,
I den Apollo er for andre i vort Land,
Der paa Poëters Luth en Skurren hore kand;
I som ey eene lærd, men ogsaa er polered,
Med andre eder ey tilbage har studeret,
Hvis Hierne Liggendfæ af all slags Lærdom bær,

Mey

Men og en Blanding ey, som manges bleven er:
Er lærd, men ey Pedant, har Iver, ey Affecter,
Der elsker Sprog, men dog for Gloser ikke fægter;
Der seer, men dommer ey, ey Censor er, men Tolk,
Der selv er lærd, men dog ey hader lærde Folk.
Kort, der besidder all den Skat, som Lærde pryder,
Alt hvad de eye har undtagen deres Lyder:
Siig eders Tanke da om dette Katte-Slag,
Siig, om I læser det og med min Svogers Smag.
A Hor! jeg til eder mig kun vender, Monsieur Toger!
Hans Mikkelsen for mig, for eder ey gior Boger.
I tidt fordommer det, som dog er størst Zirat,
Jeg beder, at I ror mig ey med denne Kat.
Just dette Stykke meest jeg udaf alle skatter,
Den udi kort Begreb det heele Verk befatter;
I Nye Boder man det læser for at lee,
I store Gader dog Folk andet deri see.
Paa Anholt Mikkelsen en Rendesteen beskriver,
Af saadant Curtius meer censurered bliver
End af en Clerico, han med sit lærde Skrift
Skribenten saarer; men her dræbes han med Gift.
Fast intet er omsonst, hver Linje er Morale,
Anmerkninger og Text, samt Titul og Fortale,

Tidt sterkest Satyra det latterligste er,
I alle Bøger man ey finder Characteer
Paa visse Lyder, som man deri censurerer,
Thi han gemeene Fevl fast aldrig criticerer,
Maaskee, i Graven, naar forraadnet er hans Krop,
Maaskee, naar ved hans Død all Avind holder op,
Man slaar paa anden Streng, i anden Tone spiller,
Man seer med Øyne det, man nu ey seer med Briller.
Lad være Lærdom ey er skiulet derudi,
Lad være, at det er kun simpel Phantasie:
Et kunstigt Arbeyd, skiønt det er af ingen Nytte,
Med lærde Skrifter dog en Kiender ey vil bytte:
Man seer i Pris end et unyttig Contrafey,
Man for Æneæ skyld Maronem læser ey.
Jeg seer en høben Trøst tidt udi Brandtes Viiser,
Et Blad i Bordings Vers mod alle dem jeg priser.
Man med Forundring læs Homeri gyldne Bog,
For Phantasiens skyld, ey for det Grædske Tog.
Hvad af Petrarcha og Guarini kand man lære?
Af dem Italien dog haver største Ære;
Jeg bytter Bøger, som — holder for en Skat,
For Tasso, ja kun for det Indfald om hans Kat.
Naar Spanien roeses skal, man den jo ikke nævner,

Som

Som skriver Lexica, og udaf Lærdom revner,
Man en Qvevedo, skiønt unyttig, nævner før,
Man Landets Ære en Cervantes kalde tor.
Skal Frankrig roeses, paa Tapetet er Moliere,
Racine, Boileau, Corneille vi citere,
Man med Forundring læs en Sladder hos Scarron,
Man takker for sin Flid du Frêne Mabillon.
Een Hoved bruger meest, en anden meere Hænder.
Man Geist af Digte-Konst og smukke Tanker kiender;
Et grundigt Skole-Skrift eens Lærdom vise kand,
Til Dommer-Embede behoves vel Forstand.
Men det er dog ey hvad hos Vise θεῖον heder,
En Konstner, en Poët, er Zier for Land og Stæder,
Sæt en Tribatium mod Maro udi Rom,
Tribonianum sæt mod en Ovidium,
Moulin mod Boileau, Cujace mod Moliere,
Een skaffer Landet Ret, en anden skaffer Ære,
Een sig af Lærdom, een af Geist sig viiser rig,
En klog, skarpsindig er, een er guddommelig.
H Jeg troer, min Herre, ey jeg herved merket bliver;
Thi jeg har liden Geist og hver dags Vers kun skrivet,
Men saadant forer frem alleene til Bevis,

At ved unyttigt man tidt meest fortiener Priis.
Mod dem jeg taler kun, der mine Vers berømme,
Men som unyttige allene dem fordømme,
Der vel bekiende, at det er en sindriig Bog,
Men sige, hvortil tien og nytter saadant dog?
Jeg skriver eene ey for at moralisere,
For Folk ey eene, men og Sproget at polere,
Min Pen uskyldig er, den skriver for at lee,
Jeg nævner tidt en A, jeg maler tidt en B,
Jeg stundom Navne og Personer tidt opdigter,
Men skyder udi Fleng, i sær paa ingen sigter.
Med Troe og Øvrighed jeg aldrig Feyde for,
Men vel mod den, som til Stats-Criticus sig gior.
Jeg over Satyras end tidt satyriserer,
Saa tidt jeg Tempo seer, jeg med mig selv raillerer,
Til anden Satyra, troe mig, Hans Michelsen
Vel haver Hierne, men ey Blek, Papir, ey Pen.

POE-

POETEN
Raader sin gamle Ven,
JENS LARSEN,
fra at gifte sig.

Satyra IV.

Hvad hører jeg for Snak, o Himmel! er det muelig,
At du vil giftes, nu du dertil est saa duelig,
Som Peder Christensen, der for Capitulet
Med vaade Øyne stoed, om Naade bad, ey Ret?
Jeg sætte gierne vil, Jens Larsen, sligt til Side,
Jeg holder for, du gior ey saadant i Utide,
Du endnu frist og stærk, du endnu dygtig est,
Du Kræfter haver som Mads Bryggers broget-Hest.
Man endnu ey Muscat kand paa din Pande rive,
Man endnu Tyggemad dig ey i Mund skal give,
Din Hud til Pergament end ey forvandlet er.
Din Ryg man endnu ey saa krum atlantisk seer:
Man paa din Isse ey kand endnu Lanter spille,
Du endnu Ritual kand læse uden Brille,
Du ey paa Bagen har halvfierdsindstive Aar,
Som, om jeg mindes, du opfyldte overgaar;
Din Alder lettelig udregnes kand til prikke,

Vor Almanack, jeg troer, du nægter jo vel ikke,
At tegne dette Aar med et og tive Tal,
I Aarets Regning den dog ikke lober gal.
Man veed din Fødsels Tiid, Gert Bödker da var liden,
Man ey behover en Kordt Dangst at regne Tiden,
Jeg regner intet sligt, din Alder hindrer ey,
Men er det derfor nok? Per Jensen siger ney,
Hans Hustrue over ham slet intet jo kand klage,
I Dygtighed hun fik ey bedre Egte-Mage,
Han fast til Tvillinger at giøre dygtig er,
Hvi kommer, at man ham fast saa nedslagen seer?
Som Espen Advocat, naar bilagt blir en Trætte,
Som Töger, naar man vil Acciſen høyre sætte
Paa Malt og Brændeviin, som Morten Spillemand
Mod Fastetider, naar hans Plov ey drives kand;
Som Paradiſes Vert, naar Politiens Svenne
Gudfrygtig blive, og vil Ont af Staden gienne,
Som Jesper Kromand, naar han udi Kirken hør,
At Præsten Drukkenskab til syndigt Levnet gior;
Han, som sig brysted for som Hanen, naar den galer,
Som Herremænd, da man gav fire Sneſe Daler
For Tønde Hartkorn, ja saa stolt og modig gik,
Som Frantz til Atteſtatz, den Dag han Illum fik:
Som — da han sit Navn fik indført i Aviſen,
Blev lærd for tvende Mark, thi det er gierne Prisen,
Hvi kommer siger jeg, at han saa modlos er?

I hannem man jo meer Per Jenſen ikke ſeer.
Det kommer deraf, at han har dit Sind til prikke,
En Timon aldrig kand i Ægteſtand ſig ſtikke,
Saa ſnart af Vinduet hans Kone ikkun ſeer,
Stray bilder han ſig ind, at han Actæon er,
Han udi Speylet ſeer to Horn af Panden vore,
Han frygter, han til Hiort forvandles eller Oxe.
See dig, Jens Larſen, kun paa hannem udi Speyl,
Du, ſom foruden det og haver andre Feyl.
Dy for hver Skilling, ſom udgives, Fingre bider,
Du, ſom dig faſt ey ſelv, end ſige andre, lider,
Du, ſom en Flue ey kand lide ſtaa paa Veg,
Og derforuden ey en Hone giør med Eg,
End ſige dygtig er en Kone at forſyne,
Mon du dig bilder ind, en Pige er en Dyne?
Der bruges ikkun til at giøre Sengen varm,
Ach hvilket Forſæt! jeg faſt ſprække maa af Harm.
Om Qvindekiønets Dyd jeg her vil intet tale,
Sligt findes ziirlig nok afmalt i Juvenale,
Jeg ſkriver Skandſkrift ey, hans Fodſpor ikke træer,
Saa plump Satyricus, ſaa galdefuld ey er;
Thi det ſtor Uret er, med ham at ville ſige,
Ey findes Qvinde meer, ey heller dydig Pige,
Vel man bekiender, at, da Odin forſt fik Skiæg,
Og Tor den anden Gud ey kroben var af Eg,
At Dyd og Kydſkhed var langt ſtorre da paa Jorden,
Ey Niſſe eller Trold ſaa bange var for Torden,

Som en Hyrdinde for en ublue Hyrde var,
Enhver allene holdt sig til sit rette Par:
Men derfor følger ey, at Dyden reent er borte,
Der findes endnu jo en Rike, Mette, Dorthe;
En Anna, Elsabeth, Susanna, Barbara,
En Marthe, Ingeborg, en Abel, Agatha,
Hos dem ey mindre Dyd, end udi Odins Alder,
Kand findes, ja vel meer, jeg derfor ey bifalder
En Juvenalis, som med sin forgiftig Pen
Greeb an det heele Kion, som forer Rok og Teen.
Med ham jeg ikke vil fra Ægteskab dig skrække,
Jeg hader af mit Sind ham og deslige Giække.
Jeg ikke laste vil det heele Qvindekion,
Og sige, at enhver er utroe, som er skion.
At ingen, som er riig, sin Hosbond meget skiotter,
At ingen, som er fød i Kiobsted, mere notter
I en Huusholdning, end det femte Hiul i Vogn;
Der neppe findes een i heele Kirke-Sogn,
Der steege kand en Steeg, der lave kand en Kage,
Der elte ret kand Dey, et fattigt Brod kand bage,
Der Suppe lave kand, der kaage kand en Grod,
Der ret forstaaer hvad er, at legge Fisk i Blod.
Men derimod enhver en konstig Lanter spiller,
Hvorover raabe Hevn de gamle Huusposstiller.
Mit Forsæt ikke er at tale derom her;
En hidsig Tydsk Poët skabt dertil ene er.
Det er jo saa forslidt, at sige: en er graadig,

En

En anden udi Dragt og Klæder overdaadig,
Der skielder, ivrer sig, og lukker Ore til,
Naar Ammen siunger, og naar Pigen spinde vil.
Der paa en stakket Tiid saa meget Thee kand drikke,
At Manden neppe har, hvorfor han sig en Strikke
Kand kiøbe, naar han vil sig hænge op af Sorg,
Ja neppe har Credit at tage en paa Borg.
En vil sig klæde paa de nye franske Moder,
En anden lære vil at siunge efter Noder,
Der neppe findes een, der gider tale Jydsk;
Jens Kræmers Kokke-Tos deel Hilsen ud paa Tydsk.
Ja det alt kommen er saa vit med vore Qvinder,
At nye Moder som Naturen overvinder,
At de, som selsomt er, end kysse ey paa dansk,
Der er formeget plumpt, de rekke Kind paa fransk.
Per Vognmands Dotter gaar med skionne Falbelader,
Og andet saadant meer, jeg agter det for Sladder;
Jeg derom taler ey omskiondt, det alt var sandt;
Man tænkte ellers at jeg var en Postillant.
Min Viise gaar ey saa, som jeg for dig vil qvæde,
Der gives andre Ting, som Øyne pleye væde,
Som saadan Mand, som du, kand legge snart i Grav,
Saa snart du kommen er i gifte Folkes Lav.
Hvor kostbar Friehed er, derpaa kand ingen skionne,
Den lignes kand mod Guld, som Guldet mod en Bonne;

Saa snart den borte er, man merker allerforst,
At den af alle Ting maa agtes best og storst.
Du tænker, naar du seer forliebte Folk at spille:
Gid jeg var i den Stand! men det er kun en Brille,
Din Næste settes paa; det er en stakket Lost,
Som neppe vare vil for dig fra Vaar til Host.
Saa snart den Elskovs Ild, som forst i dig optændes,
Udrases, man skal see, hvor Bladet strax omvendes,
Du savne Frihed skal, naar Blodet bliver koldt,
Og raabe maa forseent: O Himmel! jeg er soldt,
Af Elskovs falske Skin hvi lod jeg mig bedrage!
Min ædle Frihed, som mig gav saa sode Dage,
Bortsmeltet er, mon jeg er Mester meer i Huus,
Hvad er slig Kiærlighed vel andet end en Ruus?
Som glæder Hierte, Sind, men naar den er udsovet,
Man raaber: Vær min Ryg, Hr. Doctor, vær mit Hoved!
Den Lyst jeg dyrt har kiobt, gid Fanden drikke meer!
Hr. —— vær saa god at sætte mig Clisteer.
Ja Elskovs sode Ruus den værre med os spiller,
Hvo deraf bliver siug, ham hielper ingen Piller,
H. Beckers Apotek, ey alle Krukker kand
Til rette hielpe vor ny-gifte gamle Mand.
Naar Ungdom blir forliebt, paa Gifte-Tanker falder,
Det heel naturligt er, det Kiærlighed man kalder,
Men en Jens Larsen naar han Elskovs Griller faar,
Det heder Feber, som snart kommer og snart gaar.

Om

Om gamle Ingeborg fik Lyst til Masqverade,
Jeg, som for Sygdom, strax lod hende aarelade.
En Ganymedes Top med Drenge spille kand,
En Nestor saadant gior og dommes fra Forstand.
Saa snart du bliver gift, du ryster dine Lenker,
Jeg raader derfor dig, Jens Larsen, du betenker,
At hos graahærdet Mænd sligt er kun Raserie
Saa vist det angrer dig, som 5 og 5 er ti.
Kand en ung Pige saa en gammel Karl bedaare,
Gak hen, udstræk dit Been, og lad dig slaae en Aare.
Om det ey hielpe kand, da raader jeg, du gaar
Til Anticyram, hvor der findes Ellebor,
Som redder tit i Nod, fordriver slige Griller,
Naar intet hielper meer, ey Doctor eller Piller,
Troe mig, jeg er Prophet, jeg forer ingen Snak,
En Qvinde skiftes ey, som Horbows Almanack,
Den dig i Kloer faaer, den stedse dig beholder;
Du svare her til kand, min Svoger Jacob Bolder,
Han blev jo herlig gift; han fik en hiertens Viv,
Hvo pokker nægter det, Jens Larsen, spar mit Liv,
Jeg ærgrer mig ihiel, om du mig vil bebreyde,
At jeg med Qvinde-Kion vil fore Krig og Feyde.
Det synes da, som du min Meening ey forstaaer,
Jeg andre ey men dig paa Klingen eene gaar,
Jeg siger Egtestand har bittre, sode Dage,
Du Part vil kun i Sorg men Glæden ikke tage.
Jeg har jo aldrig sagt, at der er ingen god;

Men

Men nægter derfor ey, om Døden for mig stod,
At du med Billighed en gammel Giæk maa hede,
Der kand sig lade saa af Kiærlighed forleede;
Jeg setter, at du faaer en Qvinde, der med Dyd
Saa høyt begavet er som Landsbye Degn med Lyd,
Der bringer i dit Huus saa mange Penge-Poser,
Som Staader Pialter har, som — er rig paa Gloser,
Der frugtbar er paa Børn, som den sneehvide Soe
Der fandtes i det Land, Latinerne beboe.
Der Feyl og Laster har saa faae som jeg har Penge.
Sit Huus regiere kand, som Morten stemme Strenge;
Der yndig, dydig er; beleven, flittig, stion,
Der trættes ey med Folk, naar de skal have Løn.
Der Hosbonds Veñer, ja (som rart er) Svigermoder,
Ey mindre haver kiær, end Jesper Sang og Noder,
Der ærlig er og kydsk, sin Hosbond huld og troe,
Der buldrer ey med Folk, forstyrrer Mandens Roe,
Der seer ey paa ham suurt, om til sin Kammer-Pige
Han Øye kaster lit, hvad kand jeg meere sige;
Enhver maa tilstaae, at jeg gavmild mod dig er,
Enhver der giftes vil, sig ønsker vel ey meer?
Til saadant Egteskab jeg Vey for dig vil bane,
Skiønt saadan Qvinde er saa rar, som sorte Svane.
Nu est du lykkelig, din Næste naaer i Skye,
Tør nogen understaae i heele Land og Bye
At ligne sig med dig. I som ey giftes ville,

Seer;

Seer, speyler eder paa Jens Larsen og Pernille,
Gaar, henger eder op af Avind og Fortred,
I som hans Daarlighed tilforne har beleed,
Saa kand du nogen Tid mod dem slaa Knep i Lømme,
Men naar den første Ild er past, et Aar er omme,
Man sporger dig: hvor nu (Jens Larsen, hvor er fat?
Bag Oret du dig klaar, som Munkes sorte Kat,
Der ventede ont Veyr, du har ey mere Hierte,
Du færdig er at doe af idel Sorg og Smerte,
Du finder Kiærlighed ey meer hos dig saa heed,
Hvad Aarsag der er til, du selv fast ikke veed.
Man hor dig sukke sterkt, af hiertens Vrede snyse,
Og raabe overlydt, kand Elskov saa bortfryse
I stakket Tid? jeg troer, man haver mig forgiordt,
Min hustrue, som saa hvid mig syntes, er nu sort.
Mon jeg er bleven blind? det er jo min Pernille,
Med hvilken ald min Lyst tilforne var at spille,
Jeg Øyne gnikker, meen, at Synen Aarsag er,
Men det ey hielper, jeg Pernille meer ey seer.
Det lidt for tiligt er, Jens Larsen, saa at græde,
Jeg neppe har min Sang for dig begyndt at qvæde,
Slig Sorg ey lignes kand, ey agtes ved et Haar
Mod hvad tilbage er, og endnu forestaar,
Din Hustru bliver syg, ——— giver Varsel,
Hun er frugtsommelig, og laver flux til Barsel,
Du venter strax en Son, du holder Oret stift,

For-

Fortryder ikke meer, at du eſt bleven gift.
Du raadſlaar Dag og Nat med Gunild Jorde-
Moder,
Hun er den beſte Ven, ſkiont du i hendes Moder
Har aldrig havt Behag, hun meen du faar en Son,
Du græder udaf Fryd, og lover hende Lon.
Men tænk, Jens Larſen, kun naar man dig lader ſige,
Pernille er forloſt, har faaet en dodfod Pige;
Hvad vil da blive af, tænk at du eſt en Mand,
Der udi mindſte Sorg dig ikke ſikke kand,
Hvor vil du tage da af Sted, hvor vil du vraale,
Naar foreſkienkes dig ſaa tilig bittre Skaale.
Jeg ſætter, at du bær beſtandig dette Kaars,
Jeg ſætter her i, at du eſt en Peder Paars.
Du troſter dig igien, forventer bedre Skiebne,
Du denne gang kand med Spartaniſk Mod dig væbne,
Du ſiger ved dig ſelv, Jens Larſen! vær ved Mod,
Min Huſtru kommer nok engang igien paa Fod.
Jeg maa forſoge, om jeg bedre kand arbeyde,
Jeg haaber, Lykken vil ey længer med mig feyde.
Saa troſter du dig ſelv, du faaer hvad du attraar,
Din Huſtru anden gang ſig bedre for dig ſtaar;
Hun blir igien forloſt, hun anden Son dig foder,
Den Lykke er jo ſtor, den al din Sorg forſoder,
Strax kommer i dit Huus det heele Naboelav,
Din Svigerfader ſelv, ſom krumpen gaar ved Stav.
Nu troer jeg, ſiger han, du Nille meer ey hader,

Ach

Ach see det kiere Barn, hvor ligt er det sin Fader!
Strax giores Giestebud, og drikkes lystig om,
Jens Larsen kand ey see et Glas at være tom,
Han ingen gir Qvarteer, han ingen Polak lider,
Jens Kræmmer, er det ret i slige gyldne Tider
At lade Kruset staae? vær snart, drik ud dit Glas,
Frisk op! jeg har nu paa Pernille faaet Has.
Saa drikker, stoyer man, enhver er reent af lave
Af Øll og Brændevin, som forer Krig i Mave;
Der fattes andet ey, end Gunild Jordemoer
Canoniseres skal med Instrumenters Chor.
Naar Himmelen er klar, naar Fuglene sig fryder,
Naar Veiret stille er, en liden Skye frembryder,
Der tit i Øyeblik gior Himmelen saa graa,
Som den var angenem, som den tilforn var blaa.
Planeter, Stierne, Soel, det kiere Verdens Øye,
Bedekkes af en Skye, giv Agt, Jens Larsen, noye;
Naar alting for dig leer, og smiler i dit Huus,
Du vente maa en Storm, drik dig ey fleere Ruus,
Men noye eftertænk, at tusind Ting kand mode
I Ægtestand, som kand dig ærgre fast til døde;
Din lille Lars blir syg, du veedst ey selv hvoraf,
Med Døden stræber hart, gid jeg var i min Grav!
Af Utaalmodighed du raaber: Ach Hr. Docter!
Mon Drengen leve kand? see hvilke haarde Togter
Jeg arme Mand staar ud, det var min eene Søn,
Som jeg forhvervet har af Gud med megen Bøn.

Din

Din Hustrue frugtbar er, hun fleere Born dig foder,
Du bliver glad igien, sligt al din Sorg forsoder,
Du ligner hende ved en fød og frugtbar Mark,
Og bryster dig, at du est bleven Patriarch.
Det glædeligt vel er, saa mange Born at have,
Og billig regnes kand for Himlens store Gave,
See egne Billeder, som jeg af Høflighed
Vil sætte, at du selv har giort og kiendes ved.
Men naar man Glæden i en Veyeskaal vil legge,
Og i en anden Sorg, og see af hvilke begge
Der veyer, trykker meest, man finder, at Fortred
Mod Glæden vigtig er og trykker Skaalen ned.
Saa længe Born er smaa, og maa sig lade bære,
De koster ey vel stort, de kand ey meget tære,
Forældre derimod er altid udi Frygt;
Endskiønt dem fattes ey Opvartning eller Rygt,
At høre meget Ont, som dem kand vederfare,
Det hielper ofte lidt, at man en mægtig Skare
Af Barnepiger har, af Ammer, som med Flid
Opvarte maa enhver; Nu en, nu anden Tiid
Du høre maa med Sorg, Fortred og Hierte-klappen,
Lars faldt med Stoelen om, Mads hovedkuldsaf
Trappen,
I Fingeren sig stak Maria med en Kniv,
Pernille med en Sax har bragt sig fast om Liv.
Jens brød sit Been i tu, Peer fik et Hul i Panden,
Niels viklede sin Fod, Paul stødte sig med Kanden,
Hans

Hans har udi sin Hals en mægtig Knappenaal,
Frans hart ad brisse vil, har sig forædt af Kaal.
Dorthea man med Magt skal trække udi Skoele,
Hun trodsig er og stiv, fast som en utemt Foele,
Hieronymus den er en slem vanartig Dreng,
Det er fast ingen Nat han — — jo i Seng.
Hver Øyeblik du faaer slig skion Music at høre,
Du mister ald din Lyst til fleere Børn at giøre,
Det eneste hvormed du da dig troste kand,
*Er at de vore snart, faae Skionsomhed, Forstand,
Du meener, at du saa ey Uroe meer kand have,
Og at desbedre da de — — holdes kand i Ave;
I din Tragœdie det er en anden Act,
Musiqven kommer kun hen udi anden Tact,
Som er langt meere svær, en Son vil lære fægte,
En anden, værre er, vil Kammer-Pigen ægte,
Det du samtykke maa, han hende kom for nær;
Hun med Permission at sige svanger er.
Een reyser uden Lands, tilsætter mange Penge,
Een anden kommen er i Gield, og vil sig henge.
Een stiv, haardnakket er, og giver knubbet Ord,
Een anden hører man at have giort et Mord.
Lucia finder du paa Trappen med Skolmester.
Frans, Peer studere ey, vil ikke være Præster.
Jeg vil ey tale om, hvad andet foresaar

* Her supponeres, om han kunde leve saa længe, hvilket var dog ikke unaturligt.

For den, der tage sig en Kone vil ved Laar.
Den mindste Deel jeg kun har denne gang opregnet,
Hos Juvenalem meer af saadant er antegnet,
Jeg Piben stikker ind, ey fælder saadan Dom.
Jeg troer, at Qvinde-kion var slemmere til Rom.
Jeg seer, at ingen Ting har kundet ham befalde,
Jeg troer, han laster ey af Iver, men af Galde.
Slig Vise jeg for dig, Jens Larsen, sjunger ey;
Jeg skyder andre Skud, jeg gaaer en anden Vey.
Jeg troer hos begge Kion der findes lige Dyder,
Jeg givet haver dig en Qvinde uden Lyder.
Ja det som mere er, jeg siger Ægte-Stand
Medforer tusind Ting, som Sorg forsøde kand.
Men du af saadant Sind som er, af saadan Alder,
Dit Forsæt aldrig jeg i Evighed bifalder.
Jeg kiender din Humeur, din Tilstand paa et Haar,
Jeg er forsikret om, at omendskiont du faaer
En Hustrue, som du dig kand ønske og begiære,
Dig dog alligevel Fortræd vil daglig tære,
Betænk, Jens Larsen, du jo est en gammel Knark,
Med saadan usel Plov ey ployes kand en Mark.
En ung Diana dig jo let til Hiort kand giøre.
Kand med Hanreders Trost om Munden man dig smøre?
Ney, det ey hielper dig, som saa nedslagen er,
Fast ingen Trost for dig i samme Bog jeg seer.
En gammel Mand, som tar en ung og deylig Pige,

Saa

Saa dannet være maa, som jeg her kort vil sige:
Han maa ey være af et tungt bedrøvet Sind,
Maa alting see, men dog sig stille stundum blind:
Om han i Ægte-Stand har en Socratisk Skiebne
Han mod Xantippe maa Socratisk sig bevæbne,
Saa tit med haarde Ord hun los paa hannem gaaer,
Han sig maa bilde ind, at han Carreller faaer;
Om haardere Confect, om Hug for hannem vanker,
Han tænke maa, hun Stor af Klæderne kun banker,
Om hans Xantippe en Vandbekken paa ham slaar,
Han tænke maa: kand skee at det Regndraaber var;
Han over alting ey maa søge sig at hevne,
Ey for Galanterie, til Tamper-retten stevne,
Men heller tænke, jeg maaskee tvesiuned er,
Om han end anden Mand i Seng med hende seer.
Han for sin Æres skyld maa heller holde Mine,
Maa være foleslos, og gaae som en Machine,
Om alting tvivle, og agere Scepticus,
Mod Messalina han maa være Claudius.
Om bedre Skiebne er, om Lykken det saa laver,
At han en Hustru faaer af store Sindets Gaver,
Han da skarpsigtig, som en Argus være maa,
Han vide maa hver Dyd i sær at skionne paa;
I Hiertet finde, at den Skat han har i eye,
Mod al Ulevlighed, Fortred og Sorg kand veye;
Den der er dannet saa, med slige Gaver skabt,

Om han sig gifter, har han dog slet intet tabt;
Han heller derfor skal af mig berommet blive,
Jeg paa hans Brude-Seng vil imprimatur skrive;
Af saadan Forsæt da jeg ikke meere leer,
Skiønt han har Kragens Aar, naar Sindet munter er.
Men du, Jens Larsen, jeg dig kiender jo til prikke,
Du udi Modgang dig har aldrig kundet skikke,
Du skionner ey paa godt, om du en Caja faaer,
Om en Lucretia, det dog ey bedre gaaer.
Du siger vel, maa skee, jeg ey om Nytten taler;
Jeg kun Uleylighed i Ægte-Stand afmaler,
Du forestille kand, naar jeg er skrobelig,
Jeg savne maa den, som skal vederqvæge mig,
Der Deel kand tage i min Lidelse og Smerte,
Der for mig smigre kand, mig kalde lille Hierte,
Der ved mit Hovedgierd kand sidde heele Dag,
Og sige: Lille Jens! hvori har du Behag.
Det er kun Snak, man dig Jens Larsen vil kun drille,
Mon udaf Kiærlighed bevæget er Pernille
Til saadant Egteskab, at giftes med en Mand,
Der skaldet er, og har i Munden ey en Tand.
Mon derfor hun maaskee dig kand for andre lide,
For du est tandlos, og din Kone ey kand bide;
Ach ney! Jens Larsen, ney, hun veed, at du est rig.
Hun med dit Skrin, ey med Jens Larsen gifter sig.

Om

Om mig betroed var din Vielse at giore,
Jeg ey Betænkning tog slig Formular at fore:
Jeg spørger Eder ad Pernille, om J er
Af Hiertens Grund beraad med dennes Le-
dikker,
At gifte Eder, med Jens Larsens Guld og
Croner,
Med anden gangbar Mynt og Obligationer.
Hun sværger, at hun dig for Midler ey har kier,
Slig Protestation dog giores af enhver.
Nu gamle Kierlinger sig gifte og med Drenge,
Strax efter Bryllupet er reede sig at henge;
Naar Vielsen er giort, man forer anden Snak,
Man siger: Bestemoer! gid J var Almenak.
Hun som saa deylig var den Tid man blev forlovet,
I Oyne stikker da, som et Skabilken-Hoved.
Naar Testament er giort, den blinde Synen faaer,
Den Venus var i Fior, Medusa er i Aar.
Lad dig ey sætte saa paa Næsen falske Briller,
Du vedst, at lige Born jo best tilsammen spiller,
Citeer af andre Folk Exempler for mig ey;
Den halve Stad jeg veed jo gaaer den samme Vey.
En Jason tager nu en Baucis, ey Medea;
Den unge Hyrde ey sig gifter med Astræa:
Med Thisbe Pyramus sig ey forlover meer,
Fast alle Giftermaal man mod Naturen seer;
Men mon ved andres Feyl man sine kand besmykke?

Folg andre efter, lav dig og paa andres Lykke;
Gak kun din Broders Vey, forspil med ham dit Kort,
Faae Skionhed, Hugg og Horn, til Oxe bliv og Hiort.
See kun til næste Huus, vor Naboe-Kone Liske
Sin Spille-Bue nu kun bruger til en Pisse;
Hun spiller nu ey meer paa Luth og paa Citar,
Men paa Hans Jensens Rygg nu Tacten ikkun slaar.
Den Engel-søde Røst han horer nu ey meere,
Men naar hun aabner Mund, saa maa han tremulere.
Vor Venus Elskovs Vers for sin Adonis sang
Nu spilles ikke meer, nu hores anden Klang.
Du farer vild, hvis du dig anden Lykke venter,
Man ey foreener let to stridend Elementer,
Dit gamle Legeme et Sneehuus lignes ved,
Sæt deri Kakkelovn, det smeltes, falder ned.
Med Eddik flygtig Salt forsøg ikkun at blande,
Det sydes skummes vill strax over alle Rande,
Tænk, hvilken Sympatie man her forvente kand;
Hun er i fulde Aar, du en bedaget Mand.
Til gamle Klæder sig ey slikker nye Lapper,
Paa Vadmels Troye man ey sætter Floyels Knapper.
Hvo sig saa prydede, skiont han min Broder var,

Jeg

Jeg ham for Broder holdt, men ogsaa for en Nar.
Men hor, en Herlighed jeg dig vil dog fortælle,
Som du kand nyde ved en saadan Ægtefælle;
Du gaaer frugtsommelig jo med en Characteer,
Du frygter, at man din Ærgierrighed beleer;
Med saadan Leylighed jeg haaber du saa mager,
At din Pernille Skyld for saadant sig paatager.
Du sige kand: jeg blev Jens Larsen for min Part,
Ey Titel skiotter, men man kiender Qvinders Art,
Man Fruentimmer maa i slige Sager foye,
De unge Koner ey med deres Stand sig noye.
Pernille Larsens det er jo saa gammel dags,
Ney! Frue og Madam, samt andet saadan slags
Det haver anden Art, det udi Oret klinger;
Siig du har ingen Roe for hende, hun dig tvinger,
Saa gior de fleeste Mænd, de saa besmykke sig,
For den Post Qvindekion dem er umistelig.
I mange andre Feyl de til Dek-mantel tiene,
Vi selv os Hænder toe, og ville være reene,
Skiont at i mange Feyl vi dennem overgaae,
Hvad Konen raader fra, hun sig paatage maa.
Naar Manden selv er ond, stray Qvinden Rasmus heeder,
Han selv er Hoved-Mand, dog Konen ham forleeder,
Han selv er gierig, og dog ofte sige tor,
Jeg for min Hustrus skyld et saadant Levnet for,

Naar mod hans Overdaad hans Skrifte-Fader taler,
Sit store Huus-Kors han med Taare strax afmaler,
I skulle ikke troe, Jer Vel-ærværdighed,
Hvad jeg maa giøre for i Huus at have Fred;
Mon for min egen skyld jeg Hest og Vogn vel holder?
Ney! Qvinde-Hovmod det, Hr. Pastor, alt forvolder;
Saa en Lucullus tit, saa en Apicius,
Blir ofte uforskyldt til en Philosophus.
Men tov, Jens Larsen, lit, jeg fast det beste glemmer,
Naar du dig aabenbar at tage Gaver skiemmer;
Beed Konen tage dem i sin Eenfoldighed,
Anstil dig, som at du selv intet deraf veed.
Beed hende sige: Hvis min Mand det fik at vide,
Jeg vist en Diævel fik, og meget maatte lide.
Beed hende sige, at du est en ærlig Mand,
Du aldrig selv tar Skienk, men kun paa anden Haand.
Tænk kun, Jens Larsen, hvad der vilde af os blive,
Om Qvinder blev rebelsk, og Bøger vilde skrive.
Om Juvenalis Geist kom paa en Agatha,
Og vilde give os en siette Satyra,

Da

Da stode Jeg og Du, og andre i en Maade,
Som Skorsteens Katte vi bag Orene os klaade.
See da den Fordeel, som du faaer ved Egte-
Stand,
See ogsaa, om den mod Fortreden veye kand.
At jeg den Vey, har ey mig dristet at begive,
Dets rette Aarsag jeg har aldrig villet skrive.
Det ikke Penge-Sorg allene voldet har,
En liden Hendelse mig haver giort til Nar,
Mig haver skrækket fra mit Forsæt at forhale,
Jeg blues, skiemmes ved, om saadant her at tale;
Jeg vil derfor kun dig i Oret viske ind,
Men ønsker dig, at du maa blive lam og blind;
At inden Aar dig maa af Panden voxe Takker,
Hvis det jeg dig betroer, du ud af Skolen snakker;
I din Pernille du en Jesabel maa faae,
At dig ey bedre end en Claudio skal gaae,
At af Jens Larsen man Actæon dig omdøber,
Hvis du ey tier still, hvis du mig her i rober.
Jeg engang, ach jeg tor ey derom tale meer!
Jeg frygter, at du mig, Jens Larsen, kun beleer;
Jeg vil ey, at man mig skal Overtroe bebreyde,
Med saadan Lyde jeg har altid foret Feyde,
Jeg eengang Lyst bekom, at see i Tærning-Bog,
Jeg vilde, arme Giek for Tiden være klog,
Jeg vilde deraf see i Egteskab min Lykke,

Men traf i Bogen paa et meget hesligt Stykke,
Jeg kasted anden gang, og fik de samme Ord,
Af Vrede slengede da Bogen under Bord.
Det samme skidet Vers betog mig gandske Modet;
En Alteration mig sidder end i Blodet,
Endskiont jeg veed, at det er idel Giekkerie.
Det Vers som jeg da fik, har saadan Melodie:

Du meenet, at du faaer en Jomfru og en Dame,
Men vogt dig for et Dyr, som heeder Maren Amme.

Zille Hans Datters
GYNAICOLOGIA
eller
Forsvars Skrift
for
Qvinde-Kiønnet.
Med en Epistel
til
Hans Mikkelsen.

-- -- -- -- respice primum
Et scrutare Viros; faciunt hi plura, sed illos
Defendit numerus, junctæq; umbone phalanges.
Juv. Sat. 2.

Agtbare og Vel-fornemme Ven Signör Hans Mikkelsen!

Jeg ey alleene haver læset Eders Poëtiske Skrifter med stoer Behag, men ogsaa er bleven opmuntret deraf, at sammensmede dette lidet Verk, som jeg tager mig den Frihed at skikke Eder, med Begiæring, I vilde have den Godhed, at lade det nyde Sted iblant andre Eders Digt, som jeg haver hort at være under Trykken. Jeg merker af Eders Skrifter en upartisk Geist og sunde Sentimens udi alting; Er derfor forsikkret om, at I er ikke af de slags Mænd, der med skeele Øyne vil ansee dette Skrift, som er en Forsvar for Fruentimret, og hvorudi med Frihed dadles de Skribentere, der paa saadan usommelig Maade have attaqvered vores Kion: Jeg nævner blant dem kun Juvenalem, efterdi hans Satyra Sexta er skreven udi zierlige Vers, og er udi alle Folkes Hænder: de andre, omendskiønt de ofte have gaaet videre, ere dog enten mindre bekiendte, eller ikkun have skrevet en passant derom.

Jeg nægter ikke, at adskillige jo have ogsaa taget vort Kion udi Forsvar, men ere mestendeels faldne udi en anden Extremitet, have giort Qvinder til

ædlere Creature end Mænd, og udsæt slige Flatterier, at fornuftige Fruentimmer have heller anseet deres Skrifter som subtile Satires end Apologier. Thi hvad er meere latterligt end at bevise Fruentimmerets Herlighed deraf, at de saa net kand sye og brodere, som en vis Skribent haver giort, at tilskrive Naturen udi sær det, som er af Vanen og Optugtelsen. Det var jo lige saa daarligt, som jeg vilde sige til Eders Berømmelse, at Naturen har begavet Eder frem for alle Eders Brødre, men det Pund at brygge Hvitøll, da Eders Forældre allene udi Ungdommen have holdet Eder til Bryggeriet, og ikke Eders Brødre. Af samme Natur er det Argument, som tages af Qvinde-Kiønnets Blueærdighed, at, naar en Brud seer sin Brudgom, bliver hun rød i Ansigtet, hvilket endelig maa være Tegn til en stor naturlig Dyd, besynderlig, efterdi en gammel Poët haver sagt:

Qvale coloratum Trithoni Conjuge cœlum
Subrubet, aut sponso visa Puella novo.

Men udi de Lande, hvor Fruentimmer ikke er saa usynlig, som udi Spanien og Italien, bliver en Brud aldeles ikke alterered, naar hun seer sin Brudgom, hvilket beviser, at saadan Blusærdighed kommer ey af Naturen, men af Vanen.

Hvo

Hvo vilde berømme Morten Skredder, og sige, at hans Hierne var bedre disponered end andres, efterdi han, brugende kun engang om Aaret Snuus-Tobak, af en prise nyser meere end de andre Skreddere udi Callundborg, der bruge for to Skilling om Dagen. Udi Mingrelien mærker man ikke, at en Brud bliver rød, naar hun seer sin Brudgom, men vel i Venedig, hvor det ikke er brugeligt, at see Mands Personer.

Men, vil man sige, er det ikke vigtige Argumenter om Fruentimmerets Herlighed (I), at naar en Qvinde drukner udi Vandet, vender end og det døde Legeme af Blufærdighed Ryggen op, item, naar en Qvinde stikker sine Hænder udi reent Vand, beholder det dog sin Klarhed: Angaaende det første, da maa man først examinere, om det er sandt, og lader man sig i den Fald ikke noye med Plinii Vidnesbyrd, som allegeres, heldst, efterdi man kand bevise det sikkere af daglig Erfarenhed; men, lad være det var sandt, saa kand det dog ikke være Tegn til Blufærdighed, naar man er død; men Physici kand maaskee let finde andre Aarsager dertil. Der bliver ogsaa et Spørsmaal, om alt Fruentimmer flyder saaledes, eller alleene honete Dames. Hvis alle, da er det ubegri-

begribeligt, hvi visse Qvinder skulde giøre saadant efter Døden, da de ey vare saa peene udi levende Live; hvis alleene honette Fruentimmer flyder saaledes paa Vandet, da svarer jeg: Vær saa god og beviis mig det først. Hvad det andet Argument belanger, da haver jeg ey heller experimentered, om det er sandt. Aggrippa, som fremfører saadant Beviis, maaskee har giort Experiment paa sig, og een af sine Søstre, om han havde nogen; men ikke erindret, at som han var en lærd Mand, hans Fingre gierne vare blekkede, og at deres derimod bleve brugte kun til at brodere eller sye paa Ramme.

Andre bevise Kiønnets Herlighed deraf; At, saasom den første Mand blev skabt af Jord, saa blev den første Qvinde skabt af Menniske, og derfor er en Qvinde mod en Mand, ligesom destilered Spiritus mod simpel Brendeviin. Det Beviis synes god nok, men jeg vil dog for Sikkerheds Skyld ikke bruge det, heldst saasom jeg haver bedre. Med saadanne slags Argumenter søge Skribentere at ophøye Qvindekiøn over Mandkiøn. Andre gaae dog ikke saavit, men holde for, at begge Kiøn in genere ere lige gode, mengende slette og gode Beviisligheder sammen blandt andre, at alt

hvad

hvad Gud skabede, var saare godt, hvoraf følger dog ikke, at alle Species ere lige gode; men hvert Slag godt for sig. En Love vel skabt for en Love, en Mand for en Mand, og en Qvinde for at være en Qvinde; derfor svarede Manden, om ikke grundig, saa dog artig den Skiev-beenede, der brugte det Argument: I er vel nok skabt for en Skiev-beened! Jeg derimod fegter paa den Maade ikke for Fruentimmeret, holder ey heller nødigt at sammenskrabe mange Beviisligheder, men fremforer ikkun faa visse og grundige, som viise, at Mænd og Qvinder ere af en slags Materie, og en slags Machiner, at de sidste kunde være beqveme til mange Forretninger, hvor fra de blive udelukte, ja være ligesaa nyttige Lemmer udi en Republiqve, som Mænd. Saadant haver jeg udfored i dette lidet Vers, som jeg haaber, skal behage begge Kion, heldst efterdi jeg ikke disputerer Mænd deres Ret, endskiondt jeg allene grunder den paa Hevd.

Hvad Poësien er angaaende, da, om nogen vil sige, at Satyrisk Materie efter Reglerne ikke bor udfores udi slige korte Vers, da svares, at Fruentimmer ere ikke for Adagio, men meest for Triple-Tact. Udi Prosodien haver jeg fulgt Eders tvende Satires, udi hvilke jeg seer en stor Agtsomhed

baade udi Accenten og Ortographien frem for andre vore Poëter, der bruge faſt ſamme Frihed udi Accenten ſom de Franſke, og derforuden ſielden in Verbis diſtinguere Numerum Singularum fra Plurali, ſaa vel naar de ſkrive Proſa ſom Vers.

Jeg forbliver ꝛc.

Zille Hans Dotter.

Ebeltoft d. 13 Novembr. 1721.

Jeg

Jeg neppe fuld var otte Aar,
Jeg vilde vide meere,
End A. B. C. og Fader vor,
Jeg Lyst fik, at studere,
Min Fader tit om Halsen tog,
Naar han var vel til Mode,
Og sagde: Hvis hvad Nemhed dog,
Hvad i min Hierne boede,
Min hierte Fader kunde troe,
Han en Donat spenderet,
Min Moder lod ey have Roe,
For hun og consentered,
Jeg sagde: lad min Broder Frantz,
Mit Pund som ey har inde,
Til Bogen ingen Lyst og Sands
Lad ham i min Sted spinde.
Han engang vreed blev af den Snak,
Og sagde: Hvilke Noder!
Paa Dør med saadan Tale gak,
Tænk ikkun! om din Moder,
At du foragter Teen og Rok,
Min Dotter, fik at høre,
Hun vilde med en Mangelstok
Din arme Ryg jo smøre,
Du fød til Rok, din Broder ey,
Hvad er det for en Grille,

At vige fra Naturens Vey,
Han heder Frantz, du Zille.
Af saadant Svar jeg smilede,
Begyndte og at grunde,
Min Fader paa mit Ansigt see
En egen Latter kunde.
Jeg vedder, Zille, sagde han,
Du noget har bag Ore,
Du grunder som Jens Tommermand,
Naar han vil Forslag giore.
Jeg svared: Fader! det er sandt,
Nu randt mig et i Sinde,
Et Forslag jeg i Hiernen spandt,
Som J ey skal befinde,
At være slige Foster, som
J Borne-Pander fødes;
At jeg ey ved Naturens Dom,
Til Spinderok bor nødes;
Jeg med et Forslag svanger gaaer,
Som Verden kunde gavne,
Det er, at bie nogle Aar,
For man paa Born sat Navne;
O! hvilket Forslag! sagde han,
Det haver jo ey Lige,
Man deraf eene høre kand,
At du est Barn, ja Pige.

Jeg

Jeg svarede: Min Tanke er
Med Navne ey at haste,
Og for man Tegn til Hierne seer,
For Svin ey Perler kaste,
Men bie indtil siette Aar,
See hvad et Barn vil arte,
En Dreng at kalde Ingebor,
Lucie eller Marthe,
Hvis han en Rokke-hierne har,
En Pige kalde Peder,
Hvis Tegn hos hende man blev var
Til Viisdom, Dyd og Sæder.
Af saadant Svar han heftig leer,
Og raaber paa sin Kone,
Og siger: Moden steegen er,
Min hierte Abelone,
See hvordan Verden tager til
I Klogskab altid meere,
Vor ældste Dotter Zille vil
Med Fandens Magt studere,
Jeg holdt det først for Giekkerie,
Nu har jeg halvdeels loved
At sove hende derudi!
Jeg merker hun har Hoved.
Da saae man paa min Moders Kind,
Som Stromme Taare rinde,

Hun sagde: jeg er ey saa blind,
At jeg gir dertil Minde:
See eder for, min hierte Mand,
For I med saadant haster;
Vor Dotter sig jo speyle kand
I hendes salig Faster.
Vor Naboes Soster Agatha,
Jo gandske gal er bleven
Kun af Frue Berthes Seneca,
Som dog paa Dansk er skreven;
Tænk ikkun da, hvor det vil gaae,
Om hun Latin skal lære,
Hvad Kors vi vil i Huuset faae,
Hvad Sorg, Fortræd, Vanære.
Ach! saadan Skaal er al for beest,
Som man for mig vil skienke;
Thi paa Latin og folger Grædsk,
Det maa I eftertænke.
Et Sprog, som jeg fuldkommen troer,
At Fanden selv har skabet,
Jeg keeg kun i en Bog i Fior,
Jeg blev, som slet fortabet;
Jeg Ugler og Markatter saae,
Som end for Oyne svæve,
Saa tidt det Sprog jeg tænker paa,
Min heele Krop maa bæve,

Jeg svared: det vel være kand,
Jeg merker og det samme,
Naar jeg en Point d' Espagne seer,
Naar jeg skal sye paa Ramme,
Det samme Virkning gior hos mig,
Som Grædsken gior hos eder,
Det forer mig i Hoved Krig,
Men Bog at see mig glæder;
Ney hor, min Hierte! sagde hun
Med Taare til min Fader,
Giv Agt paa hendes Væsen kun,
Seer efter hendes Lader.
Jeg allerede merked har,
At hun gaaer hend i Taaged,
Naar hun en Drik af Krused tar,
Hun lukker meer ey Laaged.
Jeg dristig blev, jeg svared: hor!
Min hierte-søde Moder!
Vor Amme tit det samme gior,
Hun haver verre Noder,
Skiønt hun paa Lærdom er saa klog,
Som Aden hos Forvalter,
Hun aldrig Evangeli-Bog
Har seet, end Davids Psalter!
I Gaar hun udi Tanker gik,
En Stokfisk tog for Brende,

Og den i Kakkelovnen fik,
For dermed Ild at tænde;
Jeg merked slig Taasagtighed
Har og i andre Stykker,
Skiont hende dog (vor HErre veed)
Ey Lærdom meget trykker.
Da skreeg min Fader, en Donat
Strax kiøbes maa og meere,
Til Moder sagde: Hør min Skat!
Vor Dotter skal studere.
Hans Myndighed stoed paa den Foed,
At Ord og vare Love,
At disputere ham imod,
Slet ingen torde vove:
Saa blev jeg mod Forhaabning da
Tilholdet at studere;
Aurora og Grammatica,
At tye og componere,
Som andre Børn maa pidskes til,
Og drives saa som Heste,
Alt saadant var for mig kun Spil,
Jeg alting villig læste,
Ey Orbis Pictus nødig var
For mig at lade trykke,
Jeg ikkun mig fornøyed har
Med Ord, ey Kobberstykke.
Ja jeg end udi spæde Aar
Ey fulgte Børne-Vane,

Paa

Paa A. B. C. ey fældte Taar,
Skiønt der var ingen Hane.
Paa 6 Aars Tid jeg blev saa klog,
Jeg kunde explicere
Den mørkeste Latinske Bog,
Jeg kunde deponere.
Den Fremgang og det store Spring
Mig fordte i den Grille,
Om Mankion udi andre Ting,
Vi efterabe ville,
Om vi ey kunde ligesaa
Det Onde med det Gode
Forrette, Embed forestaae,
Hvis man os det betroede.
Jeg fordum med min Broder tit
Har holdet saadan Tale;
Men han mig engang lige lit
Lod udi Juvenale,
Der saae jeg vores Contrafei
I nette Riim beskreven,
Jeg onsked da, jeg nægter ey,
At jeg en Dreng var bleven;
Jo meer jeg prentet sligt i Sind,
Jo meer jeg blev nedslagen;
Jeg sad med Haanden under Kind,
All Moed var mig betagen.

Jeg sagde ved mig: HErre Gud!
Nu kand jeg let begribe
Aarsagen til de strenge Bud,
Som holde os i Knibe;
Nu merker jeg og, hvi en Mand
I Spanien, Barbariet,
I Indien og Moguls Land,
I Valland og Tyrkiet,
Hustruer holder heele Aar,
Som Fugle udi Buure,
Med Nogel selv til Laaset gaar,
Dem slutter inden Muure.
Sligt Aarsag til den Haardhed er,
Sligt alt er ey opfundet,
For Fruentimrets Dyd, disvær,
Men paa dets Ondskab grundet:
Jeg eftertenkte og ved mig,
Af saadant maa og komme,
At Tyrkerne, der Himmerig
Selv have udi Lomme,
Paa Qvindfolk sætte ingen Priis,
Ja dem saa lidet skatte,
At de for aabne Paradiis
For Hunde og for Katte;
Thi udi andet Liv ey maa
Den dydigste Huus-Frue

Sted

Sted med Prophetens Esel saa,
Og med en Noæ Due.
Hvis nu omstunder det saa gik,
Som i de gyldne Dage,
Da Guderne ved mindste Nik
Sig Umag maatte tage,
At skabe Menneſk om igien
Og metamorphoſere
Til Bekke, Floder, Træ og Steen,
Til Dyr og andet mere.
At, naar en skreeg: Giør mig til Floed!
En anden mig til Stierne,
Strax Himmelen til reede stoed,
Og sagde: Hiertens gierne.
Hvis saadan Tiid nu kom igien,
Det var som i de Dage,
Jeg havde bedet Himmelen,
Min Skabning at borttage;
Jeg havde raabet: Himmel hør!
Jeg plages med en Grille,
Ach! mig til Frantz, min Broder giør;
Giør Frantz igien til Zille.
Men nu omstunder sligt ey skeer,
Nu gaaer det som man taler,
Hvo slagen til en To Mark er,
Den bliver aldrig Daler.

Jeg

Jeg mig derover foretog
Paa saadant at studere,
Alt hvad som staar i samme Bog
Med Flid examinere;
Jo meer jeg læsede, jo meer
Min Vrede stillet bliver;
Thi jeg kun finder Characteer
Paa en pedantisk Skriver.
Jeg eftertænkte alt i sær,
Jeg sage, at saadan Feyde
Ey andet udi Verden er
End egne Feyl bebreyde.
Jeg tænkte, mon vi Øvrighed
Ey ogsaa kunde være,
Ey føre Krig, ey bryde Fred,
Og lære at campere;
Om og ey udi et Senat
Man kunde bruge Qvinder,
Om ikke kunde sættes Skat
Af Rentemesterinder;
Om vi ey kunde lære og
At bruge Stats-Intriguer.
Om ogsaa Machiavelli Bog
Ey skreven var for Piger.
Om Anna, Mette, Elsebed
At tie, simulere,

Ey kunde lære, og en Fred
Som Mænd negociere;
Om ikke Piger ogsaa gaae
I Ambassader kunde,
Paa sin Respect og Landets staae
Og Folke-Ret udgrunde.
Jeg tænkte, mon en Ingebor
Ey Doctor kunde være,
Ey rive Plaster af et Saar,
Ey doe methodisk lære;
Mon og en Lisken, Elsebed,
En Marthe, Arianke,
Ey kunde Uretfærdighed
Forsvare i en Skranke;
Mon og en Qvinde kunde ey
Astronomie studere,
Og os til Maanen bane Vey
Som -- og andre flere.
Om af Academie et Lem
Ey kunde blive Qvinde,
Ey kunde Longitudinem
Saa vel som Mænd, udfinde;
Om vi er af saa doven Art,
At vi ey kunde lære,
At dræbe i Secund, i Qvart,
Med Kugler duellere.

Om

Om pro og contra rette Troe
Vi kunde og ey skrive,
Forstyrre Land og Kirke-Roe,
Og Erke-Kietter blive.
Om vi paa Landets Sundhed ey
Pocaler kunde tomme,
Uddrikke Sneese paa en Rey
Og deraf os berømme.
Om kun med Mund, men ey med Pen
Vi ikke kunde lære
At male af vor Næstes Meen,
Paa Grædsk, Latin blamere.
Mon og vi ikke kunde paa
Postiller lære ride,
Og derved Navn af Lærdom faae,
Skiønt vi dog intet vide.
Om vi ey kunde for en Ret
Aflegge store Eeder,
Og vidne falskelig saa let,
Som Espen, Paul og Peder.
Om vi ey kunde om en Hat
Og skrive Folianter;
Ja slaaes for Bogstav, som for Skat,
Og blive til Pedanter.
Mon publice ey snorke let
Vi kunde heele Dagen,

Os

Os Øyne knikke i en Ret,
Og spørge: hvad var Sagen?
Mon Qvinde ey saa vel som Mand,
Saa meget monne due,
At Fogderi, at Amt, at Land
Hun kunde og udsue.
Mon Piger kun er skabt i Land
At kaage, reede Senge?
Mon de og ikke lære kand
Paa Jagt en Hest at sprænge.
Af Krigshær mon man og en Part
En Liisken ey kand give,
Mon, for hun ey faaer Knævel-Bart,
Just Obrist ey kand blive?
Paa dummer Hoved om ey maa
Magister-Hatte sætte,
Og i et Cathedra en staa,
Kun for hun heder Mette.
At komme paa en anden Vey,
Om og Mandkiønnets Dyder
Vi efterfølge kunde ey,
Saa vel som Feyl og Lyder.
Jeg kiger i Historier,
Jeg finder en Christine,
Jeg blader endnu ydermeer,
Jeg seer en Catharine,

Jeg derimod og bliver var
En Anna, Margareta,
Som Dyders Speyle været har
Og en Elizabetha.
Til Lærdes Republik jeg gaar,
Ey blir ved Staten ene,
Jeg stønner, mig bag Øret klaar,
Seer Bourrignon, Ovene;
Men Qvinder jeg kand ogsaa see,
Som os til Forsvar tiener,
Mig moder og en Dorothe,
En Tot, en Fevre, Brenner.
Vel udi Skrifter findes kand
Meer Heldte end Heldtinder;
Men Regiment om i et Land
Blev ogsaa givet Qvinder,
Maaskee blandt Spinde-Kiærlinger
Man skulde kunde finde
Den, der et ædel Hierte bær,
Og blev Amazoninde.
Man seer og i Historier
For Troen Blod at rinde,
Dog udaf Martyr ikke meer
End udaf Martyrinde.
Jeg tilstaaer dog, det er omsonst,
Hvor jeg mig end vil vende,

Hvad

Hvad Kraft jeg bruger og hvad Konst,
Saa maa man dog bekiende,
At Qvindekion i visse Feyl
Mandkiønnet overvinder,
At man i første som et Speyl
Af visse Laster finder.
Een Juvenalis viise kand,
Jeg saadant og ey nægter,
At meer en Qvinde, end en Mand
Regieres af Affecter.
Naar andre ogsaa melde om
Qvindfolkets Snak og Sladder.
Jeg underskriver deres Dom,
Mig deri sige lader;
Men, naar man vil Naturen vel
Fra Vanen separere,
See efter om ens Naturel
Sligt bør tilskrives meere,
End Vanen og Optugtelsen,
End Moder, Skik og Love,
Jeg da paa nye tør hvesse Pen,
Et Slag mod dennem vove.
De Dyder, som vi udi sær
Hos mange Mænd berømme,
Af Love ere Virkninger,
Som holde dem i Tømme,

Naar Gertrud sig fortaler, hun
Kun aabenmundet heeder,
Man kalder saadant Frugter kun
Af daarlig Qvinde-Sæder.
Naar Rasmus taler mindste Ord
Mod nogens Navn og Rygte,
Han maa end ved sit eget Bord
For Orefigen frygte.
Naar Else, Dorthe bliver vred,
Og Galde-Gift udoser,
Man leer, man ynkes ikkun ved
De skrobelige Toser.
Naar Peder synger saadan Sang,
Da maa han Afbigt giore,
Ja ofte til en Fugle-Stang
Sig derfor lade fore.
At Mandfolk taus og agtsom er,
Mon da er nogen Under?
Thi naar man noye efterseer,
Slig Dyd paa Frygt sig grunder.
Hvis Stevninger, hvis Sværd og Spyd
Stod Qvindekion for Oye,
Det varlig blev og disse Bud
I agt tog mere noye.
Saa gaar det og i andet meer,
Man alting sammenstober,

Til Qvindefeyl man Aarſag er,
Og egne Feyl kun røber.
Jeg ey for Kiønnet fægter, men
Jeg Sandhed ikkun følger,
Fornuften fører kun min Pen,
Jeg Qvindefeyl ey dølger.
Om Spørsmaal mig blev foreſat,
Hvi kommer det at Qvinder
Ey ud paa Natten gaae graſſat,
Man dem i Kro ey finder?
Jeg da Mandkiønnet giorde Skiæl,
Ey det afmaled ilde,
De Dyder Qvinde-Naturel
Jeg ey tilſkrive vilde;
Men upartiſk jeg ſvarede,
Hvis det var Qvinde-Moder,
Man Qvinder ogſaa ſkulde ſee,
At have ſamme Noder.
Man mangen Liſten, Fikke ſaae,
Af Vegtere omringet,
Om Natten til Raadhuſet gaae
Og anden Dag til Tinget.
Hvis dennem ziired Fylderie,
Som Mænd, og Drikke-Love,
Man drukne Elſer og fandt i
En Rendeſteen at ſove;

Hvad Vanen og Optugtelsen,
Skik, Moder foraarsager,
For saadant ofte Skabningen
Maa Skylden sig paatage.
Det her i, som med Stænder, gaar,
Med Lande, Folk og Steder,
En kaster Lyder anden for,
Hver Feyl naturlig heder.
Naar Blodet rinder, Krigsmand leer,
Men derimod en Skreder,
Naar han et Sværd af Skeeden seer,
Han blegner, bæver, sveeder.
Men, om man vilde efterse,
Enhver anatomere,
Maaskee, at man fandt Hierterne
Dog lige dannet være:
En Hofmand leer af en Pedant,
Gior Abespill, ham bryder,
Hos Courtisanen dog man fandt
Maaskee Pedantens Lyder,
Hvis han fra Ungdom vandt var til
Grammaticalske Krige,
Maaskee han agted og kun Spil
Mod Gloser Kongerige.
En Bonde undres, staar fortabt,
Naar han seer Hofmænds Lader

Han

Han meen det Folk Natur har skabt
Til Complimenter, Sladder.
En Skram, en Hog, en Trolle troer,
En Ulfeld, Urne, Banner,
At anden Siæl i Bonder boer,
End udi sexten Ahner.
Et Folk man kalder bange, fey,
Et andet u-polered,
Man troer Naturen, Vanen ey,
Dem haver saa formeered,
Man troer Naturen Tatere
Har dannet til at stiæle,
Og skabet Indianerne,
At fægte, slaaes med Hæle.
At Hovmod udi Engeland
Er en naturlig Lyde,
At Siellands Far ey blive kand
Stortalend som en Jyde.
Man troer Venetianer er
Med Frygt og Hierte-klappen
Skabt, end at ride doven Mær
Og holde i Sal-Knappen.
Man holder for Mingrelier
Kand Menniffer ey blive,
Natur sig der udtommet teer,
Fornuft dem ey kand give.

Man meen Natur geskæftig er,
I Joder at indprænte,
At aagre, alle gaae for nær,
Og tage dobbelt Rente,
Og at Hollenders Naturel
At spare er og gnie,
En Tydsks at æde sig ihiel,
En Spaniers til at tie.
Men sæt til Side Politie,
Skik, Lov, Sædvane, Moder,
Maaskee man meer saae Barbarie
Ved Padi, Arni Floder,
End ved Euphrates, Ganges selv,
Ved Oby og ved Tiger,
Ved Indus og ved Jordans Elv,
Ved Donau og ved Niger.
Cosacken-Land til Paradiis
En Solon kunde giore,
Og Barbarie i Rom, Paris
En Nero kand indfore.
Saa dreyes kunde Verden om,
At og til Samojeder
Man skulde reyse end fra Rom,
At lære gode Sæder.
Jeg vil og kand ey domme her,
Om Verden kunde gavne,

Hvis

Hvis man saae efter Hoveder,
Ey eene efter Navne.
Hvis til at nyde Tieneſter
At Kiønnet ey var hinder,
Men der var Seminarier
Af Mandfolk og af Qvinder;
Slig Tanke jo heel ſelſom var,
Man mig fordomme vilde,
Som en, der Sviin paa Skoven har,
Og mig afmale ilde.
Jeg pro og contra ſaadan Skik
Derfore ikke taler;
Men ſiger kun i Haſt, man fik
En Hob Sardanapaler,
Hvis ſaadan Lov kom i et Land,
Ja man da ſkulde finde,
Man ſkulde ſee hver anden Mand
Paa Ramme ſye og ſpinde.
Mon Sandhed Juvenalem da
Har kundet vel bevæge
At ſkrive ſiette Satyra,
Og Laurenberg at bræge
Mod Qvindekiøn paa brudet tydſk
Og ſaadant Skandſkrift giøre,
De, deres Lige maa paa Jydſk
En kort Erindring høre:

Om Blaamand, der paa Blaamand seer,
Udbryder udi Latter,
Skiønt han og lige tegnet er,
Man saadant jo ey fatter.
Om en Skiælpadde anden vil
Sin langsom Gang bebreyde,
Sig selv han ikkun taler til
Og med sig selv for Feyde.
Naar -- fordømmer Giærrighed
Hvo sig for Latter barer?
Han bryder jo sin egen Fred,
Sin Ære selv ey sparer.
Om Ulv en Ulv paa Klingen gaar,
Og vil moralisere,
Han svar, vi dræbe begge Faar,
Vi begge Ulve ere.
Om Øst- og Vester Paradiis
Mod anden Krig vil føre,
Hver fletter kun sit eget Riis,
Sin egen Skam faar høre.
Ney! Lad af den Skievbeenede
Den Ranke lee og grine,
En Hvid kand paa en Blaamand see
Med en foragtend Mine;
En Cæsar, Crassus ikke vel
Kand til en Sylla sige:

Hvi

Hvi slaaer du Romere ihiel,
Fœr borgerlige Krige:
Ney, Cato eene kand med Grund
En slig Formaning giøre,
Den Straf af Ciceronis Mund
Er taalelig at høre.
En Morder selv at laste Mord
Kun meget lidet sømmer,
Jeg bruger Juvenalis Ord,
Med egen Mund ham dømmer.
Naar Kiøn mod Kiøn vil føre Krig,
Det selv beleer og laster
Jo egne Feyl, og blotter sig,
Sig Domme underkaster
I Veyeskaal om Lyder laae,
Jeg torde nesten sige,
At Vægten skulde stille staae,
Vægtskaalen blive lige.
Naar man sig selv kun seer i Speyl,
Man maa sig selv foragte,
Men vi ey merke egne Feyl,
Vor Næstes kun betragte.
Hvo Vingerne paa Fuglen skiær,
Ubillig Fuglen laster,
Og, hvi han ikke flyver meer,
Forgiæves forekaster,

Et Træ tit har kun Grene, Bark,
Men vil ey frugtbar blive;
Hvis det var sat paa anden Mark,
Det vilde Frugter give.
Om Hænder paa vor Elsebed
Jeg vilde sammenbinde,
Jeg undredes da ikke ved,
Om hun ey vilde spinde.
En roeser sig af store Spring,
En anden ham kand svare,
Hvis mig betroed var dine Ting,
Vi begge lige vare.
Man Scepter selv i Haanden for,
Dog skiemmes ey at sige,
Hvad Ont i Verden skeer, det gior
En Qvinde eller Pige.
Man synder selv, men Qvinder jo
Til Smykker ikkun tiene,
De gode Mænd sig Hænder toe,
I alting ere reene.
Naar en adsperges, hvi han Dor
For den Nødlidend lukker?
Han en Catonisk Mine gior,
Paa Axle trækker, sukker.
Og siger: Jeg ey Aarsag er,
Sligt aldrig var mit Væsen,

Men jeg er bleven gift desvær,
En Brand har faaet i Næsen.
En anden lever over Stand,
Og siunger samme Tone;
Det heder da, den stakkels Mand
Jo foye maa sin Kone.
Hver Dag en drikker sig en Ruus,
Det heder, han fordriver
Fortred han plages med i Huus,
Sin Hustru Skylden giver.
En bydes Gaver, og blir vred,
Men hemmelig saa mager,
At, for at fri Samvittighed,
Hans Kone dennem tager.
En anden over Tyranni,
Sit Folk i Trældom holder,
Han selv ey Skyld er derudi,
Hans Hustru det forvolder.
En opblæst og ærgierig er,
For ydmyg dog passerer;
Han for sin Hustru Characteer,
For sig ey affecterer.
En Trætte-kier selv sværge tor:
Jeg Sagen lod forlige,
Jeg for min Kones skyld det gior,
Hun sig ey lader sige,

I mange Ting saa tusindfold
Hun redder Mandens Ære,
Hun staaer i stikken, hun er Skiold,
Og Mandens Skam maa bære.
Naar Døden tager Manden bort,
Det skiuldte tidt frembryder;
Hun bliver hvid, som før var sort,
Feyl skiftes om til Dyder.
Da mangen Fikke, Dorothe,
Lucie, Marthe, Thrine,
For Verden lader klarlig see,
At hun var for Machine,
Da bliver mangen Jesabel
Forvandlet til Maria,
En Cleopatra anden Siæl
Faaer, bliver en Sophia.
Strax sønderbrudt er Trældoms Baand,
De blive andre Qvinder;
For Giærighed man gavmild Haand,
For Ondskab godt man finder.
For Feyl man Dyd, for Krig man Fred,
For Skam man finder Ære,
Hevn, Vrede til Sagtmodighed
Man seer forvandlet være.
En Hoffart til Philosophie,
En Lunkenhed til Iver,

Pragt

Pragt vandles til Oeconomie;
Kort: Feyl til Dyder bliver.
Naar fligt man i Betænkning tar,
Man rette Aarſag hitter,
Hvi Phœbus ikke villet har
Os give Luth og Citer.
Hvi man os haver bildet ind,
At Hypocrene Draaber
Er Gift, ſom bringer os fra Sind,
Og Qvinder gior til Taaber.
Paa hvilken Grund den Skik er ſat
Og bygged diſſe Love,
At paa Parnaſſi Top en Nat
En Qvinde ey maa ſove:
Hvi ikkun Syenaal, Rok og Teen,
Vi maae ved Haanden fore,
Hvi Mænd hos os Papiir og Pen
Til contrabande giore.
Man frygter Repreſſalier,
Hver Pen et Sværd, en Bue
I Qvinde-Haand for dennem er,
For ſaadant meſt de grue.
Man ſkulde tænke, Avind var
Til ſaadant rette Kilde,
Nej, Frygt de Love dannet har;
De derfor os indbilde,

At

At Billighed, Naturen ey
Det anderledes lider,
At, om vi gaa fra banet Vey,
Det mod Naturen strider.
Men, naar man noye efterseer,
Mon — Dommer-Sæde
Vel af Naturen dannet er
Og skikket at beklæde?
Hvis Hoved man seer klarlig nok,
At være skikket eene
At bruges til en Hue-Blok,
Og ey til andet tiene.
Mon vel Naturen have vil,
At — skal magistrere?
Hvad meer er u-naturligt til
End — — at studere.
Mon ey Natur faaer Vemmelse?
Mon den sig ikke kromper,
Naar den ved Pennen — maa see,
Som burdte saale Stromper.
Og derimod den bliver var,
At spinde, sye, brodere,
Et Hoved, som den dannet har,
I Ret at præsidere.
Naar hun seer en, der saadan Skat
I Hiernen haver inde,

Og

Og skabt for Jorden til Zirat,
At væve og at spinde.
Tænk efter, om Naturen kun
En Mynstring vilde giore,
En mægtig stor Reduction
Jeg troer man fik at høre.
Om man saae efter Hierner da,
Det skulde ikke feyle,
At — man Blek og Pen tog fra,
I Haanden gav en Heyle.
Man mangen, der nu Dommer er,
Tildomte Ved at hugge,
Ja mangen Statsmand, Officier
At sidde ved en Vugge,
Jeg meen det er Naturens Bud,
Ey Stand, ey Titul, Navne,
At eftersee, men vælge ud,
Hvad Verden best kand gavne.
Man leeder efter Hoveder,
Man Drog i Nødsfald tager,
Den halve Deel af Mennesker
Dog med Naturen vrager.
Den Lov, som lukker Qvinder ud
Fra Embed og Bestilling,
Saa grundig er, som om et Bud
Man udgav, at ey Tvilling,

Ey

Ey nogen der har kruſet Haar,
En Vorte udi Panden,
Hvis Been der ikke lige ſtaar
Og rank, ſom paa en anden,
Der fod var paa en Juule-Nat,
Og andet ſaadant meere,
Skiont man hos ham fandt Viisdoms Skat,
Ey maatte Dommer være.
Ja ſaadan Lov mod Qvindekion
Natur ſaa lidt behager,
Som at i China Skredder-Son
Ey blive maa Skoemager.
Jeg meen Naturen den Forſkiæl
Har ikkun villet giore,
At ſundeſt Hoved, viiſeſt Siæl
Huusholdningen ſkal fore.
Den heder Zille eller Frantz,
Lucie, Peder, Mette,
Marie, Fikke eller Hans,
Jens eller Antonette.
Man ſeer en Qvinde jo et Land
Med Viisdom at regiere,
Hvi i en Ret paa Lands-Ting kand
Hun ogſaa ey votere?
Naturen giver ey omſonſt
Saa ſtore Sindets Gaver.

En Viis, sin Viisdom, Konstner Konst
Maa ey i Jorden grave.
Den Soel paa Himmelen har sat
Ey som et Smykke eene,
Dens Glands ey ene er Zirat,
Men maa og Verden tiene.
Et frugtbart Træ ey skiuler Frugt,
Hver Bek til Nytte flyder,
En Nillik nægter ey sin Lugt,
Men den til alle yder.
En Vind forgiæves blæser ey,
Dens Kraft maa Jorden tøre,
Til andre Lande bane Vey
Og over Havet føre.
Den søde Bie man ogsaa seer
Sin Sødme at meddeele,
Den Urt, som sund og kraftig er,
Maa Saar og Skade heele.
Hvo priser Træet af dets Kraft,
Naar Frugten ey maa tages?
Hvo kand berømme Druens Saft,
Naar den maa ikke smages?
Skal Jorden roeses af sin Dyd,
Saa maa den Frugter føre,
Skal undres over Klokkens Lyd,
Den maa sig lade høre.

Hvi ene vores Lys da maa
For Verden ikke brende?
Hvi vore Dyder ligesaa
Man ey maa lære kiende?
Hvi maa vort Skin ey spredes ud?
Men sluttes som i Huule.
Det Pund, som os har givet Gud,
Hvi skal vi eene skiule?
Jeg meen, det u-naturligt var,
Den musicalske Tunge
Om man af Nattergalen skar,
Forhindred' den at sjunge.
Om frugtbar Træ man fælded om,
Hvis samme kunde tale,
Det vilde fælde vores Dom,
Vor Tyranni afmale.
En Plante raabte: lad mig staa,
Et Træ jeg kunde blive!
En Sæd: hvi jeg ey voxe maa?
Jeg Ax, jeg Frugt kand give.
Saa Qvinde-kion med samme Grund,
Naar man dets Lys vil qvæle,
Fremvise kand Naturens Pund,
Guddommelige Sicele,
Som Skaberen forgieves ey
Os giver meer, end andre,
Hvi eene da paa Ærens Vey
Maa Qvinde-Kion ey vandre?

Naar

Naar Qvinde-Dyd man siger rar,
Da mig i Sinde rinder
Det vel betenkte Løvens Svar,
Som man i Fablen finder:
En Løve ombragt af en Mand
I Billed Løven viises,
Ham siges, deraf sees kand,
At Menneſket bør priises,
Og holdes størſt af alle Dyr;
Men Løven replicerer,
Hvi man os Lærere ey fyer,
Hvi man ey informerer
Os ogsaa i Bildhuggerie,
Thi hvis vi kunde giøre
Deslige Skikkelser, vi ti
Exempler kunde føre
Mod et, at fleere Menneſter
Af Løver ere slagne,
End Løver udaf dennem er
Med Magt af Dage tagne.
Tænk Læser ey, det er min Agt,
Mod Mænd at Opstand giøre,
Her at indstrænke deres Magt,
Og trætte medſdem føre.
Jeg alt for svag, afmægtig er,
Saa stor en Krig at vove,

Jeg underskriver derfor her
Med andre alle Love.
En Juvenalis, Laurenberg
Jeg hvisker kun i Ore,
At sterke Kiemper tit en Dverg
Kand og til Skamme giøre.
Jeg mere Dotter end en Son
Med andre ey ophøyer,
Jeg priser ikke Qvinde-Kion,
Men jeg mig eene noyer
At forestille Mænd et Speyl,
Som viser egne Laster,
Der dem bebreyde samme Feyl,
Som man os forekaster;
Jeg dem misunde og ey vil
Den Fordeel, Magt og Ære,
Som de har Rett ved Love til,
En Hevd det vel kand være.
Man saa ey disputere bør,
End hvad mod Ret er vundet,
Kun paa Natur, jeg sige tør,
Alt saadant ey er grundet.
Jeg Sværdet ey af Skeeden tar,
Naar man kun tilstaaer dette,
Hvis meere os betroet var,
Vi kunde meer forrette.

)o(

Den
Tydske Heyde.

Jeg siunger om en Krig, som en retfærdig Iver
I Norden tændte op, et bittert Had beskriver,
En tærend Lue, som af heele Limfiords Vand,
Af Norske Bierges Snee og Jis ey slukkes kand.
Krigs-Guden selv til Fred man bringe kand med Lempe,
Den største Ilde-Brand af Vand sig lader dempe;
Men her mod denne Ild jeg finder ingen Trøst,
Thi den har fæstet Rod i Philosophisk Brøst.
Siig mig, o Musa, hvad var Tønder til den Lue,
Som synes hele Land med blodig Krig at true?
Hvad Aarsag givet har til saadan Bitterhed,
Som planter Krigs-Standart og bryder gyldne Fred?
Vor dyre Norden var med Fred og Velstand kronet,
Et Naboe-Rige med et andet var forsonet;
I ædle Cimber-Land alt smilede og loe,
Hver høsted Frugten af den Himmelsendte Roe.
See da! En Cimbrisk Helt skiult under Levi Kiole,
Der blive vil et Lys paa Wiborgs høye Skole,

Sit lærde Fornavn fandt i Skue-Spil at staae
Blandt hundred Navne som nødvendig bruges maa.
Eligt udi Geistligt Bryst optændte heftig Vrede,
Han sagde, jeg mig maa til ævig Krig berede;
Mit Magistrasste Navn, som jeg i Romer-Dragt
Saa ziirlig pyntet har, ey skikker sig til Agt
I skiemtsom Skue-Spil man burde heller flette
Ti Laurbær-Krandse og en Ære-Stotte sætte
For den, der kand sit Navn faae endt in *us* vel *es*
Omstøbe Landsbye-Peêr til en Petreides.
Sligt Navn maa aldrig paa en Skue-Plads fremtrine,
I Spidsen af Postill det dannet er at skinne,
At staae med gylden Stil paa Bog af tvende Fag,
Som prægtig Smykke paa en Foliantes Bag.
Mit Blod ophidset er, af Bitterhed jeg revner,
Hvis inden stakket Tiid jeg saadan Spot ey hevner;
En Helt med geistlig Dragt, som tapissered er,
For det som mindre er, ey nogen gir Qvarteer.
Til Studii-Kammeret han derpaa ivrig haster,
Og der Concepter til et Feyde-Brev udkaster,
Da som af Trojæ Hest, af Hiernen flyder ned,
Alt hvad som i høylærd Rust-Kammer haver Sted.
Man

Man paa Papiret seer i hast stridbare Phraser,
Som til Slagt-Ordning han med spidse Pen af-
passer;
Men see! hvad skeede? da han Feyde-Brevet
skrev,
Musei janua heel sagte aabned blev.
En yndig Frue strax i Kammeret indtræder,
Med Olje-Green i Hand, og svobt i hvide Klæder,
Af Ansigt Straaler gik som af en Middags-Sol,
Hun nærmede sig til den Magistralske Stol,
Og sagde: Cimbrers Lys og Jyllands klare Oye!
Jeg Freds Gudinde er, som dig til Fred vil boye.
Hvad Orm, hvad Furie til Strid dig egget har,
At du saa loselig dit Sværd af Skeden tar?
Kand saadan ringe Sag en Mand til Krig forlede,
Hvis lærde Hierne er Philosophiens Sæde?
Hvis hellig Stemme nys en Freds-Basune var,
Der mod Ueenighed saa tidt prædiket har.
Du torned' nys mod Had, nu selv din Næste hader,
Fordomte Hevnen, men den selv nu Tommen lader.
Du Freds Prædiker er; men Freden bryde vil,
Allene for du seer dit Navn i Skue-Spil.
Slig Tale demped lidt den Philosophisk Heede,
Min Helt tvivlraadig stod imellem Skam og Vrede,
Tre gange kastede paa lærde Bord sin Pen,
Tre gange han den tog i ivrig Haand igien.

Ret som en voxen Eeg, den hvasse Ox vil fælde,
Staaer som tvivlraadig til hvad Side den skal helde,
Saa vor høylærde Mand tvivlraadig længe stod,
Gudinden raabte Fred, Poeten raabte Blod.
Den Vankelmodighed dog ikke vared længe,
En nye Gudinde man blev var sig at indtrænge,
Hvis Gang afpasset var, saa hvert et Fode-Fied
Udtrykked Orden og Methodisk Zirlighed.
Pedanteria man den samme Frue kalder,
Hvis Alter offres paa af all slags Stand og Alder;
For Scepter, fletted Riis i mavre Haand blev seed;
Som tegner Herredom og Eenvolds Myndighed.
Hun brugte Klæder ey som denne Tids Matroner,
Alt sammenflikket var udaf Citationer,
Saae ud, som Bredden af en lærd Tevtonisk Bog,
Der siger intet, men i Øyne, stikker dog.
En lang Parenthesis med Skole-Støv brodered,
Bar Fruer-Kiolens Svantz paa samme Viis staffered,
I Luften spævede Latinske, Grædske Ord,
Som raabte Knald og Fald, Død, Nederlag, og Mord,
Frue Contumacia bedekked høyre Side,
For hende alting veeg, hun kand ey Modstand lide,

Ved

Ved venstre Side gik Hr. Faſtus frøk og ſuur,
Med Caſtellanſke Trin ſom efter Tablatur.
Gudindens Følge var en Skok Diſtinctioner,
Som ſtedſe mumlede udi adſkilte Toner,
Til ſidſt Idea gik heel liden ſom en Dverg,
Og Troppen ſluttes af Poeten Phoenixberg.
I ſlig Proceſſion Gudinden ſig henliſter
Til Blek-broderet Bord, og ſiger: Hr. Magiſter!
(Om gradueret Navn og Titel gives maa
Til den, fra ædle Æt der har vanſlægtet ſaa.)
Du ſkinned nys ſom Sol blandt frække Skole-Kiemper,
Men nu blir lunken, og din ædle Iver dæmper,
Uværdig Underſaat! vanarted Phoebi Æt,
Er ſligt Philoſophie anſtændigt? er det ret?
At eftergive Feyl, at lade Vrede falde?
Friſk op, tag Sværdet fat, lad virke lærde Galde.
Lad ſee Parnaſſi Søn du eſt, ſom du var for,
Lad klinge Krigs-Baſun og Hiernens Tromme-ror,
Bring udi Felten frem en Skok af Syllogiſmer,
Lad regne, hagle ned ſtridbareſte Sophiſmer,
Celarent, Barbara, Darii, Ferio,
Og tuſind ſlige Ting, ſom i din Pande boe.
Grib an med ſamled Magt den Spotte-Fugl, Misdæder,
Sæt i Baroco den Apollinis Forræder,

Der

Der drevet haver Spill med Philosophisk Navn,
Spar ikke Liv, det er Philosophiens Gavn.
Jeg siger med et Ord, foer Krig, bliv ved at hade,
Med mindre du blant os vil Borgerskab forlade;
I vore Tider jo mod Skole-Lov det er
For en Philosopho at plante strax Gevær.
Stem op, Calliope! umag dig at afmale,
Hvad Virkning giordes af Gudindens zirlig Tale,
Til inderste Kallun i Oye-blik den drev,
Det hele lærde Blod bevæget oprørst blev.
Han paa sin Concordantz ærværdig Fingre lagde,
Og disse hellig Ord med Torden-Røst udsagde:
Jeg sværger, at jeg ey beqvemmer mig til Fred,
Men jeg mig hevne skal i tredje, fierde Led.
Thi for man fede Sild i Vester-Hav skal savne,
For store Skibe skal i Wiborgs Porte stavne,
For Vand skal blive Ild, for Nat skal blive Dag,
For Procurator skal forlige mindste Sag.
Ja for skal Kræmere og Kiobmænd Told-Svig lade,
For jeg skal slutte Fred, og holde op at hade.
Han satt' for vreden Mund, Hiert-styrkende Pocal,
Den tømmed, slog i tu som til et Krigs-Signal.
En slig Begyndelse tog denne store Feyde,
Som ingen kand min Helt mod Folke-Ret bebreyde,
Thi

Thi den paa Snapsting blev raabt ud høytidelig,
Da man skrev * * Aar fra store Polse-Krig.

Betækning over Krigen.

Hvad Udfald denne Krig vil i vor Norden vinde,
Det os Erfarenhed den store Lærerinde
Allene viise vil. Her ellers tvistes om,
Blant Lærde, Læge, hvad man fælde skal for Dom,
Hvo udaf Parterne bør kaldes Freds Forstørrer,
Hvo udaf disse to retfærdig Harnisk fører,
Endeel vil holde for, Poeten uret skeer,
Som ingen udi sær, men heele Jord beleer.
De sige: man vil snart i Landet Skialdre savne,
Hvis man i Skue-Spil ey bruge maa Fornavne.
I mine Tanker dog bør een, der skrive vil,
Ey tegne noget Navn i stiemtsom Skue-Spil,
Som bruges i det Land, hvor Digteren har hiemme,
Sligt til indbyrdes Krig kun tiener at forfremme;
Paa Landets Navne han en Liste have maa,
Saa kand han sikker frem og uden Fare gaae.

Men

Men som vor Autor har kun agtet saadant foye,
Og disse Regler ey har stedse havt for Oye,
Saa synes, at han ey af Ret har mindste Skin,
Og derfor til Tractat bør giøre første Trin.
Hvis ikke bør man ham all Skyld og Aarsag give,
Til hver en Draabe Blod, som da udøst kand blive.
Jeg taler upartisk. Jeg ellers er en Ven
Og redebon Client udaf Hans Mikkelsen.

LA-

B.U.H.

Daphniske Blodbad

LANIENA DAPHNICA,

eller

Det Daphniske Blodbad.

Criſpus Monſonius, en Skov-og Kamerjæger,
Udmattet udaf ſult i Daphne-Skov ſig lægger
Med lukte Øyen og med ſammenkrympet Krop
Som een, der Teſtament har giort, gir Aanden op.
Den ædle Løve, ſom paa Roſten Dyret kiender,
Forſkrækkes, og ſig mod den klynkend Jæger vender:
Han ſiger: kiære Søn, hvi er det med dig fat?
Det ſynes, denne Nat dig bliver ſidſte Nat.
Monſonius opvakt af dette Lyd, ſig reyſer,
I ſlige Klage-Ord frembryder: Skovens Keiſer!
Al Lyſt til Liv forgaaer, mig tiener Døden beſt
Min Velſtand ude er, jam conclamatum eſt.
I Fior jeg trivend var, ſaa feed ſom en Forpagter,
Af Sult nu kryber ind, mig mindſte Dyr foragter,
Hvad Lyſt til Livet er, naar leves udi Nød,
Naar man ey haver det, ſom kaldes dagligt Brød.
Da Løven ſpurte: hvad kand Aarſag dertil være?
Ham Katten ſvarede: Høy-og Velbaarne Herre!
Jeg ſelv ey Aarſag er; men alting tager af,
Hver anden Jæger ſnart vil gaae med Bettelſtav,
Ved Arbeyd andre Dyr kand Fattigdom bekrige;
Sligt uanſtændigt er for mig og mine Lige.

Man veed vor Herkomst, at den prægtig er og
stoer:
At Katten stammer ned af Løvens Næseboer.
Han deri havde ret: thi Osterlandske Skrifter,
Hvorudi findes Dyrs Oprindelse og Bedrifter,
Bevidne, første Kat af Dyrenes Monarch
At være afled; thi, da udi Noæ Ark
En Løve engang nøes, strax af dens Næseboere
To spæde Katte og vel dannede udfore:
Saaledes Katternes Stamfader Løven er, (a)
Derfore disse Dyr hos alle Mennesker
For Arbeyd skaanes, og som Frimænd stedse ere,
Der ove Ridderspil, med Jagt sig eene nære
Paa Fælled, Eenemærk, saa ingen Herremand
Af større Herlighed sig heri bryste kand.
Saa lidt anstændigt da for Adelsmænd kand være
Ved Hænders Arbeyd sig i Fattigdom at nære,
Saa lidt anstændigt er og Arbeyd for en Kat,
Som Byrd og Fødsel har i Adelstanden sat.
Sligt Løven vidste; men han sagde: hvo berøver
Dig nu din Adels Ret? Hvi Jagten du ey øver,
Som du tilforn har giort? mon Skov og Mark
er tom
For Muus og Rotter? mon dig trykker Alder-
dom?
Moons

(a) Mahomedanerne sige, at den første Kat er udfaren af Løvens Næseboer, da den engang nøes udi Noæ Ark

Moons svared': hver Mand veed, hver Jæger, hver Skovrider
Vor Alders Maverhed mod gamle gyldne Tider:
Hvert Dyr i Skoven nu polit sk bleven er,
Dets List tiltager, det kand ey forraskes meer
Paa Skiltvagt somme staae, for andre at advare:
Ved saadan Anstalt hver er uden Frygt og Fare,
En Muus nu overgaaer i List en Hannibal
Hver Rotte være kand en Romersk Cardinal:
Forgangen Uge jeg vel fik to døde Rotter:
Men dem til Medgift jeg gav med min ældste Dotter.
Jeg selv med Frue, Born med tomme Maver gaaer,
Og ingen anden Død end ud af Hunger faaer.
Jeg i min Velstand har, desvær! forsømt at sætte
I Enke-Cassen for min kiære Fru Allette.
Med naadig Pension hvis hun ey hielpes, maa
Hun selv med otte Born af Armod undergaae.
Hvad Tilstand værre er? hvad større Ynk fortiener;
End naar Velbyrdighed med Armod sig foreener,
En hver bekiende maa, at den er ilde skaarn
Som Armod trykker, og som derhos er Velbaarn.
Da Loven sagde: jeg beklager eders Skiebne;
Men man mod Musens List maa sig med List bevæbne.

Her bag ved denne Høy i liden Huule boer
En huul Politicus: I heele Skov, jeg troer
Er ey hans lige: Man ham Meſter Mikkel kalder:
Han underviiſer Dyr af al ſlags Kion og Alder.
Forklar for ham din Tarv, bekiend for ham din Nød,
Han Raad vil give til at vinde Dagligt Brød.
Monſonius da ſtrax til Huulen ſig begiver,
Hvor han ved Dørren af en Rev begegned bliver.
Han ſporger, om han ſelv er Herren af det Huus?
Ney ſvared' Reven, jeg er kuns hans Famelus.
Magiſteren er vel, men ey for alle inde;
Men tov et Øyeblik, ſaa kand i hannem finde.
Nu holder han for Fugl og Dyr Collegium,
Som juſt paa denne Tid er privatiſſimum.
Han haver nu kun 5 Skolarer, ſom betale
For underviisning i Stats-Konſter og Morale,
Paa denne Time han har ſat den ſtørſte Priis,
Thi han forklarer da hver Løverdags Aviis.
Da Timen ude var, den heele lærde Skare
Magiſteren forlod: de ni i Tallet vare.
Strax Famelus gik ind, tilkiende give lod
At en Solicitant ved Huulens Indgang ſtod.
Da Meſteren kom frem, og ſpurdte: hvi ſaa ſilde
Paa Aftenen han kom, hvad han paa den Tid vilde?

Mon-

Monſonius til ham ſig nærmed' gandſke Krum,
Tilbad med Ydmyghed ſig et Conſilium.
Han Ordet forte ſaa: Clariſſime Magiſter!
Mig Noden driver, at jeg ydmygſt mig fordriſter
At forurolige jêr Velærværdighed,
Et Raad at høre, ſom min Tarv kand hielpes med,
I mig I ſeer en Mand, der ſtedſe har med Ære
I Daphne Skov ſit Liv frembragt; men nu desværre
Den vanſkelige Tid mig bragt har i en Stand,
Som meere uſel er, end den beſkrives kand.
Mit Legem ſvindes, ſom jeg plaget var af Tæring.
Jeg er dog ikke ſyg: jeg Mangel har paa Næring,
Slig Mangel gior, at jeg aftager, ſvinder hen,
Saa ingen kiender meer Monſonium igien.
Ved denne Tale Hr. Michael ſpidſed Øre,
Han ſtudſed', da han fik Perſonens Navn at høre.
Han raabte overlydt: er det den ædle Kat,
Den ſtore Jæger, og vor Daphne Skovs Zirat,
Men nu i uſel Stand, til Jagten meer ey nytte?
Jeg tænkte i en Haſt, det var Svend Nielſen Skytte;
Thi Skabning, Skikkelſe alt ſaa forandret er,
At af Monſonio faſt intet meer jeg ſeer

En saadan usel Stand til Medynk mig bevæger,
Skiondt vi Politici paa Hiertet intet lægger.
Vi som Pedanterie anseer Medlidenhed,
En slig Affect hos os ey haver mindste Sted.
Men aabenbar mig frit din Tarv, og siig mig kiære!
Til Nærings Mangel hvad kand rette Aarsag være?
Hvad Uheld driver dig, at gaae med Bettelstav?
I Skoven jeg ey hør at Jagten tager af.
Da svared Katten jo; thi alle gamle Stræger
Nu intet gielde meer. En Muus den beste Jæger
Nu veed at dreye, og at bruge Svig mod Svig,
Ja den er udi List fast Menneskerne liig.
Da Reven derpaa holdt en heel merkværdig tale,
Som jeg ey Kræfter har og Evne at afmale.
Han sagde: I kand see paa eder selv i Speyl,
Hvorledes man i List og Renker tager feyl,
Hvorledes Statsmænd selv ved Statsgreb sig fyrere,
Hvorledes Konsten kand sin Mester selv besnære.
Een, der vil naae sit Maal ved List, ved Konst, ved Svig
Maa ove Konsten, at den ey er kiendelig.

Sligt

Sligt tages ey i agt i Statsgreb; Konsten hinker,
De störste Statsmænd er de allerstörste Sinker:
De ved at lægge Svig til Svig og Konst til Konst
Tit foraarsage, at al Arbeyd blir omsonst.
Ved aabenbare List de ligesom advare,
At man skal vogte sig for satte Garn og Snare',
Det i saa Maade dem, som fordum Manden, gaaer,
Der raabte: vogt dig vel; thi jeg dig ellers slaaer.
En Richelieu tilsidst ey kunde meer bedrage,
En Mazarin sig lod ved Næsen ofte tage;
Just, efterdi en hver af dem var stedse Rev,
Just derfor deres List ey meere farlig blev.
I mine Tanker ret Politicus den heeder,
Som Navnet ikke har, som udi Faare-Klæder
Veed at ifore sig, og synes i en Stand
At være, at han ey bedrage nogen kand.
Her udi Daphne Skov jeg kunde nogle nævne,
Som synes hverken Lyst og Villje eller Evne
Til Svig at have; men jeg for Exempel troer,
At i min Famulo ti Mazariner boer.
I heele Reve-Æt man ham eenfoldigst holder.
Han Navn har af et Faar, men just det Navn forvolder,
At han blant vore Folk kand ove Konsten best,
Og at han alle' Dyr kand trække paa en Lest,

Hvis du ey derfor vil, at Armod dig ſkal trykke,
Hvis du paa Muuſe-Jagt vil vente Held og Lykke,
Hvis Renker, Svig og Liſt ſkal være dig til Gavn,
Da udaf Snildhed maa du ſkilles forſt ved Navn.
Du enten ſtille maa dig an, ſom Sindets Kræfter
Forſvindes, eller at du fore vil herefter
Et helligt Levnet, ſom alvorlig Pœnitent,
Saa at din Andagt blir i heele Skov bekiendt.
Jeg vilidere dig vil i Konſten underviiſe,
Og haaber, at i mig du Meſteren ſkal priiſe,
Naar Frugterne du af min grundig Lærdom ſeer.
Kom lader os gaae ind, ſaa ſkal du høre meer.
Saa Katten en Skolar af Meſter Mikkel bliver,
Som blandt Diſciple ham i Lectie-Bog indſkriver
Med Information en Uuge man bortdrev,
Da udaf Skolegang han dimittered blev.
Hvad kand dog Videnſkab i Verden ikke giore,
Af Mikkels Lære man ſtrax Frugten fik at høre,
Et Meſterſtykke man i Stats-Kunſt ovet ſeer,
I Skovens Kronik ſom med Flid antegned er.
Thi derom Skovens Dyr end med forundring tale:
Det fort er udi Sang af Lerker, Nattergale.

End-

Endſkiønt Monſonius ſelv Gierningen bedrev,
Saa dog den heele Priis tilegned Reven blev.
Af Nattergalen blev en Æres Sang forfatted,
Som for dens Ziirlighed i Skoven høyt er ſkattet,
Den paa hans Ligſteen og er til Erindring ſat,
Og derpaa endnu ſtaaer ſom Smykke og Zirat.
Gravſkriftet lyder ſaa: Her under Mikkel hviler,
See til, O'Vandringsmand! du ey for meget iiler
Naar du til dette Sted er kommen: men ſtat ſtil,
Og med Forundring læs er liſtigt Skue-Spil.
Derpaa Hiſtorien er ziirligen forklared,
Thi Skovpoeten har ey Flid, ey Hierne ſparet,
Det i Heroiſk Vers er udfort, endes ſaa:
Af Konſten Meſteren du ſee og priiſe maa.
Om Meſter-Stykket ſelv Skov-Kroniken ſaa taler:
Monſonius begav ſig iilend til en Maler,
Og der ſig fort ſom Ravn med Sværte tegne lod,
Skiendt Damon Mahler dets Betydning ey forſtod.
Strax allevegne lod Monſonius udſpreede,
Til Poenitentze at han vilde ſig bereede,

At verdslig Tanker han til Side havde sat,
Traad udi hellig Stand, antaget Munke-
Dragt.
Da Muus og Rotter sligt i Skoven kom for Øre,
De frydedes ved hans Omvendelse at høre.
Hver raabte overlydt: Nu er ey meere Nød!
En sorte Broder Munk maa ikke æde Kiød.
I Dalen Koilas strax sig samlede en Skare:
De overlagde til Erindring om al Fare,
Som nu forsvunden var, en hellig Dag i Fryd
Med Sang at holde, og med Instrumenters
Lyd.
Da alles Hierter nu opfyldte var med Glæde,
Saae man en gammel Muus i Dalen at fremtræde.
Hans ærbar Mine nok tilkiendegive lod,
At saadan Sikkerhed ham meget lidt anstod.
Han sagde: tover lidt, og eder vel betænker,
I kiender Katten jo, hans store List og Renker.
Af Muus og Rotter vi først nogle skikke maa,
Af hvilke man kand vis og grundig Kundskab
faae.
Ved slig Erindring strax enhver sin Glæde skiulte;
Thi man den gamles Raad i alting stedse fuldte.
Hans Navn i største Agt end udi Skoven
staaer
Thi han var Herredsfogd for Muus i mange
Aar:

Sit

Sit Embed forestoed med storste Priis og Ære:
Man horte i hans Tid ey nogen appellere:
Men hver det blive lod ved Herreds Tinget
Dom,
Og ingen Sag derfra til Lands Tings Retten
kom.
Landsdommer Glirius, en stor juridisk Rotte,
Skiondt han var ey hans Ven, han dog bekiende
maatte,
At ingen Dommer var at ligne mod Harad,
Og at han værdig var til Doctor-Hat og Grad.
De andre Muus derfor bevæged' af hans Tale
Beslutted Tiden lit og Glæden at forhale.
De strax som Speidere udskikte fire Muus:
Med dem i Folge gik og Rotten Glirius.
Af Hendelse de kom forbi Michaels Hule:
Han dem i mode gik, og sagde: jeg ey skiule
For eder, kiære Børn, en sælsom Tidend kand:
Monsonius er traad i hellig Munkestand.
Hvad kand for eder nu vel være større Glæde:
Thi Folk af Munkestand forbydes Kiød at æde.
At det forholdes saa, jeg gandske sikkert veed;
Og derpaa denne Løgn beseglede med Eed.
Paa slig Forsikkring strax den deputerte Skare
Tilbage gik. Dem da i mode kom en Hare,
Som vidnede, at han vor Jæger nylig saae
Med ærbar Miine og i Munke-Dragt at gaae.

Da

Da raabtes overlydt: Nu Fred er udi Landet:
Men Harad troed ey det eene med det andet.
En Hares Vidnesbyrd, han ſagde, Statsmands Eed
Kand ey forſikkre os om Sikkerhed og Fred.
Vi maa for Kattens Huus to døde Rotter kaſte,
Hvis han dem rører ey, da til en Munke-Faſte
Vi merke kand, at han opoffret haver ſig,
Og at herunder er ey ſkiuled Liſt og Svig.
Sligt efterlevet blev: Man døde Rotter lagde
For Kattens Boelig; han det merkede, og ſagde:
Nu gielder det; han dog ſig tvang, holdt ſtedſe Stand,
Endſkiønt ved ſaadant Syn ham Tænder løb i Vand.
Da ingen tvivled meer om Tingen: Men af Glæde
Den viiſe Harad ſelv man Øynene ſaae væde,
De ſagde alle nu ſkinbarligen man ſeer,
At han en Pœnitent, og ret Converſus er.
I diſſe Tanker dem vor Jæger ſtyrked meere;
Thi han ſig foretog ſtrax at chatechiſere,
Mod Synd at prœke, ſom blant Dyr gik udi Svang,
Og trued Daphne Skov med haſtig Undergang.
Han aarle, ſildig kun om Poenitentze talte,
Forandrede ſit Navn, ſig Pater Kiſpus kaldte.

Han

Han og blandt Rotter, Muus med Flid ud-
sprede lod,
At deres Velfærd meest for Øynene ham stod.
Til hvilken Ende han tilbød ved daglig Tale
Privatim, publice Religion, Morale
At lægge ud for Dyr. I Dalens vestre Krog
Opreyste Cathedra, og Theses der opslog.
O Musa! gammel Blod lad nu i Aarer rinde,
Opvæk min matte Geist, at jeg maa denne finde
Med Fynd, beskrive og min Læser til Behag
Afmale den for Muus og Rotter sorte Dag.
I Crocodilens Aar, og i den Maaned Spletter
Mod Solens Opgang, som Skov-Kroniken
beretter,
En Mængde Rotter, Muus man udi Dalen saae,
I Haab Oplysning af Magisteren at faae.
Af Katten holdtes da en fyndig, ziirlig Tale,
Som fuld af Lærdom var og grundigste Morale:
Da Talen endet var, blev givet Tegn ved Nik,
Og da den store Jagt og Blodbad for sig gik.
Hans Frue, Born og to vel øved andre Katte
Bag ved en liden Høy paa Skildvagt vare satte;
Da af Monsonio dem givet blev Signal,
De lobe til, med Mord opfyldte Koilas Dal

Jeg

Jeg intet Nederlag i Kroniker har fundet,
Som jeg med dette Drab og Mord har ligne kundet,
Paa store Vesper blev ey spildt saa meget Blod:
Parisisk Bryllup ey kand lignes derimod.

Antallet der var stort paa myrded' Huguenoter,
Men her var større paa uskyldig Muus og Rotter.
Exempel viises ey, at sige med et Ord,
Paa større List og Svig, paa meere ynksomt Mord.

Jeg paa de Dodes Tall optegnelse ey giver:
Om Stands-Personers Mord jeg kortelig kun skriver,
Om prima plana, og om Dyr af Byrd og Rang,
Almuen faaer ey Sted i denne Klage-Sang.
Personers Navne, som ved Byrd og Sindets Gaver
Da Skovens Hæder var, jeg eene samlet haver
Blandt dem jeg allerforst paa Dodes Liste seer
Den store Herredsfogd, som for omtalet er:

Derneſt Fogdinden Miau: Den yndige Miſene,
Som Titel fordte af Musindernes Helene,
Med trende Sonner Rac, Spitac og Gebrian:
Næst efter folger Glis, samt stolte Almaran,

Den

Den modige Guban, som Rotters Hovedbanner
I Krig betroed var, og regned, fleeste Ahner,
Den sindige Chiras den snedige Glipus,
Amtmanden Peripom, Lands-Dommer Glirius.
Den dydige Philix med Skovfogdinden Harsel,
Som den Tid lavede heel fremmelig til Barsel,
Tergusus Advocat, Pinapus Land-Fiscal
Med Born og Fruer var og blandt de Dodes Tal.
Land-Medicus Spitac og omkom udi Slaget,
Af alle slagne man hans Dod har meest beklaget;
Thi han ophitted først blant Dyr i dette Land
Den store Lægedom, som skeer ved Tiærevand.
Lehnsmanden Mirakol med hans Fuldmægtig Thivet,
Samt Herreds-Provsten Ras og her tilsatte Livet.
Poëten Timian gik ogsaa samme Gang,
Hans Son har dette Mord fort ud i ziirlig Sang.
Man Kattens Dottre saae sig mest at distinguere
De tvende Froikener indlagde storste Ære,
Hvers Tapperhed i sær fast ey beskrives kand,
Thi ingen frelset blev fra deres Morder-Tand.
Saa endtes denne Jagt. Vi deraf see og lære,
At den, der andre vil med Svig og Konst besnære,

Maa

Maa ligesom sit Pund i Jorden grave ned,
Og sig forhverve Navn af simpel Ærlighed.
Hvis han i Konsten vil den mindste Fremgang haabe,
Han sig anstille maa som Helgen eller Taabe.
Her man Exempel seer paa ægte Politic,
Monsonius da Navn af Oberjæger fik.

Or-

Ortographiſke
Anmerkninger,

hvorudi

Autors Skrive-Maade

Med

Exempler af Metamorphoſi

forklares.

* * * * *
* * * *

Disſe faa efterfolgende Orthographiſke Anmerkninger ſigte ikke til at ſtifte Regler, og at foreſkrive Love til andre; men allene giøre rede for min egen Skrivemaade. Jeg haaber, at ingen der udover kand med Billighed beſkylde mig for Novitet: Thi jeg fremfører intet Nyt; men grunder allene mine Anmerkninger paa deres Skrive-Maade, ſom meſt ſynes at ſtemme overeens med Fornuft og Analogie. Jeg vilde ønſke, at en anden, ſom ſeer dybere udi diſſe Ting, vilde for Alvor tage ſig for at remedere den Misorden, hvorover vi af Fremmede ſaa ofte høres, thi hvad kand være hæſligere, end at enhver ſkriver og bogſtaverer ligeſom det falder ham ind. Om viſſe autoriſerede Mænd toge ſig for at give orthographiſke Regler, vilde jeg være den forſte at rette mig derefter, endſkiondt jeg, efter mit Tykke, kunde give bedre Raiſon til en og anden Ting: Thi ligeſom det er bedre, at leve under haarde Love end under Anarchie, ſaa er det ſmukkere at alle ſkrive paa een Maade, ſkiondt mindre beqvem, end at enhver bogſtaverer ligeſom han faaer Indfald til.

Om nogen ellers vil ſporge, hvoraf ſaadan Forvirrelſe reiſer ſig, og hvi ſaadant hender vort Sprog allene. Da kand jeg nogenledes loſe den Knude ved at foreſtille min Optugtelſe. Saa ſnart jeg begyndte at tale, blev jeg ſat udi en Tydſk Skole; thi mine Forældre raiſonerede med andet godt Folk i deres Nabo-Lav ſaaledes: Lad ham kun brav oves i det Tydſke. Det Danſke læres af ſig ſelv, det er at ſige: Lad ham lære Tydſk i Skolen; Danſk kand han for intet lære af ſmaa Drengene paa Gaden: Saaledes bleve de fleſte Aar af min Barndom bortdrevne ved at lære Tydſk udi Skolen og Danſk udi Ammeſtuen. Da der begyndte at frembryde lidt Dun paa min Hage, ſyntes mig, at det var høy Tid for mig at reiſe uden Lands. Jeg giorde ogſaa adſkillige Reiſer, og hver gang jeg kom hiem, var jeg udi ſamme Tilſtand ſom Jean de France, i det at mit Moders Maal vilde ikke ſynderlig flyde for mig; Thi man kand let glemme det ſom man aldrig har forſtaaet tilgavns. Endelig, da jeg ſkulde ſkride til ſolide Ting, og ſkrive Danſk, kunde jeg ikke hitte paa Ordene, vidſte ey heller at orthographere dem ret. Jeg ſkrev derfore ligeſom Ordene udi en Haſt kunde falde mig ind. Naar jeg for Exempel ikke kunde hitte paa det Ord, Jagttage ſkrev jeg beobagte, naar et Zignet ikke vilde falde mig ind, ſkrev

jeg

jeg Pirskafr. Naar jeg ikke kunde erindre Dens eller Dets, skrev jeg dessen, i steden for derudi, derudinden ꝛc. Mine Copiister har jeg forført at skrive lige saa galt, og tor de, maaskee, sværge paa, at det er godt Dansk, fremførende mine Skrifter til Bevis. Saaledes troer jeg nok det er gaaed de fleste andre, hvorudover Grammatica eller Orthographie er bleven et ubekiendt Landskab udi det Danske Sprog; thi enhver, indtil Skriver-Karle, har ligesom ved Hævd forhvervet sig en fuldkommen Myndighed, at vende op og ned paa Ordene, og at sætte Bogstavene udi Orden, ligesom de finde det for godt. Ja den ringeste Copiist hos os er derudi meer souverain, end fordum Keyser Tiberius, i hvis Magt det ikke stod, at give Borgerskab til en liden Glose, som ikke var ret latinsk. En grundig Optugtelse bestaaer derudi, at den studerende Ungdom oplæres først udi Gudsfrygt og gode Sæder, dernest udi Landets Sprog, og endelig allersidst udi fremmede Tungemaal; Thi det sidste er zirligt og nyttigt, men det første fornoden. Det sidste maa ikke forsømmes, men det første maa giores, fremmede Sprog bruge vi udi vor Manddom mestendels til Galanterie, men Moders Maal til vigtige Forretninger, som tiene Landet, og hvoraf vi og vore Born have vor Fode. Vel

er det sandt, at vort Sprog er ikke med de rigeste, saa vi nodes ofte til at laane fremmede Ord. Men det vil intet sige: alle andre Sprog laane ogsaa det ene af det andet. Tydske, Engelænder og Hollænder have laanet af de Franske, de Franske af Romere, og Romere igien af Græker, og allene givet de laante Ord en anden Termination efter deres eget Sprogs Art og Natur, saaſom af det latinske Ord Fabula have de Franske giort Fable, og vi Fabel, udi plurali Fabulæ, Fables, Fablerne, hvilket er langt bedre end med Hollænderne at opdigte nye Ord, hvorved Sproget giores gandske ukiendeligt. Thi efterat de samme Folk have taget slige Mesurer, er deres Sprog bleved engang saa vanskeligt at forstaae som tilforn. Thi alle vidste for hvad Verbum activum, passivum, Nominativus, Genitivus, Comœdie, Act, Scene &c. vare; Men nu maa Hollænderne selv undertiden kaste efter udi et Lexicon hvad werkwort, het maekende geval, het gebahrende geval, Blyspel, Toonel, bedryf &c. betyde. Naar man dette eftertænker, saa kand Fremmede med ingen Grund bebreide vort Sprog sin Fattigdom; Thi vi have lige den samme Ret at give fremmede, besynderlig Konst-Ord, Borgerskab, som de have. Det kommer kun an paa at bequemme

Folk

Folk tage sig for, alvorligen at pynte derpaa: Thi Grunden udi vort Sprog er saa god, som udi noget andet Europæisk Sprog. Numerus udi Stilen er naturlig, saa vi have ikke fornøden at lede efter Meningen som de Tydske, Udtalen er let, saa vi behøve ikke at tale udaf Struben som Polakkere, eller igiennem Tænderne som Engelænder. Sproget lider ikke mange Consonanter, er derfor særdeles bequem til Poësie og Musik. Det er ikke alt for meget laconisk og kort som det Spanske, ey heller forvitloftig som det Franske. Ja, som det Danske Folk i sig selv er saa meget fri for Affectation som nogen Nation, saa er ogsaa Sproget med saadant ikke befænged, lider ingen extremiter, og derfor fortiener al den Zirat, al det Arbeyde, man kand anvende derpaa. Men det er ikke en Mands Verk, at hæve den Forvirrelse, som det ved Skribenteres Skiodesloshed er bragt udi. Jeg haver ey heller udi den Henseende giort disse Anmerkninger. Men allene givet Raison til min Orthographie udi dette Skrift, og det saaledes, at, om en anden vil giore nye Anmerkninger over disse mine, vil jeg gierne staae fra mine Principiis, hvor jeg finder mig at have taget feil.

Jeg, ſom mod Menneſker og Verdens onde Sæder.

Det Ord Mod ſkrives paa trende Maader, ſomme ſkrive mod: andre mood, andre igien moed. Mig ſynes at den første Maade er den beqvemmeſte her, endel, efterdi det kommer meſt overeens med Udtalen, ſom falder kort udi ſamme Ord, endel og for ikke at confundere det med andre Ord af anden Betydelſe. Hvorudover, naar man ſkriver Mod, er det en Præpoſition paa Latin contra, og naar man ſkriver Mood, er det Mandighed eller Hierte, hvilket den længere Udtale udfordrer, og endelig, naar man ſkriver Moed, er det fuldkommen; thi man prononcerer endnu den Bogſtav E udi ſamme Ord.

Menneſker. Somme ſkrive Menniſker, hvilket ikke kommer overeens med Udtalen. Ellers er beſynderlig at merke en ſtor Vildfarelſe, ſom begaaes ved dette Ords Flection: thi en ſtor Deel declinerer ſaaledes: Nominat. Menneſker, Gen. Menneſkens: Man ſiger et Menneſke eller Menneſker, ligeſom, et Vindue, Vinduer, og den Danſke Genitivus formeres ved et s, ſaa bliver det Menneſkers, og ikke Menneſkens. Saa

ſom

som nu dette daglig skrives paa begge Maader, saa synes mig sikkerst, at blive ved Analogien, og at skrive Menneskets. Videre, nogle skrive Menneskets, hvilket er ret: Andre Menneskeds, som er falskt; thi, saasom af de to Ord et Menneske bliver Menneskets, et Bord, Bordet, og man ikke siger: ed Bord eller ed Menneske, saa bør man ey heller skrive Bordeds eller Menneskeds: Videre nogle skrive Menneskene, andre Menneskerne. Den sidste Maade er den sikkerste, saasom den grundes paa Analogien; Thi, saasom man siger Fødder, Fødernes, Moder, Modernes, Rødder, Rødernes, saa bør man og af Mennesker formere Menneskernes.

Den Conjuctio og skrives af nogle oc, hvilket sidste strider mod Udtalen, er ogsaa nu omstunder forkasted af de fleeste, saavel som Och.

Udrømmer har min Geist.

Geist. Somme skrive Geyst; ligesom pleyer i steden for plejer, dreyer for drejer. Jeg holder meer med j end y: Men kand ingen tilstrækkelig Raison give der til: mig synes allene, at j, saasom den forretter her samme Fonction, og giver samme Lyd som y, saa kand man give den Fortrin i Henseende til at det er en gammel ærlig Bog-

ſtav, ſom er brugelig i alle Sprog, da derimod den græſke ι eller υ, har paa mange Steder intet Borgerſkab endnu faaet; Hvis jeg intet andet Argument havde, vilde jeg ſige, at, ligeſom den Vocal J har Rangen for υ udi Alphabetet, ſaa bør den ogſaa bruges for den anden udi alle Ord, hvor den tilbyder ſig at giøre ſamme Tieneſte.

Jeg Stæder vender Ryg, og eenſom Skove søger

(Stæder) ſomme ſkrive Steder, hvilket mig ſynes at ſkee med ingen Grund; thi det er en almindelig Regul i det Danſke Sprog, at a in plurali forandres til æ, ſom Stad, Stæder, Fader, Fædre, Mand Mænd. Til med ſynes mig være fornøden at ſkrive Stæder, for at deſtinguere det fra det Ord Sted, paa Latin locus, in plurali Steder, ſom Udtalen fordrer at ſkrives med e.

(Rygg) ſomme ſkrive med en ſimpel g Ryg. Mig ſynes at den ſtærke Udtale udfordrer en dobbel g, Til med ſiger man Ryggen, ikke Rygen, ſom man i en Haſt kunde tage for en Øe i Øſterſøen af det Navn.

Min matte Geiſt blant Dyr og Træer ikkun søger.

(ikkun) andre ſkrive ichun eller ickun; men jeg

jeg bliver ved en dobbel k, saa vel herudi, som i andre Ord; ikke fordi jeg bær noget særdeles Had til den gode Bogstav c, som visse Folk, der endog saa udi de Danske Ord, som komme af Fremmede, ville ikke kiendes derved, og derfor skrive Kristelig for Christelig, Komerse-Raad for Commerce-Raad, men, efterdi jeg, om ikke udi dette Ord, saa dog udi de fleste andre, kand give tilstrækkelig Aarsag, hvorfor det er rimeligere at bruge dobbel k end ck: man siger drik ikke drick Sæk ikke Sæc, hvorfor man bør skrive drikke, Sække ikke dricke, Sæcke. I det øvrige indlader jeg mig ikke udi videre Proceſſ med det Bogstav C; Thi den maa gierne beholde sit Sted udi det Danske Alphabet for mig; dog saa, at den allene bruges udi fornødne fremmede Ord, som udi det Ord Cirkul ꝛc.; thi det var latterligt at skrive Sirkul. Ellers er at merke med det Ord ikkun, at nogle skrive ogsaa ikkon hvilket dog synes at komme mindre overeens med Udtalen.

Min spidse Pen jeg skiær paa anden Maade om.

(Spidse) andre skrive Spitze. Hvo Ret har, er vanskeligt at sige. Jeg efterfølger herudi de fleste, som, maaskee, holde den Tydske tz for haard i den Danske Udtale.

Den

Den Skialdre tryggeſt er, ſom gaaer i Barendom.

(Den) Endel ſkriver dend; men, ſaaſom den, han, hun, kommer meer overeens med Udtalen, følger jeg for Sikkerheds ſkyld dem, der ſkrive ſaaledes. Derved eviteres ogſaa den Anomalie udi flexionen, ſom dend dens, hand hans, og paa det den d ikke mod Reglerne ſkal elideres i de andre Caſibus, er det ſikkerſt at lade den ud ogſaa af den første, ſaa bliver Flexionen meer regulier, og Skriften kommer overens med Udtalen. Skulde man ſkrive hand, maatte man ogſaa ſkrive hund, en Hands Perſon, en Hunds Perſon, hvilket ſidſte blev et fortredeligt eqvivoqve.

Gaaer, ikke gaar, ſom betyder den anden Dag. Jeg veed vel, at mange lærde Folk udi diſſe Tide ere faldne paa de Tanker, at den Vocal E bør udelades af alle de Ord, hvor den intet Lyd haver. Jeg har ſelv været ligeſaa ſindet, og hvor jeg har fundet ſaadan e udi mine Manuſcripter, har jeg aldrig givet den nogen Qvarteer; men jeg har ſiden efter noyere Betragtning fundet ſamme e fœmininum gandſke nodvendig; thi den hielper til at diſtingvere mange Ord, ſom ellers confunderes, for exempel, den ſkiller faaer fra et

Faar,

Faar, naaer fra den Conjunction naar, og utallige mange Ord, som blive uforstaaelige ved samme Vocals Udeladelse. Casuum og temporum formationes selv give tilkiende at, den samme e ikke findes omsonst. Af det Verbo naae formeres participium ikke naad men naaed: af at faae ikke faad men faaed. Ligesaa kommer af forstaae forstaaelig ikke forstaalig, af boe kommer Genitivus boes ikke bos, og de som nyeligen have fanget an at skrive boo, skrive dog aldrig boos Lodd, men boes lodd. Lige saaledes udi plurali Bye byer, Skye skyer: thi dersom Singularis var by, sky, saa burte man i Plurali efter Reglerne sige byr skyr. Hvorledes vilde man og distingvere Philosophi fra Philosophie og utallige andre fremmede, men fornødne technisk eller Konst Ord, om den Vocal udelades. Lader os derfore beholde denne e fœmininum udi vort Sprog; thi den haver ogsaa sted hos mange fremmede, og tiener til at producere eller giøre lange vore Vocaler i sær A og O udi Enden af et Ord.

Ellers er i mine Tanker særdeles at merke med denne e fœminino, at den alleene maa bruges udi Enden af et Ord, og saa haver den samme Virkning som den Franske e fœmininum, at den gior Stavelsen lang, og dog ikke bliver udtalt.

Mit

Mit udi Ordet derimod er den aldeles ikke nodig; thi hvorfor kand man ikke ſige Solen, Stolen uden e eller dobbel o, ſom endel nylig har indflikket, og uden Nødvendighed defigureret de Ord, ſom komme af det Latinſke Schola og ſole. Vil man ſige: at Stol, Stolen, Riol, Riolen behove en dobbel Vocal, efterdi Udtalen ellers bliver forſterk og kort, da ſvares dertil, at de Danſke, for at giore Udtalen ſterkere, betiene ſig af en dobbel Conſonant; ſaaledes er Forſkiæl udi Udtalen paa Soll og Sol, paa Skole og Skolle, Paa min, din, ſin, og de Ord Trinn, Tinn ꝛc. hvor Udtalen forandres ved den dobbelte Conſonant. Naar denne Regul bliver iagttaged, falder af ſig ſelv den ſtore og langvarige borgerlige Krig, hvilken ellers i Evighed ikke vil ophæves, nemlig, om det er rettere at ſkrive Stoel end Stool. Men at denne e fœmininum ikke ſaavel kand udelades udi Enden eller næſt for ſidſte Conſonant, dertil ere tvende Aarſage: Forſt, at den hielper til at diſtinguere utallige Ord, ſom ellers confunderes; for det andet, efterdi den giør Numerum og Caſus reguliere, hvor om oven for er talt.

Barendom i Stæden for Barndom, hvilket ſidſte er retteſt, men det forſte undſkyldes udi

Vers

Vers allene; Thi Barndom falder noget haardt udi Scansionen.

Før Stædet stiftedes, som man Regiering kalder.

Stiftedes. Nogle skrive stiftedis, hvilket er falskt, Passivum formeres af Activo ligesom Genitivus af Nominativo ved en s, som have, haves, legge, legges, at troe, troes, en Plante, en Plantes ꝛc.

Regiering, andre skrive Regiæring, hvilket gaaer gandske fra Udtalen: man siger ogsaa Regent ikke Regænt.

Før Riis man flettede, før Rag opretted blev.

Man i Steden for mand, som de fleste skrive. Saasom dette Ord ogsaa har samme Lykke som mange andre Danske Ord, at skrives paa to Maader, saa har jeg holdt det sikkerst at skrive man for Udtalens skyld; Endeel holder for, at man taler er det samme som en Mand taler, og at man derfor heller bør skrive mand end man. Men jeg finder udi adskillige andre Sprog Forskiæl derudi. De Franske sige on og de Italiener si. Ellers er jeg ikke saa ivrig udi denne Post, at jeg jo, om der udgik et Conclusum af et lærd Societet, at

man

man heller burde ſkrive Mand, uden ſtor Modſigelſe beqvemmede mig, ſaa vel her ſom til adſkilligt andet, for at befordre Conformitet udi Orthographien.

Oprettet. Mange ſkrive oprettet, holdende fore, at oprettet er Imperfectum, og det ſamme ſom oprettede: Men man ſkriver ikke gierne oprettet imperfecte uden i Vers, og ſætter man gierne et lidet Merke derved, ſom oprettet' for den e, ſom elideres; At de Danſke Participia heller bør endes paa d, ſlutter jeg af Flexionen: Man ſiger for Exempel: jeg er forurettet, vi vare forurettede, de Forurettedes Klage. Hvis Ordet ſkal endes paa t, da flyder deraf den Anomalie, at Danſke Participia paſſiva ſkal flecteres anderledes end Adjectiva. Denne Anmerkning tiener ogſaa til at giøre Forſkiæl imellem præterita perfecta og plusqvam perfecta, med haver og havde, ſom endes paa t, og Participium, ſaaledes kand man ſige: jeg har forretter, men den Sag er forretted. Jeg har bekommet, men den Bog er bekommed, de Bøger ere bekommede.

Blev. mange ſkrive endnu blefv, blifver, hafver i Steden for bliver, haver; Men den f er her en meget unyttig Bogſtav, og ſtrider gandſke imod Udtalen.

Mar-

Marken ene med Naturens Zir var klædd.

Klædd: somme skrive klæd, andre klædt; Men jeg formerer af Participio klæded Contractionen klædd, ikke klædt, i Plurali klædde, ikke klædte. Derimod, naar det er et Præteritum Perfect eller Plusqvam Perfectum, skriver jeg klædt: som jeg haver klædet mig, contracte jeg haver klædt mig, og saa bliver de rette Bogstave tilbage, allene E ved Contractionen gaaer bort.

See da jeg finder Dyr at have kunnet tale.

Kunnet, nogle skrive at have kunnet, item at ville, at skulle: andre at have kundet, at vilde, at skulde, men, som de sidste confundere imperfectum med infinitivo, holder jeg sikkerst at skrive med de forste, som iagttage den Forskiæl. Skriver derfor at kunne, jeg kunde, at skulle, vi skulde.

En Orn til anden Orn ꝛc.

En. Nogle skrive een Orn; men de samme confundere derved de to Ord, en qvidam, og een unus; hvorvel den Danske Accent skiller dem ad. Saaledes er der Forskiæl mellem en Mand og ikkun een Mand.

I det fructbare Land ꝛc.

Fructbar. Mange skrive frugtbare, men, saasom Fruct, Pact ꝛc. komme af de Latinske

Ord Fructus, Pactum, ſynes fornoden at beholde den Bogſtav, med mindre man vil derivere dem af fruges og pango, olim pago, og ſaa kommer det paa et ud.

Man der i Hobetall at blomſtre.

Hobetall. Andre ſkrive haabetall, og derved confundere en Hob med et Haab, paa Latin Spes. Saaſom nu Ordet ſkrives paa begge Maader, ſynes mig ſikkerſt at følge dem, der ſkrive en Hob, hvorved undgaaes den Confuſion.

Kamp og Leeg.

Leeg. Her confunderes ogſaa ofte de to Ord, at leege ludere, og at læge curare. Jeg ſkriver Leeg for ſamme Aarſags ſkyld, og med dobbel e, at det ikke ſkal confuderes med Legg paa et Been.

Da ſaadant kundbart blev.

Kundbart: andre ſkrive, da ſaadant kundbar blev, og derved confundere Maſculinum med Neutro. Jeg ſkriver: Den Ting blev kundbar, men det blev kundbart.

Spænd din Bue op.

Spænd: Andre ſkrive ſpend. Men, ſaaſom jeg har merket, at det er en Regul udi det Danſke, at

at a udi derivationen forandres til æ, og det Verbum spænde eller forspænde kommer af et Spand, saa skriver jeg spænde, ikke spende, skiære, ikke skiere, efterdi Ordet kommer af et Skaar. Jeg skriver ogsaa sætte, ikke sette, fordi Ordet kommer af et Sæde. Det er jo smukt at iagttage Regulartet, naar man kand, og ikke uden Nød at giøre Derivativa ukiendelige fra deres Primitivis. Saaledes skriver jeg ogsaa smukt ikke smugt, efterdi Ordet deriveres af et Smykke; tillukt, ikke tillugt, efterdi det kommer af at lukke. Derimod skriver jeg lugte (odorare) efterdi det kommer af Lugt (odor.)

Nive sig tre gange mod ham strakte.

Strakte. De fleste skrive stragte; Men, som man siger strækker, ikke strægger, saa bør man at skrive strakt, ikke stragt.

Flyv til det mørke Sted.

Flyv. Man confunderer tit flye med flyr, men at flyve er volare, og at flye er fugere.

Han endelig blev var Alecto Nattens Dotter.

Dotter. Nogle skrive Datter, andre Daatter; jeg følger dem, der skrive Dotter, i Plurali Døttre, ligesom Moder, Mødre; Broder,

Brødre; Rod, Rødder; Fod, Fødder; Bog, Bøger.

Da een af Slangerne ꝛc.

Slangerne, ikke Slangene. Af Singulari, ſom endes paa e, formeres Pluralis ved Tillegg af en r. Derimod naar Singularis endes paa en Conſonant, formeres Pluralis ved en e. Saaledes ſiger man: Slange, Slanger, Slangerne: Men Bord, Borde, Bordene; Engel, Engele, eller Engle, Englene; Dette er en General-Regul, hvorimod ere dog mange Exceptioner.

Hold inde, Tytire &c.

Hold. Somme ſkrive holt, andre holdt; men ſom man ſiger at holde, ikke at holte, eller at holdte, ſaa bør Imperativus ſkrives hold, ikke holdt.

Han ſpringer lidt til Side.

Lidt. Andre ſkrive lit; men, ſom det contraheres af lider, ſynes mig rettere at ſkrive lidt.

Af tynd og klingrend Robber.

Robber. Andre ſkrive Raaber. Jeg følger dem, ſom ſkrive paa den forſte Maade, for ikke at confundere Robber, ſom er en Metal, med Raaber, ſom er en Qvindedragt.

Den

Den ſtumme Hvile der ey haver mindſte Sted.

Mindſte: andre ſkrive minſte; men ſom Comparativus heder mindre, ikke minre, ſaa bør Superlativus hede mindſt, ikke minſt.

Vor Traad.

Vor: ſomme ſkrive vores Traad, men, ſom de ſamme maa tilſtaae; at vor Fader er meget godt Danſk, ſaa ſynes mig ſikkerſt, at følge de førſte, og at ſkrive vor Fader, udi Neutro vort Bord, og udi Plurali vore Synder, ſaa er her ingen Anomalie.

Men min Skiebne ſtaaer imod.

Men: ſomme ſkrive mens, hvilket er et gandſke andet Ord; thi mens contraheres af medens, og betyder det ſom midlertid. Man ſiger: mens dette ſkeede, for medens dette ſkeede, eller i medens for imidlertid.

Hvo lignes kand.

Hvo. De fleeſte confundere meget hæſligen udi dette Ord Nominativum med Accuſativo, og ſige: Hvem er der, i Steden for hvo er der. Det er klart, at dette Pronomen declineres ſaaledes: hvo, hvis, hvem.

Dens. Man har begyndt udi vore Tider at skrive dessen i Steden for dens eller dets, og seer man neppe et Indleg af en Procurator, der jo er zired med en halv snes slige dessens, saasom dessen Fordring, til dessen Forklaring; hvis saadant i Tide ikke bliver hemmed, er jeg bange, at de ogsaa bruge vessen i Steden for hvis. Det kommer kun an paa, at en vil først giore Begyndelse.

Det hvasse Dødens.

Dødens. De fleste skrive Dødsens. Men som de samme tilstaae, at Dødens er meget ret, og at Casus rectus er Døden, ikke Dødsen, saa behøver jeg ingen lang Betænkning at resolvere mig til at skrive Dødens.

Mit Hierte briste vil.

Briste. Man confunderer ofte de 3 Verba briste, bryste og brøste. Briste er findor eller frangor; saaledes siger man: Mit Hierte brister. Bryste er en Hovmods Act. Man siger: han bryster sig, eller hæver Brystet. Brøster er det samme som fattes: man siger inter brøster ham.

Og derpaa stødte

Stødte. Somme skrive styrdte: Men styrdte

te er det samme som styrede, og har in Præsenti styre. Strødte derimod, som er Contractum af strøtede, kommer af at strøte.

I samme aabet Brev.

Aabet. Somme skrive samme aabne Brev, hvilket er Pluralis: man siger et aabet Brev, en aaben Baad, de aabne eller aabne Baade.

Hvad kunde saadant nytte.

Nytte. En stor Deel skriver nøtte; men som Nytte, Utilitas, synes at komme af at nyde, og ikke af at nøde, holder jeg sikkerst at skrive nytte. I alle slige tvivlraadige Ord maa man lede efter Primitivum, og derefter reglere Orthographien.

At Fugl udrødded Fugl.

Udrødded. Somme skrive udrydde. Men her kommer samme Regul tilpas. Udrødde er det samme som at rykke op med Rødder, og som man ikke skriver Rod, Rydder; men Rødder, saa bør man og ikke skrive udrydder, men udrødder.

Han rysted Hoveder.

Rysted. Endeel skriver: han risted sit Hoved, hvilket er det samme som han lagde sit Hoved

ved paa Riſten: Andre ſkrive røſted. Men saa-ſom det er nødigt at giøre Forſkiæl imellem Røſten Vox, og Ryſten, Tremor, saa holder jeg ſikkerſt at følge dem, der ſkrive ryſted.

Sylvano eller mig i Skoven Herredomme.

Eller, de fleſte confundere eller med heller, aut med potius: Man ſiger det eller det, men heller det end det.

Herredomme; mange ſkrive saaledes, hvorfore det kand taales udi Poëſie; hvorvel jeg holder for, det er retteſt at ſkrive Herredom, i Plurali Herredomme.

Saa ved ſin Myndighed Skov-Guden Krigen endte.

Endte er contractum af Imp. endede, og derfor rettere ſkrives endte end ente. Ellers er at merke, at denne d bruges udnødvendig i mange Ord, ſom udi at hente acceſſere, at vente expectare, og tiener ikke til andet end at confundere dem med andre Verbis. For at undgaae den Confuſion, ſom findes udi diſſe Imperfectis, ſom man i ſteng, ligeſom Lyſten ſtikker, ſkriver, nu med dt nu med t allene, er fornøden at efterſee, hvordan Præſens ſkrives: Saaledes kommer af jeg venter Imperf. jeg ventede eller contracte jeg vente, men

men af jeg vender Imperf. jeg vendede, contracte jeg vendte. Jeg veed vel, at nogle forkaste denne Imperfectum Contractum, men som den samme har altid været brugelig, og er særdeles nodig udi Vers, saa understaaer jeg mig ikke at udelade den; Thi ellers maa man altid trænge til den rumpeløse Imperfectum, saasom Ended' for Endede.

En Gierning blev fortaalt.

Fortaalt, somme skrive fortalt. Men, som det Ord fortæller derved confunderes med fortaler, saa folger jeg dem, der skrive fortaalt.

Lad regne over Dyr all Uheld.

All. Nogle skrive ald: men, som man siger udi Neutro alt, udi Plurali alle, alles, ikke alde, aldes, saa synes mig meget rimeligt at folge dem, der skrive all.

Lad see den samme Konst.

Konst. Nogle skrive Kunst. Jeg holder mig til de fleste, som skrive Konst, efterdi det kommer mest overeens med Udtalen.

Kand du vel uforsagt.

Kand. Nogle skrive du kandst, hvilken Maade er først kommen af Brug udi Talen; siden

efterhaanden udi Skriften, hvilket er meget vel, efterdi det ſamme foraarſager en ſærdeles bizarre anomalie; thi det bliver allene obſervered udi viſſe Verbis, men ikke i andre, og nu paa een, nu paa anden Maade, nu udi Imperfecto allene, men ikke i Præſenti, for Exempel: **jeg meener**, **du meeneſt**, eller **menſt**, og interrogative **menſt du**? ſeeſt du vel? ſaaeſt du vel? Derimod, naar jeg conjugerer jeg beder, ſiger jeg ikke du bedeſt; thi ſaa blev det contracte du beſt, et lumpen Eqvivoqve. Naar jeg ſiger **jeg er**, **du eſt**, kunde jeg og komme til at ſige: **jeg bær**, **du bæſt**, iligemaade er det nu paa en, nu paa anden Maade: ſom jeg var du varſt; men jeg har, du haſt.

Denne ſecunda Perſona Singularis paa ſt er maaſke hidkommen af det Tydſke Sprog, hvorudi, den altid iagttages. Men ſaaſom vore gamle Grammatici have fundet for godt at bruge den ikkun udi viſſe Verbis, og meeſt udi Imperfectis, ſom have kun een Stavelſe, og derved givet Anledning til ſtor Irregularitet udi Sproget, ſaa er efter Haanden ſamme ſt kommen af Brug. Videre; nogle conjugere **kand** og ſkal ſaaledes: jeg kand, **vi kunde**, hvorved Ordet giores uforſtaaelig, i det Præſens confunderes med Imperfecto, thi ſkulde Præſens hede, vi kunde, veed jeg ikke, hvordan Imperfectum vilde blive. Ud-

Udøsende sin Galde.

Udøsende. Nogle skrive udøsendes, hvilked er Genit. thi jeg siger **den elskende Person**, men **den elskendes Klage.** Men det kommer ikke vores Skrivere saa noye an paa at giore Activum til Passivum, Nominativum til Genitivum og Singularem til Pluralem; thi der findes ogsaa de der skrive omnes vir, alle **Mand.** Ligesom det regnes ikke saa noye at skrive: **Der findes dem,** (invenitur illos) i Steden for **der findes de,** item **hvem var der,** (qvem sunt) for **hvo var der.**

Og til Døden Varsel giver.

Varsel. Somme skrive Vardsel. Her, saa vel som udi andre deslige Ord, maa man efterse, hvoraf de have deres Oprindelse, og derefter indrette Orthographien. **Varsel** eller **Advarsel** kommer af at **vare** eller **advare,** ikke **varde** eller **advarde,** og derfor bør man skrive **Varsel,** ikke **Vardsel;** thi hvorvel man udi mange Procurator-Indlegge finder **Kald og Vardsel,** saa er det derfor ikke mindre galt end dessen for dens. Ligemaade er det galt at skrive **Bardsel** for **Barsel;** thi det kommer af **Barns-Øl,** ligesom man endnu siger **Fæstens-Øl.** Efter denne Regul kand

man

man rette adſkillige andre Ord, ſom mindſt ikke minſt, efterdi det kommer af mindre, ſidſt ikke ſiſt, efterdi det kommer af ſiden: derimod maa man ſkrive næſt ikke nædſt; efterdi det kommer af nær. Derimod nedſt er det ſamme ſom ſidſt, og bør ſkrives med d, efterdi det kommer af ned eller neden; Førſt ikke førdſt, efterdi det kommer af før; Redſel, efterdi det kommer af reddes, men Bluſel, efterdi man ſiger at blues.

Daphnes Hiord jo tabt har all ſin Zir,
Hvad hindrer, at jeg dem en anden Skabning gir?

Her ſkrive faſt alle Zïir eller Zier, men ingen gïir eller gier, da dog Udtalen paa et Haar er den ſamme, hvor af ſees diſſe dobbelte Vocalers Unødvendighed, og at aldrig den Diverſitet vdi Skrivemaaden kand ophøre, med mindre man lader ſig noye med en ſimpel Vocal. De fleeſte ſkrive heed (calidus) men ingen ſkriver kieed, et Moede, men en Moder, hvorvel Udtalen er den ſamme. Derimod galt ſtolidum, og galt ſom kommer af gielder, ſkrives begge kun med eet Al, hvorvel Udtalen meget differerer. Jligemaade beralt og forfalt; ſaa man kand ſee, at diſſe dobbelte Vocaler reyſe ſig allene af Capricer, og ikke ere fornødne uden i viſſe Ord, for at hindre

Con-

Confusion, som udi Mood animus, og mod contra: udi en qvidam og een unus.

Hvordan jeg det mager.

Hvordan. Somme skrive i hvordan, item i hvo. Hvad den Præpositio I har her at bestille, er vanskeligt at begribe. Kand man sige i hvo, saa skulde man ogsaa kunne sige udi hvo eller udi hvordan, hvilket dog ingen vil tilstaae. Der er da ingen anden Raison til saadan Skrivemaade, end at en hen i Taaget engang har skrevet saaledes, og strax er bleven efterfulgt af andre.

Hvori din syndig Lyst.

Hvori. Somme skrive hvorndinden, ligesom i Steden for deri, derudinden. Man kand ikke udgrunde anden Aarsag dertil end at visse Folk, som lære at skrive og tale Tydsk; forend de forstaae deres Moders Maal, af Vankundighed saaledes have fortydsket dette Ord, eller og at visse Skrivere, som lade sig betale for hvert Ark, have fundet deres Regning at trække Ordet saa langt ud, for at faae des flere Linier, og at deraf have Oprindelse derudinden, hvorudinden, dessen, straxen, og andre desliige Elegantier, ligesom nogle holde for, at det er rettere at skrive iche end ikke, fordi ch falder lettere i Pennen.

Sik-

Sikkerſt. Somme ſkrive ſikreſt; men, ſom Poſitivus er ſikker, ikke ſikre, ſaa er det bedre at ſkrive ſikkerſt.

I Purpur-Liliers Sal.

Lilier. Somme ſkrive Lillier: men, ſom det latinſke Ord, hvoraf det kommer, heder Lilium, ikke Lillium, ſaa ſynes mig ſikkere at følge dem, der ſkrive Lilie. For ſamme Aarſag ſkriver jeg ogſaa Mur, Natur, Sol, Skole, efterdi de komme af de latinſke Ord, ſom hede Murus, Natura, Sol, Schola. Jeg har paa et andet Sted derforuden talt om de dobbelte Vocalers Unødvendighed.

Sal. Mange ſkrive Sall, ſom er gandſke mod Udtalen, og derforuden confunderes med Sall, ſom er venditio.

De andre Dyr ſaae an med Hierte-Glæde.

Hierte-Glæde. De fleſte ſkrive Hiertens-Glæde. Men, ſom jeg ikke kand finde nogen Nominativ. ſom heder Hierten, ikke meer end Dødſen, og Menneſken, ſaa er jeg meget villig at give diſſe ſelſomme Genit. Hiertens, Menneſkens, Dødſens, Kiødſens, Altarens ꝛc. deres Paſſ og Afſkeed: thi man kand klarlig ſee, at ſaadan Anomalie er indfort af en uvittig Skribent, der har ſat Ordene paa Papir ligeſaa daarlige, ſom

som han har udtalet dem, og er bleven efterfulgt af andre. Ex. gr. Jeg kiender mange, der sige min Morsis, min Farsis, Hansis, i steden for Moders, Faders, Hans. Om de samme skrive ligeledes, skal jeg ikke kunne sige. Vist nok er det, at hvis de ogsaa begynde engang at skrive ligeledes, de let af andre vil og herudi blive efterfulgte. Man siger: Kiødsens Vey, Kiødsens Lyst, men derimod Kiøders Smag, Kiøders Kraft; thi om en skrev Kalvekiødsens Smag, vilde end ogsaa de, som ere Patroner af den Gen. Kiødsens, neppe kunne bare sig for Latter. De, som skrive Hiertens Meening, skrive dog: Ansigtet er Hiertets Speyl, ligemaade de som skrive Altarens Sacramente, skrive dog Altarets Længde eller Høyde. Hvoraf sees, hvor let det har været uvittige Skribenter at forderve vort Sprog: Maaskee en gammel Skolemester, der ikke har været Sproget mægtig, har udi Børne-Lærdommens Oversættelse skrevet Dødsens, Altarens, hvorfore det siden udi geistlige Talemaader allene er brugt af andre.

Skov-Førsten op til Vrede.

Skov-Førsten. Somme skrive Fyrsten: men som man skriver før, først, føre, anfører,

rer, ikke fyre, anfyre, saa følger jeg heller dem, der skrive Forsie.

De svage søgte Værn.

Værn. Somme skrive **Vern**, men jeg følger heller dem, der skrive **Værn**, endeel, fordi man siger **Vaaben og Værge**, item at **værge** sig, endeel ogsaa, efterdi det tiener til at giøre Forskiel mellem **Verne**, **Verneting**, som heller bør skrives med simpel e, efterdi det kommer af det Latinske Ord Verna.

Paa. Somme skrive **oppaa**, endogsaa vore beste Poëter, bedragne, maaskee, deraf, at de have seet skreved for sig stige **op paa**, hvilket er det samme som at **opstige paa**, og derved har giort **oppaa** til eet Ord, saa det paa den Maade ogsaa er indført udi slige Talemaader: **Falde ned oppaa**, **støre død oppaa Jorden**, og saaledes gaae ned og op paa eengang. Hvad kand være meer latterligt?

At Frue Pandora var.

Frue. Nogle skrive altid **Frue**, og beholde e fœmininum, hvilken de allene udelade i Pronunciationen, og udtale **Frue** Venus, ligesom **Fru** Venus; Men, som deraf flyder den Anomalie, at den Vocal E undertiden udi samme Ord

maa

maa udtales, undertiden ikke, saa følger jeg heller dem, der udelade den af Skriftet, naar den ikke udtales, og skriver Fru Pandora, men den Frue Pandora. Samme Anmerkning kand giøres over det Adjectivum ny: saaledes skriver jeg en ny Vise; men den nye Vise.

Mon du dig understaaer.

Somme skrive, tor du dig understaae, hvilket maa hede paa Latin audesne audere. Paa Fransk oses-vous bien oser; thi tør og understaaer er det selv samme. De, som skrive: jeg tør ikke understaae mig, laste ikke dem, der skrive allene: jeg understaaer mig ikke. Hvorfore jeg holder sikkerst at følge dem, der skrive paa den sidste Maade, hvorved undgaaes den Pleonasmus. Man kand derimod sige, at de Tydske skrive ligeledes: ich darf mich nicht unterstehen: Men vi ere ligesaa lidet forbundne at følge dem udi den Post, som udi adskillige andre, som at sætte 3 a 4 Ord mellem Adjectivum og Substantivum, og Verbum altid in fine, hvilket mange hos os begynde nu at efterabe, og skrive ikke meer: jeg har forrettet de Ting; Men jeg de Ting forrettet haver, hvorved Dispositionen giøres unaturlig, Vognen gaaer for Hæstene, og Sprøget bliver vanskeligt at forstaae; thi naar jeg er det Franske og Tydske Sprog lige mægtig, saa kand

jeg eengang ſaa haſtig læſe en Franſk Bog, hvorudi Diſpoſitionen er naturlig, ſom en Tydſk, hvor der giores ſlige krumme Spring udi Stilen, ſaaſom jeg ikke kand fatte noget af en lang Periodo, forend jeg kommer til Enden, og inden jeg kommer til Enden, har jeg tit glemt Begyndelſen. De Tydſke have dreyet deres Sprog efter det Latinſke, ſaaſom det ſkal hede, at Tydſkland er udi Forvandtſkab med det Romerſke Monarchie, have derfor deres ſærdeles Raiſons at tvinge Sproget ſaaledes, og giore ſolut til ligat Stiil. Hvorvel de udi Imitationen ere gaaed for vit, ſom gemenligen ſkeer, ſaa at, i Steden for at Latinerne ſætte kun et eller to Ord mellem Adjectivum og Subſtantivum, ſætte de Tydſke undertiden en halv Snes, og, naar hine ſætte et Verbum in fine, ſætte diſſe ofte fire paa eengang, ligeſom udi Navnene, i Steden for de gamle Romere gave ſig tre Navne, ſaa give de Tydſke ſig undertiden otte. Jeg forſtaaer ikke det gamle Saxiſke Sprog, men jeg tvivler paa, at Diſpoſitionen har været udi deres Skrift ſom udi de nye Tydſke Boger.

Hvorudi herſker.

Somme ſkrive hærſker, andre herdſker. Men, ſom man ſkriver Herre, ikke Hærre eller Herde, ſaa bør Derivatum ogſaa være Herſke, ikke Hærſke eller Herdſke.

Gaaed

Gaaed for vir.

Gaaed. Nogle skrive gangen, ligesom i Steden for faaet fangen. Ingen kand nægte, at det er jo got Dansk, og at disse Participia findes udi gode gamle Bøger; Men, som de aldeles ere komne af Brug udi Talen, kand mange ikke lide dem udi Skrift. Det samme er at sige om Imp. Plur. finge og ginge, thi om nogen vilde sige: Ginge J derhen, i Steden for gik J derhen, vilde han derudover blive beleed. Jeg skriver derfor heller gaaer, faaer, gik, fik, iligemaade gaae og staae for stat og gak, hvorvel jeg laster ikke dem, der skrive saaledes, besynderlig udi Poësie; Thi at vrage disse Ord: Stat stille Vandrings-Mand, var jo at ødelegge alle vore Gravskrifte og Ligstene. Jeg skriver dog heller: Staae still o Vandrings-Mand! staae for ovenmelte Aarsag, og still, efterdi en Vandrings-Mand, er kun Singularis Numeri; thi stille er bleven skrevet for still, at Verset ikke skulde komme en Pes til kort, ligesom de Gamle have skrevet; mine Siæl saa rene, at det skulde svare til Ædelestene.

Af disse Anmerkninger sees, at jeg ingen Noviteter frembringer; men allene af adskillige Skrive-Maader udvælger den, som jeg kand give best Raison til, undtagen at man vil kalde det en Novitet,

vitet, at jeg udelader de dobbelte Vocaler midt udi et Ord; men, efterſom jeg ſeer, at diſſe dobbelte Vocaler udelades af alle udi viſſe Ord, hvor Udtalen er ligeſaa lang ſom udi de Ord, hvor ſaadanne Dobbletter bruges; ſaa gaaer denne Novitet ikke videre, end at jeg ſiger: Hvorfor man ikke ligeſaavel kand ſkrive Guder med en u ſom Guder, Hed med et e ſom Ried, Mode med en o ſaavel ſom en Moder, bliver med en i ſaavel ſom Tid, zire ſom ride. Thi de, ſom ſaaledes bruge udi viſſe Ord een Vocal, udi andre af ſamme Pronunciation to, kand ingen Raiſon give dertil. Jeg udelader allene, for at undgaae ſaadan Forvirring, denne dobbelte Vocal, og beholder den udi viſſe Monoſyllabis, for at undgaae eqvivoqve, ſom udi meen, for ikke at confunderes med men, een for at ſkille den fra en, item e fœmininum, ſom altid har været brugelig udi vort Sprog, og det af Fornedenhed formedelſt oven anforte Aarſage.

Qvindeligt Tanke-Spill

Af en

Hyrdinde i Norden,

bestaaende

i adskillige smukke Vers,

tillige med nogle

Vigtige Spørsmaale

til

Hr. Assessor

LUD. HOLBERG.

Af

det Svenske i det Danske Sprog oversat.

KJØBENHAVN, 1746.

Trykt hos Ernst Henrich Berling, boende i store Cannike-Strædet, og findes hos hannem tilkiøbs.

B.U.H.

Fortale.

Poetinden, som er Autor til disse Vers, og kalder sig en Hyrdinde i Norden, er en høy-adelig Svensk Dame, som har viist sin store Geist og Lærdom i adskillige Poetiske Skrifter, og er med rette en Zirat iblant Svenske Fruentimmer. Den fornemmeste Aarsag, hvorfor man har oversat dette Skrift, er blant andet et Vers, der viser, at Hun har corresponderet med vores lærde Hr. Assess. Lud. Holberg udi visse Philoso-

losophiske Materier, og at Hun har fundet Behag udi Hans lærde Skrifter. De fleste af de øvrige Stykker ere indrettede til at synge efter Svenske hos os mestendeels ubekiendte Melodier, hvilke man dog har oversat udi samme slags Vers, som de findes i Originalen. Og dette er alt, hvad man har agtet fornødent i Forveyen at erindre, om det øvrige maa Læseren selv domme, og bevise sin Bevaagenhed imod

Forleggeren.

Fruentimmeres Pligt at øve deres Forstand.

Stumme Laug, du blinde Sæd,
Som af nedrig Avind lyder,
Naar du Evæ Kion forbyder,
At det tager Lærdom ved.
At du først har faaet din Fart
Udaf Mand-Folks svage Hierne,
Der berømmer sig saa gierne,
Er vel uden Tvivl og klart.
Thi Natur og sund Fornuft
Mod din store Blindhed strider,
Og beviiser, at du lider
Meen af tyk og usund Luft,
Som udi sit Tanke-Spil
Undres paa, at Qvinder pleye
Ædel Geist og Aand at eye,
Og hvorledes sligt gaaer til.
Slig en Nar fortiener ey,
At hans Daarlighed besvares,
Han maa længe nok forvares
Som et artigt Contrafey
Udaf Mandfolks stolte Mod.
Og de mange Tvivle-Kroge,
Som de gamle Viisdoms-Droge
Tog af deres Hierne-Flod.

Lad os legge rigtig Grund,
Vort System paa Sandhed bygge:
Ingen kand den Sanhed rygge,
At enhver jo har sit Pund.
Nu velan, vort Kiøn tilstod,
Som de viise Mænd tor sige,
Himlen i Naturens Rige
Et langt mindre Kræfters Lod.
Dette viser os, med skiel
Hvorfor Qvinder bor at vandre
Meer til Viisdom, end de andre,
Dem Naturen undt saa vel;
Det er Sielens Hoved-Sag,
At den paa Forbedring tænker,
Og fra Mørkheds Baand og Lænker
Gaaer til Klarhed, Lys og Dag.
Veyen fri og aaben staaer:
Mand-Folk seer man jo som Piile
Til Apollos Verksted ile,
Hvor man Sindets Grøde faaer:
Kundskab er den søde Mad,
Som der maa Fornusten føde:
Sandhed er den beste Grøde,
Der giør Siælen vis og glad.
Dette Lys, som man nok veed,
Op af tvende Ilde rinder:
Thi ved Læsning man det vinder,
Og ved reen Forfarenhed.
Den som da ved disse Blus
Renser jevnlig sine Tanker,
Begges Love sammensanker,
Spiller Mørked selv et Puds.

See

See da her, du smukke Flok!
See, hvor klart vi Sagen vinder,
Et Beviis endnu jeg finder,
Som er klart og rigtigt nok:
Hver en Mand, som har Forstand,
Veed, at Dyd, som ey skal rygges,
Paa Forstandens Grund maa bygges,
Og at de ey skilles kand.
Mon han sig en Kone tår,
Som i Dumhed ligger bunden,
Og hvis Dyd paa Klogskabs-Grunden
Ingen Rodder fæstet har?
Ney, hvi kand en oplyst Sicel
Elske Daarlighedens Sverte,
Leve hos et fiantet Hierte
Ret fornoyelig og vel.
Men Hr. Kleinwitz siger dog:
Jeg bør billig klog at være;
Men min Kone skal sig kiære
Efter Kiokken, Naal og Rok.
Derved faaer hun Mandens Gunst
Meere end ved Klogskabs Grunde,
Thi i Pallas viise Lunde
Læres ey Husholdnings Kunst.
Hold, Hr. Kleinwitz, om du vil,
Tag dig kun en taasset Mage,
Hun kand mod Husholdning tage,
Som hun har Forstand dertil.
Efter dit Behag og Smag
Bruges ey Forstand og Lære,
Huusets tunge Last at bære,
Som er dog saa stor en Sag.

Nej, du dommer ikke ret:
Tro mig, en forstandig Qvinde,
Som kand høy're Ting opfinde,
Fatter Huusets sager let.
Har hun en vel øvet Siæl,
Lærer hun nok Huusets Sager:
Pløyer hun paa Viisdoms Ager,
Styrer hun nok Huuset vel.
Herved bliver dog min Bøn,
At de ædle Læserinder
Hüske paa, de ere Qvinder,
Og forglemmer ey sit Kiøn.
Nej, thi Standets Pligter kand
Derved bedre Fyldest giøres,
Naar en Kones Tanker føres
Ret til Huusets Sager an.
Thi det er jo klart og reent,
At ei ingenlunde leve
Bare til Fortred for Eve,
Som man hidindtil har meent.
Nej, betænk, o ædle Sæd,
At vor Attraaes første Pligte
Bør at have det i Sigte,
At gaae ud fra Daarlighed.
I har faaet det dyre Liv
Ey for samme at forspilde,
Og Forstanden at forvilde
Med en daarlig Tidsfordriv.
Himlen haver sat os hid,
Til Forsøg og til en Prøve,

Om

Om vi vores Siel vil ove,
Og derpaa anvende Flid.
Den, som nytter Tiden her,
Himlens høye Hensigt dyrker,
Og sin Siæl i Viisdom styrker,
Ey for Døden bange er.
Sandheds Straale er her sat
Under megen Mulm og Tvisten:
Den, som søger efter Gnisten,
Faaer og engang Solen fat;
Men den, som med Støv og Muld
Har sin Siæl i Tiden mættet,
Og sig efter Skygger rettet,
Gaaer i Mørket reent omkuld.
Hvi skal mørke Siele saa
Solens store Klarhed taale,
Naar de ey dens mindste Straale
Naaet har og skuet paa?
Jeg heraf den Slutning gior:
See, hvorvidt din Pligt sig strækker,
Og saa vidt som Kraften rækker,
Samme ud til Enden foer.
Lader os da tænke paa,
Hvad vor Pligt af os begierer,
Thi Naturens Lys os lærer,
At vi ey skal stille staae.
Veyen til alt godt og Held
I vor egen Siæl vi bære:
Thi sig selv at kiende lære
Er all Dydens Kildevæld.

Satyre imod qvindsyge Fruentimmer.

Vel har jeg for mit Kion til Forsvar ofte skrevet
Mod Mand-Folks Hovmods-Drift og skarpe Dadle-Pen,
Mig har en ædel Pligt for Kionnets Ære drevet;
Men mod Forhaabning slet min Løn nu falder hen:
Nu takker mig mit Kion med Qvinds Dadle-Sverte,
Det har vel lidet rort, men plager ey mit Hierte.
At Himlen tidt har sat Forstand og Dyd i Qvinder,
Det vidner Verdens Kreds: og derfor har de faaet
Hos Hedningerne Navn af mægtige Gudinder,
Fordi de høyere end andre have gaaet
I Viisdom og i Kunst, ja og i Dyd at lære:
Tænk! der har skaffet dem og efter Døden Ære.
Men om vort Svenske Blod veed næsten heele Jorden,
At det er smittet med en farlig Qvinds-Sod,
Ach! hvad for nedrig Drift! det ædle Folk i Norden
Kand ikke rødde ud sin største Vandhelds Rod.
Kand Qvinds Magt et Skaar udi et Rige giøre,
Hvi undres jeg da, at mig Qvinde-Tunger rore?
Dog har jeg Medynk med de Pile, man mig sender,
De bide ey paa mig, og giør mig ingen Verk,
De komme slove frem fra Qvinders blode Hænder.
Een syntes noget hvas og greb mig an for stærk:
At hvad jeg skriver jeg af andres Skrifter søger;
Men

Men hvad veed hun deraf, som aldrig læser Bøger?
Dog skal jeg sige her de Tanker, mig indfalde:
Mig synes, det er Skam, hvad andre have giort,
At copiere af, og siden sit at kalde:
Sligt Paafund staaer hos mig optegnet alt for sort:
Ney, jeg fornøyes ved at tænke og betragte,
Men for sligt Tyverie veed jeg mig nok at agte.
Men den, som laster mig, og omgaaes med at hitte
Paa bedre Ord, end de, som paa Papiret staae,
Den samme maatte kuns paa Rammen sig beflitte,
Og lære Knude paa sin Silke-Traad at slaae.
At dadle andre Folk, gaaer ikke an for hende,
Hun skulde først hos sig Forstandens Gnist optænde.
I, deres Øye-Meed bestaaer i Mad og Mage,
Og leer saa spodsk ad mig, som Pennen tar i Haand,
Og agter Lemmerne af eders Kiøn for svage,
At kunde lære meer, end sye og væve Baand:
Tænk, der er Tids nok til at læse og at spinde,
Og man kand Stunder nok til begge Deele finde.
Kom, lad os kappes om et Huus ret at regiere,
Jeg trodser jer, som har det blot af Vanen lært,
Ey giort jer Umag for Forstanden at formere,
Og skiendes tidt for det, som ikke er det værdt,
Fornuft skal lære mig om Verdens Gods at skotte,
Samvittighedens Lys mig viser det at nytte.
Men, kloge Qvinder, I, som stige høyt fra Jorden,

Med Flid, Forstand og Dyd langt større Ting opnaaer,
Som finder Eders Siel at være hid sat vorden,
At den skal vinde Lys, for den fra Verden gaaer,
Tak for hvert gunstigt Ord, I mig af Venskab skienker,
Fordi jeg siger ud, hvad I hos Eder tænker.
Den anden svage Hob, som man kand neppe tælle,
Der udi Daarlighed og Avind bunden er,
Ach! kunde den for Vidd en Deel af Skionhed sælge,
Og faae for Skaller det, som sande Frugter bær,
Den Hob, jeg siger, som veed neppe selv at aande,
Kand med sin Avind ey forvolde nogen Vaande.
For Avind kand jeg da et roligt Hierte bære,
To Skiolde haver jeg at sætte imod den:
Det eene er, jeg vil ey, at man mig skal ære,
Med mindre den, det gior, er selv en Viisdoms Ven:
Det andet er saa stærkt, og alting overvinder,
At vor Forstand er svag, og Verdens Roes forsvinder.

Lærdommens Skiæbne i Sverrig.

Thalia med sin Luth i Haand
Og med sit deyligt Laurbær-Smykke,
Fik Lyst at gaae til Nordens Land,
For at forsøge der sin Lykke.

Paa

Paa Reysen foer hun ikke vel,
Og der hun var til Sverrig dragen,
Blev hun af Folk saa vel antagen,
At hun var sultet nær ihiel.

Hun til den deyligste Music
Med mavre Fingre Luthen rørde,
Hun klagede, hvor slet det gik;
Men ingen var, som hende hørde.
Man hastede og skyndte sig
Fra den, som Pragt og Guld ey skiulte;
Dog var der een, som hende fulte
Med Raaben og med Dadle-Skrig.

Gudinden samme strax igien
Paa Lydet og paa Maalet kiender,
Hun sagde: Avind gak nu hen;
Thi see den Uselhed, mig hænder;
Ney, sagde Avind, ikke saa!
Jeg ey min gamle Vane glemmer,
Saa længe du din Kunst ey giemmer,
Saa maa det mig til Hierte gaae.

Raad.

Hold, Skald-Gudinde, skiul dig her,
Og dolg med Flid det, som dig pryder;
Thi skiønt din Skiæbne usel er,
Dog Avind Piile paa dig skyder.
Den angrer ey allene paa,
Om du har Stads og Lykkens Gaver,
Saa længe noget godt du haver,
Kand du dens Pile ey undgaae,

Andres Tykke er en usikker Grund.

Mit Hierte, hvorfor rores du
Af andres Dom og Tykke?
Bliv ved dig selv; og lær dog nu,
Ey alt for stort et Stykke
Paa Rygtets Snak at give agt,
Som stedse løber fra og til;
Det staaer dog ikke i din Magt,
At leve, som hver have vil.
Det er en gandske slibrig Grund,
Paa een og andens Tykke
Saa vel som Rygtets løse Mund
Sin Levnets Regel bygge.
Den, som kun vil for Roes og Priis
Paa Dydens strenge Veye gaae,
Han bliver nok ved Avinds Riis
Giort træt, for han begyndte paa.
Opled din reene Skyldighed
Af Blindheds morke Giemme,
Og følg du den, naar du den veed,
Kand Verdens Dom ey skræmme:
Naar du fuldkommen Indsigt faaer
I all den Pligt, dig ligger paa,
Og den med Alvor forestaaer,
Dig ingens Domme skade maa.
Du veed, en farlig Dadle-Sood
Har alle Tunger smittet,
Og ingen har fuldkommen Bod
Paa dette Onde hittet;

Men

Men vil du blive u-befængt,
Saa maa du skye all Ønskabs Skin;
Dit Levnet føre ufortænkt,
Ey kiære dig om andres Sind.
Om du uskyldig lastes, der
Lad ey dit Forsæt falde;
Thi Avind, som kuns Lyder seer,
Kand dig ey dydig kalde:
Foragt det, rores ey derved,
Men uden Hovmod trøst du dig
Ved Vidnet af Samvittighed,
Som eengang skal forklare sig.
Lad derfor baade ondt og godt
Dig til Forbedring tiene:
Naar Avind fat paa dig har faaet,
Vil Skiebnen dig forleene
Et nyt Tilfælde, at i dig
Du en Randsagning stiller an:
Tænk, Tiden den forandrer sig,
Dig alting nyttig giøre kand.

Den høyeste Fornøyelse, at kiende og ære Skaberen.

Hvo er i nogen Verdens Ende,
Som til sin Lyst jo haver giort et Vald
Blant det, Naturens Overflod har fald?
De fleeste af dem maa dog kiende
Omskiftelse, naar de udseet sig her
Til Lyst hvad Tiden underdanigt er.
Dog kand man det en Lykke kalde,
At de paa noget Middel falde,

At lyse op
Sin Siel og Krop,
Og udi noget søge
Sit livs Lyst at forsøge.
Hvor skal jeg hen med mine Tanker,
At hente Roe i min Urolighed,
Jeg, som af ingen sikker Glæde veed?
Hvor skal jeg kaste Haabets Anker,
Som gandske træt af uvis Længsel staaer,
I det min Attraae ikke fyldest faaer?
Skal jeg ved Glas mit Levnet stode,
En sulten Siel med intet føde?
Er ingen Ting
I Verdens Ring,
Som kand min Siel fornøye?
Hvorhen skal jeg mig bøye?
Hvi er jeg sat herhid paa Jorden?
Hvi er min Siel foreenet med en Krop,
Og begge ordentligen stilte op?
Hvi er jeg skabt i denne Orden?
Om ikke den, der alting har bereedt,
Til nogen Nytte haver mig udseet.
Mon den, der alting lod oprinde,
Har frembragt noget nogensinde,
Som han ey veed
Med Sikkerhed,
Skal til hans Ære vendes,
Men uden Hensigt hændes?
Hvi ligner det hans Viisdoms Ære?
Hvi blir hans Godhed deri aabenbar,
Og hans Fuldkommenhed i saadant klar?
Kand noget til i Verden være,

Mon

Mon nogen Ting er dannet af hans Haand,
Som hannem ey til Ære regnes kand?
Ach! jo du store Verdens Herre,
Du seer det større med det smerre,
Forbarme dig,
Og lad ey mig
Blant dine Under alle
Din Kiærlighed undfalde.

Men hvor jeg mig i Verden vender,
Lad mig mit Liv saaledes stille an,
At det i Evighed mig gavne kand:
Lær mig det Onde ret erkiende,
At ingen Magt det over Hiertet faaer,
Men op til dig min Hu og Attraae staaer,
Lad mig den høye Lykke vinde:
Lad sig min Siæl saa vel finde,
At kiende dig,
Saa vidt du mig
Dertil vil Kræfter give,
Og dem op til dig drive.

Har du mig dannet til din Ære,
Har du for den mig kaldet blive til,
Jeg af din Kiærlighed da haabe vil,
Du vil mig og de Midler lære,
At naae det Maal, du mig har foresat,
Og hvorved jeg skal faae den høye Skat,
Som kand min Siæl i Længden nære,
Jeg intet meere vil begiære
I dette Liv,
End Herre giv,

At jeg med Flid mig vender
Paa Veyen, du mig sender.

Samvittigheds Fred og Roelighed.

Jeg saae mig om iblant forfængelige Lyster,
I deres Glimre-Skin jeg fandt et stort Behag,
Hvor mange mætte sig ved Lykkens Lokke-Bryster,
Som paa den sande Lyst gior en forfalsket Smag.
Min Hu opvaktes,
Min Attraae strakktes
At prove den af hver udvalte Sindets Ro;
Men ach! man savner her
Den sande Ro, som er
Uryggelig, og staaer paa fast og sikker Grund,
Da ellers Verdens Lyst staaer kuns en liden Stund.

Samvittighedens Roe for alting er at priise,
Mod hvilken anden Lyst at regne er som Vind,
Den er en sikker Boe, hvor Sindet finder Liise,
Naar Modgangs Ureyrs-Blæst vil storme paa os ind.
Alt sligt at liide,
All jordisk Qvide
Er vel et Ophav til de svage Sandsers Storm,
Dog har de ingen Kraft,
At tage bort den Saft,
Samvittighedens Fred saaer af en himlisk Rod:
Der paa all Last og Nod fuldkommen raader Bod.

Men du, som aldrig har smagt denne Troste-Kilde,
Ey heller sogt din Lyst i Dyders Qvelse,
Du

Du, som i Mulm og Mørk mod Himlen har
giort ilde,
Og aldrig tænkt, hvori din Pligt sig skal betee,
Naar Sindets Længsel
Har fyldt sin Trængsel
I det, som staaer imod GUds Øyemeed,
Og heel forfængeligt
Forsømt sit Levnets Pligt,
Men slipper saa den Lyst, og ene er for sig,
Da savnes vist den Roe, som kaldes væsentlig.

Den er tilfulde viis, som sig derpaa bereder,
At vinde Siælens Fred, der er den beste Skat,
Som ey paa Glas og Jis, i falske Lyster, leder
Det Hvilested, som kuns i hannem selv er sat.
De ædle Gniste
Kand aldrig miste
Den Attraa, at de vil fra Støvet reyses op.
Men det udvortes Liv
Er alles Tidsfordriv;
Dog hvo sin Skyldighed forstaaer og følger ret,
Han ey af Veyr og Vind kand blive glad og mæt.

Foragt af Tidens Forhindring.

Du blinde Sorg, som Sindet qvæler,
Fly bort, viig fra min frie Siel,
Som Evigheden sig udvæller,
Og gior sig ey til Tidens Træl:
Skiønt Tidens Løb sig selv omdriver,
Dog Evigheden urørt bliver.

Jeg vil nu all min Attra bygge
Paa det, som evig maa bestaae,

Da kand mig Tiden ikke rygge,
Mit Maal kand jeg da sikkert naae:
Thi Evighed, som altid varer,
Sig dog engang for mig forklarer.
Thi blir min Skat, naar alting brister,
Samvittighedens stille Roe,
Naar jeg end ellers alting mister,
Kand dette Forsæt altid groe,
At ville Lyset see og følge,
Skiønt det en Taage her vil dølge.

Hvorvel jeg ikke her i Livet
Kand Solen faae fuldkommen fat,
Har den mig dog en Længsel givet
Til sig fra denne morke Nat.
Den Straale, som mig her skal lede,
Kand mig et større Lys berede.

Hvad kand da Tiden mig betage?
Mit rette Liv blir altid eet.
Hvi kand da Verden mig bedrage?
Jeg har dens falske Grunde seet:
Jeg dog ved all dens Lokke-Fagter
Dens Grunde altid falske agter.

Lykkens Ustadighed betragted.

Hist paa den stolte Hoy, hvor Ærens Bolig stadser,
Hvor Vælde, Stads og Pragt, sit frie Hiemme har,
Gik jeg i Tanker op, at skue paa de Pladser
Dem, som i Lykkens Skiød et Rom og Lege får:

D

Der saae jeg Lykkens Soel med gyldne Straaler iile,
Og Velstand, Lyst og Fryd af alles Øyne smiile.
Jeg saae, at Lykken her med tette gyldne Planker
Har stængt Foragtet ud fra denne høye Plads,
Den, som gik inden for i disse Ærens Skranker,
Blev fulgt af Pral og Glands, af Ærens Skin og Stads.
Man saae i tusind Tall Folk uden for at ligge,
Og ydmygst her om Hielp og Ret for Dørren tigge.
Af denne Høydens Pragt min Tanke blev betagen:
Ach! sagde jeg, her er Lykksalighedens Maal,
Den som er engang hid til Lykkens Bolig dragen,
Kand ikke stikkes af Foragtets skarpe Naal:
Her kand man all sin Tid med Velstands Guld forgylde,
Og all sin Attraae frit af Lykkens Kilder fylde.
Jeg gik end bedre ind, det Levnet at betragte,
Som disse Lykkens Børn indbyrdes førde her,
Her sees vel, sagde jeg, de beste Venskabs Pagte,
Mens Lykken været har saa rund imod enhver;
Men Ach! her fattedes Fornøyelighedz Gave:
Den var en Mammons Træl, og den en Avinds Slave.
Her saae jeg fine Garn blant Vellysts Roser ligge:
En listig Smigre-Sang tog Øyn og Øret ind:
En Mammons Træl sin Guld saaes misfornøyet tigge,
Bad ham fornøye det umættelige Sind.

Kort sagt: den mindste Deel var med sig selv fornoyet,
Men til hinandens Fald besynderligen boyet.
Min Tanke standsede, og faldt til Jorden neder,
Da jeg den Riges Lod paa Glæde fattig saae,
Jeg saae med større Skræk, at end den største Hæder,
Som nylig overst stod, i hast nedkastet laae.
Forandring syntes her Regierings Spiir at holde,
At føre een i Veyr og andres Fald forvolde.
Naar Lykken satte een op paa sin stolte Vinge,
Saa slog den tive ned i samme blinde Hast,
Og syntes hun sig lidt med hannem op at svinge,
Saa blev han dobbelt dybt i Stov til Jorden kast.
I slig Omskiftelse hun førde dem hun ledde,
Og naar de høyest stod, hun deres Fald beredde.
Min Tanke da fortrod paa slig forstyrred Handel,
Og vortes, da den saae saa mange store Fald,
Jeg blev da vel tilfreds, at gaae en stille Vandel,
Og for de Høyes Glands var det min Attraae all.
Jeg fandt, at Dyden blot den rette Høyhed giver,
Som kand i Med og Mod foragte Lykkens Iver.

Rette Tanker om Lykken.

Kom, stadfæst dig, min Siæl, i dine visse Tanker,
Beslut et Endemaal, som aldrig rygges skal:
Hvad er det, at du saa omkring i Uro vanker?
Du seer, at Lykkens Høy er bygt paa idel Fald:
For-

Fortuna, som er valdt til Verdens Herskerinde,
Er en svigagtig, falsk og uretviis Gudinde.

Naar jeg beseer de Ting, som Verden kalder Lykke,
Saa gruer min Fornuft, og faaer af Skræk et Stød:
Jeg seer et Veyrlys sig med mange Farver smykke,
Som intet stadigt Godt besidder i sit Skiød:
Her skinner Magt og Guld, Lyst, Hoyhed, Ære-Navne:
Ach! en svigagtig Glands, som Verdens Born omfavne.

Om denne Skionhed slaaes den store Verdens Skare,
De brænde een og hver af heftig Kiærlighed;
Men denne Kiærlighed forvolder mangen Fare,
Og river Dyden og Samvittigheden ned:
Fortuna sælger ey saa læt sin falske Naade,
Hvor hun den sælger, vil hun over Hiertet raade.

Skal jeg da trænges med de taabelige Siæle,
Som kappes daglig om meest at ophoye sig,
Som dog for Stov og Muld kun ere usle Trælle,
Med Avinds Vaaben gaae indbyrdes udi Krig.
Min Siæl! den Lykke kand dig ikke vederqvæge,
Der er en anden Vey, som Sindets Trang kand lægе.

Til Ærens steyle Bierg min Hu sig ikke vender,
Den rette Ære i Forstand og Dyd bestaaer,
Min Siæl er ædel nok, den sig ved Himlen kiender,
Dens Hoyhed er, at den paa Dydens Veye gaaer.

Jeg bruger ingen Glands af andres laante Fiære,
I Visdom og i Dyd bestaaer den storste Ære.
Til Guldets Slimre-Muld mit Syn sig ikke trænger.
Ach! skulde dodt Metall Magt over Sindet faae?
Den Skare er jo blind, som ikkun efterhænger,
Af denne falske Skat et toppet Maal at naae;
O usle Lykke, som forstyrrer Sindets Hviile,
Og skynder mangen til sit Fald at efteriile!
Til Vellysts brede Vey min Fod sig ikke lofter,
Thi af Losagtighed har Sielen ingen Roe:
Paa Lystens frie Mark sees tusind Angre-Klofter,
Samvittighedens Nag opfylder deres Boe.
Ulykkelig er den, som skal sin Roe udkiobe,
Og holder det for Lyst, til egen Nod at lobe.
Det er min storste Lyst, saa vidt jeg kand, at giore
Det, som min Skyldighed og Livet forer med:
Den blinde Vane skal mit Hierte ey forfore,
At giore mod min Pligt og min Samvittighed:
Jeg seer, min Hierte-Roe da allerstærkest bliver,
Naar, hvad forfængeligt, jeg længest fra mig driver.
Saa er da Dyden det, alt meere sig at skille
Fra det, som Sielen mork og misfornoyet gior:
At skærpe sin Forstand, og rette saa sin Ville
Til en Fornoyelse, som sikker være bor:
At bruge Verdens Gods til Velstand, Lyst og Lykke;
Men aldrig lade det Fornuften undertrykke.

Om

Om Utaalmodighed og Fornoyelighed.

Utaalmodighed.

Hiig, mit Hierte, mig,
Hvad skal glæde dig?
Ned paa Jorden her,
Siig, hvad har du kiær?
Lykkens Krands,
Guldets Glands
Skiule sig
Jo for dig;
Deres Skin
Trænger ind
Ellers dog i alles Sind:
Riigdom med sin Pragt
Tage sig den Magt,
At de kaste Dyden selv udi Foragt.
Hvad skal jeg da sigte til?
Naar min Skiæbne ikke vil,
Og den blinde Lykkes Spil,
Som forfølger mig?
Angest, Sorg og Nød
Er mit Leve-Brød:
Himlen har mig glemt,
Til Fortred mig giemt:
Verden er for mig ret som et vildsomt Hav:
Hvile finder jeg først i min Grav.

Fornoyelighed.

Bort Tungsindighed
Fra mit Øyemeed:

Lykkens Lokkemad
Gior mig ikke glad:
Thi dens Vind
Gior en blind,
Rette Vey
Gaaer den ey,
Aldrig den
Vil gaae hen
Til en Dydens Ven:
Dydens ædle Rod
Gior all Plage god
Og bespotter Lykken udi Med og Mod.
Hvad er Lykkens Soel og Dag!
Et fordærvet Hierte-Lag,
Som i Grunden er heel svag,
Og har ey Bestand;
Thi frisk op, mit Mod,
Himlen er dig god,
Han beskiermer den,
Som er Dydens Ven:
Sorg og Klagen kun af Svaghed komme kand,
Men bestandig er Dyd og Forstand.

Dydens Vall den rette Fornoyelse.

Bort Verdens Sorg og Jammer,
Mit Hierte, bliv i Glæde ved,
Naar Alderen os rammer,
Slaar den Tids nok all Glæde ned:
Den rette Glæde er ey tungt at vinde,
Enhver jo let den hos sig selv kand finde,
Naar verdslig Attraae dæmpes ned,
Som saarer Hiertets Roe og Fred.

Kom, lad dig Dyden drage
Jnd i sit deyligt Paradis,
Og lev her dine Dage
Paa en lykkalig Art og Viis:
Her slides man ey om en verdslig Ære,
Her vil man ey for Guld sin Roe fortære,
Her agtes maa for Dyden vel,
Og noes med sin ringe Deel.
Lad Hovmods Daarer bygge
Paa Ærens Bierg sit Lyst-Slot op,
De boe dog aldrig trygge
Paa denne Hoyes slibrig Top:
Lad dem kun frit med tusind Rænker lobe,
Og for et Navn et Slaveri tilkiobe:
Lad Penge-Trællen faae sin Ret;
Han bli'r dog aldrig glad og mæt.
See! hvor vort Levnets Lykke
Udi vort eget Val bestaaer:
See! Dyden gi'r en Smykke,
Som Lykkens Svlig igiennemgaaer:
Den skienker os de allerstorste Gaver,
At noyes med det lidet Gods, man haver.
Den bliver sod i Lyst og Nod;
Og vinder Seyr i Liv og Dod.

Foraars-Fornoyelse.

Naaren med sin Pragt fremtrinner,
Jorden skinner
I sin nye Foraars-Dragt,
Lerken vil hvert Dyr indbyde,
Sig at fryde;
Thi Naturen er opvagt.

Sko-

Skovens Smykke ſtyder Knopper,
Alting hopper,
Solen deeler Liv og Saft:
Op, min Siæl, opløft din Tanke,
Kom at ſanke
Haabets ædle Lyſt og Kraft.

See, hvor den, ſom alt har grundet,
Jorden rundet,
Verdens ſtore Ophavsmand,
Vil os aldrig lade miſte
Haabets Gniſte:
Alting bedre blive kand.

Hver en Ting vil ſig forøge,
Alle ſøge
Efter et fuldkommen Meed,
All Naturens Lov ſaa handler,
Den forvandler
Alt til ſtørre Herlighed.

Mon den Jord, ſom Sneens Mængde
Hæftig trængde,
Ligne den, nu er ſaa ſkion?
Den laae froſſen, øde, maver,
Er nu faver,
Og af livlig Varme grøn.

Sind og Hierte ere matte
Til at fatte,
Hvad os tiene kand til Troſt,
Man af alting kunde lære
Gud at ære:
All hans Gierning har een Roſt.

Hvad vi skue, see og finde,
Kand os minde
At han er fuldkommen god:
At han kiærligt mod os brænder,
Og udsender
Kiærligheden som en Flod.
Men vort Syn, vort svage Oye
Kand den høye
Viisdoms Straale ikke naae:
Vi kand ey i Lysters Dromme
Retviis domme
Om de Ting, vi ey forstaae.
Det, som vi til Maal os sætte,
Og henrette
Alle vore Tanker til,
Agtes dog i Herrens Oye
Ikkun foye,
Og ey meer end Børne-Spil.
Skulde han sin Lov forandre,
At vi vandre
Maatte efter vores Lyst?
Skulde vel Naturens Grunde
Rygges kunde,
At fornøye vores Bryst?
Ach! hvad kand en Orm dog pukke,
Den maa bukke
Sig i Muld og Støvet ned:
Af Guds Almagts Regimente
Kand vi vente
At den alt at rette veed!

Men

Men vor Siæl og svage Nemme
Kand ey glemme
Kraften, vi har engang faaet:
Hvor vi vore Tanker vende,
Maa vi kiende
Et Forskiel paa Ondt og Godt.
Ormen, jeg med mine Foder
Ofte stoder,
Skiønt den ringe er i sig,
Finder dog udi sit Hierte,
Til en Smerte,
Naar den trædes udaf mig.
Lige saa maa og vort Hierte
Tidt med Smerte
Klage over Tidens Tvang:
Megen Modgang, Slæb og Moye
Maa vi doye,
Til vi blive Dodens Fang.

Ingen Roe er her at finde,
Som kand binde
Tidens vægelsinded Lob:
Hvad os her kand best oprette,
Byrden lette,
Er et fast og stadigt Haab.

Haabet er den beste Gave,
Som vi have
Til en Lindring i vor Nod;
Vel den, som til Haabet higer,
Haabet siger:
Bliv ved Haab i Liv og Dod.

Ach!

Ach! min Siæl, saa søg det beste,
Søg at fæste
Dig ved Haabet altid vel,
Haab, at den seer med sin Naade
Til din Baade,
Som har givet Liv og Siel.

Om du, mens dig Verden fristet,
Noget mister
Af en kort ustadig Lyst:
Haab at den retviise Fader
Dig oplader
En fuldkommen Glædes Høst.

Sommer-Fornøyelse.

Deylig Tid, som træder ind,
Hvoraf idel Glæde flyder,
Liv i kolde Hierter gyder,
Du fornøyer ret mit Sind.

I min stille Eenlighed,
Hvor mig ingen Larm gior hinder,
Jeg en Roe en Stilhed finder,
Som kuns faae at agte veed.

Langt fra Verdens Bulder stilt,
I min lave Bonde-Hytte,
Tor mit Hierte ikke skiotte
At Fortuna ey seer mildt.

Her er ingen Dadle-Røst
Eller andres blinde Tykke:
Intet falskt svigagtigt Stykke
Gior mig Hinder i min Lyst.

Om jeg savner Stads og Pragt,
Som man her ey kand undvære,
Saa er det, som mig skal nære,
Uden Avind mig tillagt.
All Naturen ofrer sig,
At forlyste mine Tanker,
Skoven i sin Omkreds sanker,
Hvad der kand fornøye mig.
Fuglene, som den bebve,
Laaner jeg hver Dag mit Øre,
Deres Fryde-Sang at høre,
Naar jeg vaagner af min Roe.
Ved en Bæk, som sagte gaaer,
Og nedstyrtes fra en Banke,
Kand jeg Græs og Urter sanke,
Som fornyes Aar fra Aar.
I de skionne Blomsters Ziir
Jeg Naturens Skionhed finder,
Alt hvad i min Tanke rinder,
Til forundring Aarsag gir.
Hisset, hvor Naturens Haand
Træerne har sammenflettet,
Hviler jeg, naar jeg er mættet,
Ved et deyligt Kilde-Vand.
Klippen aldrig er saa steyl,
At min Fod jo Toppen vinder,
Hvor jeg deylig Udsigt finder,
Seer paa Havet Skib og Seyl.
Naar jeg did har Øyet sendt,
Og seer Folket Faren fritte,

Vove sig, Gevinst at hitte,
Paa det falske Element;
Ynkes jeg ved det man gior:
Menneſket, sig at ernære,
Synes Døden at begiære,
Og sig selv i Fare føer.
Lykkens Trælle ligesaa
Ud paa Verdens Hav sig kaste,
Efter Veyr og Vind de haste,
Om de end skal undergaae.
Naar jeg saa udi mit Sind
Andres Tilstand ret betragter,
Jeg derhos den Attraae agter,
Som mit Hierte tager ind.
Ach! hvad var min Glæde stor,
Dā jeg her i disse Lunde
I min Hytte ligge kunde,
Og foragte Lykkens Kaar,
Om jeg ey med Heftighed
Havde en umuelig Længsel,
For at faae i Verdens Trængsel
Her igien min Siæls Magnet.
Kiære Corilas, som gik
Fra en ubeſtandig Sommer
Did, hvor kun Udvalde kommer,
Og en evig Sommer ſik.
Vent mig, kiære Hyrde, der,
Jeg dig snart i Glæden møder,
Som vor Nød og Trang forsøder,
Og all Dyds Belønning er.

Høste-Fornøyelse.

De skarpe Norden-Vinde lyde
Med Bragen af den mørke Skye;
De Sommeren at ramme byde,
Og tvinge all dens Pragt at flye:
De takle Træers Smykke af,
I Luften de sin Kuld udbrede,
I Eng og Skoven allerede
Bortvisner alt, hvad Grønhed gav.
Det klare Vand for nylig spilte,
Og uden Bølger sagte flød,
Et Speyl paa Himlen forestilte,
Som viiste Stierner i sit Skiød;
Det var et Syn, man glædtes ved,
Men Storm og Slud i hast paafølger,
Thi Vandet kaster sine Bølger,
Slaaer mangens Blod og Manddom ned.
Af Solens Ild og varme Lue
Var Luften deylig, reen og skiær,
Hvert Creatur fik ny Formue!
See, hvor ustadigt alting er:
Den Himmel, som var nys saa klar:
Af mørke Skyer nu bedækkes,
Fra Jorden tykke Dunster strækkes,
Som Døden om sig svøbet har.
Det Sted, hvor idel Glæde boede,
Som Sind og Øye til sig drog,
Hvor Lyst og Fryd blant Roser groede,
Hvor Sommeren sin Stads opslog,
Nu af sin Glands at vise veed
Ey andet end et traurigt Minde,

Thi

Thi Uveyr, Storm og kolde Vinde
Bortrove all dets Deylighed.
For Fuglenes Muſie og Toner'
Et Storm-Veyr fylder Øret op,
De ſtolte Træer med gronne Kroner
Dem favne paa den torre Top,
Naturen ſees ey meer at lee,
I Sneen Græs og Blomſter fryſe,
Hvo ſkulde nu vel ikke gyſe
Af idel Misfornoyelſe.
Naar Tiden er os halv betagen,
Naar ſelv Naturen er i Trang,
Naar Solen haſter bort med Dagen,
Og gior os Natten dobbelt lang,
Hvo er iblant de Sorgende,
Hvo har et Saar udi ſit Hierte,
Hvo haver i Gemyttet Smerte,
Og finder da ey dobbelt Vee?
Den morke Høſt, de vaade Skyer
Er trykte Hierters Element,
Der med ſin Kuld og Blæſt fornyer
Den Sorg og Nød, dem har beſpændt,
De blande med en Taare-Strom
Den tykke Regn, ſom Jorden væder,
Alting dem udi Angſt beſtæder,
Selv Tiden ſynes giøre om.
Hvi ſkal dog det, ſom kand behage,
Saa ſtakket vare og ſaa kort?
De deylig ſmukke Sommer-Dage
Med ſaadan Haſt ſig ſkynde bort;
Den kolde Vinter, lange Høſt,

Vil derimod, saa langsom skride,
Men Glædens Timer hastigt lide,
Og løbe bort for vores Bryst.
Saa skal jeg nu i Taage samle
Med Sindet og med Legemet,
Skal jeg end flere Sorger samle,
Skal Tidens Art og Endrings-Ret
Saa megen Magt paa Sielen faae,
Den Tiid og Veyrligt lig at giøre,
Kand Regn og Kuld min Tanke røre,
Kand her en Blanding foregaae?
Ney, Sindet er et høyre Væsen,
Af andet Ophav, bedre Art,
Af Tiden spilles ey paa Næsen,
Ey sinkes maa udi sin Fart:
Hvad kommer Aarsens Tid os ved?
En stadig Roe bør vi at eye,
Vi kand jo altid Lysten pleye
Med det, vi skal foreenes med.
Til den, som skabt har alle Tider,
Skal vi med Sindets Kræfter gaae,
Han, som Forandring aldrig lider,
Hos hannem er en Roe at faae,
Som Tiden ikke slaaer omkuld;
Der kand vi vinde Glædes Krandse,
Ey nok, vi ved hans Gierning standse,
Op, op fra Jordens Støv og Muld!
Saa længe Viisdoms-Solen straaler,
Saa faae vi Varme, Lys og Liv,
Hvo Lysten efter Dyden maaler,
Den fattes aldrig Tidsfordriv:

Ja,

Ja, dette blide Soelskins Land,
Som Himlen os til Bolig stiftet,
Har intet skadeligt forgiftet,
Ey Norden-Vindens skarpe Tand.

Op, mine Tanker, og bereder
Jer til at nyde denne Lyst,
Forfæng'ligt Væsen at oplede,
Bedrog jo for det svage Bryst:
Udi sin Sommer var det smukt,
Men da det allerdeyligst bramte,
Det Høstens Kuld og Uveyr ramte,
Saa det blev som et Lys udslukt.

Saa lærer eders Lyst at tage
I det, som ikke undergaaer,
Og ikke paa det Skifte klage,
Som i Naturens Orden staaer;
En Høst, saa kold og mørk den er,
Dog baade Frugt og Nytte bringer,
Den Viise Lyst af alting tvinger,
Og Gavn af alle Tider bær.

Lad Høste-Tiden eder minde
Den Pligt, I tage bor i agt,
I Skolerne det Pund at vinde,
Som Himlen har i eder lagt,
At, naar den Høste-Tid er der,
At Kroppen legges skal i Jorden,
I flyttes til en bedre Orden,
Naar j har nok arbeydet her.

Vinter-Fornøyelse,
eller
Firmamentets Betragtning.

Du deylig smukke Skue-Plads,
Du Rum, som all vor Konst dog ikke maaler,
Did Øyet sender sine Straaler,
Men aldrig kiedes ved din Stads.
Ey Maal og Grendse dig omgiver;
At maale dig, er vor Forstand for kort,
Dit Sammenhæng os ubekiendt forbliver,
Her taber sig Fornuften bort.

Men skiønt du er en Labyrinth
For vor Forstand, og dine Stierne-Hære
For os skal ubekiendte være,
Skiønt ingen naaer den høye Klint,
At see udi dit deyligt Smykke
Meer end en høy og uforandred Pragt,
Er dog din Glands et herligt Mester-Stykke
For dem, som give paa dig agt.

Den Skiønheds Glands er allerstørst,
Som paa eengang fornøyer Sind og Øye,
Den blaae Hvælving i det Høye
Jo lokker Øyet allerførst
Op til sin Pragt, det vide Runde,
Hvor tusind Lys kand sees paa Himlens Huus,
Der har vort Sind sin Lyst, faaer nok at grunde
Paa disse stolte Himmel-Blus.

Men skiønt de fuld med Klarhed staae,
Og Lys paa alle Kanter fra sig skyde,

Maa

Maa sig dog vore Tanker bryde
Med Oplysning om dem at faae:
Hvad ere de? hvad mon de giore?
Til hvad for Brug staae disse Fakler der?
Mon meget de i deres Omkreds fore,
Hvad heller lyse de kuns her?

Hvo mon af Stierne-Kloge Mænd
Det største Lys om disse Lys har fattet?
Skiønt mangen har sin Tanke mattet
I Tanke-Lob paa Himmelen,
Hvo kand os dennem ret beskrive?
Torqvato, Brahe, Ruggeri kand ey
Et ret Begreb om deres Væsen give,
Skiønt de afmale deres Vey.

Enhver sig gietter noget til:
Een dem i os en Virkning vil tilegne:
Hos een vor Fødsel de betegne;
Dog viser dette Tanke-Spil
Ey andet, end en uvis Gisning;
Men skal vi faae Fornøyelse derved,
Saa er den best, der giver mest Forvisning
Om Stiernernes Fuldkommenhed.

Hvis de som Sole faste staae,
Og give Lys til deres visse Sphærer,
Som mange Creaturer bærer;
Thi intet tomt man finde maa
Udi Naturens vide Rige;
Hielp Himmel! hielp da mine Tanker op!
Hvo er da du, du Kraft foruden Lige,
Som sammenholder denne Krop?

Stiig ned, mit Sind, en liden Stund,
At du, som Icarus her ikke smæltes,
Og altsaa Hovedkulds nedvæltes,
Lob ind udi din egen Grund,
Forundrings fuld kast dig her ydmyg neder
For dette Lysets Ophav, denne Magt,
Som hver en Ting i evig Orden leder,
Og af sig selv har sammenbragt.

Du mine Tankers Oyemeed,
I den jeg Lys og Viisdom samlet finder!
De Tanker i min Siæl oprinder,
Da jeg dig ey at maale veed:
Mon du, som disse store Kredser vender,
Og fleere end, som ey min Tanke naaer,
Dit Oye hid paa usle Orme sender,
Og seer til os paa Jorden gaaer?

Veed du vor usle Tilstand vel,
Og seer du naadig til vor Tarv og Trængsel?
Vi, som udi vort Legems Fængsel
Paa falskt og sandt ey veed Forskiel,
Ey veed vor Pligt, og altsaa meget mindre
Kand kiende dig, du store Almagts Haand,
I Skabelsen vi dig aftegnet finde,
Skiønt vi den neppe kiende kand.

Mon du er om om vores Lov,
Vi usle Kræ, du vilde Kundskab give
Om ondt og godt, og i os skrive
Meer end en jordisk Tids-Fordriv?
Har du os skabt til høyere Beskæfter
End til et Slæb paa denne vilde Oe,

Hvad heller har vi faaet forgieves Kræfter,
At tænke vidre end at dee.
Ach! efter din Fuldkommenhed
Er lige i din Almagts hellig Øye
De Store, Smaa, de Lave, Høye,
Fordi du alting kom affted:
Hvi skulde du den Gierning nu forglemme,
Af Naade du og Viisdom haver giort?
Du Naadens Gud, hvi kand du Naaden giemme?
For dig er alting lige stort.
Saa er jeg vis paa, du mig seer,
Og at du paa min Nød og Jammer agter:
Det er det, jeg med Lyst betragter
I all den Sorg, mig rammer her:
Det er det Haab, som i min Siel oprinder,
Naar jeg af Suk og Nød vansmægte maa,
At jeg hos dig en sikker Adgang finder,
Og med min Bøn kand til dig gaae.
Saa finder jeg dig, store Gud,
Skiønt udi Mulm og under mørke Skyer,
Naar du engang mit Liv fornyer
Og pynter mig fuldkommen ud,
Da skal jeg see i Lys og reene Straaler
Dig selv og hvad din Viisdom er og kand;
Den Stierne-Hær, Fornuften nu ey maaler,
Kand da begribe min Forstand.
I Himmel-Kroppe, ædle Blus,
Som drager op mit Sind til Lysets Herre,
I store Sole med de smærre,
Som lyse mangen Verdens Huus!

Er eders Borgere saa viise, reene,
Har bedre Kundskab de end jeg om Guld,
Saa lader dem sin Priis med min foreene,
Jeg haaber snart at flytte ud.
Da gaaer jeg glad fra Jordens Bold,
Paa hvilken jeg har maattet staae min Prove,
Og Siel og Krop i Modgang ove,
Jeg giver mig min Guld i Vold,
Til evigt Lys skal Sielen da forflyttes,
Til Lys, som Soel og Stierner overgaaer,
Hvor større Lys og Klarhed aldrig skiottes,
Hvor alle Aander Fode faaer.

Vigtige Spørsmaale til en Lærd, med Autors eget Svar.

Spørsmaale.

O Danmarks Lys! forundres ey,
At jeg mig ubekiendt fordrister,
At vise dig den vilde Vey,
Som mig urolig gior og bister:
Din sande Lærdom og Forstand
Gior at man overalt dig agter,
Din Gunst og Venskab eftertragter
Endogsaa i et fremmed Land.
Din Danske Skue-Plads er fuld
Af Jld, af Lærdom og Moraler,
Og viser, at mod Nordens Kuld
Det Franske Land forgieves praler
At Molier, La Fontaine, Despreaux,
Ey havt all Jld i deres Hierner;

Men

Men under Biornens kolde Stierner
Kand Dansk Fornuft sin Varme saae.
Ovidius, der som Poet
Har Folk giort om til Dyr og Steene,
Har ned i Glysis Egne seet,
At man ham vil hans Priis formeene,
Da en meer lærd og klygtig Haand
Har viist et nyt Naturens Under,
Som paa langt bedre Fynd sig grunder,
At Fæ til Folk forvandles kand.
Ja Reysen i den nye Luft,
Som er en jevn og noye Blanding
Af artig Fynd og stærk Fornuft,
Af lovlig Liist og lystig Sanding,
Er et Beviis paa slig forstand,
Som Vildelser har overvundet,
Og i sig selv en Vished fundet,
At den ey meer forvildes kand.
See! dette din Forstands Beviis
Fornoyet længe har mit Hierte,
Som for sig selv er giort til Priis,
Og kand ey læges fra sin Smerte;
Det løber Verden rundt omkring,
Og vil et Lys og Klarhed vinde,
Det vil bestandig Glæde finde;
Men finder Lyst i ingen Ting.
At det ey Liv og Lyset saae
Udi de store Lærdes Dage,
Som kunde raade Bod derpaa,
Derfor maa det sig vel beklage:
Hvis Newton, Leibnitz, Locke, Bayl
Endnu paa Verden maatte vanke,

De

De skulde bruge deres Tanke
Til Lægedom for slig en Siel.
De skulde da nok skaffe Raad
For Hiertet, som slig Tvivl har smittet:
Nu har de robt vor Blindheds Sod;
Men ingen Lægedom ophittet:
Den Sygdom jo langt bedre er,
Naar man sin Smerte ikke finder,
End at man udi Sveed henrinder,
Og har ey mindste Middel nær.

Hvad gavner, man de Skyer seer,
Som alt vor Væsen her omgive,
Og gior sig Umag meer og meer
Det tykke Mørke at fordrive?
Om efter megen Flid, og naar
Vankundigheden er bestridet
Og Tanke-Kraften langt udvidet,
Man dog endnu i Mørket staaer.

Er det den Løn, man vente kand
Af Viisdom, naar man samme dyrker,
Og haver vendt all Umag an,
I det man sig deri bestyrker,
At man til sidst i Uvished,
Naar man ey meer formaaer at rende,
Med Socrate dog maa bekiende,
At det er intet, som man veed?

Hvad skal os viise rette Sti
Iblant saa mange vilde Veye?
Hvad skal os give Trost, naar vi
I Noden ingen Trost meer eye?

Paa

Paa denne Lasters Tumle-Plads
Dyd og Udyder sammenmænges,
Forstand og Lys af Daarskab vrænges,
Og hver een skryder med sin Satz.
Lyksalig den, der med sin Troe,
Som han fra spæde Ungdom lærer,
Kand troste sig, og finde Roe
I det, som ham til Himlen bærer,
Som Far og Far-Far bygde paa:
Og ey i mindste Maade tvivler,
Men under Nød i Troen hviler,
Naar han kand til sin Bibel gaae.
Lyksalig den, som Himmel ad
Kand løfte sig, og Veyen vinde,
Selv udi Guld at være glad,
I Mørket her hans Væsen finde:
Umiddelbart hans hellig Røst
I Siælens øvre Deel kand høre,
Med reene Aander Selskab giøre,
Og smage himlist Engle-Trøst.
Lyksalig den, som sin Forstand
Kand til sin Vandel Lys berede:
Som sig fra Lyster skille kand,
Sig lader af Naturen lede:
Som følger kuns sin Attraaes Drift,
I Glæde-Tiden sig fornøyer,
Ved andres Nød sig ikke høyer,
Ved hedt og koldt staaer lige stivt.
Lyksalig hvo, saa høyt han kand,
Fornøyer sine grove Lyster:
Som nægter Verdens Ophavs-Mand,
For Straf og Ansvar ikke ryster:

Thi

Thi her fornøyer han sit Bryst,
Naar andre sukke under Noden,
Om nu hans Siæl forgaaer i Døden,
Saa savnes ey hans forrig Lyst.
Ulykkelig er derimod,
Hvo som i alle disse Tanker
Ey fæste kand en sikker Rod,
Men idelig ustadig vanker;
Som trænger til Oplysningen:
Sin Trost i Gud og Dyden tager;
Men frygter, at han sig bedrager,
Og saa i Tvivl maa falde hen.
Hvis det er sandt hvad Loock har sagt,
At Gud Materien kundet give
Formue til en Tanke-Magt,
Saa at der ingen Aander blive:
Saa bliver jo hans Slutning her,
At, hvad vi Siæl og Aander kalde,
Ved Dødens Magt maa sønderfalde,
Og med vort Liv til Ende er.
Hvis all vor Dyd er ingen Ting,
Og intet Væsen indeholder;
Men ikkun her i Verdens Ring
Bestaaer i det, som Vanen volder,
Hvad hielper da, at være from,
At man paa Lyster Vold vil giøre,
Om ingen retviis Magt skal føre
Paa Ondt og Godt en retviis Dom?
Hvi har Guds høye Majestet
Sat dette saa for os i Mørke?
Var det med os hans Øyemeed,
At vi kun Jorden her skal dyrke?

Ach

Ach ja, han kand jo nok bestaae
Udi sin Majestet og Ære,
Skiont disse Orme ey skal være
Ophoyede at see derpaa.
Men ach! all Trost maa falde bort,
Naar Siælen om sig tænker dette:
Dit Væsen blir til intet giort,
Naar man din Krop i Muld skal sætte:
Din Kraft, din Kundskab og Forstand,
Din Tanke, som saa vidt sig strakte,
Kand ikke andet om sig agte,
End at den blir til Stov og Sand.
O! hvilket bittert Hierte-Stod
For den, som her maa Uret lide,
Som med en dydig Siæl er fod,
Men er bespændt med megen Qvide.
Mon all hans Dyd forgieves er,
Er ingen, som hans Taare hævner,
Mon Doden alles Skiebne jævner,
Som er dog saa ulige her?
O! tænk dog, hvilket Torden-Slag
For dem, som har den Glæde provet
Af et oprigtigt Venne-Lag,
Hvori Forstand og Dyd blev ovet:
At de ved den fatale Stund
Skal miste een, de kiær kand have,
Som med sin megen Dyd og Gave
Skal sove i en evig Blund.
Hvad skal i en saa heftig Nod
Dog troste et fortvivlend Hierte,
Som af en meer end enkel Dod
Maa fole usædvanlig Smerte,

Som

Som miſter i en Ægte-Ven
Sin Deel i Verden, all ſin Glæde,
Sit Hiertes Lyſt, ſin Velſtands Sæde,
Foruden Haab at faae igien?
Som af ſligt Tab ey andet har,
End idel Sorg og bitter Jammer;
Men dog en ſtorre Angſt forfar
Af Tvivlen, ſom hans Hierte rammer,
At en, ſaa kiær og ædel Siel,
Som man har i ſit Hierte ſkreven,
Er nu maaſkee til intet bleven,
Og nyder ey et evigt Vel.
At den, ſom her i Dyd og Fred
Har levet til ſaa manges Nytte,
Skal i ſin beſte Tid affted,
Til alles Sorg i Graven flytte:
Ey af en viis og naadig Magt
Ved et beſluttet Raad borttagen;
Men af en Hændelſe nedſlagen,
Og i ſit forſte intet bragt.
Min omme og beklemte Siel,
Som denne Plage-Ild forbrænder,
Som ey i Tiden lider vel,
Og aldrig Fred og Liſe kiender,
Hvor gierne taalte den end meer,
Om den for all ſin Plage vidſte,
At den, jeg for med Taare miſte,
Er til, og evig Glæde ſeer.
Hvor ſkal jeg dette oploſt faae?
Hvo er, ſom heri Lys mig ſkienker?
Forlad, at jeg til den vil gaae,
Som uden Fepl jo ellers tænker;

Som har udvalt en Middel-Vey,
For sin Fornuft sat visse Skranker,
Saa at den samme bor at vanke
I Troen eller Tanker ey.
Om virkelig en Dyd er til,
Og i sig selv en Glæde finder:
Om den, som godt udrette vil,
Lon i Samvittigheden vinder:
Saa skal du ogsaa lide vel,
Og Glæde paa din Umag folge,
Om du fra denne Tvivlens Bolge
Vil Frelse en bedroved Siel.
En Siel, som i slig Jammer-Stand
Fremdrager sine bittre Dage,
At intet er i Verdens Land,
Som kand dens Attraa meer behage:
Som paa sit korte Leve-Fied
En haard og selsom Skiebne smager,
Men udi hvad den foretager,
Kun soger sine Tankers Fred.
Nægt mig da ey at give Svar
Paa det, jeg her at sporge haver:
Om Doden Magt paa Sielen har,
Om Sielen eyer Himle-Gaver:
Om det, vi kalde Dyd, er til,
Hvad heller man det har opfundet,
Om Dyden i sig selv er grundet,
Saa Himlen samme Krone vil?
Om du nu vil umage dig,
Et tvivlend Hierte at bestyrke:
Om din Forstand opretter mig,
Hvor skal jeg ey den Time dyrke,

Paa hvilken jeg den Lykke vandt,
Som Saba Dronning fordum hændte,
At hos en Viis, jeg ikke kiendte,
Jeg Svar paa merke Spørsmaal fandt.

Svar.

Hvog i dit eget Hierte Roe,
Den Sandhed lader sig ey rygge:
Paa andres Tanker, Hielp og Troe
Kand man med ingen Vished bygge.
De vende sig som Veyr og Vind:
Et Skib, som ikke selv har Anker,
Endog for mindste Bølge vanker,
Og løber sværlig holden ind.
I trætte Tanker, hviler lidt,
Og siger mig, hvad har I fundet,
Da I har vanket om saa vidt,
Og mangen Prøve overvundet?
Endnu er det dog ey fuldbragt:
Der staaer end meer i Verd en fore
Hvad har I nu for Rette-Snore
I Tvivlens Storm og Modgangs Magt?
Vel løb I længe nok omkring,
I merke Taage Lys at vinde;
Men det er en forgiæves Ting,
I alting Rede her at finde:
Slig Slutning aldrig lykkes kand;
Kand timelige Kræfter taale
Et evigt Væsens Grund at maale,
Og Gierningen sin Ophavs-Mand?
Men derfor maa ey Daaren troe,
At den gior best, der ikke sørger
At vaagne af sin dovne Roe,
Ey efter Viisdoms Veyen sporger;

Thi

Thi Viisdom er det Øyemeed,
Did vor Fornuft skal stadig meede,
Og sig fra Mørkheds Mulm udreede,
Saa meget som man kand og veed.
Naturen er den Urtegaard,
Hvor vi skal Sandheds Frugter lede,
Og skiønt vor Vey er trang og haard,
Bør vi os dog dertil berede;
Det er det Maal, vi leve for,
At Jorden os ey skal forvende,
Men at vi maa vor Skaber kiende
Udi det mindste Fied og Spor.
Da giver Viisdom herlig Løn,
Naar vi dens rette Frugter samle,
Den blir alt meere klar og skiøn,
Saa vi ey meer i Mørket famle:
Det lidet, som vi her forstaae,
Forslaaer ey mod det, som manquerer,
Men i saa ringe Kundskabs Sphærer
Kand vi dog Livets Maal opnaae.
Den er en Løgte i vor Haand,
Som os paa rette Vey skal bringe,
Og skiønt en Oplyst feyle kand,
Og alt hans Lys kun synes ringe;
Han dog langt bedre far derved,
End den, sin Kundskab selv forringer,
Og all sin Levetid tilbringer
Udi en mørk Vankundighed.
Naar Tanken kommer paa en Sti,
Som ind i Evigheden drager,
Og skiønt den ey fra Feyl er fri,
Den dog det høye Gode smager;

Saa findes Lyset endelig:
Den, som den til sit Speyl lod blive,
Den og en sikker Plan skal give,
Hvorefter den kand rette sig.
Da maa og bør den Troe staae fast,
Som mest til Skaberen henviiste,
Ey giver Lov til nogen Last,
Men kand oplive Siælens Gniste,
Det Lys i vor Samvittighed,
Naturens Lov, som Gud har skreven
Udi vor Siæl, da den er bleven
Med Kroppen og med Kiod beklæd.
Vildfarelsen gaaer den forbi,
Hvorpaa den seer at alting brister:
Om den end seer sig om deri,
Den dög derved ey noget mister;
Thi da den alting provet har,
Den veed at vælge ud det beste,
Hvor den kand evig Anker fæste,
Og Hvile for sin Attraae tar.
Sligt Lys den ikke famler ved,
Som kun det sande Lys forkrænker:
Den dæmper snart det Spørsmaal ned:
Om Aanden, om Materien tænker?
Paa Guds Fuldkommenhed seer den,
Som sligt et Maal ey kand behage
For vore korte Levedage
At legge slige Gaver hen.
Ney! Verket af Guds Almagts Haand
Uendeligen sig udstrækker:
Vort Væsens underlige Baand
Langt ind i Evigheden rækker:
Den Skionhed som i Tanker er,
Den Himmel-Art, den i sig slutter, Mon

Mon den er giort for faa Minuter,
En Tidlang kun at leege her?
Ney, Sielen bliver evig til,
Den skal sit Ophav kiende lære;
Men om den det erholde vil,
Skal den tilborlig sig adbære:
Ey siunke udi Støvet ned,
Ey med sin Attraa skade andre;
Men efter Lysets Regler vandre
Paa dette Verdens Reise-Fied.
Da viser sig, hvad Dyden er:
Et Lys, som Guddoms-Solen tænder:
Paa alting Dyden Maade bær,
Hvordan sig end vor Vandel vender:
I Glæden veed den rette Skiel,
I Sorgen er den all vor Styrke,
Og gavner alle, som den dyrke,
Ja har i sig et evigt Vel.
Hvad Sielens Lys har daget op,
Den nogenledes efterfølger:
Den søger ud for Siel og Krop,
Hvad godt sig udi alting dølger:
I altings Brug en Middelvey
Den for sit Mesterstykke holder,
For meget og for lidet volder,
At Sielens Velstand varer ey.
Saa er da Dyd ey blot en Havn,
Som nævnes, men staaer ey at vinde,
Thi Dydens Væsen, Art og Navn,
I eget Bryst enhver kand finde:
I Sielen Glæde eller Straf
Ved hver en Gierning funden bliver,
Som os da nok tilkiende giver,
Hvad Sielen meest bør holde af.

Dyd er da det, at elske Gud,
Som er den herligste af alle:
Det, som seer meest fuldkommen ud,
Kand Kierligheden meest befalde:
I Gud er Siælens Hvile-Grund:
Og det er Dyd, ham ret at kiende,
Ey Tankerne for høyt at spænde,
Men i en ydmyg Troes Forbund.
Dyd er og det, at elske sig,
Sin Velfærd og sin Lykke ville:
At søge Sandhed rettelig,
Fra falske Tanker sig at skille:
At drage Godt af alting her,
Sin Siæls og Legems Nytte søge,
Den ey urettelig forøge,
Men saa, som ret og billigt er.
Dyd er, at elske hver og een,
For alle god og nyttig være:
Thi som man ey er skabt alleen',
Vil Skaberen just dermed lære,
At holde Kierlighedens Pagt,
Ey nok, at man ey skader andre:
Man bør til fælles Nytte vandre,
Som og Naturens Lov har sagt.
Lyksalig den, som saadan Dyd
Ret søger, elsker, seer og eyer,
Han nyder himlisk Siæle-Fryd,
Hans Lykke alting overveyer;
Thi Dyden, som fra Gud udgaaer,
Sit Ophavs Varetægt og nyder,
Den og i Gud tilbage flyder,
Og der den sande Glæde faaer.
Det Skifte, her i Verden skeer,
Forandrer ey hans faste Tanker;

Thi

Thi i det Lys, som alting seer
Han fæstet har sit Sikre-Anker:
For Hændelse han intet tår,
Guds Forsyn alle Ting regierer:
En Kraftlos Gud sig ey formerer,
Som ingen Sorg for Verden har.

Sit Liv han som en Gave bær
Af Himlens Haand til megen Nytte:
Men om det hastigt sig fortær,
Saa kand han glad fra Tiden flytte:
Naar han det selv ey korter af,
Han vel tilfreds fra Verden drager,
Og troer, at den selv Livet tager,
Som hannem det af Naade gav.

Hvad bittert hannem møde kand,
Hvad Byrde hannem her maa hende,
Det tår han som fra Himlens Haand,
Der alting kand til Nytte vende:
Han savner vel med Sorg en Ven,
Som han med Glæde haver æret,
Men hvis hans Ven har dydig været,
Saa veed han, hvor den er igien.

Jeg vil da støtte mig herved,
Hvor end mit Levnets Løb maa ile
Paa Modgangs eller Lykkens Fied,
I Guld og Dyden skal jeg hvile:
Et evigt Liv mig forestaaer,
Lad Tiden, som den vil, forsvinde,
I Sorrig eller Fryd udrinde,
Naar jeg det sande Maal kun naaer.

Sielens stadige Fornoyelse.

Himelens ædelste Verk, o dyreste Meneske-Siæle,
Hvorfor vil I giore Jer paa Jorden til uselste Træle?
Naar eders Væsen ey kand Materie indholde,
Hvi kand Jer det flygtige Stov da Lykke forvolde?
Alle de jordiske Ting, som os til Træl dommen boye,
Kand jo vor evige Siæl dog aldrig fyldest fornoye:
Saasom den udeelelig er, hvi kand den da trives
I ustadige, flygtige Ting, som stedse fordrives.
Siælens Attraa skal gaae ud, at søge sig Glæde og Hvile,
Alle dens Tanker og Drift hen til det Oyemeed ile:
Dette Maal vinder den ey, naar tomme Skygger udvælges,
Og Siælens ædelste Lyst forfængelig fælges.
Falsk og ustadig Fryd, som sig paa Menneser hælder:
Slet, fortærede Fryd, som kun af Penge opvælder,
Blind, selvdødende Fryd, fra Vellysts Strommen udrinder.
Trængende Siæle ved dig ret slet Fornoyelse finder.
Aabne dit aandelig Syn, du aandelig himmelske Lue,
Strek til Himmelen op din Længsels heele Formue:
Lad ey Skaberen selv for det, han skabte, forgiettes;
Dette forgaaer, men han kand aldrig med Tiden udslettes.
Har du udi den Gud din Glæde og Oyemeed funden,
Er hans hellige Lov med dig ret noye forbunden,
Saa kand, hvad Jorden har, udaf dig rettelig nyttes,
Og du kand da være glad, hvor tit du end skifter og flyttes.

Holger Danskes
BREV
Til
Buurman.

Saasom adskillige, der ikke ere det Latinske Sprog mægtige, men have seet i de Tidender om lærde og curieuse Sager en Latinsk Epistel fra Holger Danske til Buurman, ere begiærlige efter at vide, hvad disse 2 stolte Riddere af Antiqviteter, kand nu omstunder have at verle Breve om, saa er her en Dansk Oversettelse af samme Brev, som vil uden Tvivl blive Publico kiærkommen, siden Nationen derudi haver saa stor Deel.

Holger Danske formælder Buurman sin Hilsen!

Er det ikke ligesom det var en sat Ret? at saa tit vi faaer en Buurman paa Halsen, saa tidt skal der opstaae en Holger, for at byde ham Spidsen.

Udi det 9de Seculo (om man ellers kand fæste Troe til gamle Kiæmpe-Viiser) fældede Holger Danske en leed og vanskabt udenlandsk Kiæmpe, ved Navn Buurman; Nu igien, efter saa mange Hundrede Aars Forlob, trækker saa snart ikke en ny Buurman sit Sværd, førend en ny Holger træder frem, og boder med sit Skiold; Man skulde hart ad bilde sig ind, at dette Aar var et Platoniisk Aar, og at den gamle Kiæmpe-Alder fornyedes igien, hvis Motiven til denne Striid svarede til de Stridendes Navne, men uliig er Anledningen, uliige Vaabnene, og uliig vil ogsaa Stridens Udfald blive; Formedelst en Jomfrues Forurettelse drog den gamle Holger sit Sværd, formedelst sine Landsmænds ubefoyede Angribelse ta-

ger den nye til sin Pen, Tvistigheden afgiordes da ved Kamp, nu ved Skrift, den Tid flod der Blod, nu flyder der Blæk; og den Hollandske Buurman, som giver ikkun afmægtige Slag, skal og slippe med heele Lemmer; Men hvortil tiener denne morke Tale? Hav lit Taalmodighed, og vi skal strax komme til Forklaringen.

En af mine Venner skikkede mig nyelig Hr. Professor Buurmans Brev til Monsr. Capperronier, hvilket han bad mig giennemlæse, men besynderlig Indholden af Pag. 31. hvor der tales om den Danske Skribent Johanne Rhodio; thi, saasom de Rhoder ere mig paarørende, meente han at giøre mig en Fornøyelse dermed, heldst efterdi min Fætter i saa haart og bittert et Skrift berømmes med saa prægtige Ord. Men en Berømmelse, som Rhode selv, om han endnu levede, vilde ærgre sig over, ligesom den heele Rhodiske Slægt, hos hvilken Fædernelandets Ære er langt høyere anseet end al Forvandtskab, læser den med Væmmelse; thi medens Hr. Buurman med den ene Haand oplofter Joh. Rhode, nedtrykker han Fædernelandet i det samme med den anden, herudover, ligesom mange af Hr. Buurmans Venner have raadet ham at temperere sin Galde i at criticere og laste, saa raader jeg ham tvert imod fra at rose:

se; thi han synes alleene derfor at beromme, at han des friere siden kand beskæmme, ligesom naar man dæmmer for et flydende Vand, alleene for at nedbryde Diget strax igien, og give Strommen derved des heftigere Fart; Men paa det at Prologus ikke skal blive vitloftigere end Comœdien i sig selv, vil jeg uden videre Ophold skride til Sagen.

Udi omrorte Brev Pag. 31 berommer Her Buurman den Danske Scribent Joh. Rhode med "disse Ord: Johannes Rhodius, skiont han var "en indfod Dansk, var han dog en retskaffen lærd "Mand, og fri for al Pedantisk Hovmod; Al den Ære, som Her Buurman her tillegger Joh. Rhode, den tager han fra hans Lands Mænd og gandske Fæderneland, da dog bemældte Rhode, hvor hoyt han end er anskreven hos Her Buurman, neppe faaer Sted i den forste Classe blant dette Riges Lærde: Men Her Buurman vil maaskee sige: enten, at hans Ord blive ilde Udtolkede, eller i det ringeste, om Forklaringen er rigtig, at de fortiener ikke saa stor Rœsselse; men Kiære! naar han horer nogen tale saaledes: Anacharsis, endskiont han var en indfod Schytier, kunde dog fortienne at staae i Classe med nogle af de Grœdske Philosophis, mon han holder en Nogle

fornoden til at dechifrere slige Ord? Mon han ikke strax fatter, at den Roes, som tillegges Anacharsis, giver tilkiende det Lands Grovhed og Barbarie, hvor han er fød; Men dersom Hr. Buurman tilstaaer Forklaringen at være rigtig, men holder for, at Ordene fortiene ikke at giøre saadan Væsen af, da maa jeg atter tage mig den Frihed at spørge ham ad; I fald nogen berømmede en af hans Discipler udi saadan Stiil: Det er et smukt sagtmodigt ungt Menneske, endskiønt Prof. Buurman har været hans Hofmester, han er lærd uden Hovmod og Pralerie, endskiønt han har gaaet i Skoele hos Buurman, hvorledes vilde vel min Herr Buurman optage saadan en Compliment, han, som for langt ringere Ting pleyer at fnyse Ild og Lue? Men her er en Udflugt endnu tilbage, som eeneſt kand redde ham fra Bagvaskelses Skiendsel, nemlig om han har ikke vidst bedre, end at det var at give en sandfærdig Afbildning paa det Danske Folk, at tillegge dem Vanvittighed og Hovmod, men meener han at vikle sig ud af Sagen paa den Maade, da kommer han i Sandhed reent til at drukne i denne Proces; Thi det vil falde ham ligesaa besværligt, at fremføre en Autor eller et eeneste antageligt Vidne, der giver det Danske Folk saadan Caracter, som det vilde falde mig let og ubesværligt, at komme til Tinge med

en

en heel Skok gode og lovfaste Vidner, der med oprakte Fingre ville beedige, at de ikke kiendte uroligere Mand eller større Pedant end Herr Buurman, men maaskee de samme kand giore ham Uret, hvorfore jeg ikke heller vil trække paa Linie med dem, men lade det staae ved sit Værd; Thi vi Danske indvikle os ikke gierne udi fremmede og uvedkommende Sager; dog, paa det at det ikke skulde henregnes os til Skiødesloshed eller Frygt, om vi taugde reent stille, vil jeg her alleene giore Her Buurman en kort og enfoldig Beskrivelse over Dannemark, hvis Hav-Bredde jeg fornemmer endog at være ham ubekiendt.

Det Kongerige Dannemark ligger udi den Part af Verden, som gemeenlig kaldes Europa, (forlad mig, høylærde Mand! at jeg meddeeler ham saa simpel en Underretning, jeg fortrod ikke paa, om han vilde gaa paa lige Maade til Verks med mig, dersom jeg, for at give en Idée om hans Lands-Mænd, havde udladt mig saaledes: Her Professor Buurman, skiønt han er en indfød Hollænder, lever dog heel ædrue og tarvelig; Thi saadan Beskrivelse gav tilkiende, at jeg havde ikke ringeste Kundskab om Holland, hvis Indbyggere, som heele Verden veed, er et ædrueligt og sparsom Folk, og som Poëten siger:

-- Parcum genus eſt patiensq; laborum,
Qvæſitiq; tenax, & qvod qvæſita reſervat.)

Dannemark derfor, ſiger jeg, ligger i Europa, mod Norden og Veſten haver den Norge og det Tydſke Hav, mod Sonden Tydſkland, og mod Øſten Sverrig og Øſterſoen; Riget deeles i faſt Land og Øer, det faſte Land er en Peninſul, og kaldes Jylland, udaf Øerne er Siælland den fornemſte hvor Kiøbenhavn ligger, ſom er Hovedſtaden for det gandſke Rige, og Kongens Reſidentz; Indbyggerne gaae paa 2 Been, og har en Næſe midt imellem Øynene, ligeſom de Leydenſke Borgere, hvad Folkets Natur og Tilbøyelighed anbelanger, derom maa jeg udlade mig vitloftigere, efterſom det er i den Poſt Herr Buurman saa jammerlig bumrer: Frem for alle de Nationer, jeg kiender, ſom jeg dog paa mine adſkillige Udenlands Reyſer har ſeet mange, veed jeg ikke nogen ſaa fredſommelig, ærbar og ſagtmodig, ſom den Danſke; Iblandt deres Lærde er ingen Lyde ſaa vederſtyggelig, ſom Pedanterie, de leve enige med hinanden indbyrdes, og ligge ikke til Fælts ſammen for en Gloſe eller andet unyttigt Lapperie: De Studeringer, ſom Dannemark meeſt har blomſtret udi, ere Theologie, Mathematique, Medecin, Poëſie, Orientaliſte Sprog, Philologia Græca & Latina, og Fædernelandets Antiqvite-

ter,

ter, hvorudi vi har saa mange Hemmingii, Palladii, Resenii, Brockmanni, Rosenkrantzii, Wandalini, Brahæi, Finckii, Longomontani, Dybvadii, Langii, Römeri, Severini, Wormii, Bartholini, Kragii, Windingii, Borrichii, Noldii, Oftenfeldii, Venusini, Huitfeldii, Stephanii, Aagaardi, Petræi, Jacobæi, Bangii, Beringii, Bordingii, Rhumanni, Arngrimi, Torfæi og andre, alle berommelige og i den lærde Verden bekiendte priiselige Navne; Vores nærværende Tider ere heller ikke saa slette og ringe, at der jo endnu yttrer sig hærlige Ingenia, som vel fortiente at opregnes, men jeg forsætlig forbigaaer de nu levende, hvis Modestie og Erbarhed paalegger mig Taushed; i det Scholastiske Studio tilstaaer jeg, at ikkun faa hos os har bragt det vidt, eftersom det ved Love og Sædvane er forebygt, at Pedanterie, som contrbande Vare, ikke skulde faa Lov at passere vore Floder, Sunde og Grændse-skiæl, eller snige sig hidind i Landet til os; Theologien og den H. Skrift læres her uden al Kiv og Klammer; Kiætterier, som gemeenligen avles af Pedant sk Overmod, veed vi sielden eller aldrig af at sige hos os; Det store Reformations Verk, som paa andre Steder ikke nod Fremgang uden med stor Bulder og Allarm, med mange Byers Undergang, og Indbyggeres

ynkelige Nederlag, blev her i al sædelig og stille Orden indsort; Vores Rettergang som er jevn, simpel og naturel, forkaster al denne udvortes Prydelse, denne Mængde af opdigtede Terminis, og indviklede og forvirrede Qvæstioner, til hvilke at opløse saa mangfoldige og vitløftige Skrifter andensteds neppe forslaae; Doct. Medicinæ ere hos os smukke og fornemme lærde Folk, fri fra al Qvaksalverie, som i Molieres Comœdier saa sterk belees. Kort at sige, hvad giækkelige Folk ere, begaae sig besværgeligere her, end udi andre Riger og Lande: Alle slags Landløbere, saasom Markskrigere, Qvaksalvere, Goglere og andre saadanne, om nogen slige findes hos os, da ere de moren alle Udlændinger, der opholde sig her ikkun for en Tid; Somme legge vores Lærde det til Last, at de ikkun sielden skrive, sielden lade sig finde uden Riget paa Registeret iblant andre Lærde: skal dette være en Lyde, da er den en Antipode af Pedantisk Hovmod; Thi Begiærlighed efter at passere for Autor er Pedanters Hoved-Passion; Det var vel at ønske, at andre Nationer vare ligesaa sparsomme i at skrive, da blev Lærdom holdt i bedre Agt og Værdie, som man nu seer daglig at komme i Foragt, formedelst den store Mangfoldighed af Skrifter og Skrivere; De Danske skrive sielden, fordi de sielden udskri-

skrive andre, og (om jeg skal sige min bare Meening) dersom alle de Bøger bleve examinerede, som komme for Lyset andensteds, og som ere skrevne og endnu skrives daglig meere for at fede og berige Udskriverne (at jeg saa skal sige) og Boghandlerne, end for at tiene den lærde Verden, da frygter jeg for, at den ene med den anden blev domt til at giengiælde med Rente alt det, som de af Bogernes prægtige Titler underfundig have tillokket sig, hvilket bedre til det gemeene Beste kunde anvendes; jeg frygter og for, at saa mange Voluſi Kroniker fik ikke Lov til at spadsere omkring iblant Folk i saa fornemme Guld og Sølvbræmmede Dragter, men langt snarere fik Ordre at legge Kiolen af, og forføye sig hen i Urteboderne at tiene til Convolut om Corender og Svedsker; Der er endnu en anden Aarsag, hvorfor vi skrive kun lidet, som Eraſm. Windingius anfører i sin Præfatz ad Academiam Havnienſem. Jeg maa anføre den gandske Paſſage, saasom Bogen er Hr. Buurman maaskee ubekiendt: "Undre ikke over, siger han, at her opregnes ikkun "faa Skrifter imod saa mange lærde Mænd, af "hvis Erudition man kunde vente fleere, vore "Trykkeriers Beskaffenhed er en Aarsag, at her "ikkun skrives lidet, efterdi her fast ikke kand be"fordres til Trykken, meer end hvad Autores selv be-

"bekoster, hvilket ofteſt ikke har de Indkomſter "eller Midler, at de kand taale, hvorudover det "ſkeer, at mange ypperlige Skrifter, ſom nok for- "tiente at komme for Lyſet, blive henliggende, og "enten af Mol fortæres, eller omſider forbruges til "Krømmerhuuſe og til at riſte Lax paa: Heraf ſeer da Hr. Buurman, at vi vel kand være Lærde, endſkiont vi ikke ſkrive meget, vi holde for, at der dog giores ligeſaa ſtor Forſkiæl imellem Lær- dom og Skrive-Syge, ſom imellem Lærde og Læ- rere; Thi imellem Skrive-Syge og Lærdom er der ligeſaa ſtor Forſkiæl ſom imellem Bonetten og Magiſteren.

Nogle ſkrive mangfoldigt, andre meget, nogle een Ting vel, andre mange Ting maadelig; Saa- ledes har Thucydides og Comminæus ſkrevet me- get, men Varillac og Gregorius Leti mangfol- digt; Hr. Buurman vilde maaſke og undre ſig o- ver, at der i ſaa mange Secula ikkun har været 4 Danſke Hiſtorie-Skrivere, men det er ſaadanne, ſom vi kand ſette imod de allerbeſte Hiſtoricis paa andre Steder; Den ældgamle Hiſtorie ſkrev Saxo under Erke-Biſp Abſolon, en Hælt, ſom ikke har været en ringere Mand i ſit Fæderneland, end Thu- cydides var i Athenen eller Cardinal Ximenes i Spanien; Den midle eller nyere Hiſtorie, ſom til ſtørſte Deels er ſammenſanket af de Kongl. Archi-

ver,

ver, skrev Rigens Cantzeler Huitfeld, hvoraf Pontanus og Meursius har siden udskrevet deres fleeste Verker i Latin; Paa den Norske Histories Beskrivelse har Tormod Torfæus anvendt hen ved 40 Aar, og i kortere Tid kunde den neppe være fuldfærdiget, saasom alting er uddragen af mange rare Pergaments Manuscripter paa gammel Norsk og Islandsk, hvilket er confereret med andre Nationers Annales og Aar-Register; Men han maatte mueligt tænke, at jeg her fingerer en Platonisk Republic, og ikke saa meget forestiller mit Folkes Natur og Idræt, som giver en Afbildning, hvorledes et vel indrettet Societet bør være; Alleene, om jeg forfægter mine Landsmænd mod Beskyldning for Scholastisk Hovmod, siger jeg dem derfor ikke frie for alle andre Laster; thi dersom han havde tillagt dem de Feyl, som virkelig fandtes hos dem, da skulde jeg ikke været den, der havde forsvaret dem; thi jeg er ikke saa forelsket i mit Fæderneland, at jeg jo kand see og skionne paa dets Feyl, der er som man siger, brudne Kar i alle Land; Men at give her Underretning om de Feyl, som kand findes hos de Danske, vedkommer ikke denne Materie, eftersom det er mig nok paa denne Tid at afvaske den Klik, som en ubesindig Criticus uden al Skiøl og Foye har kastet paa mine Landsmænd.

Han

Han forekommer mig, stridbare Herr Baurman! I det han alle Tider foder een Strid af en anden, ligesom hine Trætte-klære Folk, der aldrig gaae til Tinge med een Sag, at de jo gaae derfra igien med 3 eller 4, eller og ligesom de vandrende Riddere, som, ey ere fornoyede med at have paafort de nestomliggende Folk Krige, stræbe endog at prove Styrke mod dem, der boe allerlængst borte; Han agter det for et ringe, at han har opfyldt heele Tydskland med sit Rygte; det er ham ikke nok, at han udi lang Tiid i Frankerig, Engelland og Holland har leveret Bataillier, skiont med saadan Virkning, hvorved alle andres Mod og Lyst maattte forkolnes, han begiver sig endogsaa herind over Beltet, og offentlig udfordrer Dannemark til Strid; Et fredsommeligt Folk, som veed af intet mindre at sige, end Pedantisk Hovmod, skal paatydes Laster og Lyder, som hans egne Landsmænd ofte have anmærket at findes hos ham selv i den høyeste Grad.

Qvis tulerit Gracchos de seditione qverentes? Thi hvo, som henbringer fast sin gandske Livstid i Grammaticalske Krige, og ligesom den berømmelige Spanske Ridder indlader sig udi Kamp imod alle den heele lærde Verdens Helte, paa det han kand behage sin Dulcinea, jeg meener hans Grammatica, og paa samme Tiid endda præker imod Pedantisk Hovmod, han kommer mig

for

for, som en Drukkenbolt der fordømmer Drukkenskab, eller en Hoerkarl, der nedbryder fordægtige Huuse; Ja den, der sveeder baade Nat og Dag, for at rette al Verdens Bogtrykker-Feyler, og ikke tænker eengang paa, eller drømmer om at rette de Feyl, der findes hos ham selv, forekommer mig ret ligesom de, der omhyggelig for den udvortes Reenhed og Næthed, skure, og vaske deres Fortog og Gader hver Time paa Dagen, men derimod gaae til Bords, og gribe i fælles Fad med ureene og besudlede bare Hænder. Det lader sig endogsaa ansee, ligesom Hr. Buurman skrev alleene i Forsæt at skaffe sig Fiender og Uvenner paa Halsen; Thi han stroer sin Sæd heele Verden over, og som Poëten siger:

Creſcit ſeges clypeata Virum.

Og omendskiont han mangen Gang har brændt sig paa den megen Ild og Lue, han kaster om sig med, taber han derfor ikke den mindste Deel af sin Fyr og Hidsighed; Men at sige tilfulde, om han i alle disse skarpe Krige har gaaet offensive eller defensive, det tilstaaer jeg, at jeg ikke veed; Thi der findes faa hos os, der ere saa omhyggelige efter at vide Buurmanni Bedrifter, at de kand udfinde herudi den rette Sammenhæng, jeg for min Part har ikke havt saa mange orkesløse Timer, og, naar alting end var noye undersøgt, vilde jeg

dog

dog ikke gierne domme i denne Sag, saasom jeg holder det for en meget vanskelig Sag at finde reede udi; Saa meget veed jeg, at denne store Hidsighed til Strid driver sig selv frem, og neppelig veed at ramme Maade, imidlertid er det langt fra, at jeg engang vil raade ham fra hans krigerske Skrive-Maade, at jeg tvertimod paaminder ham, at han aldrig tiere bemænger sig med at rose; Thi hvad for en ulykkalig Panegyrist han er, det beviidner den Berommelse, han har tillagt Joh. Rhode; Saa raader jeg ham ogsaa, saafremt han kand faae Tiid dertil fra sine Grammaticalske Krige, at han da liger lidt bedre ind i Geographien, paa det at han ikke oftere skal forfalde i lige Vildfarelse, at han ikke misslig skal sette Franske-Mænd til rette for Halstarrighed, Engels-Mænd for Frygtagtighed, Tydske for Gnierie og Karrighed, Spanske for Ustadighed, Italiener for Odselhed, ligesom han har sat de Danske til rette for Pedantisk Hovmod.

Farvel, høylærde Ven, og om noget synes ham herudi at være for skarp sagt, da betænk, at det er en hellig Pligt jeg har haft at efterkomme.

Kiøbenhavn den 31 Febr. 1727.